This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

3 3433 07438192 6

ELECTA

J. Windsor

EX

OVIDII METAMORPHOSEΩS LIBRIS;

CUM

ANNOTATIUNCULIS in gratiam Rudiorum.

Editio altera, recenſita, et ad utilitatem ſtudioſæ Juventutis accommodatior.

ETONÆ;

Excudunt M. POTE, et E. WILLIAMS.

MDCCXCVIII.

Bemem

140076

FABELLÆ.

ACTÆON in Cervum pag. 45
Atlas in Montem 81
Aſcalaphus in Bubonem 106
Arachnis cum Pallade certamen 111
Attis in Pinum 184
Adonis in Florem 189
Alcyone et Ceÿx in aves 197
Ajacis et Ulyſſis certamen 224
Acis et Galatea 245
Bacchi Nativitas 53
Baucis, *vide* Philemon
Chaos in quatuor Elementa 1
Cycnus in Olorem 37
Cadmi Fabula 40
Cadmus et Hermione in Dracones 78
Cyane in Fontem 101
Cephalus et Procris 141
Cypariſſus in Cupreſſum 185
Cæſaris (Jul.) Mors; et Auguſti Laudes 275
Diluvium et Reparatio humani generis 10
Daphne in Laurum 18
Dercetis in Piſcem, Semiramis in Columbam, et Nais in Piſcem 64
Europa ex Phœnicia in Cretam advecta 38
Eriſichthonis Impietas 165
Famæ Domus 209
Gigantomachia 7
Gorgonis Caput Homines in Saxa convertens 87
Glaucus in Deum marinum 250
Hominis Fabricatio 2
Hercules et Achelous 171
Hyacinthus in Florem 186
Hecuba in Canem 238
Ino et Melicerta in Deos marinos 72
Inûs Comites in Saxa et Aves 77
Jaſon et Medea 130
Icari Caſus 149
Lycaon in Lupum 7
Lapithæ et Centauri 210
Minyeïdes in Veſpertillion[es]
Med...

Meduſæ Crines in Serpentes 85
Muſæ in Aves, et Pyrenei Præcipitium 97
Meleager et Atalanta 151
Midæ Fabula 193
Mors Achillis 222

Narciſſus in Florem 49
Nautæ in Delphinos converſi, et Pentheus a Bacchis diſcerptus 58
Nais in Piſcem 64
Niobe 116

Orpheus et Eurydice 181
Orphei mors 190

Python Serpens 17
Phaëtontis Fabella 23
Pentheus contra Bacchum furens 56
Pyramus et Thiſbe 67
Perſeus et Andromeda 82
Prœtus in Saxum 96
Polydectes in Lapidem *ibid.*
Pieridum certamen cum Muſis, &c. 99
Proſerpina a Plutone raptæ, et Cyane in Fontem 101
Puer in Stellionem 104
Pierides in Picas 110
Procne, Philomela, Terreus, et Itys in Aves 122
Peſtis Deſcriptio, et Formicæ in Homines 136
Philemon et Baucis 161
Polyphemus 253
Picus in Avem, Socii ejus in Feras 256
Pythagoræ Sermo 269
Peroratio 280

Quatuor Mundi Ætates 4

Sorores Phaëtontis in Arbores 35
Semiramis in Columbam 64
Serpentes e Sanguine Meduſæ procreati 80
Sirenes in Aves 109

Vertumnus et Pomona 260
Urbis Romæ Conditores 266

EX

EX OVIDII METAMORPH.

CHAOS *in quatuor Elemementa.*

In nova fert animus mutatas dicere formas
Corpora. Dî, cœptis (nam Vos mutâſtis et illas)
Adſpirate meis: primâque ab origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.
Ante mare et terras, et, quod tegit omnia, cœlum,
Unus erat toto naturæ vultus in orbe,
Quem dixêre Chaos; rudis indigeſtaque moles;
Nec quicquam, niſi pondus iners; congeſtaque eodem
Non benè junctarum diſcordia ſemina rerum.
Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan;
Nec nova creſcendo reparabat cornua Phœbe;
Nec circumfuſo pendebat in aëre tellus
Ponderibus librata ſuis: nec brachia longo
Margine terrarum porrexerat Amphitrite.

Quâque fuit tellus illic et pontus et aër:
Sic erat inſtabilis tellus, innabilis unda,
Lucis egens aër. Nulli ſua forma manebat:
Obſtabatque aliis aliquid: quia corpore in uno
Frigida pugnabant calidis, humentia ſiccis,
Mollia cum duris, ſine pondere habentia pondus.
Hanc Deus, et melior litem Natura diremit:
Nam cœlo terras, et terris abſcidit undas:
Et liquidem ſpiſſo ſecrevit ab aëre cœlum.
Quæ poſtquam evolvit, cæcoque exemit acervo.
Diſſociata locis concordi pace ligavit.
Ignea convexi vis et ſine pondere cœli
Emicuit, ſummâque locum ſibi legit in arce.
Proximus eſt aër illi levitate, locoque:
Denſior his tellus, elementaque grandia traxit;
Et preſſa eſt gravitate ſui. Circumfluus humor
Ultima poſſedit, ſolidumque coërcuit orbem.

Hominis Fabricatio.

SIC ubi diſpoſitam, quiſquis fuit ille deorum,
Congeriem ſecuit, ſectamque in membra redegit:
Principio terram, ne non æqualis ab omni
Parte foret, magni ſpeciem glomeravit in orbis.
Tum freta diffundi, rapidiſque tumeſcere ventis
Juſſit, et ambitiæ circundare littora terræ.
Addidit et fontes, et ſtagna immenſa, lacuſque:
Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis:
Quæ diverſa locis, partim ſorbentur ab ipſâ;

In mare perveniunt partim, campoque recepta
Liberioris aquæ, pro ripis littora pulſant.
Juſſit et extendi campos, ſubſidere valles,
Fronde tegi ſylvas, lapidoſos ſurgere montes.
Utque duæ dextrâ cœlum, totidemque ſiniſtrâ
Parte ſecant Zonæ, quinta eſt ardentior illis;
Sic onus incluſum numero diſtinxit eodem
Cura Dei, totidemque plagæ tellure premuntur:
Quarum quæ media eſt, non eſt habitabilis æſtu:
Nix tegit alta duas; totidem inter utramque locavit:
Temperiemque dedit, miſtâ cum frigore flammâ.
Imminet his aër. Qui, quanto eſt pondere terræ
Pondus aquæ levius, tanto eſt oneroſior igni.
Illic et nebulas, illic conſiſtere nubes
Juſſit, et humanas motura tonitrua mentes,
Et cum fulminibus facientes frigora ventos.
His quoque non paſſim mundi Fabricator habendum
Aëra permiſit. Vix nunc obſiſtitur illis,
Cum ſua quiſque regant diverſo flamina tractu,
Quin lanient mundum. Tanta eſt diſcordia fratrum.
Eurus ad Auroram, Nabathæaque regna receſſit,
Perſideque, et radiis juga ſubdita matutinis.
Veſper, et occiduo quæ littora Sole tepeſcunt,
Proxima ſunt Zephyro: Scythiam ſeptemque triones
Horrifer invaſit Boreas: contraria tellus
Nubibus aſſiduis, pluvioque madeſcit ab Auſtro.
Hæc ſuper impoſuit liquidum, et gravitate carentem
Æthera, nec quicquam terrenæ fæcis habentem.
Vix ita limitibus diſcreverat omnia certis;

Cum, quæ preſſa diu maſsâ latuere ſub ipsâ,
Sidera cœperunt toto efferveſcere cœlo.
Neu regio foret ulla ſuis animalibus orba;
Aſtra tenent cœleſte ſolum, formæque deorum.
Ceſſerunt nitidis habitandæ piſcibus undæ:
Terra feras cepit; volucres agitabilis aër.
Sanctius his animal, mentiſque capacius altæ
Deerat adhuc, et quod dominari in cætera poſſet:
Natus homo eſt. Sive hunc divino ſemine fecit
Ille Opifex rerum, mundi melioris origo;
Sive recens tellus, ſeductaque nuper ab alto
Æthere, cognati retinebat ſemina cœli,
Quam ſatus Iapeto, miſtam fluvialibus undis,
Finxit in effigiem moderantum cuncta deorum;
Pronaque cum ſpectent animalia cætera terram;
Os homini ſublime dedit; cœlumque tueri
Juſſit, et erecto, ad ſidera tollere vultus.
Sic modò, quæ fuerat rudis, et ſine imagine, tellus,
Induit ignotas hominum converſa figuras.

Quatuor Mundi Ætates.

AUREA prima ſata eſt ætas, quæ, vindice nullo,
Sponte ſuâ, ſine lege, fidem rectumque colebat.
Pœna metuſque aberant. Nec verba minacia fixo
Ære legebantur; nec ſupplex turba timebant
Judicis ora ſui, ſed erant ſine vindice tuti.
Nondum cæſa ſuis, peregrinum ut viſeret orbem,
Montibus, in liquidas pinus deſcenderat undas:
Nullaque mortales præter ſua littora nôrant.

Nondum præcipites cingebant oppida foſſæ;
Non tuba directi, non æris cornua flexi,
Non geleæ, non enſis, erant; ſine militis uſu
Mollia ſecuræ peragebant otia mentes.
Ipſa quoque immunis, raſtroque intacta, nec ullis
Saucia vomeribus, per ſe debat omnia tellus;
Contentique cibis, nullo cogente, creatis,
Arbuteos fœtus, montanaque fraga legebant,
Cornaque, et in duris hærentia mora rubetis,
Et quæ deciderant patulâ Jovis arbore glandes.
Ver erat æternum; placidique tepentibus auris
Mulcebant Zephyri natos ſine ſemine flores.
Mox etiam fruges tellus inarata ferebat:
Nec renovatus ager gravidis canebat ariſtis.
Flumina jam lactis, jam flumina nectaris ibant:
Flavaque de viridi ſtillabant ilice mella.
Poſtquam, Saturno tenebroſa in Tartara miſſo,
Sub Jove mundus erat; ſubiit argentea proles,
Auro deterior, fulvo pretioſior ære.
Jupiter antiqui contraxit tempora veris:
Perque hyemes æſtuſque, et inæquales autumnos,
Et breve ver, ſpatiis exegit quatuor annum.
Tum primùm ſiccis aër fervoribus uſtus
Canduit; et ventis glacies aſtricta pependit.
Tum primùm ſubiere domos, domus antra fuerunt,
Et denſi frutices, et vinctæ cortice virgae.
Semina tum primùm longis Cerealia ſulcis
Obruta ſunt, preſſique jugo gemuere juvenci.

Tertia poſt illas ſucceſſit aënea proles,
Sævior ingeniis, et ad horrida promptior arma;
Nec ſcelerata tamen. De duro eſt ultima ferro.
Protinus irrumpit venæ pejoris in ævum
Omne nefas: fugêre pudor, verumque, fideſque,
In quorum ſubiere locum fraudeſque, dolique,
Inſidiæque, et vis, et amor ſceleratus habendi.
Vela debat ventis, nec adhuc bene noverat illos,
Navita; quæque diu ſteterant in montibus altis,
Fluctibus ignotis inſultavêre carinæ:
Communemque priùs, ceu lumina ſolis et auras,
Cautus humum longo ſignavit limite menſor.
Nec tantùm ſegetes alimentaque debita dives
Poſcebatur humus; ſed itum eſt in viſcera terræ;
Quaſque recondiderat, Stygiiſque admoverat umbris,
Effodiuntur opes, irritamenta malorum.
Jamque nocens ferrum, ferroque nocentius aurum
Prodierat: prodit bellum, quod pugnat utroque;
Sanguineâque manu crepitantia concutit arma.
Vivitur ex rapto. Non hoſpes ab hoſpite tutus,
Non ſocer a genero: fratrum quoque gratia rara eſt.
Imminet exitio vir conjugis, illa mariti:
Lurida terribiles miſcent aconita novercæ:
Filius ante diem patrios inquirit in annos.
Victa jacet Pietas: et Virgo cæde madentes,
Ultima cœleſtûm, terras Aſtræa reliquit.

GIGANTO-

Gigantomachia.

NEVE foret terris ſecurior arduus æther;
Affectâſſe ferunt regnum cœleſte Gigantas,
Altaque congeſtos ſtruxiſſe ad ſidera montes.
Tum Pater omnipotens miſſo perfregit Olympum
Fulmine, et excuſſit ſubjecto Pelio Oſſam.
Obruta mole ſuâ cùm corpora dira jacerent;
Perfuſam multo natorum ſanguine terram
Immaduiſſe ferunt, calidumque animâſſe cruorem.
Et, ne nulla feræ ſtirpis monumenta manerent,
In faciem vertiſſe hominum: ſed et illa propago
Contemptrix Superûm, ſævaeque avidiſſima cædis,
Et violenta fuit: ſcires e ſanguine natos.

Lycaon *in Lupum.*

QUÆ Pater ut ſummâ vidit Saturnius arce,
Ingemit; et facto nondum vulgata recenti,
Fœda Lycaoniæ referens convivia menſæ,
Ingentes animo, et dignas Jove concipit iras;
Conciliumque vocat; tenuit mora nulla vocatos.
Eſt via ſublimis cœlo manifeſta ſereno;
Lactea nomen habet, candore notabilis ipſo.
Hâc iter eſt Superis ad magni tecta Tonantis,
Regalemque domum. Dextrâ, lævâque Deorum
Atria nobilium valvis celebrantur apertis.

Plebs habitant diverſa locis ; a fronte potentes
Cœlicolæ, clarique ſuos poſuêre Penates.
Hic locus eſt, quem, ſi verbis audacia detur,
Haud timeam magni dixiſſe Palatia cœli.
Ergo ubi marmoreo Superi ſedêre receſſu ;
Celſior ipſe loco, ſceptroque innixus eburno,
Terrificam capitis concuſſit terque, quaterque
Cæſariem ; cum quâ terram, mare, ſidera, movit.
Talibus inde modis ora indignantia ſolvit :
“ Non ego pro mundi regno magis anxius illâ
Tempeſtate fui, quâ centum quiſque parabant
Injicere anguipedum captivo brachia cœlo.
Nam, quanquam ferus hoſtis erat, tamen illud ab uno
Corpore, et ex unâ pendebat origine bellum.
Nunc mihi, quâ totum Nereus circumtonat orbem,
Perdendum mortale genus. Per flumina juro
Infera, ſub terras Stygio labentia luco,
Cuncta prius tentata ; ſed immedicabile vulnus
Enſe recidendum, ne pars ſincera trahatur.
Sunt mihi Semidei, ſunt ruſtica numina Nymphæ,
Faunique, Satyrique, et monticolæ Sylvani ;
Quos quoniam cœli nondum dignamur honore,
Quas dedimus certè terras habitare ſinamus.
An ſatis, ô Superi, tutos fore creditis illos,
Cùm mihi, qui fulmen, qui vos habeoque, regoque,
Struxerit inſidias, notus feritate Lycaon ?”
Confremuêre omnes ; ſtudiiſque ardentibus auſum

Talia

Talia depoſcunt. Sic, cùm manus impia, ſævit
Sanguine Cæſareo Romanum extinguere nomen;
Attonitum tantæ ſubito terrore ruinæ
Humanum genus eſt, totuſque perhorruit orbis.
Nec tibi grata minùs pietas, Auguſte, tuorum,
Quàm fuit illa Jovi. Qui poſtquam voce manuque
Murmura compreſſit, tenuêre ſilentia cuncti.
Subſtitit ut clamor, preſſus gravitate regentis;
Jupiter hôc iterum ſermone ſilentia rumpit:
Ille quidem pœnas (curam dimittite) ſolvit;
Quod tamen admiſſum, quæ ſit vindicta, docebo.
Contigerat noſtras infamia temporis aures:
Quam cupiens falſam, ſummo delabor Olympo,
Et Deus humanâ luſtro ſub imagine terras.
Longa mora eſt, quantum noxæ ſit ubique repertum,
Enumerare: minor fuit ipſa infamia vero.
Mænala tranſieram, latebris horrenda ferarum,
Et cum Cylleno gelidi pineta Lycei.
Arcados hinc ſedes et inhoſpita tecta tyranni
Ingredior, traherent cùm ſera crepuſcula noctem.
Signa dedi veniſſe Deum; vulguſque precari
Cœperat: irridet primò pia vota Lycaon.
"Mox," ait, "experiar, Deus hic, diſcrimine aperto,
An ſit mortalis: nec erit dubitabile verum."
Nocte gravem ſomno, nec opinâ perdere morte
Me parat. Hæc illi placet experientia veri.
Nec contentus eo, miſſi de gente Moloſsâ
Obſidis unius jugulum mucrone reſolvit:

Atque ita ſemineces partim ferventibus artus
Mollit aquis, partim ſubjecto torruit igni
Quos ſimul impoſuit menſis ; ego vindice flammâ
In domino dignos everti tecta Penates.
Territus ipſe fugit ; nactuſque ſilentia ruris
Exululat, fruſtraque loqui conatur ; ab ipſo
Colligit os rabiem, ſolitæque cupidine cædis
Vertitur in pecudes ; et nunc quoque ſanguine gaudet.
In villos abeunt veſtes, in crura lacerti.
Fit lupus, et veteris ſervat veſtigia formæ.
Canities eadem eſt, eadem violentia vultu ;
Idem oculi lucent : eadem feritatis imago.

Diluvium, *et Reparatio Generis Humani.*

Occidit una domus ; ſed non domus una perire
Digna fuit ; quà terra patet, fera regnat Erinnys.
In facinus juraſſe putes ; dent ocyùs omnes,
Quas meruere pati, (ſic ſtat ſententia) pœnas.
Dicta Jovis pars voce probant, ſtimuloſque frementi
Adjiciunt : Alii partes aſſenſibus implent.
Eſt tamen humani generis jactura dolori
Omnibus ; et, quæ ſit terræ mortalibus orbæ
Forma futura, rogant ; quis ſit laturus in aras
Thura ? feriſne paret populatas tradere terras ?

Talia quærentes, (ſibi enim fore cætera curæ,)
Rex Superûm trepidare vetat; ſobolemque priori
Diſſimilem populo promittit origine mirâ.
Jamque erat in totas ſparſuras fulmia terras;
Sed timuit, ne fortè ſacer tot ab ignibus æther
Conciperet flammas, longuſque ardeſceret axis.
Eſſe quoque in Fatis reminiſcitur affore tempus,
Quo mare, quo tellus, correptaque regia cœli
Ardeat; et mundi moles operoſa laboret.
Tela reponuntur manibus fabricata Cyclopum.
Pœna placet diverſa; genus mortale ſub undis
Perdere, et ex omni nimbos dimittere cœlo.
Protinus Æoliis Aquilonem claudit in antris,
Et quæcunque fugant inductas flamina nubes;
Emittitque Notum; Madidis Notus evolat alis;
Terribilem piceâ tectus caligine vultum.
Barba gravis nimbis; canis fluit unda capillis;
Fronte cedent nebulæ; rorant pennæque ſinuſque.
Utque manu latâ pendentia nubila preſſit;
Fit fragor; hinc denſi funduntur ab æthere nimbi.
Nuntia Junonis varios induta colores
Concipit Iris aquas, alimentaque nubibus affert.
Sternuntur ſegetes, et deplorata coloni
Vota jacent; longique labor perit irritus anni.
Nec cœlo contenta ſuo Jovis ira; ſed illum
Cœruleus frater juvat auxiliaribus undis;
Convocat hic amnes; qui poſtquam tecta tyranni
Intravêre ſui; " Non eſt hortamine longo

Nunc," ait, "utendum; virus effundite veſtras;
Sic opus eſt, aperite domos; ac, mole remotâ,
Fluminibus veſtris totas immittite habenas."
Juſſerat; hi redeunt, ac fontibus ora relaxant,
Et defrænato volvuntur in æquora curſu.
Ipſe tridente ſuo terram percuſſit; at illa
Intremuit, motuque ſinus patefecit aquarum.
Expatiata ruunt per apertos flumina campos;
Cumque ſatis arbuſta ſimul, pecudeſque, viroſque,
Tectaque, cumque ſuis rapiunt penetralia ſacris.
Si qua domus manſit, potuitque reſiſtere tanto
Indejecta malo; culmen tamen altior hujus
Unda tegit, paſſæque labant ſub gurgite turres;
Jamque mare et tellus nullum diſcrimen habebant.
Omnia pontus erant; deerantque huic littora ponto.
Occupat hic collem; cymbâ ſedet alter aduncâ,
Et ducit remos illic, ubi nuper arârat.
Ille ſupra ſegetes, aut merſæ culmina villæ
Navigat; hic ſummâ piſcem deprehendit in ulmo.
Figitur in viridi (ſi fors tulit) anchora prato;
Aut ſubjecta terunt curvæ vineta carinæ.
Et, modò quà graciles gramen carpſere capellæ,
Nunc ibi deformes ponunt ſua corpora phocæ,
Mirantur ſub aquâ lucos, urbeſque, domoſque
Nereïdes; ſylvaſque tenent delphines, et altis
Incurſant ramis, agitataque robora pulſant.
Nat lupus inter oves; fulvos vehit unda leones;
Unda vehit tigres. Nec vires fulminis apro,

Crura

Crura nec ablato proſunt velocia cervo.
Quaſitiſque diu terris, ubi ſiſtere detur,
In mare laſſatis volucris vaga decidit alis.
Obruerat tumulos immenſa licentia ponti,
Pulſabantque novi montana cacumina fluctus.
Maxima pars undâ rapitur; quibus unda pepercit,
Illos longa domant inopi jejunia victu.
Separat Aönios * Ætolis Phocis ab arvis,
Terra ferax, dum terra fuit; ſed tempore in ullo
Pars maris, et latus ſubitarum campus aquarum.
Mons ibi verticibus petit arduus aſtra duobus;
Nomine Parnaſſus, ſuperatque cacumine nubes.
Hìc ubi Deucalion (nam cætera texerat æquor)
Cum conſorte tori parvâ rate vectus adhæſit;
Corycidas Nymphas, et numina montis adorant,
Fatidicamque Themin; quæ tunc oracla tenebat.
Non illo melior quiſquam, nec amantior æqui
Vir fuit, aut illâ metuentior ulla deorum.
Jupiter ut liquidis ſtagnare paludibus orbem,
Et ſupereſſe videt de tot modò millibus unum,
Et ſupereſſe videt de tot modò millibus unam;
Innocuos ambos, cultores Numinis ambos;
Nubila disjecit; nimbiſque Aquilone remotis,
Et cœlo terras oſtendit, et æthera terris.
Nec maris ira manet; poſitoque tricuſpide telo
Mulcet aquas rector pelagi; ſupraque profundum
Exſtantem, atque humeros innato murice tectum
Cœruleum Tritona vocat; conchaeque ſonaci

* *Vide* pag. 285.

Inſpirare jubet; fluctuſque et flumina ſigno
Jam revocare dato. Cava buccina ſumitur illi
Tortilis, in latum quæ turbine creſcit ab imo;
Buccina, quæ medio concepit ut aëra ponto,
Littora voce replet, ſub utroque jacentia Phœbo.
Tum quoque, ut ora Dei madidâ rorantia barbâ
Contigit, et cecinit juſſos inflata receptus,
Omnibus audita eſt telluris, et æquoris undis;
Et quibus eſt undis audita, coërcuit omnes
Jam mare littus habet; plenos capit alveus amnes;
Flumina ſubſidunt; colles exire videntur.
Surgit humus; creſcunt loca decreſcentibus undis.
Poſtque diem longam nudata cacumina ſylvæ
Oſtendunt; limumque tanent in fronde relictum.
Redditus orbit erat. Quem poſtquam vidit inanem,
Et deſolatas agere alta ſilentia terras,
Deucalion, lacrimis ita Pyrrham affatur obortis.
" O ſoror, ô conjus, ô fœmina ſola ſuperſtes,
Quam commune mihi genus, et patruelis origo,
Deinde torus junxit; nunc ipſa pericula jungunt;
Terrarum, quaſcunque vident occaſus et ortus,
Nos duo turba ſumus; poſſedit cætera pontus.
Nunc quoque adhuc vitæ non eſt fiducia noſtræ
Certa ſatis; terrent etiamnum nubila mentem.
Quid tibi, ſi ſine me Fatis erepta fuiſſes,
Nunc animi, miſeranda, foret? Quo ſola timorem
Ferre modo poſſes? Quo conſolante dolores?

Namque

Namque ego, (crede mihi) ſi te modò pontus haberet,
Te ſequerer, conjux; et me quoque pontus haberet.
O utinam poſſim populos reparare paternis
Artibus; atque animas formatæ infundere terræ!
Nunc genus in nobis reſtat mortale duobus;
(Sic viſum Superis) hominumque exempla manemus."
Dixerat; et flebant. Placuit cœleſte precari
Numen; et auxilium per ſacras quærere ſortes.
Nulla mora eſt; adeunt pariter Cephiſidas undas,
Ut nondum liquidas, ſic jam vada nota ſecantes.
Inde ubi libatos irroravere liquores
Veſtibus, et capiti; flectunt veſtigia ſanctæ
Ad delubra Deæ; quorum faſtigia turpi
Squallebant muſco; ſtabantque ſine ignibus aræ,
Ut templi tetigêre gradus; procumbit uterque
Pronus humi, gelidoque pavens dedit oſcula ſaxo.
Atque ita, "Si precibus," dixerunt, "Numina juſtis
Victa remolleſcunt, ſi flectitur ira Deorum;
Dic, Themi, quâ generis damnum reparabile noſtri
Arte ſit; et merſis fer opem, mitiſſima, rebus."
Mota Dea eſt; ſortemque dedit; "Diſcedite templo;
Et velate caput; cinctaſque reſolvite veſtes;
Oſſaque poſt tergem magnæ jactate parentis."
Obſtupuere diu; rumpitque ſilentia voce
Pyrrha prior; juſſiſque Deæ parere recuſat;
Detque ſibi veniam, pavido rogat ore; pavetque

Lædere

Lædere jactatis maternas oſſibus umbras.
Intereà repetunt cæcis obſcura latebris
Verba datæ ſortis ſecum, inter ſeque volutant.
Inde Promethides placidis Epimethida dictis
Mulcet; et, " Aut fallax," ait, " eſt ſolertia nobis;
Aut pia ſunt, nullumque nefas oracula ſuadent.
Magna parens terra eſt; lapides in corpore terræ
Oſſa reor dici; jacere hos poſt terga jubemur."
Conjugis augurio quanquam Titania mota eſt;
Spes tamen in dubio eſt; adeò cœleſtibus ambo
Diffidunt monitis; ſed quid tentare nocebit?
Deſcendunt; velantque caput, tunicaſque recingunt;
Et juſſos lapides ſua poſt veſtigia mittunt;
Saxa (quis hoc credat, niſi ſit pro teſte vetuſtas?)
Ponere duritiem cœpere ſuumque rigorem;
Mollirique morâ, mollitaque ducere formam,
Mox, ubi creverunt, naturaque mitior illis
Contigit, ut quædam, ſic non manifeſta, videri
Forma poteſt hominis; ſed uti de marmore cœpto
Non exacta ſatìs, rudibuſque ſimillima ſignis.
Quæ tamen ex illis aliquo pars humida ſucco,
Et terrena fuit, verſa eſt in corporis uſum:
Quod ſolidum eſt, flectique nequit, mutatur in oſſa
Quod modò vena fuit, ſub eodem nomine manſit:
Inque brevi ſpatio, Superorum munere, ſaxa
Miſſa viri manibus faciem traxêre virilem,
Et de fœmineo reparata eſt fœmina jactu.

Inde

Indè genus durum ſumus, experienſque laborum;
Et documenta damus, quâ ſimus origine nati."

Python *Serpens.*

CÆtera diverſis tellus animalia formis
Sponte ſuâ peperit; poſtquam vetus humor ab igne
Percaluit ſolis; cœnumque, udæque paludes
Intumuere æſtu; fœcundaque ſemina rerum
Vivaci nutrita ſolo, ſeu matris in alvo,
Creverunt, faciemque aliquam cepêre morando.
Sic ubi deſeruit madidos ſeptemfluus agros
Nilus, et antiquo ſua flumina reddidit alveo,
Æthereoque recens exarſit ſidere limus;
Plurima cultores verſis animalia glebis
Inveniunt, et in his quædam modò cœpta ſub ipſum
Naſcendi ſpatium; quædam imperfecta, ſuiſque
Trunca vident humeris; et eodem in corpore ſæpe
Altera pars vivit; rudis eſt pars altera tellus.
Quippe ubi temperiem ſumsêre humorque, calorque,
Concipiunt; et ab his oriuntur cuncta duobus:
Cumque ſit ignis aquæ pugnax; vapor humidus omnes
Res creat, et diſcors concordia fœtibus apta eſt.

Ergo ubi diluvio tellus lutulenta recenti
Solibus ætheriis altoque recanduit æſtu;
Edidit innumeras ſpecies; partimque figuras
Retulit antiquas; partim nova monſtra creavit.
Illa quidem nollet, ſed te quoque, maxime Python,
Tùm genuit; populiſque novis, incognita ſerpens,
Terror eras; tantum ſpatii de monte tenebas.
Hanc Deus arcitenens, et nunquam talibus armis
Antè, niſi in damis capreiſque fugacibus, uſus,
Mille gravem telis, exhauſtâ penè pharetrâ,
Perdidit, effuſo per vulnera nigra veneno.
Neve operis famam poſſit delere vetuſtas,
Inſtituit ſacros celebri certamine ludos
Pythia, de domitæ ſerpentis nomine dictos.
His juvenum quicunque manu pedibuſve, rotave
Vicerat; æſculeæ capiebat frondis honorem.
Nondum laurus erat; longoque decentia crine
Tempora cingebat de qualibet arbore Phœbus.

Daphne *in Laurum.*

Primus amor Phœbi Daphne Peneïa; quem non
Fors ignara dedit, ſed ſæva Cupidinis ira.
Delius hunc nuper, victo ſerpente ſuperbus
Viderat adducto flectentem cornua nervo:
"Quidque tibi, laſcive puer, cum fortibus armis?"

Dixerat: "iſta decent humeros geſtamina noſtros;
Qui dare certa feræ, dare vulnera poſſumus hoſti.
Qui modò peſtifero tot jugera ventre prementem,
Stravimus innumeris tumidum Pythona ſagittis,
Tu face neſcio quos eſto contentus amores
Irritare tuâ; nec laudes aſſere noſtras."
Fillius huic Veneris; "Figat tuus omnia, Phœbe;
Te meus arcus," "ait: "quantoque animalia cedunt
Cuncta tibi, tanto minor eſt tua gloria noſtrâ."
Dixit; et eliſo percuſſis aëre pennis
Impiger umbroſâ Parnaſſi conſtitit arce:
Eque ſagittiferâ prompſit duo tela pharetrâ
Diverſorum operum. Fugat hoc, facit illud amorem.
Quod facit, auratum eſt, et cuſpide fulget acutâ;
Quod fugat, obtuſum eſt, et habet ſub arundine plumbum.
Hoc Deus in Nymphâ Peneïde fixit; at illo
Læſit Apollineas trajecta per oſſa medullas.
Protinus alter amat; fugit altera nomen amantis.
Sylvarum latebris, captivarumque ferarum
Exuviis gaudens, innuptæque æmula Phœbes.
Vitta coërcebat poſitos ſinè lege capillos.
Multi illam petiêre; illa averſata petentes,
Impatiens, experſque viri, nemorum avia luſtrat:
Nec quid Hymen, quid Amor, quid ſint connubia, curat.
Sæpe Pater dixit: "Generum mihi, filia, debes."
Sæpe Pater dixit: "Debes mihi, nata, nepotes."

Illa velut crimen tædas exoſa jugales,
Pulchra verecundo ſuffunditer ora rubore;
Inque patris blandis hærens cervice lacertis,
"Da mihi perpetuâ, Genitor cariſſime," dixit,
"Virginitate frui; dedit hoc pater antè Dianæ."
Ille quidem obſequitur; ſed te decor iſte, quod optas,
Eſſe vetat; votoque tuo tua forma repugnat.
Phœbus amat; viſæque cupit connubia Daphnes:
Quæque cupit, ſeperat; ſuaque illum oracula fallunt.
Utque leves ſtipulæ demtis adolentur ariſtis;
Ut facibus ſepes ardent, quas nocte viator
Vel nimis admovit, vel jam ſub luce reliquit;
Sic Deus in flammas abiit; ſic pectore toto
Uritur, et ſterilem ſperando nutrit amorem.
Spectat inornatos collo pendere capillos.
Et, Quid ſi comantur? ait. Videt igne micantes
Sideribus ſimiles oculos; videt oſcula; quæ non
Eſt vidiſſe satìs; laudat digitoſque, manuſque,
Brachiaque et nudos mediâ plùs parte lacertos.
Si qua latent, meliora putat. Fugit ocyor aurâ
Illa levi; neque ad hæc revocantis verba reſiſtit:
"Nympha, precor, Penêi, mane; non inſequor hoſtis:
Nympha, mane. Sic agna lupum, ſic cerva leonem,
Sic aquilam pennâ fugiunt trepidante columbæ;
Hoſtes quæque ſuos, Amor eſt mihi cauſa ſequendi,
Me miſerum? ne prona cadas, indignave lædi
Crura ſecent ſentes; et ſim tibi cauſa doloris.

Aſpera

Aſpera, quâ properas, loca ſunt; moderatiùs, oro,
Curre, fugamque inhibe; moderatiùs inſequar ipſe.
Cui placeas, inquire tamen. Non incola montis,
Non ego ſum paſtor; non hic armenta gregeſve
Horridus obſervo. Neſcis, temeraria, neſcis
Quem fugias; ideoque fugis. Mihi Delphica tellus,
Et Claros, et Tenedos, Patareaque regia ſervit.
Jupiter eſt genitor. Per me, quod eritque, fuitque,
Eſtque, patet; per me concordant carmina nervis.
Certa quidem noſtra eſt; noſtrâ tamen una ſagittâ
Certior, in vacuo quæ vulnera pectore fecit.
Inventum medicina meum eſt; opiferque per orbem
Dicor; et herbarum ſubjecta potentia nobis.
Hei mihi, quòd nullis amor eſt medicabilis herbis;
Nec proſunt domino, quæ proſunt omnibus artes!"
Plura locuturum timido Peneïa curſu
Fugit; cumque ipſo verba imperfecta reliquit:
Tum quoque viſa decens. Nudabant corpora venti.
Obviaque adverſas vibrabant flamina veſtes;
Et levis impexos retro dabat aura capillos:
Auctaque forma fugâ eſt. Sed enim non ſuſtinet ultrà
Perdere blanditias juvenis Deus; utque movebat
Ipſe Amor, admiſſo ſequiter veſtigia paſſu.
Ut canis in vacuo leporem cum Gallicus arvo
Vidit; et hic prædam pedibus petit, ille ſalutem:
Alter inhæſuro ſimilis, jam jamque tenere

Sperat,

Sperat, et extendo ſtringit veſtigia roſtro;
Alter in ambiguo eſt, an ſit deprehenſus, et ipſis
Morſibus eripiter; tangentiaque ora relinquit.
Sic Deus et virgo eſt; hic ſpe celer, illa timore.
Qui tamen inſequitur, pennis adjutus Amoris,
Ocyor eſt, requiemque negat; tergoque fugaci
Imminet; et crinem ſparſum cervicibus afflat.
Viribus abſumtis expalluit illa; citæque
Victa labore fugæ, ſpectans Peneïdas undas,
"Fer, pater," inquit, "opem; ſi flumina numen habetis."
Vix prece finitâ, torpor gravis alligat artus:
Mollia cinguntur tenui præcordia libro.
In frondem crines, in ramos brachia creſcunt:
Pes, modò tam velox, pigris radicibus hæret;
Ora cacumen obit; remanet nitor unus in illâ.
Hanc quoque Phœbus amat; poſitâque in ſtipite dextrâ
Sentit adhuc trepidare novo ſub cortice pectus.
Complexuſque ſuis ramos, ut membra, lacertis,
Oſcula dat ligno; refugit tamen oſcula lignum.
Cui Deus: "At conjux quoniam mea non potes eſſe,
Arbor eris certè," dixit, "mea. Semper habebunt
Te coma, te citharæ, te noſtræ, Laure, pharetræ.
Tu ducibus Latiis aderis, cùm læta triumphum
Vox canet; et longæ viſent Capitolia pompæ.
Poſtibus Auguſtis eadem fidiſſima cuſtos
Ante fores ſtabis; mediamque tuebere quercum.
Utque meum intonſis caput eſt juvenile capillis;

Tu quoque perpetuos ſemper gere frondis honores.
Finierat Pæan; factis modò laurea ramis
Annuit; utque caput, viſa eſt agitâſſe cacumen.

Lib. II.

De Phaetonte.

REGIA Solis erat ſublimibus alta columnis,
Clara micante auro, flammaſque imitante pyropo:
Cujus ebur nitidum faſtigia ſumma tenebat;
Argenti bifores radiabant lumine valvæ.
Materiem ſuperabat opus; nam Mulciber illìc
Æquora cælârat, medias cingentia terras,
Terrarumque orbem, cœlumque, quod imminet orbi.
Cæruleos habet unda Deos; Tritona canorum,
Proteaque ambiguum, balænarumque prementem
Ægæona ſuis immania terga lacertis,
Doridaque, et natas; quarum pars nare videntur,
Pars in mole ſedens virides ſiccare capillos;
Piſce vehi quædam. Facies non omnibus una,
Nec diverſa tamen; qualem decet eſſe ſororum,
Terra viros, urbeſque gerit, ſylvaſque, feraſque,
Fluminaque, et nymphas, et cætera numina ruris.
Hæc ſuperimpoſita eſt cœli fulgentis imago
Signaque ſex foribus dextris totidemque ſiniſtris.

Quò ſimul acclivo Clymeneïa limite proles
Venit, et intravit dubitati tecta parentis;
Protinus ad patrios ſua fert veſtigia vultus;
Conſiſtitque procul; neque enim propriora ferebat
Lumina. Purpureâ velatus veſte ſedebat
In ſolio Phœbus claris lucente ſmaragdis.
A dextrâ, lævâque Dies, et Menſis, et Annus,
Sæculaque, et poſitæ ſpatiis æqualibus Horæ;
Verque novum ſtabat cinctum florente coronâ;
Stabat nuda Æſtas, et ſpicea ſerta gerebat;
Stabat et Autumnus calcatis ſordidus uvis;
Et glacialis Hyems canos hirſuta capillos.
Indè loco medius, rerum novitate paventem
Sol oculis juvenem, quibus aſpicit omnia, vidit.
" Quæque vitæ tibi cauſa? Quid hâc," ait, " arce pe-
tiſti,
Progenies, Phaëton, haud inficianda parenti?"
Ille refert, " O lux immenſi publica mundi,
Phœbe pater, ſi das hujus mihi nominis uſum,
Nec falsâ Clymene culpam ſub imagine celat;
Pignora da, Genitor; per quæ tua vera propago
Credar; et hunc animis errorem detrahe noſtris."
Dixerat. At Genitor circùm caput omne micantes
Depoſuit radios; propiuſque accedere juſſit;
Amplexuque dato, " Nec tu meus eſſe negari
Dignus es; et Clymene veros," ait " edidit ortus.
Quoque minùs dubites; quodvis pete munus; ut illud
Me tribuente feras. Promiſſis teſtis adeſto

Dis

Dîs juranda palus. occulis incognita noſtris
Vix bene deſierat: currus rogat ille paternos,
Inque diem alipedum jus et moderamen equorum;

Pœnituit juráſſe Patrem, qui terque quaterque
Concutiens illuſtre caput, "Temeraria," dixit,
"Vox mea facta tua eſt. Utinam promiſſa liceret
Non dare! confiteor, ſolum hoc tibi, nate, negarem:
Diſſuadere licet. Non eſt tua tuta voluntas.
Magna petis, Phaëton; et quæ nec viribus iſtis
Munera conveniant, nec tam puerilibus annis.
Sors tua mortalis; non eſt mortale, quod optas,
Plus etiam, quàm quod Superis contingere fas ſit;
Neſcius affectas. Placeat ſibi quiſque licebit;
Non tamen ignifero quiſquam conſiſtere in axe
Me valet excepto. Vaſti quoque Rector Olympi,
Qui fera terribili jaculatur fulmina dextrâ,
Non agat hos currus; et quid Jove majus habemus?
Ardua prima via eſt; et quà vix manè recentes
Enitanter equi; medio eſt altiſſimo cœlo;
Unde mare et terras ipſi mihi ſæpe videre
Fit timor, et pavidâ trepidat formidine pectus.
Ultima prona via eſt; et eget moderamine certo.
Tunc etiam, quæ me ſubjectis excipit undis,
Ne ferar in præceps, Tethys ſolet ipſa vereri.
Adde, quòd aſſiduâ rapitur vertigine cœlum;
Sideraque alta trahit, celerique volumine torquet.
Nitor in adverſum; nec me, qui cætera, vincit
Impetus; et rapido contrarius evehor orbi.

Finge datos currus. Quid agas? poteriſne rotatis
Obvius ire polis, ne te citus auferat axis?
Forſitan et lucos illic, urbeſque Deorum
Concipias animo, delubraque ditia donis
Eſſe. Per inſidias iter eſt, formaſque ferarum.
Utque viam teneas, nulloque errore traharis;
Per tamen adverſi gradieris cornua Tauri,
Hæmonioſque arcus, violentique ora Leonis,
Sævaque circuitu curvantem brachia longo.
Scorpion, atque aliter curvantem brachia Cancrum.
Nec tibi quadrupedes animoſos ignibus illis,
Quos in pectore habent, quos ore et naribus efflant,
In promptu regere eſt. Vix me patiuntur, ut acres
Incaluere animi; cervixque repugnat habenis.
At tu, funeſti ne ſim tibi muneris auctor,
Nate, cave; dum reſque ſinit, tua corrige vota.
Scilicet, ut noſtro genitum te ſanguine credas,
Pignora certa petis. Do pignora certa timendo;
Et patrio pater eſſe metu probor. Aſpice vultus
Ecce meos; utinamque oculos in pectora poſſes
Inſerere, et patrias intus deprendere curas.
Denique quidquid habet dives, circumſpice, mundus:
Eque tot ac tantis cœli terræque mariſque
Poſce bonis aliquid; nullam patiere repulſam.
Deprecor hoc unum; quod vero nomine pœna,
Non honor eſt. Pœnam, Phaëton, pro munere, poſcis.
Quid mea colla tenes blandis, ignare, lacertis?

Ne dubita ; dabitur (Stygias juravimus undas)
Quodcunque optâris ; ſed tu ſapientiùs opta."
Finierat monitus ; dictis tamen ille repugnat :
Propoſitumque tenet ; flagratque cupidine currûs.
Ergo, quâ licuit Genitor cunctatus ad altos
Deducit juvenem Vulcania munera currus.
Aureus axis erat, temo aureus, aurea ſummæ
Curvatura rotæ ; radiorum argenteus ordo.
Per juga chryſolithi, poſitæque ex ordine gemmæ.
Clara repercuſſo reddebant lumina Phœbo.
Dumque ea magnanimus Phaëton miratur, opuſque
Perſpicit ; ecce vigil rutilo patefecit ab ortu
Purpureas Aurora fores, et plena roſarum
Atria. Diffugiunt ſtellæ ; quarum agmina cogit
Lucifer, et cœli ſtatione noviſſimus exit.
At Pater ut terras, mundumque rubeſcere vidit,
Cornuaque extremæ velut evaneſcere Lunæ ;
Jungere equos Titan velocibus imperat Horis.
Juſſa Deæ celeres peragunt ; ignemque vomentes
Ambroſiæ ſucco ſaturos, præſepibus altis
Quadrupedes ducunt ; adduntque ſonantia fræna,
Tum pater ora ſui ſacro medicamine nati
Contigit ; et rapidæ fecit patientia flammæ,
Impoſuitque comæ radios ; præſagaque luctûs
Pectore ſollicito repetens ſuſpiria, dixit ;
" Si potes hìc ſaltem monitis parere paternis ;
Parce, puer ſtimulis ; et fortiùs utere loris.
Sponte ſuâ properant. Labor eſt inhibere volentes.

Nec tibi directos placeat via quinque per arcus,
Sectus in obliquum eſt lato curvamine limes,
Zonarumque trium contentus fine, Polumque
Effugito auſtralem, junctamque aquilonibus Arcton,
Hàc ſit iter; manifeſta rotæ veſtigia cernes.
Utque ferant æquos et cœlum et terra calores,
Nec preme, nec ſummum molire per æthera currum.
Altiùs egreſſus cœleſtia tecta cremabis;
Inferius, terras; medio tutiſſimus ibis.
Neu te dexterior tortum declinet in Anguem,
Neve ſiniſterior preſſam rota ducat ad Aram:
Inter utrumque tene. Fortunæ cætera mando;
Quæ juvet. et meliùs, quàm tu tibi. conſulat opto.
Dum loquor; Heſperio poſitas in littore metas
Humida nox tetigit. Non eſt mora libera nobis:
Poſcimur. Effulget tenebris Aurora fugatis,
Corripe lora manu; vel, ſi mutabile pectus
Eſt tibi, conſiliis, non curribus, utere noſtris:
Dum potes; et ſolidis etiamnum ſedibus adſtas;
Dumque malè optatos nondùm premis inſcius axes.
Quæ tutus ſpectes, ſine me dare lumina terris."
Occupat ille levem juvenili corpore currum;
Statque ſuper; manibuſque datas contingere habenas
Gaudet; et invito grates agit indè parenti.

Interea volucres Pyroëis, et Eöus, et Æthon,
Solis equi, quartuſque Phlegon, hinnitibus auras
Flammiferis implent, pedibuſque repagula pulſant.
Quæ poſtquam Tethys, fatorum ignara nepotis,

Repulit;

Repulit ; et facta eſt immenſi copia mundi ;
Corripuere viam : pedibuſque per aëra motis
Obſtantes findunt nebulas, penniſque levati
Prætereunt ortos iiſdem de partibus Euros.
Sed leve pondus erat : nec quod cognoſcere poſſent
Solis equi ; ſolitâque jugum gravitate carebat.
Utque labant curvæ juſto ſinè pondere naves,
Perque mare inſtabiles nimiâ levitate feruntur ;
Sic onere aſſueto vacuos dat in aëra ſaltus,
Succutiturque altè, ſimiliſque eſt currus inani.
Quod ſimul ac ſenſêre ; ruunt, tritumque relinquunt
Quadrijugi ſpatium : nec, quo priùs, ordine currunt.
Ipſe pavet ; nec quà commiſſas flectat habenas,
Nec ſcit, quà ſit iter : nec, ſi ſciat, imperet illis.
Tum primum radiis gelidi caluere Triones,
Et vetito fruſtrà tentârunt æquore tingi.
Quæque polo poſita eſt glaciâli proxima ſerpens,
Frigore pigra priùs, nec formidabilis ulli,
Incaluit ; ſumſitque novas fervoribus iras.
Te quoque turbatum memorant fugiſſe, Boöte ;
Quamvis tardus eras, et te tua plauſtra tenebant.
Ut verò ſummo deſpexit ab æthere terras
Infelix Phaëton, penitus penituſque patentes,
Palluit, et ſubito genua intremuêre timore :
Suntque oculis tenebræ per tantum lumen obortæ.
Et jam mallet equos nunquam tetigiſſe paternos ;
Jamque agnôſſe genus piget, et valuiſſe rogando ;
Jam Meropis dici cupiens ; ita fertur, ut acta.

Præcipiti

Præcipiti pinus Boreâ, cui victa remiſit
Fræna ſuus Rector, quam Dîs votiſque reliquit.
Quid faciat? multum cœli poſt terga relictum:
Ante oculos plus eſt. Animo metitur utrumque.
Et modò, quos illi fato contingere non eſt,
Proſpicit occaſus: interdum reſpicit ortus.
Quidque agat ignarus, ſtupet: et nec fræna remittit,
Nec retinere valet: nec nomina novit equorum.
Sparſa quoque invario paſſim miracula cœlo,
Vaſtarumque videt trepidus ſimulacra ferarum.
Eſt locus, in geminos ubi brachia concavat arcus
Scorpios; et caudâ flexiſque utrimque lacertis,
Porrigit in ſpatium ſignorum membra duorum.
Hunc puer ut nigri madidum ſudore veneni
Vulnera curvatâ minitantem cuſpide vidit;
Mentis inops, gelidâ formidine lora remiſit.
Quæ poſtquam ſummum tetigêre jacentia tergum,
Exſpatiantur equi: nulloque inhibente per auras
Ignotæ regionis eunt; quâque impetus egit,
Hac ſinè lege ruunt; altoque ſub æthere fixis
Incurſant ſtellis, rapiuntque per avia currum.
Et modò ſumma petunt, modò per decliva, viaſque
Præcipites ſpatio terræ propiore feruntur.
Inferiuſque ſuis fraternos currere Luna
Admiratur equos: ambuſtaque nubila fumant.

Corripitur flammis, ut quæque altiſſima, tellus;
Fiſſaque agit rimas, et ſuccis aret ademtis.
Pabula caneſcunt: cum frondibus uritur arbos:

Materiam-

Materiamque ſuo præbet ſeges arida damno.
Parva queror. Magnæ pereunt cum mœnibus urbes;
Cumque ſuis totas populis incendia gentes
In cinerem vertunt; ſylvæ cum montibus ardent.
Ardet Athos, Tauruſque Cilix, et Tmolus, et Oete;
Et nunc ſicca, priùs celeberrima fontibus, Ide:
Virgineuſque Helicon, et nondum Oeagrius Hæmos.
Ardet in immenſum geminatis ignibus Ætne,
Parnaſſuſque biceps, et Eryx, et Cynthus, et Othrys,
Et tandem Rhodope nivibus caritura, Mimaſque,
Dindymaque, et Mycale, natuſque ad ſacra Cythæron.
Nec proſunt Scythiæ ſua frigora: Caucaſus ardet,
Oſſaque cum Pindo, majorque ambobus Olympus:
Aëriæque Alpes, et nubifer Apenninus.
Tunc verò Phaëton cunctis è partibus orbem
Aſpicit accenſum: nec tantot ſuſtinet æſtus:
Ferventeſque auras, velut è fornace profundâ,
Ore trahit, curreſque ſuos candeſcere ſentit.
Et neque jam cineres ejectatamque favillam
Ferre poteſt; calidoque involvitur undique fumo.
Quoque eat, eſt ubî ſit piceâ caligine tectus
Neſcit; et arbitrio volucrum raptatur equorum.
Sanguine tum credunt in corpora ſumma vocato
Æthiopum populos nigrum traxiſſe colorem.
Tum facta eſt Libye raptis humoribus æſtu
Arida; tum Nymphæ paſſis fonteſque lacuſque
Deflevêre comis. Queriter Bœotia Dircen,
Argos Amymonem, Ephyre Pirenidas undas.

Nec

Nec ſortita loco diſtantes flumina ripas
Tuta manent: mediis Tanaïs fumavit in undis,
Peneoſque ſenex, Teuthranteüſque Caïcus,
Et celer Iſmenos, cum Phocaïco Erymantho,
Arſuruſque iterùm Xanthus flavuſque Lycormas,
Quique recurvatis ludit Mæandros in undis:
Mygdoniuſque Melas, et Tænarius Eurotas,
Arſit et Euphrates Babylonius, arſit Orontes,
Thermodonque citus, Gangeſque, et Phaſis, et Iſter.
Æſtuat Alpheos: ripæ Spercheïdes ardent:
Quodque ſuo Tagus amne vehit, fluit ignibus aurum.
Et, quæ Mæonias celebrârant carmine ripas,
Fluminææ volucres medio caluêre Caÿſtro.
Nilus in extremum fugit perterritus orbem,
Occuluitque caput, quod adhuc later. Oſtia ſeptem
Pulverulenta vacant, ſeptem ſine flumine valles.
Fors eadem Iſmarios Hebrum cum Strymone ſiccat,
Heſperioſque amnes, Rhenum, Rhodanumque, Padumque,
Cuique fuit rerum promiſſa potentia, Tibrin.
Diſſilit omne ſolum: penetratque in Tartara rimis
Lumen, et infernum terret cum conjuge Regem.
Et mare contrahitur: ſiccæque eſt campus arenæ,
Quod modò pontus erat. Quoſque altum texerat æquor
Exſiſtunt montes, et ſparſas Cycladas augent.
Ima petunt piſces: nec ſe ſuper æquora curvi
Tollere conſuetas audent delphines in auras.

Corpora

Corpora phocarum ſummo reſupina profundo
Exanimata natant. Ipſum quoque Nerea fama eſt,
Doridaque, et natas, tepidis latuiſſe ſub antris.
Tèr Neptunus aquis cum torvo brachia vultu
Exſerere auſus erat: tèr non tulit aëris æſtus.
Alma tamen Tellus, ut erat circumdata ponto,
Inter aquas pelagi, contractos undique fontes,
Qui ſe condiderant in opacæ viſcera matris,
Suſtulit omniferos collo tenus arida vultus:
Oppoſuitque manum fronti: magnoque tremore
Omnia concutiens paulùm ſubſedit; et infrà,
Quàm ſolet eſſe fuit: ſiccâque ità voce locuta eſt:
" Si placet hoc, meruíque, quid ô tua fulmina ceſſant,
Summe Deûm? liceat perituræ viribus ignis,
Igne perire tuo, clademque auctore levare.
Vix equidem fauces hæc ipſa in verba reſolvo:"
(Preſſerat ora vapor) " toſtos en aſpice crines,
Inque oculis tantum, tantum ſuper ora favillæ.
Hoſne mihi fructus, hunc fertilitatis honorem
Officiique refers; quòd adunci vulnera aratri,
Raſtrorumque fero, totoque exerceor anno?
Quòd pecori frondes alimentaque mitia fruges
Humani generi, vobis quòd thura miniſtro?
Sed tamen exitum fac me meruiſſe: quid undæ,
Quid meruit frater? cur illi tradita ſorte
Æquora decreſcunt, et ab æthere longiùs abſunt?
Quòd ſi nec fratris, nec te mea gratia tangit;
At cœli miſerêre tui. Circumſpice utrumque;

Fumat uterque polus: quos ſi vitiaverit ignis,
Atria veſtra ruent. Atlas en ipſe laborat:
Vixque ſuis humeris candentem ſuſtinet axem.
Si freta, ſi terræ pereunt, ſi regia cœli
In chaos antiquum confundimur. Eripe flammis
Si quid adhuc ſupereſt: et rerum conſule ſummæ."
Dixerat hæc Tellus: neque enim tolerare vaporem
Ulterius potuit, nec dicere plura; ſuumque
Retulit os in ſe, propioraque Manibus antra.

At Pater omnipotens Superos teſtatus, et ipſum,
Qui dederat currus, niſi opem ferat, omnia fato
Interitura gravi, ſummam petit arduus arcem:
Unde ſolet latis nubes inducere terris;
Unde movet tonitrus, vibrataque fulmina jactat.
Sed neque, quas poſſet terris inducere, nubes
Tunc habuit; nec, quos cœlo dimitteret, imbres.
Intonat: et dextra libratum fulmen ab aure
Miſit in aurigam: pariterque animâque rotiſque
Expulit, et ſævis compeſcuit ignibus ignes.
Conſternantur equi: et ſaltu in contraria facto
Colla jugo excutiunt, abruptaque lora relinquunt.
Illìc fræna jacent, illìc temone revulſus
Axis; in hâc radii fractarum parte rotarum:
Sparſaque ſunt latè laceri veſtigia currûs.
At Phaëton, rutilos flammâ populante capillos,
Volvitur in præceps, longoque per aëra tractu
Fertur; ut interdum de cœlo ſtella ſereno,
Etſi non cecidit, potuit cecidiſſe videri.

Quem

Quem procul à patriâ diverſo maximus orbe
Excipit Eridanus : ſpumantiaque abluit ora.

Sorores Phaëtontis in Arbores.

NAIDES Heſperiæ trifidâ fumantia flammâ
Corpora dant tumulo : ſignantque hôc carmine ſaxum.
" Hic ſitus eſt Phaëton, currûs auriga paterni ;
Quem ſi non tenuit, magnis tamen excidit auſis."
Nam Pater obductos luctu miſerabilis ægro
Condiderat vultus : et, ſi modò credimus, unum
Iſſe diem ſinè Sole ferunt. Incendia lumen
Præbebant ; aliquiſque malo fuit uſus in illo.
At Clymene, poſtquam dixit, quæcunque fuerunt
In tantis dicenda malis ; lugubris et amens,
Et laniata ſinus totum percenſuit orbem :
Exanimeſque artus primò mox oſſa requirens,
Reperit oſſa tamen peregrinâ condita ripâ :
Incubuitque loco ; nomenque in marmore lectum
Perſudit lacrymis, et aperto pectore fovit.
Nec minùs Heliades fletus, et inania morti
Munera dant lacrymas, et cæſæ pectora palmis
Non auditurum miſeras Phaëtonta querelas
Nocte dieque vocant : adſternunturque ſepulcro.
Luna quater junctis implêrat cornibus orbem :
Illæ more ſuo (nam morem fecerat uſus)
Plangorem dederant ; è quis Phaëthuſa ſororum

Maxima, eum vellet terræ procumbere, queſta eſt
Diriguiſſe pedes : ad quam conata venire
Candida Lampetie ſubitâ radice retenta eſt.
Tertia cùm crinem manibus laniare pararet;
Avellit frondes. Hæc ſtipite crura teneri,
Illa dolet fieri longos ſua brachia ramos.
Dumque ea mirantur; complectitur inguina cortex:
Perque gradus uterum, pectuſque, humeroſque, manuſque
Ambit : et exſtabant tantùm ora vocantia matrem.
Quid faciat mater? niſi, quò trahat impetus illam,
Huc eat, atque illuc, et, dum licet, oſcula jungat?
Non ſatìs eſt. Truncis avellere corpora tentat,
Et teneros manibus ramos abrumpere; at indè
Sanguineæ manant, tanquam de vulnere, guttæ,
"Parce, precor, mater," quæcunque eſt ſaucia, clamat;
"Parce precor : noſtrum laniatur in arbore corpus.
"Jamque vale." Cortex in verba noviſſima venit.
Indè fluunt lacrymæ : ſtillataque ſole rigeſcunt
De ramis electra novis : quæ lucidus amnis
Excipit, et nuribus mittit geſtanda Latinis.

CYCMUS

CYCNUS *in Olorem.*

ADFUIT huic monſtro proles Stheneleïa Cycnus,
Qui tibi materno quamvis à ſanguine junctus,
Mente tamen, Phaëton, propior fuit. Ille relicto
(Nam Ligurum populos, et magnas rexerat urbes)
Imperio ripas virides, amnemque querelis
Eridanum implêrat, ſylvamque ſororibus auctam:
Cum vox eſt tenuata viro; canæque capillos
Diſſimulant plumæ; collumque à pectore longum
Porrigitur, digitoſque ligat junctura rubentes.
Penna latus veſtit: tenet os ſinè acumine roſtrum:
Fit nova Cycnus avis: nec ſe cœloque, Jovique
Credit, ut injuſtè miſſi memor ignis ab illo.
Stagna petit, patuloſque lacus: ignemque peroſus,
Quæ colat, elegit contraria flumina flammis.
Squalidus interea genitor Phaëtontis, et expers
Ipſe ſui decoris, qualis, cùm deficit orbem,
Eſſe ſolet: lucumque odit, ſeque ipſe, diemque:
Datque animum in luctus; et luctibus adjicit iram:
Officiumque negat mundo. "Satis," inquit, "ab ævi
Sors mea principiis fuit irrequieta: pigetque
Actorum ſinè fine mihi, ſinè honore laborum.
Quilibet alter agat portantes lumina currus,
Si nemo eſt, omneſque Dei non poſſe fatentur;
Ipſe agat: ut ſaltem, dum noſtras tentat habenas,

Orbatura patres aliquando fulmina ponat.
Tunc ſciet, ignipedum vires expertus equorum,
Non meruiſſe necem, qui non bene rexerit illos."
Talia decentem circumſtant omnia Solem
Numina: néve velit tenebras inducere rebus,
Supplice voce rogant. Miſſos quoque Jupiter ignes
Excuſat, precibuſque minas regaliter addit.
[Colligit amentes, et adhuc terrore paventes,
Phœbus equos; ſtimuloque domans et verbere, ſævit:
Sævit enim, natumque objectat, et imputat illis.]

Europa ex Phœniciâ in Cretam advecta.

HAS ubi verborum pœnas mentiſque profanæ
Cepit Atlantiades; dictas a Pallade terras
Linquit, et ingreditur jactatis æthera pennis.
Sevocat hunc Genitor; nec cauſam faſſus amoris,
"Fide miniſter," ait, "juſſorum nate meorum,
Pelle moram, ſolitoque celer delabere curſu:
Quæque tuam matrem tellus à parte ſiniſtrâ
Suſpicit," (indigenæ Sidonida nomine dicunt)
"Hanc pete: quodque procul montano gramine paſci
Armentum regale vides; ad littora verte."
Dixit: et expulſi jamdudum monte juvenci
Littora juſſa petunt: ubi magni filia regis
Ludere virginibus Tyriis comitata ſolebat.
Non bene conveniunt, nec in unâ ſede morantur,
Majeſtas et amor. Sceptri gravitate relictâ;

Ille

Ille pater rectorque Deûm, cui dextra triſulcis
Ignibus armata eſt, qui nutu concutit orbem,
Induiter tauri faciem: miſtuſque juvencis
Mugit, et in teneris formoſus obambulat herbis.
Quippe color nivis eſt; quam nuc veſtigia duri
Calcavêre pedes, nec ſolvit aquaticus Auſter.
Colla toris extant; armis palearia pendent:
Cornua parva quidem; ſed quæ contendere poſſis
Facta manu, purâque magìs perlucida gemmâ.
Nullæ in fronte minæ; nec formidabile lumen;
Pacem vultus habet. Miratur Agenore nata,
Quòd tam formoſus, quòd prælia nulla minetur.
Sed, quamvìs mitem, metuit contingere primo.
Mox adit: et flores ad candida porrigit ora.
Gaudet amans: et, dum veniat ſperata voluptas,
Oſcula dat manibus. Vix ah, vix cætera differt,
Et nunc alludit, viridique exſultat in herbâ:
Nunc latus in fulvis niveum deponit arenis.
Paulatimque metu demtò, modò pectora præbet
Virgineâ plaudenda manu: modò cornua ſertis
Impedienda novis. Auſa eſt quoque regia virgo,
Neſcia quem premeret, tergo conſidere tauri:
Cùm Deus à terrâ, ſiccoque à littore, ſenſim
Falſa pedum primis veſtigia ponit in undis.
Indè abit ulteriùs, mediique per æquora ponti
Fert prædam. Pavet hæc; lituſque ablata relictum
Reſpicit: et dextrâ cornum tenet; altera dorſo
Impoſita eſt: tremulæ ſinuantur flamine veſtes.

Lib. III.

Cadmus, et Homines e dentibus Serpentinis orti.

JAMQUE Deus poſitâ fallacis imagine tauri,
Se confeſſus erat; Dictæque rura tenebat.
Cùm Pater ignarus Cadmo perquirere raptam
Imperat: et pœnam, ſi non invenerit, addit
Exſilium, facto pius et ſceleratus eodem.
Orbe pererrato (quis enim deprendere poſſit
Furta Jovis?) profugas patriamque, iramque parentis
Vitat Agenorides; Phœbique oracula ſupplex
Conſulit: et, quæ ſit tellus habitanda, requirit.
"Bos tibi," Phœbus ait, "ſolis occurret in arvis,
Nullum paſſa jugum, curvique immunis aratri:
Hâc duce carpe vias: et, quâ requieverit herbâ.
Mœnia fac condas: Bœotiaque illa vocato."
Vix bene Caſtalio Cadmus deſcenderat antro:
Incuſtoditam lentè videt ire juvencam,
Nullum cervitii ſignum cervice gerentem.
Subſequiter, preſſoque legit veſtigia greſſu;
Auctoremque viæ Phœbum taciturnus adorat.
Jam vada Cephiſi, Panopeſque evaſerat arva:
Bos ſtetit: et tollens ſpatioſam cornibus altis
Ad cœlum frontem, mugitibus impulit auras.
Atque ita, reſpiciens comites ſua terga ſequentes,
Procubuit, teneràque latus ſubmiſit in herbâ.
Cadmus agit grates; peregrinæque oſcula terræ

Figit: et ignotos montes agroſque ſalutat.
Sacra Jovi facturus erat: jubet ire miniſtros,
Et petere è vivis libandas fontibus undas.
Sylva vetus ſtabat nullâ violata ſecuri;
Eſt ſpecus in medio, virgis ac vimine denſus;
Efficiens humilem lapidum compagibus arcum;
Uberibus fœcundus aquis. Hôc conditus antro
Martius anguis erat, criſtis præſignis et auro.
Igne micant oculi; corpus tumet omne veneno:
Treſque vibrant linguæ; triplici ſtant ordine dentes.
Quem poſtquam Tyriâ lucum de gente profecti
Infauſto tetigêre gradu; demiſſaque in undas
Urna dedit ſonitum; longo caput extulit antro
Cæruleus ſerpens; horrendaque ſibila miſit.
Effluxêre urnæ manibus; ſanguiſque relinquit
Corpus, et attonitos tremor ſubitus occupat artus.
Ille volubilibus ſquamoſos nexibus orbes
Torquet, et immenſos ſaltu ſinuatur in arcus:
Ac mediâ plus parte leves erectus in auras
Deſpicit omne nemus; tantoque eſt corpore, quanto,
Si totum ſpectes, geminas qui ſeperat Arctos.
Nec mora: Phœnicas (ſive illi tela parabant,
Sive fugam; ſive ipſe timor prohibebat utrumque)
Occupat; hos morſu, longis complexibus illos:
Hos necat afflatos funeſti tabe veneni.
Fecerat exiguas jam Sol altiſſimus umbras:
Quæ mora ſit ſociis, miratur Agenore natus;
Veſtigatque viros. Tegimen derepta leoni

Pellis erat: telum ſplendenti lancea ferro,
Et jaculum; teloque animus præſtantior omni.
Ut nemus intravit, letataque corpora vidit,
Victoremque ſuprà ſpatioſi corporis hoſtem
Triſtia ſanguineâ lambentem vulnera linguâ;
“Aut ultor veſtræ, fidiſſima corpora, mortis,
Aut comes,” inquit, “ero.” Dixit: dextrâque molarem
Suſtulit; et magnum magno conaminè miſit.
Illius impulſu cùm turribus ardua celſis
Mœnia mota forent; ſerpens ſinè vulnere manſit.
Loricæque modo ſquamis defenſus, et atræ
Duritiâ pellis, validos cute repulit ictus.
At non duritiâ jaculum quoque vincit eâdem;
Quod medio lentæ fixum curvamine ſpinæ
Conſtitit; et toto deſcendit in ilia ferro.
Ille dolore ferox caput in ſua terga retorſit:
Vulneraque adſpexit, fixumque haſtile momordit
Idque, ubi vi multâ partem labefecit in omnem,
Vix tergo eripuit. Ferrum tamen oſſibus hæret.
Tum verò, poſtquam ſolitas acceſſit ad iras
Plaga recens, plenis tumuerunt guttura venis:
Spumaque peſtiferos circumfluit albida rictus:
Terraque raſa ſonat ſquamis; quique halitus exit
Ore niger Stygio vitiatas inficit auras.
Ipſe modò immenſum ſpiris facientibus orbem
Cingitur; interdum longâ trabe rectior exit.
Impete nunc vaſto, ſeu concitus imbribus amnis,
Fertur, et obſtantes proturbat pectore ſylvas.

Cedit Agenorides paulùm ; ſpolioque leonis
Suſtinet incurſus ; inſtantiaque ora retardat
Cuſpide prætentâ. Furit ille, et inania duro
Vulnera dat ferro ; figitque in acumine dentes.
Jamque venenifero ſanguis manare palato
Cœperat ; et virides aſpergine tinxerat herbas :
Sed leve vulnus erat ; quia ſe retrahebat ab ictu ;
Læſaque colla debat retro ; plagamque ſedere
Cedendo arcebat, nec longiùs ire ſinebat.
Donec Agenorides conjectum in gutture ferrum
Uſque ſequens preſſit ; dum retro quercus eunti
Obſtitit ; et fixa eſt pariter cum robore cervix.
Pondere ſerpentis curvata eſt arbor, et imæ
Parte flagellari gemuit ſua robora caudæ.
Dum ſpatium victor victi conſiderat hoſtis ;
Vox ſubitò audita eſt : (neque erat cognoſcere promtum
Undè ; ſed audita eſt) "Quid, Agenore nate, peremtum
Serpentem ſpectas ? et tu ſpectabere ſerpens."
Ille diu pavidus, pariter cum mente colorem
Perdiderat ; gelidoque comæ terrore rigebant.
Ecce viri fautrix, ſuperas delapſa per auras
Pallas adeſt ; motæque jubet ſupponere terræ
Vipereos dentes, populi incrementa futuri.
Paret ; et ut preſſo ſulcum patefecit aratro,
Spargit humi juſſos, mortàlia ſemina, dentes.
Inde (fide majus) glebæ cœpêre moveri :

Primaque de ſulcis acies apparuit haſtæ.
Tegmina mox capitum picto nutantia cono ;
Mox humeri pectuſque, onerataque brachia telis
Exiſtunt ; creſcitque ſeges clypeata virorum.
Sic, ubi tolluntur feſtis aulæa theatris.
Surgere ſigna ſolent ; primumque oſtendere vultum ;
Cætera paulatim ; placidoque educta tenore
Tota patent ; imoque pedes in margine ponunt.
Territus hoſte novo Cadmus capere arma parabat ;
" Ne cape," populo, quem terra creaverat, unus
Exclamat ; " nec te civilibus inſere bellis."
Atque ita terrigenis rigido de fratribus unum
Cominùs enſe ferit ; jaculo cadit eminùs ipſe.
Hic quoque, qui leto dederat, non longiùs illo
Vivit, et exſpirat, modò quas acceperat, auras.
Exemploque pari furit omnis turba ; ſuoque
Marte cadunt ſubiti per mutua vulnera fratres.
Jamque brevis ſpatium vitæ ſortita juventus
Sanguineam trepido plangebant pectore matrem ;
Quinque ſuperſtitibus ; quorum fuit unus Echion,
Is ſua jecit humi, monitu Tritonidis, arma ;
Fraternæque fidem pacis petiitque, deditque.
Hos operis comites habuit Sidonius hoſpes ;
Cùm poſuit juſſam Phœbeis ſortibus urbem.

Actæon *in Cervum.*

JAM ſtabant Thebæ; poteras jam, Cadme, videri
Exſilio felix; ſoceri tibi Marſque Venuſque
Contigerant. Huc adde genus de conjūge tantâ,
Tot natos, nataſque, et pignora cara, nepotes.
Hos quoque jam juvenes. Sed ſcilicet, ultima ſemper
Exſpectanda dies homini; dicique beatus
Ante obitum nemo ſupremaque funera debet.

Prima nepos inter tot res tibi, Cadme, ſecundas
Cauſa fuit luctûs, alienaque cornua fronti
Addita, voſque canes ſatiatæ ſanguine herili.
At bene ſi quæras; Fortunæ crimen in illo,
Non ſcelus invenies. Quod enim ſcelus error habebat?
Mons erat infectus variarum cæde ferarum,
Jamque dies rerum medias contraxerat umbras,
Et Sol ex æquo metâ diſtabat utrâque;
Cùm juvenis placido per devia luſtra vagantes
Participes operum compellat Hyantius ore:
Lina madent, comites, ferrumque cruore ferarum:
Fortunæque dies habuit ſatìs. Altera lucem
Cùm croceis invecta rotis Aurora reducet;
Prepoſitum repetamus opus. Nunc Phœbus utrâque
Diſtat idem terrâ; finditque vaporibus arva.
Siſtite opus præſens; nodoſaque tollite lina.
Juſſa viri faciunt; intermittuntque laborem.

Nebrophonoſque valens, et trux cum Lælape Theron;
Et pedibus Pterelas, et naribus utilis Agre,
Hylæuſque fero nuper percuſſus ab apro;
Deque lupo concepta Nape, pecudeſque ſecuta
Pœmenis, et natis comitata Harpyia duobus,
Et ſubſtricta gerens Sicyonius ilia Ladon;
Et Dromas, et Canace, Sticteque, et Tigris, et Alce;
Et niveis Leucon, et villis Aſbolus atris,
Prævaliduſque Lacon, et curſu fortis Aëllo;
Et Thous, et Cyprio velox cum fratre Lyciſce;
Et nigram medio frontem diſtinctus ab albo
Harpalos et Melaneus, hirſutaque corpore Lachne;
Et Patre Dictæo, ſed matre Laconide nati,
Labros, et Agriodos, et acutæ vocis Hylactor;
Quoſque referre mora eſt. Ea turba cupidine prædæ
Per rupes ſcopuloſque, adituque carentia ſaxa,
Quà via difficilis, quâque eſt via nulla, feruntur.
Ille fugit, per quæ fuerat loca ſæpe ſecutus.
Heu famulos fugit ipſe ſuos! clamare libebat,
["Actæon ego ſum; dominum cognoſcite veſtrum"]
Verba animo deſunt; reſonat latratibus æther,
Prima Melanchætes in tergo vulnera fecit;
Proxima Theridamas; Oreſitrophus hæſit in armo:
Tardiùs exierant; ſed per compendia montis
Anticipata via eſt; dominum retinentibus illis
Cætera turba coït, confertque in corpore dentes.
Jam loca vulneribus deſunt; gemit ille, ſonumque,
Etſi non hominis, quem non tamen edere poſſit

Cervus, habet; mœſtiſque replet juga nota querelis;
Et genibus ſupplex pronis, ſimiliſque roganti,
Circumfert tacitos, tanquam ſua brachia, vultus.
At comites rapidum ſolitis hortatibus agmen
Ignari inſtigant, oculiſque Actæona quærunt;
Et velut abſentem certatim Actæona clamant.
Ad nomen caput ille refert; ut abeſſe queruntur.
Nec capere oblatæ ſegnem ſpectacula prædæ
Vellet abeſſe quidem; ſed adeſt: velletque videre,
Non etiam ſentire, canum fera facta ſuorum.
Undique circumſtant; merſiſque in corpore roſtris
Dilacerant falſi dominum ſub imagine cervi.

Narcissus *in Florem.*

FONS erat illimis, nitidis argenteus undis,
Quem neque paſtores, neque paſtæ monte capellæ
Contigerant aliudve pecus: quem nulla volucris,
Nec fera turbârat, nec lapſus ad orbore ramus.
Gramen erat circà, quod proximus humor alebat:
Sylvaque, ſole lacum paſſura tepeſcere nullo.
Hic puer, et ſtudio venandi laſſus et æſtu,
Procubuit; faciemque loci, fontemque ſecutus;
Dumque ſitim ſedare cupit, ſitis altera crevit.
Dumque bibit, viſæ correptus imagine formæ;

Rem ſinè corpore amat; corpus putat eſſe, quod umbra eſt.
Adſtupet ipſe ſibi; vultuque immotus eodem
Hæret, ut è Pario formatum marmore ſignum.
Spectat humi poſitus geminum, ſua lumina, ſidus,
Et dignos Baccho, dignos et Apolline crines:
Impubeſque genas, et eburnea colla, decuſque
Oris, et in niveo miſtum candore ruborem:
Cunctaque miratur, quibus eſt mirabilis; ipſe
Se cupit imprudens; et, qui probat, ipſe probatur.
Dumque petit, petitur; pariterque incendit, et ardet.
Irrita fallaci quoties dedit oſcula fonti!
In medias quoties, viſum captantia collum,
Brachia merſit aquas; nec ſe deprendit in illis!
Quid videat, neſcit; ſed, quod videt, uritur illo:
Atque oculos idem, qui decipit, incitat error.
"Credule, quid fruſtrà ſimulachra fugacia captas?
Quod petis, eſt nuſquam; quod amas, avertere, perdes.
Iſta repercuſſæ, quam cernis, imaginis umbra eſt.
Nil habet iſta ſui; tecumque venitque, manetque:
Tecum diſcedat; ſi tu diſcedere poſſis."
Non illum Cereris, non illum cura quietis
Abſtrahere indè poteſt: ſed opacâ fuſus in herbâ
Spectat inexpleto mendacem lumine formam:
Perque oculos perit ipſe ſuos, paulumque levatus,
Ad circumſtantes tendens ſua brachia ſylvas,
"Ecquis io ſylvæ, crudelius," inquit, "amavit!

Scitis enim, et multis latebra opportuna fuiſtis.
Ecquem cùm veſtræ tot agantur ſæcula vitæ,
Qui ſic tabuerit, longo meminiſtis in ævo?
Et placet, et video; ſed quod videoque, placetque,
Non tamen invenio; tantus tenet error amantem.
Quoque magis doleam; nec nos mare ſeparat ingens,
Nec via, nec montes, nec clauſis mœnia portis,
Exiguâ prohibemur aquâ; cupit ipſe teneri.
Nam quoties liquidis porreximus oſcula lymphis;
Hic toties ad me reſupino nititur ore.
Poſſe putes tangi. Minimum eſt quod amantibus obſtat.
Quiſquis es, huc exi. Quid me, puer unice, fallis?
Quove petitus abis? certè nec forma, nec ætas
Eſt mea, quam fugias; et amârunt me quoque Nymphæ.
Spem mihi neſcio quam vultu promittis amico:
Cumque ego porrexi tibi brachia, porrigis ultro:
Cùm riſi, adrides. Lacrymas quoque ſæpe notavi
Me lacrymante, tuas. Nutu quoque ſigna remittis:
Et, quantum motu formoſi ſuſpicor oris,
Verba refers, aures non pervenientia noſtras.
In te ego ſum, ſenſi; nec me mea fallit imago.
Uror amore mei. Flammas moveoque feroque.
Quid faciam? roger, anne rogem? quid deinde rogabo?
Quòd cupio mecum eſt, inopem me copia fecit.
Jamque dolor vires adimit? nec tempora vitæ
Longa meæ ſuperant; primoque extinguor in ævo.
Nec mihi mors gravis eſt, poſituro morte dolores.

Ritè vocor, perdam; ſi me gemmantia dextrâ
Sceptra tenere decet; ſi ſum regina, Joviſque
Et ſoror et conjux. Certè ſoror. At puto furto
Contentam; et thalami brevis eſt injuria noſtri.
Concipit, id deerat; manifeſtaque crimina pleno
Fert utero; et mater, quod vix mihi contigit uni,
De Jove vult fieri. Tanta eſt fiducia formæ.
Fallat eam ſaxo: nec ſim Saturnia; ſi non
Ab Jove merſa ſuo Stygias penetrârit in undas."

Surgit ab his folio, fulvâque recondita nube
Limen adit Semeles. Nec nubes antè removit,
Quàm ſimulavit anum; poſuitque ad tempora canos;
Sulcavitque cutem rugis; et curva trementi
Membra tulit paſſu; vocem quoque fecit anilem.
Ipſaque fit Beroë, Semeles Epidauria nutrix.
Ergo ubi, captato ſermone, diuque loquendo,
Ad nomen venêre Jovis; ſuſpirat: et, "Optem
Jupiter ut ſit," ait: "metuo tamen omnia. Multi
Nomine Divorum thalamos ſubière pudicos.
Nec tamen eſſe Jovem ſatìs eſt; det pignus amoris;
Si modò verus is eſt; quantuſque, et qualis ab altâ
Junone excipitur; tantus, taliſque rogato
Det tibi complexus; ſuaque antè inſignia ſumat."

Talibus ignarum Juno Cadmeïda dictis
Formârat. Rogat illa Jovem ſinè nomine munus.
Cui Deus: "Elige," ait: "nullam patiere repulſam.
Quoque magìs credas; Stygii quoque conſcia ſunto

Numina

Numina torrentis; timor et Deus ille Deorum.
Læta malo, nimiumque potens, perituraque amantis
Obſequio Semele, "Qualem Saturnia" dixit,
"Te ſolet amplecti, Veneris cùm fœdus initis,
Da mihi te talem." Voluit Deus ora loquentis
Opprimere. Exierat jam vox properata ſub auras.
Ingemuit; neque enim non hæc optâſſe, neque ille
Non juràſſe poteſt. Ergo mœſtiſſimus altum
Æthera conſcendit; nutuque ſequentia traxit
Nubila: queîs nimbos, immiſtaque fulgura ventis
Addidit, et tonitrus, et inevitabile fulmen.
Quâ tamen uſque poteſt, vires ſibi demere tentat,
Nec, quo centimanum dejecerat igne Typhœa,
Nunc armatur eo: nimium feritatis in illo.
Eſt aliud levius fulmen; cui dextra Cyclopum
Sævitiæ, flammæque minus, minus addidit iræ:
Tela ſecunda vocant Superi. Capit illa; domumque
Intrat Agenoream. Corpus mortale tumultus
Non tulit æthereos; doniſque jugalibus arſit.
Imperfectus adhuc infans genitricis ab alvo
Eripitur, patrioque tener (ſi credere dignum)
Inſuitur femori; maternaque tempora complet.
Furtim illum primis Ino matertera cunis
Educat. Inde datum Nymphæ Nyſeïdes antris
Occuluere ſuis; lactiſque alimenta dedere.

PENTHEUS *contra* BACCHUM *furens.*

COGNITA res meritam vati per Achaïdas urbes
Attulerat famam; nomenque erat auguris ingens.
Spernit Echionides tamen hunc, ex omnibus unus
Contemtor Superûm, Pentheus; præſagàque ridet
Verba ſenis; tenebraſque et cladèm lucis ademtæ
Objicit. Ille movens albentia tempora canis,
"Quâm felix eſſes, ſi tu quoque luminis hujus
"Orbus," ait, "fieres; ne Bacchia ſacra videres!
Jamque dies aderit, jamque haud procul auguror eſſe;
Quâ novus hùc veniat, proles Semeleïa, Liber.
Quem niſi templorum fueris dignatus honore;
Mille lacer ſpargere locis; et ſanguine ſylvas
Fœdabis, matremque tuam, matriſque ſorores.
Evenient; neque enim dignabere numen honore:
Meque ſub his tenebris nimium vidiſſe quereris."
Talia decentem proturbat Echione natus.
Dicta fides ſequitur; reſponſaque vatis aguntur.
Liber adeſt; feſtiſque fremunt ululatibus agri.
Turba ruunt; miſtaeque viris matreſque nuruſque,
Vulguſque, procereſque, ignota ad ſacra feruntur.
"Quis furor, anguigenæ, proles Mavortia, veſtras
Attonuit mentes?" Pentheus ait. "Æràne tantùm
Ære repulſa valent? et adunco tibia cornu?
Et magicæ fraudes? ut quos non belliger enſis,

Non

Non tuba terruerint, non ſtrictis agmina telis;
Fœmineæ voces, et mota inſania vino,
Obſcœnique greges, et inania tympana vincant?
Vóſne, ſenes, mirer; qui longa per æquora vecti
Hâc Tyron, hâc profugos poſuiſtis ſede Penates:
Nunc ſinitis ſine Marte capi? vóſne, acrior ætas,
O juvenes, propiórque meæ; quos arma tenere,
Non thyrſos; galeâque tegi, non fronde decebat;
Eſte, precor, memores, quâ ſitis ſtirpe creati:
Illiuſque animos, qui multos perdidit unus,
Sumite ſerpentis. Pro fontibus ille lacúque
Interiit: at vos pro famâ vincite veſtrâ.
Ille dedit leto fortes: vos pellite molles;
Et patrium revocate decus. Si fata vetebant
Stare diu Thebas; utinam tormenta virique
Mœnia diruerent: ferrúmque ignísque ſonarent!
Eſſemus miſeri ſine crimine: ſorſque querenda,
Non celanda foret: lacrymæque pudore carerent.
At nunc à puero Thebæ capientur inermi:
Quem neque bella juvant, nec tela, nec uſus equorum;
Sed madidus myrrhâ crinis, molleſque coronæ,
Purpuráque, et pictis intextum veſtibus aurum.
Quem quidem ego actutum (modò vos abſiſtite) cogam
Aſſumtúmque patrem, commentáque ſacra fateri.
An ſatis Acriſio eſt animi, contemnere vanum
Numen, et Argolicas venienti claudere portas;
Penthea terrebit cum totis advena Thebis?
Ite citi, (famulis hoc imperat) ite, ducémque

Attrahite huc vinctum. Juſſis mora ſegnis abeſto."
Hunc avus, hunc Athamas, hunc cætera turba ſuorum
Corripiunt dictis; fruſtraque inhibere laborant.
Acrior admonitu eſt; irritaturque retenta,
Et creſcit rabies: remoraminaque ipſa nocebant.
Sic ego torrentem, quà nil obſtabat eunti,
Leniùs, et modico ſtrepitu decurrere vidi.
At, quâcunque trabes obſtructaque ſaxa tenebant,
Spumeus et fervens, et ab objice ſævior ibat.
Ecce cruentati redeunt: et Bacchus ubi eſſet,
Quærenti domino, Bacchum vidiſſe negârunt.
Hunc, dixêre, tamen comitem, famulumque ſacrorum
Cepimus; et tradunt manibus poſt terga ligatis.

Nautæ in DELPHINOS *converſi, et* PENTHEUS *à* BACCHIS *diſcerptus.*

ASPICIT hunc oculis Pentheus, quos ira tremendos
Fecerat: et quanquam pœnæ vix tempora differt
"O periture, tuâque aliis documenta dature
Morte," ait, "ede tuum nomen, nomenque parentum,
Et patriam; moriſque novi cur ſacra frequentes."
Ille metu vacuus, "Nomen mihi," dixit, "Acœtes;
Patria Mæonia eſt: humili de plebe parentes.

Non

Non mihi, quæ duri colerent, pater, arva juvenci,
Lanigeroſve greges, non ulla armenta reliquit.
Pauper et ipſe fuit: linoque ſolebat et hamio
Decipere, et calamo ſalientes ducere piſces.
Ars illi ſua cenſus erat. Cùm traderet artem;
"Accipe, quas habeo, ſtudii ſucceſſor et hæres,"
Dixit, "opes: morienſque mihi nihil ille reliquit
Præter aquas. Unum hoc poſſum appellare paternum.
Mox ego, ne ſcopulis hærerem ſemper in îſdem
Addidici regimen, dextrâ moderante, carinæ
Flectere: et Oleniæ ſidus pluviale capellæ,
Taygetenque, Hyadaſque oculis, Arctonque notavi,
Ventorumque domos, et portus puppibus aptos.
Fortè petens Delon, Diæ telluris ad oras
Applicor, et dextris adducor littora remis;
Doque leves ſaltus: udæque immittor arenæ.
Nox ubi conſumpta eſt; Aurora rubeſcere primùm
Cœperat: exſurgo, laticeſque inferre recentes
Admoneo; monſtroque viam, quæ ducat ad undas.
Ipſe, quid aura mihi tumulo promittat ab alto,
Proſpicio: comiteſque voco, repetoque carinam.
Adſumus en, inquit, ſociorum primus Opheltes:
Utque putat, prædam deſerto nactus in agro,
Virgineâ puerum ducit per littora formâ.
Ille, mero ſomnoque gravis, titubare videtur;
Vixque ſequi. Specto cultum, faciemque, gradumque:
Nil ibi, quod poſſet credi mortale, videbam,
Et ſenſi, et dixi ſociis, Quod numen in iſto

Corpore ſit dubito: ſed corpore numen in iſto eſt.
Quiſquis es, ô faveas, noſtriſque laboribus adſis.
His quoque des veniam. Pro nobis mitte precari,
Dictys ait: quo non alius conſcendere ſummas
Ocyor antennas, prenſoque rudente relabi.
Hoc Libys, hoc flavus, proræ tutela Melanthus,
Hoc probat Alcimedon: et, qui requiemque modumque
Voce dabat remis, animorum hortator Epopeus:
Hoc omnes alii. Prædæ tam cæca cupido eſt.
Non tamen hanc ſacro violari pondere pinum
Perpetiar, dixi: pars hic mihi maxima juris.
Inque aditu obſiſto. Furit audaciſſimus omni
De numero Lycabas; qui Thuſcâ pulſus ab urbe
Exilium, dira pœnam pro cæde, luebat.
Is mihi, dum reſto, juvenili guttura pugno
Rupit: et excuſſum miſiſſet in æquora; ſi non
Hæſiſſem, quamvis amens, in fune retentus."

Impia turba probant factum. Tum denique Bacchus,
(Bacchus enim fuerat) veluti clamore ſolutus,
Sit ſopor, aque mero redeant in pectora ſenſus;
"Quid facitis? Quis clamor," ait? "Quâ, dicite, nautæ,
Huc ope perveni? Quo me deferre paratis?
Pone metum, Proreus, et quos contingere portus
Ede velis," dixit. "Terra ſiſtêre petitâ.
Naxon," ait Liber, "curſus advertite veſtros.
Illa mihi domus eſt: vobis erit hoſpita tellus.

Per mare fallaces, perque omnia numina jurant
Sic fore: meque jubent pictæ dare vela carinæ.
Dextera Naxos erat. Dextrâ mihi lintea danti,
Quid facis, ô demens? Quis te furor, inquit, Acœte,
Pro ſe quiſque, tenet? lævam pete. Maxima nutu
Pars mihi ſignificat; pars, quid velit, aure ſuſurrat.
Obſtupi: Capiatque alius moderamina, dixi:
Meque miniſterio ſceleriſque artiſque removi.
Increpor à cunctis; totumque immurmurat agmen.
E quibus Æthalion, Te ſcilicet omnis in uno
Noſtra ſalus poſita eſt? ait, et ſubit ipſe: meumque
Explet opus: Naxoque petit diverſa relicta."

Tum Deus illudens, tanquam modò denique fraudem
Senſerit, è puppi pontum proſpectat aduncâ.
Et flenti ſimilis, "Non hæc mihi littora, nautæ,
Promiſiſtis," ait: "non hæc mihi terra rogata eſt.
Quo merui pœnam facto? Quæ gloria veſtra eſt,
Si puerum juvenes, ſi multi fallitis unum?
Jamdudum flebam. Lacrymas manus impia noſtras
Ridet: et impellit properantibus æquora remis.
Per tibi nunc ipſum (nec enim præſentior illo
Eſt Deus) adjuro, tam me tibi vera referre,
Quàm veri majora fide." Stetit æquore puppis
Haud aliter, quàm ſi ſiccum navale teneret,
Illi admirantes remorum in verbere perſtant:
Velaque deducunt: geminâque ope currere tentant.
Impediunt hederæ remos, nexuque recurvo
Serpunt; et gravidis diſtringunt vela corymbis.

Ipſe,

Ipſe, racemiferis frontem circumdatus uvis,
Pampineis agitat velatam frondibus haſtam.
Quem circa tigres, ſimulacraque inania lyncum,
Pictarumque jacent fera corpora pantherarum.
Exſiluêre viri; ſive hoc inſania fecit,
Sive timor: primuſque Medon nigreſcere pinnis
Corpore depreſſo, et ſpinæ curvamina flecti
Incipit. Huic Lycabas, "In quæ miracula," dixit,
"Verteris?" et lati rictus, et panda loquenti
Naris erat, ſquammamque cutis durata trahebat.
At Libys, obſtantes dum vult obvertere remos,
In ſpatium reſilire manus breve vidit: et illas
Jam non eſſe manus; jam pinnas poſſe vocari,
Alter ad intortos cupiens dare brachia funes,
Brachia non habuit; truncoque repandus in undas
Corpore deſiluit. Falcata noviſſima cauda eſt,
Qualia dividuæ ſinuantur cornua Lunæ.
Undique dant ſaltus: multâque aſpergine rorant:
Emerguntque iterum: redeuntque ſub æquora rurſus:
Inque chori ludunt ſpeciem: laſcivaque jactant
Corpora; et acceptum patulis mare naribus efflant.
De modò viginti (tot enim ratis illa ferebat)
Reſtabam ſolus, Pavidum, gelidumque trementi
Corpore, vixque meum firmat Deus, "Excute," dicens,
"Corde metum, Diamque tene. Delatus in illam
Accenſis aris, Baccheïa ſacra frequento.
Præbuimus longis, Pantheus, ambagibus aures,

Inquit:

Inquit: ut ira morâ vires abſumere poſſet.
Præcipitem famuli rapite hinc: cruciataque diris
Corpora tormentis Stygiæ dimittite nocti."
Protinus abſtractus ſolidis Tyrrhenus Acœtes
Clauditur in tectis; et dum crudelia juſſæ
Inſtrumenta necis, ferrumque, igneſque parantur;
Sponte ſuâ patuiſſe fores, lapſaſque lacertis
Sponte ſuâ, fama eſt, nullo ſolvente, catenas.

Perſtat Echionides: nec jam jubet ire, ſed ipſe
Vadit, ubi, electus facienda ad ſacra, Cithæron
Cantibus et clarâ bacchantum voce ſonabat.
Ut fremit acer equus, cùm bellicus ære canoro
Signa dedit tubicen, pugnæque aſſumit amorem:
Panthea ſic ictus longis ululatibus æther
Movit: et audito clangore recanduit ira.
Monte ferè medio eſt, cingentibus ultima ſylvis,
Purus ab arboribus, ſpectabilis undique campus.
Hìc oculis illum cernentem ſacra profanis
Prima videt, prima eſt inſano concita motu,
Prima ſuum miſſo violavit Penthea thyrſo
Mater: "Io, geminæ," clamavit, "adeſte ſorores.
Ille aper, in noſtris errat qui maximus agris,
Ille mihi feriendos aper." Ruit omnes in unum
Turba furens. Cunctæ coëunt, cunctæque ſequuntur,
Jam trepidum, jam verba minùs violenta loquentem,
Jam ſe damnantem, jam ſe peccâſſe fatentem.
Saucius ille tamen, "Fer opem, Matertera," dixit,
"Autonoë: moveant animos Actæonis umbræ."

Illa quid Actæon neſcit; dextramque precanti
Abſtulit: Inoö lacerata eſt altera raptu.
Non habet infelix quæ matri brachia tendat:
Trunca ſed oſtendens disjectis corpora membris,
Adſpice, mater, ait. Viſis ululavit Agave;
Collaque jactavit, movitque per aëra crinem:
Avulſumque caput digitis complexa cruentis
Clamat, Iö comites, opus hæc victoria noſtrum eſt.
Non citius frondes autumno frigore tactas,
Jamque malè hærentes altâ rapit arbore ventus;
Quàm ſunt membra viri manibus direpta nefandis.
Talibus exemplis monitæ nova ſacra frequentant,
Thuraque dant, ſanctaſque colunt Iſmenides aras.

LIB. IV.

DERCETIS *in Piſcem*, SEMIRAMIS *in Columbam*, *et* NAIS *in Piſcem*.

AT non Alcithoë Minyeïas orgia cenſet
Accipienda Dei: ſed adhuc temeraria Bacchum
Progeniem negat eſſe Jovis: ſociaſque ſorores
Impietatis habet. Feſtum celebrare ſacerdos,
Immuneſque operum dominas, famulaſque ſuorum
Pectora pelle tegi, crinales ſolvere vittas,
Serta comâ, manibus frondentes ſumere thyrſos
Juſſerat: et ſævam læſi fore numinis iram
Vaticinatus erat. Parent matreſque nuruſque;
Telaſque, calathoſque, infectaque penſa reponunt:

Thuraque dant : Bacchumque vocant, Bromiumque, Lyæumque,
Ignigenamque, ſatumque iterum, ſolumque bimatrem.
Additur his Nyſeus, indetonſuſque Thyoneus,
Et cum Lenæo genialis conſitor uvæ,
Nycteliuſque, Eleleuſque parens, et Iacchus, et Evan :
Et quæ præterea per Graias plurima gentes
Nomina, Liber, habes ; tibi enim inconſumta Juventas,
Tu puer æternus : tu formoſiſſimus alto
Conſpiceris cœlo : tibi, cùm ſine cornibus adſtas,
Virgineum caput eſt : Oriens tibi victus, ad uſque
Decolor extremo quæ cingitur India Gange.
Penthea tu, venerande, bipenniferumque Lycurgum,
Sacrilegos mactas : Tyrrhenaque mittis in æquor
Corpora. Tu bijugum pictis inſignia frænis
Colla premis lyncum : Bacchæ Satyrique ſequuntur ;
Quique ſenex ferulâ titubantes ebrius artus
Suſtinet ; et pando non fortiter hæret aſello.
Quacunque ingrederis, clamor juvenilis, et unà
Fœmineæ voces, impulſaque tympana palmis,
Concavaque æra ſonant, longoque foramine buxus,
Pacatus mitiſque, rogant Iſmenides, adſis :
Juſſaque ſacra colunt. Solæ Minyeïdes intus,
Intempeſtivâ turbantes feſta Minervâ,
Aut ducunt lanas, aus ſtamina pollice verſant,
Aut hærent telæ, famulaſque laboribus urgent.
E quibus una levi deducens pollice filum,

Dum ceſſant aliæ, commentaque ſacra frequentant,
"Nos quoque, quas Pallas, melior Dea, detinet," inquit,
"Utile opus manuum vario ſermone levemus:
Perque vices aliquid, quod tempora longa videri
Non ſinat, in medium vacuas referamus ad aures,"
Dicts probant, primamque jubent narrare, ſorores.
Illa, quid e multis referat (nam plurima nôrat)
Cogitat; et dubia eſt, de te, Babylonia, narret,
Derceti, quam verſâ ſquamis velantibus nartus
Stagna Palæſtini credunt celebrâſſe figurâ:
An magis ut ſumtis illius filia pennis
Extremos albis in turribus egerit annos.
Naïs an ut cantu, nimiumque potentibus herbis,
Verterit in tacitos juvenilia corpora piſces:
Donec idem paſſa eſt. An, quæ poma alba ferebat,
Ut nunc nigra ferat contactu ſanguinis arbor.
Hæc placet: hanc quoniam vulgaris fabula non eſt,
Talibus orſa modis, lanâ ſua fila ſequente.

PYRAMUS et THISBE.

PYRAMUS et Thiſbe, juvenum pulcherrimus alter,
Altera, quas Oriens habuit, prælata puellis,
Contiguas tenuêre domos: ubi dicitur altam
Coctilibus muris cinxiſſe Semiramis urbem.
Notitiam, primoſque gradus vicinia fecit.
Tempore crevit amor: tædæ quoque jure coîſſent;
Sed vetuere patres: Quod non potuere vetare,
Ex æquo captis ardebant mentibus ambo.
Conſcius omnis abeſt. Nutu ſignisque loquuntur.
Quoque magis tegitur, tectus magis æſtuat ignis.
Fiſſus erat tenui rimâ, quam duxerat olim,
Cùm fieret paries domui communis utrique.
Id vitium nulli per ſæcula longa notatum
(Quid non ſentit amor?) primi ſenſiſtis amantes.
Et voci feciſtis iter: tutæque per illud
Murmure blanditiæ minimo tranſire ſolebant.
Sæpe ut conſtiterant hinc Thiſbe, Pyramus illinc;
Inque vicem fuerat captatus anhelitus oris;
"Invide," dicebant, "paries, quid amantibus obſtas?
Quantum erat, ut ſineres nos toto corpore jungi!
Aut hoc ſi nimium, vel ad oſcula danda pateres!
Nec ſumus ingrati. Tibi nos debere fatemur,
Quòd datus eſt verbis ad amicas tranſitus aures."

Talia diversâ nequicquam ſede locuti;
Sub noctem dixêre Vale; partique dedêre
Oſcula quiſque ſuæ, non pervenientia contrà.
Poſtera nocturnos Aurora removerat ignes,
Solque pruinoſas radiis ſiccaverat herbas:
Ad ſolitum coïêre locum. Tum murmure parvo
Multa priùs queſti, ſtatuunt, ut nocte ſilenti
Fallere cuſtodes, foribuſque excedere tentent:
Cumque domo exierint, urbis quoque tecta relinquant:
Neve ſit errandum lato ſpatiantibus arvo;
Conveniant ad buſta Nini; lateantque ſub umbrâ
Arboris. Arbor ibi niveis uberrima pomis
Ardua morus erat, gelido contermina fonti.
Pacta placent; et lux tardè diſcedere viſa
Præcipitatur aquis, et aquis nox ſurgit ab iiſdem
Callida per tenebras, verſato cardine, Thiſbe
Egreditur, fallitque ſuos; adopertaque vultum
Pervenit ad tumultum; dictâque ſub arbore ſedit.
Audacem faciebat amor. Venit ecce recenti
Cæde leæna boum ſpumantes oblita rictus,
Depoſitura ſitim vicini fontis in undâ.
Quam procul ad Lunæ radios Babylonia Thiſbe
Vidit; et obſcurum timido pede fugit in antrum.
Dumque fugit, tergo velamina lapſa relinquit.
Ut lea ſæva ſitim multâ compeſcuit undâ,
Dum redit in ſylvas, inventos fortè ſine ipsâ
Ore cruentato tenues laniavit amictus.

Seriùs egreſſus veſtigia vidit in alto
Pulvere certa feræ, totoque expalluit ore
Pyramus. Ut verò veſtem quoque ſanguine tinctam
Reperit; "Una duos nox," inquit, "perdet amantes;
E quibus illa fuit longâ digniſſima vitâ:
Noſtra nocens anima eſt. Ego te, miſeranda, peremi,
In loca plena metûs qui juſſi nocte venires;
Nec prior huc veni. Noſtrum divellite corpus,
Et ſcelerata fero conſumite viſcera morſu,
O quicunque ſub hâc habitatis rupe, leones!"
Sed timidi eſt optare necem. Velamina Thiſbes
Tollit, et ad pactæ ſecum fert arboris umbram.
Utque dedit notæ lacrymas, dedit oſcula veſti:
"Accipe nunc," inquit, "noſtri quoque ſanguinis hauſtus;"
Quoque erat accinctus, dimittit in ilia ferrum.
Nec mora? ferventi moriens e vulnere traxit.
Ut jacuit reſupinus humi, cruor emicat altè;
Non aliter, quàm cùm vitiato fiſtula plumbo
Scinditur, et tenues ſtridente foramine longè
Ejaculatur aquas, atque ictibus aëra rumpit.
Arborei fœtus aſpergine cædis in atram
Vertuntur faciem: madefactaque ſanguine radix
Puniceo tingit pendentia mora colore.
Ecce, metu nondum poſito, ne fallat amantem,
Illa redit; juvenemque oculis, animoque requirit:
Quantaque vitârit narrare pericula geſtit.
Utque locum, et verſam cognovit in arbore formam;
(Sic facit incertam pomi color) hæret, an hæc ſit.

Dum

Dum dubitat, tremebunda videt pulſare cruentum
Membra ſolum; retroque pedem tulit; oraque buxo
Pallidiora gerens, exhorruit; æquoris inſtar,
Quod tremit, exiguâ cùm ſummum ſtringitur aurâ:
Sed poſtquam remorata ſuos cognovit amores,
Percutit indignos claro plangore lacertos:
Et laniata comas, amplexaque corpus amatum,
Vulnera ſupplevit lacrymis; fletumque cruori
Miſcuit; et gelidis in vultibus oſcula figens,
"Pyrame," clamavit, "quis te mihi caſus ademit?
Pyrame, reſponde. Tua te, cariſſime, Thiſbe
Nominat. Exaudi, vultuſque attolle jacentes."
Ad nomen Thiſbes, oculos jam morte gravatos
Pyramus erexit, viſâque recondidit illâ.
Quæ poſtquam veſtemque ſuam cognovit, et enſe
Vidit ebur vacuum; "Tua te manus," inquit, "amorque
Perdidit, infelix. Eſt et mihi fortis in unum
Hoc manus; eſt et amor, dabit hic in vulnera vires.
Perſequar exſtinctum; letique miſerrima dicar
Cauſa, comeſque tui; quique a me morte revelli
Heu ſolâ poteras, poteris nec morte revelli,
Hoc tamen amborum verbis eſtote rogati,
O multum miſeri meus illuſque parentes,
Ut, quos certus amor, quos hora noviſſima junxit,
Componi tumulo non invideatis eodem.
At tu, quæ ramis arbor miſerabile corpus
Nunc tegis unius, mox es tectura duorum;
Signo tene cædis; pulloſque et luctibus aptos

Semper

Semper habe fœtus, gemini monumenta cruoris."
Dixit: et aptato pectus mucrone ſub imum
Incubuit ferro, quod adhuc a cæde tepebat.
Vota tamen tetigêre Deos, tetigêre parentes;
Nam color in poma eſt, ubi permaturuit, ater:
Quodque rogis ſupereſt, unâ requieſcit in urnâ.

Minyeides *in Veſpertilliones.*

FINIS erat dictis; et adhuc Minyëia proles
Urgent opus, ſpernitque Deum, feſtumque, profanat:
Tympana cùm ſubitò non apparentia raucis
Obſtrepuêre ſonis: et adunco tibia cornu,
Tinnulaque æra ſonant: redolent myrrhæque, crocique:
Reſque fide major, cœpere vireſcere telæ,
Inque hederæ faciem pendens frondeſcere veſtis.
Pars abit in vites; et quæ modò fila fuerunt,
Palmite mutantur; de ſtamine pampinus exit;
Pupura fulgorem pictis accommodat uvis.
Jamque dies exactus erat, tempuſque ſubibat,
Quod tu nec tenebras, nec poſſis dicere lucem;
Sed cum luce tamen dubiæ confinia noctis.
Tecta repentè quati, pingueſque ardere videntur
Lampades et rutilis collucere ignibus ædes;
Falſaque ſævarum ſimulacra ululare ferarum.

Fumida jamdudum latitant per tecta ſorores;
Diverſæque locis ignes ac lumina vitant.
Dumque petunt latebras; parvos membrana per artus
Porrigitur, tenuique inducit brachia pennâ.
Nec quâ perdiderint veterem ratione figuram
Scire ſinunt tenebræ. Non illas pluma levavit:
Suſtinuêre tamen ſe perlucentibus alis.
Conatæque loqui, minimam pro corpore vocem
Emittunt; peraguntque leves ſtridore querelas.
Tectaque, non ſylvas, celebrant; lucemque peroſæ
Nocte volant, ſeroque trahunt a veſpere nomen.

INO *et* MELICERTA *in Deos marinos.*

TUM verò totis Bacchi memorabile Thebis
Numen erat; magnaſque novi matertera vires
Narrat ubique Dei; de totque ſororibus expers
Una doloris erat, niſi quem facêre ſorores:
Aſpicit hanc natis, thalamoque Athamantis habentem
Sublimes animos, et alumno numine, Juno;
Nec tulit; et ſecum, "Potuit de pellice natus
Vertere Mæonis, pelagoque immergere, nautas,
Et laceranda ſuæ nati dare viſcera matri,
Et triplices operire novis Minyëidas alis:
Nil poterit Juno, niſi inultos flere dolores?
Idque mihi ſatis eſt? hæc una potentia noſtra eſt?

Ipſe docet quid agam : (fas eſt et ab hoſte doceri)
Quidque furor valeat, Pentheâ cæde ſatiſque
Ac ſuper oſtendit. Cur non ſtimuletur, eatque
Per cognata ſuis exempla furoribus Ino ?
Eſt via declivis, funeſtâ nubila taxo :
Ducit ad infernas per muta ſilentia ſedes:
Styx nebulas exhalat iners ; umbræque recentes
Deſcendunt illac, ſimulacraque functa ſepulcris.
Pallor Hyemſque tenent latè loca ſenta ; novique,
Quâ ſit iter, manes, Stygiam quod ducit ad urbem,
[Ignorant, ubi ſit nigri fera regia Ditis.]
Mille capax aditus, et apertas undique portas
Urbs habet. Utque fretum de totâ flumina terrâ,
Sic omnes animas locus accipit ille ; nec ulli
Exiguus populo eſt, turbamve accedere ſentit.
Errant exſangues ſine corpore et oſſibus umbræ :
Parſque forum celebrant, pars imi tecta tyranni ;
Pars alias artes, antiquæ imitamina vitæ.

Suſtinet ire illuc, cœleſti ſede relictâ,
(Tantum odiis iræque dabat) Saturnia Juno.
Quò ſimul intravit, ſacroque a corpore preſſum
Ingemuit limen ; tria Cerberus extulit ora :
Et tres latratus ſimul edidit. Illa Sorores
Nocte vocat genitas, grave et implacabile numen
(Carceris ante fores clauſas adamante ſedebant ;
Deque ſuis atros pectebant crinibus angues.)
Quam ſimul agnôrunt inter caliginis umbras ;
Surrexêre Deæ. Sedes ſcelerata vocatur:

Viſcera præbebat Tityos lanianda; novemque
Jugeribus diſtentus erat. Tibi, Tantale, nullæ
Deprenduntur aquæ: quæque imminet, effugit arbos.
Aut petis, aut urges ruiturum, Siſyphe, ſaxum.
Volvitur Ixion; et ſe ſequiturque fugitque.
Molirique ſuis letum patruelibus auſæ,
Aſſiduæ repetunt, quas perdant, Belides undas.
Quos omnes acie poſtquam Saturnia torvâ
Vidit, et ante omnes Ixiona; rurſus ab illo
Siſyphon aſpiciens, "Cur hic e fratribus," inquit,
"Perpetuas patitur pœnas? Athamanta ſuperbum
Regia dives habet; qui me cum conjuge ſemper
Sprevit:" et exponit cauſas odiique viæque;
Quid velit. Quod vellet, erat, ne regia Cadmi
Staret; et in facinus traherent Athamanta Sorores,
Imperium, promiſſa, preces confundit in unum:
Sollicitatque Deas. Sic hæc Junone locutâ,
Tiſiphone canos, ut erat, turbata capillos
Movit; et obſtantes rejicit ab ore colubras.
Atque ita, "Non longis opus eſt ambagibus," inquit.
"Facta puta, quæcunque jubes. Inamabile regnum
Deſere; teque refer cœli melioris ad auras."
Læta redit Juno; quam cœlum intrare parantem
Roratis luſtravit aquis Thaumantias Iris.

Nec mora; Tiſiphone madefactam ſanguine ſumit
Importuna facem; fluidoque cruore rubentem
Induitur pallam; tortoque incingitur angue;

Egrediturque

Egrediturque domo. Luctus comitantur euntem,
Et Pavor, et Terror, trepidoque Inſania vultu.
Limine conſtiterat: poſtes tremuiſſe feruntur
Æolii; pallorque fores infecit acernas.
Solque locum fugit. Monſtris exterrita conjux,
Territus eſt Athamas; tectoque exire parabant.
Obſtitit infelix, aditumque obſedit, Erinnys:
Nexaque vipereis diſtendens brachia nodis,
Cæſariem excuſſit. Motæ ſonuêre colubræ.
Parſque jacens humeris; pars circum tempora lapſæ
Sibila dant, ſaniemque vomunt, linguaſque coruſcant.
Inde duos mediis abrumpit crinibus angues;
Peſtiferâque manu raptos immiſit. At illi
Inöoſque ſinus Athamanteoſque pererrant;
Inſpirantque graves animas; nec vulnera membris
Ulla ferunt. Mens eſt, quæ diros ſentiat ictus.
Attulerat ſecum liquidi quoque monſtrat veneni,
Oris Cerberei ſpumas, et virus Echidnæ;
Erroreſque vagos, cæcæque oblivia mentis,
Et ſcelus, et lacrymas, rabiemque, et cædis amorem;
Omnia trita ſimul; quæ ſanguine miſta recenti
Coxerat ære cavo, viridi verſata cicutâ.
Dumque pavent illi; vertit furiale venenum
Pectus in amborem; præcordiaque intima movit.
Tum face jactatâ per eundem ſæpius orbem,
Conſequitur metos velocitur ignibus ignes.
Sic victrix, juſſique potens, ad inania magni
Regna redit Ditis; ſumtumque recingitur anguem.

Protinus Æolides mediâ furibundus in aulâ
Clamat, "Io, comites, his retia pandite ſylvis:
Hic modò cum geminâ viſa eſt mihi prole leæna."
Utque feræ, ſequitur veſtigia conjugis amens;
Deque ſinu matri ridentem, et parva Leärchum
Brachia tendentem rapit, et bis terque per auras
More rotat fundæ; rigidoque infantia ſaxo
Diſcutit oſſa ferox. Tum denique concita mater
(Seu dolor hoc fecit, ſeu ſparſi cauſa veneni;)
Exululat; paſſiſque fugit malè ſana capillis
Teque ferens parvum nudis, Melicerta, lacertis,
Evohe, Bacche, ſonat. Bacchi ſub nomine Juno
Riſit; et, Hos uſus præſtet tibi, dixit, alumnus.
Imminet æquoribus ſcopulus. Pars ima cavatur
Fluctibus, et tectas defendit ab imbribus undas;
Summa riget, frontemque in apertum porrigit æquor,
Occupat hunc (vires inſania fecerat) Ino;
Seque ſuper pontum, nullo tardata timore,
Mittit, onuſque ſuum. Percuſſa recanduit unda.
At Venus immeritæ neptis miſerata labores,
Sic patruo blandita ſuo eſt. "O Numen aquarum,
Proxima cui cœlo ceſſit, Neptune, poteſtas;
Magna quidem poſco; ſed tu miſerere meorum,
Jactari quos cernis in Iönio immenſo;
Et Dîs adde tuis. Aliqua et mihi gratia ponto eſt,
Si tamen in dio quondam concreta profundo
Spuma fui, Graiumque manet mihi nomen ab illâ."
Annuit oranti Neptunus; et abſtulis illis,

Quod

Quod mortale fuit; majeſtatemque verendam
Impoſuit; nomenque ſimul faciemque novavit;
Leucothoëque Deum cum matre Palæmona dixit.

INUS *Comites in Saxa et Aves.*

SIDONIÆ comites, quantum valuêre, ſecutæ
Signa pedum, primo videre noviſſima ſaxo:
Nec dubium de morte ratæ, Cadmeïda palmis
Deplanxêre domum, ſciſſæ cum veſte capillos.
Utque parum juſtæ, nimiumque in pellice ſævæ
Invidiam fecêre Deæ. Convicia Juno
Non tulit; et, Faciam vos ipſas maxima, dixit,
Sævitiæ monumenta meæ. Res dicta ſecuta eſt.
Nam quæ præcipuè fuerat pia, Perſequar, inquit,
In freta reginam. Saltumque datura, moveri
Haud uſquam potuit; ſcopuloque affixa cohæſit.
Altera, dum ſolito tentat plangore ferire
Pectora, tentatos ſentit riguiſſe lacertos.
Illa, manus ut fortè tetenderat in maris undas,
Saxea facta manus in eaſdem porrigit undas:
Hujus, ut arreptum laniabat vertice crinem,
Duratos ſubito digitos in crine videres.
Quo quæque in geſtu deprenditur, hæſit in illo,
Pars volucres factæ; quæ nunc quoque gurgite in illo
Æquora deſtringunt ſumtis Iſmenides alis.

Cadmus et Hermione *in Dracones.*

NESCIT Agenorides natam parvumque nepotem
Æquoris eſſe Deos. Luctu ſerieque malorem
Victus, et oſtendis, quæ plurima viderat, exit
Conditor urbe ſuâ; tanquam Fortuna locorum
Non ſua ſe premeret; longiſque erratibus actus
Contigit Illyricos profugâ cum conjuge fines.
Jamque malis anniſque graves, dum prima retractant
Fata domûs, releguntque ſuos ſermone labores;
"Num ſacer ille meâ trajectus cuſpide ſerpens,"
Cadmus ait, "fuerit; tum, cùm Sidone profectus
Vipereos ſparſi per humum, nova ſemina, dentes?
Quem ſi cura Deûm tam certâ vindicat irâ,
Ipſe precor ſerpens in longam porrigar alvum."
Durat æque cuti ſquamas increſcere ſentit,
Nigraque cæruleis variari corpora guttis:
In pectuſque cadit pronus; commiſſaque in unum
Paulatim tereti ſinuantur acumine crura.
Brachia jam reſtant; quæ reſtant, brachia tendit;
Et lacrymis per adhuc humana fluentibus ora,
Accede, ô conjux, accede, miſerrima, dixit:
Dumque aliquid ſupereſt de me; me tange; manumque
Accipe, dum manus eſt; dum non totum occupat anguis.

Ille quidem vult plura loqui; ſed lingua repentè
In partes eſt fiſſa duas. Nec verba volenti
Sufficiunt; quotieſque aliquos parat edere queſtus;
Sibilat. Hanc illi vocem Natura relinquit.
Nuda manu feriens exclamat pectora Conjux,
" Cadme, mane; teque his, infelix, exue monſtris.
Cadme, quid hoc? ubi pes? ubi ſunt humerique, manuſque?
Et color, et facies, et, dum loquor, omnia? cur non
Me quoque, cœleſtes, in eundem vertitis anguem?"
Dixerat. Ille ſuæ lambebat conjugis ora:
Inque ſinus caros, veluti cognoſceret, ibat;
Et dabat amplexus; aſſuetaque colla petebat.
Quiſquis adeſt (aderant comites) terretur. At illa
Lubrica permulcet criſtati colla Dracones;
Et ſubitò duo ſunt, junctoque volumine ſerpunt;
Donec in appoſiti nemoris ſubiêre latebras.
Nunc quoque nec fugiunt hominem, nec vulnere lædunt:
Quidque priùs fuerint, placidi meminêre dracones.

Serpentes e Sanguine Medusæ *procreati.*

SED tamen ambobus verſæ ſolatia formæ
Magna nepos fuerat; quem debellata colebat
India; quem poſitis celebrabat Achaïa templis.
Solus Abantiades, ab origine cretus eâdem,
Acriſius ſupereſt, qui mœnibus arceat urbis
Argolicæ; contraque Deum ferat arma; genuſque
Non putet eſſe Jovis. Neque enim Jovis eſſe putabat
Perſea; quem pluvio Danaë conceperat auro.
Mox tamen Acriſium, (tanta eſt præſentia veri)
Tam violâſſe Deum, quam non agnôſſe nepotem,
Pœnitet. Impoſitus jam cœlo eſt alter; at alter
Viperei referens ſpolium memorabile monſtri
Aëra carpebat tenerum ſtridentibus alis.
Cumque ſuper Libycas victor penderet arenas;
Gorgonei capitis guttæ cecidêre cruentæ;
Quas humus exceptas varios animavit in angues.
Unde frequens illa eſt infeſtaque terra colubris.

ATLAS in *Montem*.

INDE per immenſum ventis diſcordibus actus
Nunc huc, nunc illuc, exemplo nubis aquoſæ,
Fertur; et ex alto ſeductas æthere longè
Deſpectat terras; totumque ſupervolat orbem.
Ter gelidas Arctos, ter Cancri brachia vidit:
Sæpe ſub occaſus, ſæpe eſt ablatus in ortus.
Jamque cadente die veritus ſe credere nocti
Conſtitit Heſperio regnis Atlantis in orbe;
Exiguamque petit requiem, dum Lucifer ignes
Evocet Auroræ; currus Aurora diurnos.
Hic hominum cunctos ingenti corpore præſtans
Japetionides Atlas fuit. Ultima tellus
Rege ſub hoc, et pontus erat, qui ſolis anhelis
Æquora ſubdit equis, et feſſos excipit axes.
Mille greges illi, totidemque armenta per herbas
Errabant: et humum vicinia nulla premebant.
Arboreæ frondes, auro radiante nitentes
Ex auro ramos, ex auro poma tegebant.
Hoſpes, ait Perſeus illi, ſeu gloria tangit
Te generis magni: generis mihi Jupiter auctor:
Sive es mirator rerum; mirabere noſtras.
Hoſpitium requiemque peto. Memor ille vetuſtæ
Sortis erat: (Themis hanc dederat Parnaſſia ſortem)
Tempus, Atla, veniet, tua quo ſpoliabitur auro

Arbor; et hunc prædæ titulum Jove natus habebit.
Id metuens, ſolidis pomaria clauſerat Atlas
Mœnibus, et vaſto dederat ſervanda draconi:
Arcebatque ſuis externos finibus omnes.
Huic quoque, Vade procul, ne longè gloria rerum,
Quas mentiris, ait, longè tibi Jupiter abſit:
Vimque minis addit; foribuſque expellere tentat
Cunctantem, et placidis miſcentem fortia dictis.
Viribus inferior, (quis enim par eſſet Atlanti
Viribus?) "At quoniam parvi tibi gratia noſtra eſt;
Accipe munus," ait: lævâque a parte Meduſæ
Ipſe retroverſus ſquallentia prodidit ora.
Quantus erat, mons factus Atlas. Jam barba comæque
In ſylvas abeunt: juga ſunt humerique manuſque.
Quod caput ante fuit, ſummo eſt in monte cacumen.
Oſſa lapis fiunt. Tum partes auctus in omnes
Crevit in immenſum; (ſic, Dî, ſtatuiſtis:) et omne
Cum tot ſideribus cœlum requievit in illo.

De Perseo *et* Andromeda.

Clauserat Hippotades æterno carcere ventos:
Admonitorque operum cœlo clariſſimus alto
Lucifer ortus erat. Pennis ligat ille reſumtis
Parte ab utrâque pedes; teloque accingitur unco:
Et liquidum motis talaribus aëra findit.
Gentibus innumeris circumque infraque relictis,

Æthiopum

Æthiopum populos, Cepheïa conſpicit arva.
Illic immeritam maternæ pendere linguæ
Andromedan pœnas injuſtus juſſerat Ammon.
Quam ſimul ad duras religatam brachia cautes
Vidit Abantiades: niſi quòd levis aura capillos
Moverat; et trepido manabant lumina fletu;
Marmoreum ratus eſſet opus. Trahit inſcius ignes;
Et ſtupet; et, viſæ correptus imagine formæ,
Penè ſuas quatere eſt oblitus in aëre pennas.
Ut ſtetit: "O," dixit, "non iſtis digna catenis,
Sed quibus inter ſe cupidi junguntur amantes;
Pande requirenti nomen terræque tuumque;
Et cur vincla geras." Primò ſilet illa: nec audet
Appellare virum virgo; manibuſque modeſtos
Celâſſet vultus; ſi non religata fuiſſet;
Lumina, quod potuit, lachrymis implevit obortis.
Sæpius inſtanti, ſua ne delicta fateri
Nolle videretur, nomen terræque ſuumque,
Quantaque maternæ fuerit fiducia formæ,
Indicat. Et, nondum memoratis omnibus, unda
Inſonuit: venienſque immenſo bellua ponto
Eminet; et latum ſub pectore poſſidet æquor.
Conclamat virgo: genitor lugubris, et amens
Mater adeſt; ambo miſeri, ſed juſtiùs illa.
Nec ſecum auxilium, ſed dignos tempore fletus,
Plangoremque ferunt; vinctoque in corpore adhærent.
Cùm ſic hoſpes ait; "Lacrymarum longa manere

Tempora vos poterunt; ad opem brevis hora ferendam eſt.
Hanc ego ſi peterem Perſeus Jove natus, et illâ
Quam clauſam implevit fœcundo Jupiter auro,
Gorgonis anguicomæ Perſeus ſuperator, et alis
Æthereas auſus jactatis ire per auras;
Præferrer cunctis certè gener. Addere tantis
Dotibus et meritum (faveant modò numina) tento.
Ut mea ſit, ſervata meâ virtute, paciſcor.
Accipiunt legem, (quis enim dubitaret?) et orant,
Promittuntque ſuper regnum dotale, parentes.
Ecce velut navis, præfixo concita roſtro.
Sulcat aquas, juvenum ſudantibus acta lacertis;
Sic fera, dimotis impulſu pectoris undis,
Tantum aberat ſcopulis, quantum Balearica torta
Funda poteſt plumbo medii tranſmittere cœli:
Cùm ſubitò juvenis, pedibus tellure repulsâ,
Arduus in nubes abiit. Ut in æquore ſummo
Umbra viri viſa eſt, viſam fera ſævit in umbram.
Utque Jovis præpes, vacuo cùm vidit in arvo
Præbentem Phœbo liventia terga draconem,
Occupat averſum; neu ſæva retorqueat ora,
Squamigeris avidos figit cervicibus ungues:
Sic celeri fiſſum præpes per inane volatu
Terga feræ preſſit; dextroque frementis in armo
Inachides ferrum curvo tenus abdidit hamo.
Vulnere læſa gravi modò ſe ſublimis in auras
Attollit: modò ſubdit aquis: modò more ferocis

Verſat

Verſat apri; quem turba canum circumſona terret.
Ille avidos morſus velocibus effugit alis :
Quàque patent, nunc terga cavis ſuper obſita conchis,
Nunc laterum coſtas, nunc quâ tenuiſſima cauda
Deſinit in piſcem, falcato vulnerat enſe.
Bellua puniceo miſtos cum ſanguine fluctus
Ore vomit. Maduere graves aſpergine pennæ.
Nec bibulis ultra Perſeus talaribus auſus
Credere; conſpexit ſcopulum; qui vertice ſummo
Stantibus extat aquis; operitur ab æquore moto.
Nixus eo, rupiſque tenens juga prima ſiniſtrâ,
Ter quater exegit repetita per ilia ferrum.
Littora cum plauſu clamor ſuperaſque Deorum
Implevêre domos. Gaudent, generumque ſalutant,
Auxiliumque, domûs ſervatoremque fatentur
Caſſiope, Cepheuſque pater. Reſoluta catenis
Incedit virgo, pretiumque et cauſa laboris,

MEDUSÆ *Crines in Serpentes.*

DIS tribus ille focos totidem de ceſpite ponit :
Lævum Mercurio, dextrum tibi, bellica Virgo ;
Ara Jovis media eſt. Mactatur vacca Minervæ ;
Alipedi vitulus ; taurus tibi, ſumme Deorum.
Protinus Andromedan, et tanti præmia facti
Indotata rapit. Tædas Hymenæus Amorque
Præcutiunt; largis ſatiantur odoribus ignes :

Sertaque dependent tectis; ubique, lyræque,
Tibiaque, et cantus, animi felicia læti
Argumenta, ſonant; reſeratis aurea valvis
Atria tota patent, pulcroque inſtructa paratu.
[Cepheni proceres ineunt convivia regis.]
Poſtquam epulis functi generoſi munere Bacchi
Diffudere animos; cultuſque habituſque locorum
Quærit Abantiades; quærenti protinus unus
[Narrat Lyncides, moreſque. habituſque virorum.]
Quæ ſimul edocuit, "Nunc, ô fortiſſime," dixit,
"Fare precor, Perſeu, quantâ virtute, quibuſque
Artibus abſtuleris crinita draconibus ora."
Narrat Agenorides, gelido ſub Atlante jacentem
Eſſe locum, ſolidæ tutum munimine molis:
Cujus in introïtu geminas habitâſſe ſorores
Phorcydas, unius partitas luminis uſum:
Id ſe ſolerti furtim, dum traditur, aſtu
Suppoſitâ cepiſſe manu; perque abdita longè,
Deviaque, et ſylvis horrentia ſaxa fragoſis
Gorgoneas tetigiſſe domos; paſſimque per agros,
Perque vias vidiſſe hominum ſimulacra, ferarumque,
In ſilicem ex ipſis visâ converſa Meduſâ:
Se tamen horrendæ clypei, quod læva gerebat,
Ære repercuſſo formam aſpexiſſe Meduſæ;
Dumque gravis ſomnus colubraſque ipſamque tenebat,
Eripuiſſe caput collo: penniſque fugacem
Pegaſon, et fratrem, matris de ſanguine natos.
Addidit et longi non falſa pericula curſûs:

Quæ

Quæ freta, quas terras ſub ſe vidiſſet ab alto:
Et quæ jactatis tetigiſſet ſidera pennis.
Ante exſpectatum tacuit tamen. Excipit unus
E numero procerum, quærens, cur ſola ſororum
Geſſerit alternis immiſtos crinibus angues.

Hoſpes ait, "Quoniam ſcitaris digna relatu,
Accipe quæſiti cauſam. Clariſſima formâ,
Multorumque fuit ſpes invidioſa procorum
Illa: nec in totâ conſpectior ulla capillis
Pars fuit. Inveni, qui ſe vidiſſe referrent.
Hanc pelagi rector templo vitiâſſe Minervæ
Dicititur. Averſa eſt, et caſtos ægide vultus
Nata Jovis texit. Neve hoc impune fuiſſet,
Gorgoneum turpes crinem mutavit in hydros.
Nunc quoque, ut attonitos formidine terreat hoſtes,
Pectore in adverſo quos fecit, ſuſtinet angues."

LIB. V.

Caput GORGONIS *Homines in Saxa convertens.*

DUMQUE ea Cephenûm medio Danaeïus heros
Agmine commemorat; fremitu regalia turbæ
Atria complentur: nec conjugialia feſta
Qui canat, eſt clamor; ſed qui fera nuntiet arma.
Inque repentinos convivia verſa tumultus
Aſſimilare freto poſſis: quod ſæva quietum
Ventorum rabies motis exaſperat undis.
Primus in his Phineus, belli temerarius auctor.

Fraxineam quatiens æratæ cuſpidis haſtam ;
" En," ait, " adſum præreptæ conjugis ultor.
Nec mihi te pennæ, nec falſum verſus in aurum
Jupiter, eripient." Conanti mittere Cepheus,
" Quid facis ?" exclamat : " quæ te, germane, furentem
Mens agit in facinus ? meritiſne hæc gratia tantis
Redditur ? hâc vitam ſervatæ dote rependis ?
Quam tibi non Perſeus, verum ſi quæris, ademit :
Sed grave Nereïdum numen, ſed corniger Ammon,
Sed quæ viſceribus veniebat bellua ponti
Exſaturanda meis. Illo tibi tempore rapta eſt,
Quo peritura fuit. Niſi ſi, crudelis, id ipſum
Exigis ut pereat : luctûque levabere noſtro.
Scilicet haud ſatis eſt, quòd, te ſpectante, revincta eſt ;
Et nullam quòd opem patruus ſponſuſve tuliſti :
Inſuper a quoquam quòd ſit ſervata, dolebis ;
Præmiaque eripies ? quæ ſi tibi magna videntur ;
Ex illis ſcopulis, ubi erant affixa, petiſſes :
Nunc ſine, qui petiit, per quem non orba ſenectus,
Ferre, quod et meritis et voce eſt pactus : eumque
Non tibi, ſed certæ prælatum intellige morti."
Ille nihil contrà : ſed et hunc, et Perſea vultu
Alterno ſpectans, petat hunc ignorat, an illum,
Cunctatuſque brevi, contortam viribus haſtam,
Quantas ira dabat, nequicquam in Perſea miſit.
Ut ſtetit illa toro ; ſtratis tum denique Perſeus
Exſiluit : teloque ferox inimica remiſſo
Pectora rupiſſet : niſi poſt altaria Phineus

Iſſet; et (indignum) ſcelerato profuit ara.
Fronte tamen Rhœti non irrita cuſpis adhæſit:
Qui poſtquam cecidit, ferrumque ex oſſe revulſum eſt,
Palpitat, et poſitas aſpergit ſanguine menſas.
Tum verò indomitas ardeſcit vulgus in iras;
Telaque conjiciunt. Et ſunt, qui Cephea dicant
Cum genero debere mori. Sed limine tecti
Exierat Cepheus, teſtatus juſque, fidemque,
Hoſpitiique Deos; ea ſe prohibente moveri.
Bellica Pallas adeſt: et protegit ægide fratrem:
Datque animos. Erat Indus Athis, quem flumine Gange
Edita Limnate vitreis peperiſſe ſub antris
Creditur, egregius formâ; quam divite cultu
Augebat, bis adhuc octonis integer annis;
Indutus chlamydem Tyriam, quam limbus obibat
Aureus: ornabant aurata monilia collum;
Et madidos myrrhâ curvum crinale capillos.
Ille quidem jaculo quamvis diſtantia miſſo
Figere doctus erat; ſed tendere doctior arcus.
Tum quoque lenta manu flectentem cornua Perſeus
Stipite, qui mediâ poſitus fumabat in arâ,
Perculit; et fractis confudit in oſſibus ora.
Hunc ubi laudatos jactantem in ſanguine vultus
Aſſyrius vidit Lycabas; junctiſſimus illi
Et comes, et veri non diſſimulator amoris;
Poſtquam exhalantem ſub acerbo vulnere vitam
Deploravit Athin? quos ille tetenderat, arcus

Arripit: et, Mecum tibi ſint certamina, dixit:
Nec longum pueri fato lætabere; quo plus
Invidiæ, quàm laudis, habes. Hæc omnia nondum
Dixerat: emicuit nervo penetrabile telum:
Vitatumque, tamen ſinuoſâ veſte pependit.
Vertit in hunc harpen, ſpectatam cæde Meduſæ,
Acriſioniades, adigitque in pectus. At ille
Jam moriens, oculis ſub nocte natantibus atrâ,
Circumſpexit Athin: ſeque acclinavit in illum:
Et tulit ad manes junctæ ſolatia mortis.
Ecce Syenites, genitus Methione, Phorbas,
Et Libys Amphimedon, avidi committere pugnam,
Sanguine, quo tellus latè madefacta tepebat,
Conciderant lapſi; ſurgentibus obſtitit enſis,
Alterius coſtis, jugulo Phorbantis adactus.
At non Actoriden Erithon, cui lat bipennis
Telum erar, admoto Perſeus petit enſe; ſed altis
Exſtantem ſignis, multæque in pondere maſſæ,
Ingentem manibus tollit cratera duabus;
Inſtigitque viro. Rutilum vomit ille cruorem:
Et reſupinus humum moribundo vertice pulſat.
Inde Semiramio Polydæmona ſanguine cretum,
Caucaſiumque Abarin, Sperchionidenque Lycetum,
Intonſumque comas Elycen, Phlegiamque, Clytumque
Sternit; et exſtructos morientum calcat acervos.
Nec Phineus auſus concurrere cominus hoſti,
Intorquet jaculum: quod detulit error in Idan,
Expertem fruſtra belli, et neutra arma ſecutum.

Ille tuens oculis immitem Phinea torvis,
"Quandoquidem in partes," ait, "abſtrahor, accipe, Phineu,
Quem feciſti hoſtem ; penſaque hoc vulnere vulnus."
Jamque remiſſurus tractum de corpore telum
Sanguine defectos cecidit collapſus in artus.
Hìc quoque Cephenûm poſt regem primus Odites
Enſe jacet Clymeni : Protenora perculit Hypſeus :
Hypſea Lyncides. Fuit et grandævus in illis
Emathion, æqui cultor, timiduſque Deorum :
Quem quoniam prohibent anni bellare, loquendo
Pugnat ; et inceſſit, ſcelerataque devovet arma.
Huic Chromis amplexo tremulis altaria palmis
Demetit enſe caput ; quod protinus incidit aræ ;
Atque ibi ſemanimi verba exſecrantia linguâ
Edidit, et medios animam exſpiravit in ignes.
Hinc gemini fratres, Broteaſque et cæſtibus Ammon
Invicti, vinci ſi poſſent cæſtibus enſes,
Phineâ cecidêre manu. Cereriſque ſacerdos
Ampycus, albenti velatus tempora vittâ.
Tu quoque, Iäpetide, non hos adhibendus in uſus,
Sed qui, pacis opus, citharam cum voce moveres ;
Juſſus eras celebrare dapes, feſtumque canendo.
Cui procul aſtanti, plectrumque imbelle tenenti,
Pettalus, I, ridens Stygiis cane cætera, dixit,
Manibus : et lævo mucronem tempore figit.
Concidit, et digitis morientibus ille retentat
Fila lyræ : caſûque canit miſerabile carmen.

Non finit hunc impune ferox cecidiſſe Lycormas:
Raptaque de dextro robuſta repagula poſti
Oſſibus illidit mediæ cervicis. At ille
Procubuit terræ mactati more juvenci.
Demere tentabat lævi quoque robora poſtis
Cinyphius Pelates Tentanti dextera fixa eſt
Cuſpide Marmaridæ Corythi; lignoque cohæſit.
Hærenti latus hauſit Abas: nec corruit ille;
Sed retinente manum moriens e poſte pependit.
Sternitur et Melaneus, Perſeïa caſtra ſecutus,
Et Naſamoniaci Dorylas ditiſſimus agri,
Dives agri Dorylas: quo non poſſederat alter
Latius, aut totidem tollebat farris acervos
Hujus in obliquo miſſum ſtetit inguine ferrum:
Letifer ille locus. Quem poſtquam vulneris auctor
Singultantem animam, et verſantem lumina vidit
Bactrius Halcyoneus, Hoc, quod premis inquit, habeto
De tot agris terræ: corpuſque exſangue reliquit.
Torquet in hunc haſtam calido de vulnere raptam
Ultor Abantiades: mediâ quæ nare recepta
Cervice exacta eſt, in parteſque eminet ambas.
Dumque manum Fortuna juvat: Clytiumque, Claninque,
Matre ſatos unâ, diverſo vulnere fudit.
Nam Clytii per utrumque gravi librata lacerto
Faxinus acta femur: jaculum Clanis ore momordit.
Occidit et Celadon Mendeſius: occidit Aſtreus,
Matre Palæſtinâ, dubio genitore creatus.

Æthionque

Æthionque ſagax quondam ventura videre ;
Nunc [illegible] deceptus falsâ : regiſque Thoactes
[illegible], et cæſo genitore infamis Agyrtes.
[illegible]men exhauſto ſupereſt , namque omnibus unum
[illegible]imere eſt animus. Conjurata undique pugnant
[illegible] causâ, meritum impugnante fidemque.
[illegible] ſocer fruſtra pius, et nova conjux,
[illegible]um genitrice favent; ululatuque atria complent.
Sed ſonus arm[illegible] ſuperat gemituſque cadentum :
Polluroſque ſemel multo Bellona Penates
Sanguine perfundit ; renovataque prælia miſcet.
Circumëunt unum Phineus, et mille ſecuti
Phinea. Tela volant hybernâ grandine plura
Præter utrumque latus, præterque et lumen, et aures.
Applicat hinc humeros ad magnæ ſaxa columnæ :
Tutaque terga gerens, adverſaque in agmina verſus.
Suſtinet inſtantes. Inſtabant parte ſiniſtrâ
Chaonius Molpeus, dextrâ Nabathæus Ethemon.
Tigris, ut auditis diversâ valle duorum
Extimulata fame mugitibus armentorum,
Neſcit utrò potius ruat; et ruere ardet utroque :
Sic dubius Perſeus, dextrâ lævâne feratur,
Molpea trajecti ſubmovit vulnere cruris ;
Contentuſque fugâ eſt Neque enim dat tempus Ethemon ;
Sed furit ; et, cupiens alto dare vulnera collo,
Non circumſpectis exactum viribus enſem
Fregit : et extremâ percuſſæ parte columnæ

Lamina

Lamina diſſiluit; dominique in gutture fixa eſt:
Non tamen ad letum cauſas ſatìs illa valentes
Plaga dedit. Trepidum Perſeus, et inermina fruſtra
Brachia tendentem Cyllenide confodit harpe.
Verùm ubi virtutem turbæ ſuccumbere vidit,
Auxilium, Perſeus, quoniam ſic cogitis ipſi,
Dixit, ab hoſte petam: vultus evertite veſtros,
Si quis amicus adeſt; et Gorgonis extulit ora.
Quære alium, tua quem moveant miracula, dixit
Theſcelus: utque manu jaculum fatale parabat
Mittere, in hoc hæſit ſignum de marmore geſtu.
Proximus huic Ampyx animi pleniſſima magni
Pectora Lyncidæ gladio petit: inque petendo
Dextera diriguit, nec citrà mota, nec ultrà.
At Nileus, qui ſe genitem ſeptemplice Nilo
Ementitus erat, clypeo quoque flumina ſeptem
Argento partim, partim cælaverat auro,
Aſpice, ait, Perſeu, noſtræ primordia gentis:
Magna feres tacitas ſolatia mortis ad umbras,
A tanto cecidiſſe viro. Pars ultima vocis
In medio ſuppreſſa ſono eſt: adapertaque velle
Ora loqui credas; nec ſunt ea pervia verbis.
Increpat hos, Vitioque animi, non crinibus, inquit,
Gorgoneis torpetis, Eryx: incurrite mecum;
Et proſternite humi juvenem magica arma moventum.
Incurſurus erat; tenuit veſtigia tellus:
Immotuſque ſilex, armataque manſit imago.
Hi tamen ex merito pœnam ſubiere; ſed unus

Miles

Miles erat Perſei, pro quo dum pugnat, Aconteus,
Gorgone conſpectâ ſaxo concrevit oborto.
Quem ratus Aſtyages etiamnum vivere, longo
Enſe ferit: ſonuit tinnitibus enſis acutis.
Dum ſtupet Aſtyages; naturam traxit eandem:
Marmoreoque manet vultus mirantis in ore.
Nomina longa mora eſt mediâ de plebe virorum
Dicere. Bis centum reſtabant corpora pugnæ:
Gorgone bis centum riguerunt corpora viſâ.
Pœnitet injuſti nunc denique Phinea belli
Sed quid agat? ſimulacra videt diverſa figuris;
Agnoſcitque ſuos: et nomine quemque vocatos
Poſcit opem; credenſque parum, ſibi proxima tangit
Corpora; marmor erant. Avertitur; atque ita ſupplex,
Confeſſaſque manus, obliquaque brachia tendens,
Vincis, ait, Perſeu; remove fera monſtra; tuæque
Saxificos vultus, quæcunque ea, tolle Meduſæ.
Tolle, precor. Non nos odium, regnive cupido
Compulit ad bellum: pro conjuge movimus arma.
Cauſa fuit meritis melior tua, tempore noſtra.
Non ceſſiſſe piget. Nihil, ô fortiſſime, præter
Hanc animam concede mihi: tua cætera ſunto,
Talia dicenti, neque eum, quem voce rogabat,
Reſpicere audenti, "Quod ait, timidiſſime Phineu,
Et poſſum tribuiſſe, et magnum munus inerti eſt,
(Pone metum) tribuam: nullo violabere ferro.
Quin etiam manſura dabo monumenta per ævum;
Inque domo ſoceri ſemper ſpectabere noſtri:

Ut

Ut mea ſe ſponſi ſoletur imagine conjux."
Dixit; et in partem Phorcynida tranſtulit illam,
Ad quam ſe Trepido Phineus obverterat ore.
Tum quoque conanti ſua flectere luminâ cervix
Diriguit, ſaxoque oculorem induruit humor.
Sed tamen os timidum, vultuſque in marmore ſupplex,
Submiſſæque manus, facieſque obnoxia manſit.

PROETUS *in Saxum.*

VICTOR Abantiades patrios eum conjuge muros
Intrat; et immeritæ vindex ultorque parentis
Aggreditur Prœtum. Nam fratre per arma fugato
Acriſioneas Prœtus poſſederat arces.
Sed nec ope armorum, nec, quam malè ceperat, arce
Torva colubriferi ſuperavit lumina monſtri.

POLYDECTES *in Lapidem.*

TE tamen, ô parvæ rector, Polydecta, Seriphi,
Nec juvenis virtus, per tot ſpectata labores,
Nec mala mollierant: ſed inexorabile durus
Exerces odium: nec iniquâ finis in irâ eſt.
Detrectas etiam laudes: fictamque Meduſæ
Arguis eſſe necem. Dabimus tibi pignora veri:
Parcite huminibus, Perſeus ait; oraque regis
Ore Meduſæo ſilicem ſine ſanguine fecit.

MUSÆ *in Aves, et* PYRENEI *Præcipitium.*

HACTENUS aurigenæ comitem Tritonia fratri
Se dedit, inde cavâ circumdata nube Seriphon
Deſerit; a dextrâ Cythno Gyaroque relictis:
Quàque ſuper pontum via viſa breviſſima, Thebas,
Virgineumque Helicona, petit: quo monte potita
Conſtitit; et doctas ſic eſt affata Sorores:
"Fama novi fontis noſtras pervenit ad aures;
Dura Meduſæi quem præpetis ungula rupit:
Is mihi cauſa viæ. Volui mirabile monſtrum
Cernere; vidi ipſum materno ſanguine naſci."
Excipit Uranie: "Quæcunque eſt cauſa videndi
Has tibi, Diva, domos, animo gratiſſima noſtro es.
Vera tamen fama eſt; et Pegaſus hujus origo
Fontis." Et ad latices deducit Pallada ſacros.
Quæ mirata diu factas pedis ictibus undas,
Sylvarum lucos circumſpicit antiquarum;
Antraque, et innumeris diſtinctas floribus herbas:
Feliceſque vocat pariter ſtudiique locique
Mnemonidas. Quam ſic affata eſt una Sororum:
"O, niſi te virtus opera ad majora tuliſſet,
In partem ventura chori Tritonia noſtri,
Vera refers; meritoque probas arteſque locumque:
Et gratam ſortem, tutæ modò ſimus, habemus.

Sed (vetitum eſt adeò ſceleri nihil) omnia terrent
Virgineas mentes; diruſque ante ora Pyreneus
Vertitur; et nondum me totâ mente recepi.
Daulia Threïcio Phoceaque milite rura
Ceperat ille ferox, injuſtaque regna tenebat.
Templa petebamus Parnaſſia. Vidit euntes;
Noſtraque fallaci veneratus numina cultu;
Mnemonides, (cognôrant ènim,) conſiſtite, dixit:
Nec dubitate, precor, tècto grave ſidus, et imbrem
(Imber erat) vitare meo; ſubière minores
Sæpe caſas Superi. Dictis et tempore motæ
Annuimuſque viro, primaſque intravimus ædes.
Deſierant imbres; victoque Aquilonibus Auſtro,
Fuſca repurgato fugiebant nubila cœlo.
Impetus ire fuit. Claudit ſua tecta Pyreneus,
Vimque parat; quam nos ſumtis èffugimus alis.
Ipſe, ſecuturo ſimilis, ſtetit arduus arce:
Quàque via eſt vobis, erit et mihi, dixit, eâdem.
Seque jacit vecors e ſummæ culmine turris;
Et cadit in vultus, diſcuſſique oſſibus oris
Tundit humum moriens, ſcelerato ſanguine tinctam."

PIERIDUM

Pieridum *Certamen cum* Musis, *&c.*

MUSA loquebatur. Pennæ ſonuêre per auras :
Voxque ſalutantum ramis veniebat ab altis.
Suſpicit ; et linguæ quærit, tam certa loquentes
Unde ſonent ; hominemque putat Jove nata locutum.
Ales erant ; numeroque novem, ſua fata querentes,
Inſtiterant ramis imitantes omnia picæ.
Miranti ſic orſa Deæ Dea : " Nuper et iſtæ
Auxerunt volucrum, victæ certamine turbam.
Piëros has genuit Pellæis dives in arvis.
Pæonis Euippe mater fuit ; illa potentem
Lucinam novies, novies paritura, vocavit.
Intumuit numero ſtolidarum turba ſororum ;
Perque tot Hæmonias, et per tot Achaïdas urbes,
Huc venit ; et tali committunt prœlia voce :
Deſinite indoctum vanâ dulcedine vulgus
Fallere ; nobiſcum, ſi qua eſt fiducia vobis,
Theſpiades certate Deæ. Nec voce, nec arte
Vincemur ; totidemque ſumus ; vel cedite victæ
Fonte Meduſæo, et Hyanteâ Aganippe :
Vel nos Emathiis ad Pæonas uſque nivoſos
Cedamus campis. Dirimant certamina Nymphæ :
Turpe quidem contendere erat ; ſed cedere viſum
Turpius." Electæ jurant per flumina Nymphæ ;
Factaque de vivo preſſere ſedilia ſaxo.

Tunc, ſine ſorte prior, quæ ſe certare profeſſa eſt,
Bella canit Superûm ; falſoque in honore Gigantas
Ponit, et extenuat magnorum facta Deorum ;
Emiſſumque imâ de ſede Typhoëa terræ
Cœlitibus feciſſe metum ; cunctoſque dediſſe
Terga fugæ ; donec feſſos Ægyptia tellus
Ceperit, et ſeptem diſcretus in oſtia Nilus.
Huc quoque terrigenam veniſſe Typhoëa narrat,
Et ſe mentitis Superos celâſſe figuris ;
Duxque gregis, dixit, fit Jupiter ; unde recurvis
Nunc quoque formatus Libys eſt cum cornibus Am-
mon.
Delius in corvo, proles Semeleïa capro,
Fele ſoror Phœbi, niveâ Saturnia vaccâ,
Piſce Venus latuit, Cyllenius Ibidis alis.

Hactenus ad citharam vocalia moverat orat ;
Poſcimur Aonides. Sed forſitan otia non ſint ;
Nec noſtris præbere vacet tibi cantibus aurem.
Ne dubita, veſtrumque mihi refer ordine carmen,
Pallas ait ; nemoriſque levi conſedit in umbrâ.
Muſa refert ; Dedimus ſummam certaminis uni.
Surgit, et emiſſos hederâ collectâ capillos,
Calliope querulas prætentat pollice chordas ;
Atque hæc percuſſis ſubjungit carmina nervis.

PROSERPINA *a* PLUTONE *rapta: et* CYANE *in Fontem.*

PRIMA Ceres unco glebam dimovit aratro;
Prima dedit fruges, alimentaque mitia terris;
Prima dedit leges. Cereris ſumus omnia munus,
Illa canenda mihi eſt. Utinam modò dicere poſſem
Carmina digna Deæ! certè Dea carmine digne eſt.
Veſta giganteis ingeſta eſt inſula membris
Trinacris; et magnis ſubjectum molibus urget
Ætherias auſum ſperare Typhoëa ſedes.
Nititur ille quidem, pugnatque reſurgere ſæpe:
Dextra ſed Auſonio manus eſt ſubjecta Peloro:
Læva, Pachyne, tibi: Lilybæo crura premuntur;
Degravat Ætna caput; ſub quâ reſupinus arenas
Ejectat, flammamque fero vomit ore Typhoëus.
Sæpe remoliri luctatur pondera terræ;
Oppidaque, et magnos evolvere corpore montes.
Inde tremit tellus; et Rex pavet ipſe ſilentum,
Ne pateat, latoque ſolum retegatur hiatu;
Immiſſuſque dies trepidantes terreat umbras.
Hanc metuens cladem tenebroſâ ſede tyrannus
Exierat; curruque atrorum vectus equorum
Ambibat Siculæ cautus fundamina terræ.
Poſtquam exploratum ſatis eſt loca nulla labare;
Depoſitique metus; videt hunc Erycina vagantem,

Monte ſuo reſidens, natumque amplexa volucrem;
"Arma, manuſque meæ, mea, nate, potentia," dixit,
"Illa, quibus ſuperas omnes, cape tela, Cupido,
Inque Dei pectus celeres molire ſagittas,
Cui triplicis ceſſit fortuna noviſſima regni.
Tu ſuperos, ipſumque Jovem, tu numina ponti.
Victà domas, ipſumque, regit qui numina ponti.
Tartara quid ceſſant; cur non matriſque tuumque
Imperium profers? agitur pars tertia mundi.
Et tamen in cœlo quoque tanta potentia noſtro
Spernitur; ac mecum vires minuuntur Amoris.
Pallada nonne vides, jaculatricemque Dianam
Abſceſſiſſe mihi? Cereris quoque filia virgo,
Si patiemur, erit; nam ſpes affectat eaſdem.
At tu, pro ſocio ſi qua eſt mea gratia regno,
Junge Deam patruo." Dixit Venus. Ille pharetram
Solvit, et arbitrio matris de mille ſagittis
Unam ſepoſuit. Sed quâ nec acutior ulla,
Nec minùs incerta eſt, nec quæ magìs audiat arcum:
Oppoſitoque genu curvavit flexile cornu;
Inque cor hamatâ percuſſit arundine Ditem.

Haud procul Hennæis lacus eſt a mœnibus altæ,
Nomine Pergus, aquæ. Non illo plura Cayſtros
Carmina cygnorum labentibus audit in undis.
Sylva coronat aquas, cingens latus omne; ſuiſque
Frondibus, ut velo, Phœbeos ſubmovet ignes.
Frigora dant rami, Tyrios humus humida flores.
Perpetuum ver eſt. Quo dum Proſerpina luco

Ludit,

Ludit, et aut violas, aut candida lilia carpit;
Dumque puellari ſtudio calathoſque ſinumque
Implet, et æquales certat ſuperare legendo;
Penè ſimul viſa eſt, dilectaque, raptaque Diti:
Uſque adeò properatur amor. Dea territa mœſto
Et matrem, et comites, ſed matrem ſæpius, ore
Clamat; et, ut ſummâ veſtem laniârat ab orâ,
Collecti flores tunicis accidêre remiſſis.
Tantaque ſimplicitas puerilibus adfuit annis;
Hæc quoque virgineum movit jactura dolorem.
Raptor agit currus; et nomine quemque vocatos
Exhortatur equos. Quorum per colla jubaſque
Excutit obſcurâ tinctas ferrugine habenas.
Perque lacus altos, et olentia ſulfure fertur
Stagna Palicorum, ruptâ ferventia terrâ;
Et quà Bacchiadæ, bimari gens orta Corintho,
Inter inæquales poſuerunt mœnia portus.
Eſt Medium Cyanes, et Piſææ Arethuſæ,
Quod coit anguſtis incluſum cornibus æquor.
Hìc fuit, a cujus ſtagnum quoque nomine dictum eſt,
Inter Sicelidas Cyane celeberrima Nymphas;
Gurgite quæ medio ſummâ tenus exſtitit alvo,
Agnovitque Deum. "Nec longius ibitis," inquit;
"Non potes invitiæ Cereris gener eſſe. Roganda,
Non rapienda fuit. Quòd ſi componere magnis
Parva mihi fas eſt; et me dilexit Anapis;
Exorata tamen, nec, ut hæc, exterrita nupſi."
Dixit; et in partes diverſas brachia tendens,

Obſtitit. Haud ultra tenuit Saturnius iram;
Terribileſque hortatus equos, in gurgitis ima
Contortum valido ſceptrum regale lacerto
Condidit. Icta viam tellus in Tartara fecit;
Et pronos currus medio cratere recepit.
At Cyane, raptamque Deam, contemtaque fontis
Jura ſui mœrens, inconſolabile vulnus
Ments gerit tacitâ; lacrymiſque abſumitur omnis;
Et, quarum fuerat magnum modò numen, in illas
Extenuatur aquas. Molliri membra videres;
Oſſa pati flexus; ungues poſuiſſe rigorem;
Primaque de totâ tenuiſſima quæque liqueſcunt;
Cærulei crines, digitique, et crura, pedeſque;
Nam brevis in gelidas membris exilibus undas
Tranſitus eſt. Poſt hæc tergumque, humerique, latuſque,
Pectoraque in tenues abeunt evanida rivos.
Denique pro vivo vitiatas ſanguine venas
Lympha ſubit; reſtatque nihil, quod prendere poſſis.

Puer in Stellionem.

INTEREA pavidæ nequicquam filia matri
Omnibus eſt terris, omni quæſita profundo:
Illam non rutilis veniens Aurora capillis
Ceſſantem vidit, non Heſperus. Illa duabus

Flammiferâ

Flammiferâ pinus manibus ſuccendit ab Ætnâ;
Perque pruinoſas tulit irrequieta tenebras.
Rurſus, ubi alma dies hebetârat ſidera, natam
Solis ad occaſus, Solis quærebat ab ortu.
Feſſa labore ſitim collegerat; oraque nulli
Colluerant fontes; cùm tectam ſtramine vidit
Fortè caſam, parvaſque fores pulſavit; at inde
Prodit anus, Divamque videt; lymphamque roganti,
Dulce dedit, toſtâ quod coxerat antè polentâ.
Dum bibit illa datum; duri puer oris et audax
Conſtitit ante Deam; riſitque, avidamque vocavit.
Offenſa eſt; neque adhuc epotâ parte loquentem
Cum liquido miſtâ perfudit Diva polentâ.
Combibit os maculos; et, quà modò brachia geſſit,
Crura gerit; cauda eſt mutatis addita membris:
Inque brevem formam, ne ſit vis magna nocendi,
Contrahitur; parvâque minor menſura lacertâ eſt.
Mirantem, flentemque, et tangere monſtra parantem
Fugit anum; latebramque petit; aptumque colori
Nomen habet, variis ſtellatus corpora guttis.

ASCALAHHUS *in Bubonem.*

QUAS Dea per terras, et quas erraverit undas,
Dicere longa mora eſt. Quærenti defuit orbis.
Sicaniam repetit. Dumque omnia luſtrat eundo;
Venit et ad Cyanen; ea, nî mutata fuiſſet,
Omnia narrâſſet. Sed et os et lingua volenti
Dicere non aderant; nec, quo loqueretur, habebat.
Signa tamen manifeſta dedit; notamque parenti
Illo fortè loco delapſum gurgite ſacro
Perſephones zonam ſummis oſtendit in undis.
Quam ſimul agnovit, tanquam tum denique raptam
Sciſſet, inornatos laniavit Diva capillos:
Et repetita ſuis percuſſit pectora palmis.
Nec ſcit adhuc ubi ſit; terras tamen increpat omnes;
Ingrataſque vocat, nec frugum munere dignas;
Trinacriam ante alias, in quâ veſtigia damni
Reperit. Ergo illic ſæva vertentia glebas
Fregit aratra manu; parilique irata colonos
Ruricolaſque boves leto dedit: arvaque juſſit
Fallere depoſitum; vitiataque ſemina fecit.
Fertilitas terræ, latum vulgata per orbem
Caſſa jacet; primis ſegetes moriuntur in herbis:
Et modò ſol nimius, nimius modò corripit imber.
Sideraque, ventique nocent; avidæque volucres
Semina jacta legunt; lolium, tribulique, fatigant

Triticeas meſſes, et inexpugnabile gramen.
Cùm caput Eleis Alpheïas extulit undis
Roranteſque comas a fronte removit ad aures;
Atque ait: "O, toto quæſitæ virginis orbe,
Et frugum genitrix, immenſos ſiſte labores:
Neve tibi fidæ violenta iraſcere terræ.
Terra nihil meruit; patuitque invita rapinæ.
Nec ſum pro patria eſt; et ab Elide ducimus ortum.
Sicaniam peregrina colo: ſed gratior omni
Hæc mihi terra ſolo eſt. Hos nunc Arethuſa penates,
Hanc habeo ſedem; quam tu, mitiſſima, ſerva.
Mota loco cur ſim, tantique per æquoris undas
Advehar Ortygiam, veniet narribus hora
Tempeſtiva meis: cùm tu curiſque levata,
Et vultûs melioris eris. Mihi pervia tellus
Præbet iter; ſubterque imas ablata cavernas
Hìc caput attollo; deſuetaque ſidera cerno.
Ergo, dum Stygio ſub terris gurgite labor,
Viſa tua eſt oculis illic Proſerpina noſtris.
Illa quidem triſtis, nec adhuc interrita vultu;
Sed regina tamen, ſed opaci maxima mundi;
Sed tamen inferni pollens matrona tyranni."

Mater ad auditas ſtupuit, ceu ſaxea, voces:
Attonitæque diu ſimilis fuit. Utque dolore
Pulſa gravi gravis eſt amentia; curribus auras
Exit in æthereas; ibi toto nubila vultu
Ante Jovem paſſis ſtetit invidioſa capillis.

"Proque meo veni ſupplex tibi, Jupiter," inquit,
"Sanguine, proque tuo: ſi nulla eſt gratia matris,
Nata patrem moveat: neu ſit tibi cura, precamur,
Vilior illius, quòd noſtro eſt edita partu.
En quæſita diu tandem mihi nata reperta eſt:
Si reperire vocas, amittere certiùs; aut ſi
Scire ubi ſit, reperire vocas. Quòd rapta, feremus;
Dummodo reddat eam. Neque enim prædone marito
Filia digna tua eſt ſi jam mea filia digna eſt."
Jupiter excepit: "Commune eſt pignus onuſque
Nata mihi tecum; ſed, ſi modò nomina rebus
Addere vera placet, non hoc injuria factum,
Verùm amor eſt; neque erit nobis gener ille pudori.
Tu modò, Diva, velis. Ut deſint cætera; quantum eſt
Eſſe Jovis Fratrem! quid, quòd nec cætera deſunt,
Nec cedit niſi ſorte mihi? ſed tanta cupido
Si tibi diſſidii; repetat Proſerpina cœlum:
Lege tamen certâ; ſi nullos contigit illic
Ore cibos. Nam ſic Parcarum fœdere cautum eſt."

Dixerat. At Cereri certum eſt educere natam.
Non ita Fata ſinunt: quoniam jejunia virgo
Solverat; et, cultia dum ſimplex errat in hortis,
Puniceum curvâ decerpſerat arbore pomum.
Sumtaque pallenti ſeptem de cortice grana
Preſſerat ore ſuo, ſoluſque ex omnibus illud
Viderat Aſcalaphus: quem quondam dicitur Orphne,
Inter avernales haud ignotiſſima Nymphas,
Ex Acheronte ſuo furvis peperiſſe ſub antris.

Vidit: et indicio reditum crudelis ademit.
Ingemuit regina Erebi; teſtemque profanam
Fecit avem: ſparſumque caput Phlegethontide lymphâ
In roſtrum, et plumas, et grandia lumina, vertit.
Ille ſibi ablatus fulvis amicitur ab alis;
Inque caput creſcit; longoſque reflectitur ungues;
Vixque movet natas per inertia brachia pennas:
Fœdaque fit volucris, venturi nuntia luctûs,
Ignavus bubo, dirum mortalibus omen.

SIRENES *in Aves.*

HIC tamen indicio pœnam linguâque videri
Commeruiſſe poteſt. Vobis, Acheloïdes, unde
Pluma pedeſque avium, cùm virginis ora geratis?
An quia, cùm legeret vernos Proſerpina flores,
In comitum numero miſtæ, Sirenes, eratis?
Quam poſtquam toto fruſtra quæsîſtis in orbe;
Protinus ut veſtram ſentirent æquora curam,
Poſſe ſuper fluctus alarum inſiſte. remis
Optâſtis: facileſque Deos habuiſtis; et artus
Vidiſtis veſtros ſubitis flaveſcere pennis.
Ne tamen ille canor, mulcendas natus ad aures,
Tantaque dos oris linguæ deperderet uſum,
Virginei vultus, et vox humana remanſit.

At medius fratriſque ſui mœſtæque ſororis
Jupitur ex æquo volventem dividit annum.

Nunc Dea, regnorum numen commune duorum,
Cum matre eſt totidem, totidem cum conjuge menſes.
Vertitur extemplo facies, et mentis, et oris:
Nam modo quæ poterat Diti quoque mœſta videri,
Læta Deæ frons eſt; ut Sol, qui tectus aquoſis
Nubibus antè fuit, victis ubi nubibus exit.

PIERIDES *in Picas.*

FINIERAT dictis e nobis maxima cantus.
At Nymphæ viciſſe Deas, Helicona colentes,
Concordi dixêre ſono. Convicia victæ
Cùm jacerent, "Quoniam," dixit, "certamine vobis
Supplicium meruiſſe parum eſt, maledictaque culpæ
Additis, et non eſt patientia libera nobis;
bimus in pœnas; et quâ vocat ira, ſequemur."
Rident Emathides, ſpernuntque minacia verba;
Conatæque loqui, et magno clamore protervas
ntentare manus, pennas exire per ungues
Aſpexêre ſuos, operiri brachia plumis:
Alteraque alterius rigido concreſcere roſtro
Ora vident, volucreſque novas accedere ſylvis.
Dumque volunt plangi, per brachia mota levatæ
Aëre pendebant, nemorum convicia, picæ.
Nunc quoque in alitibus facundia priſca remanſit,
Raucaque garrulitas, ſtudiumque immane loquendi.

ARACHNES

ARACHNES *cum* PALLADE *Certamen.*

PRÆBUERAT dictis Tritonia talibus aurem;
Carminaque Aönidum, juſtamque probaverat iram.
Tum ſecum, "Laudare parum eſt; laudemur et ipſæ:
Numina nec ſperni ſine pœnâ noſtra ſinamus."
Mæoniæque animum fatis intendit Arachnes:
Quam ſibi lanificæ non cedere laudibus artis
Audierat. Non illa loco, nec origine gentis
Clara, ſed arte, fuit. Pater huic Colophonius Idmon
Phocaïco bibulas tingebat murice lanas.
Occiderat mater: ſed et hæc de plebe, ſuoque
Æqua viro fuerat. Lydias tamen illa per urbes
Quæſierat ſtudio nomen memorabile; quamvis
Orta domo parvâ, parvis habitabat Hypæpis.
Hujus ut aſpicerent opus admirabile, ſæpe
Deſeruêre ſui Nymphæ vineta Tymoli:
Deſeruêre ſuas Nymphæ Pactolides undas.
Nec factas ſolùm veſtes ſpectare juvabat;
Tum quoque, cùm fierent, tantus decor affuit arti.
Sive rudem primos lanam glomerabat in orbes;
Seu digitis ſubigebat opus; repetitaque longo
Vellera mollibat nebulas æquantia tractu;
Sive levi teretem verſabat pollice fuſum;
Seu pingebat acu; ſcires a Pallade doctam.

Quod tamen ipſa negat: tantâque offenſa magiſtrâ,
Certet, ait, mecum; nihil eſt, quod victa recuſem.
Pallas anum ſimulat; falſoſque in tempora canos
Addit, et infirmos baculo quoque ſuſtinet artus.

Tum ſic orſa loqui: "Non omnia grandior ætas,
Quæ fugiamus, habet. Seris venit uſus ab annis.
Conſilium ne ſperne meum. Tibi fama petatur
Inter mortales faciendæ maxima lanæ.
Cede Deæ: veniamque tuis temeraria dictis
Supplice voce roga. Veniam dabit illa roganti.

Aſpicit hanc torvis, inceptaque fila relinquit;
Vixque manum retinens, confeſſàque vultibus iram,
Talibus obſcuram reſecuta eſt Pallada dictis:
Mentis inops, longâque venis confecta ſenectâ:
Et nimium vixiſſe diu nocet. Audiat iſtas,
Si qua tibi nurus eſt, ſi qua eſt tibi filia voces.
Conſilii ſatis eſt in me mihi. Neve monendo
Profeciſſe putes; eadem ſententia nobis.
Cur non ipſa venit; cur hæc certamina vitat?
Tum Dea, Venit; ait, formamque removit anilem;
Palladaque exhibuit. Venerantur numina Nymphæ,
Mygdonideſque nurus. Sola eſt non territa virgo.
Sed tamen erubuit, ſubituſque invita notavit
Ora rubor: rurſuſque evanuit. Ut ſolet aër
Purpureus fieri, cum primùm Aurora movetur;
Et breve poſt tempus candeſcere Solis ab ictu.
Perſtat in incepto, ſtolidæque cupidine palmæ
In ſua fata ruit. Neque enim Jove nata recuſat;

Nec monet ulteriùs: nec jam certamina differt.
Haud mora; conſtituunt diverſis partibus ambæ,
Et gracili geminas intendunt ſtamine telas.
Tela jugo vincta eſt: ſtamen ſecernit arundo:
Inſeritur medium radiis ſubtemen acutis;
Quod digiti expediunt, atque inter ſtamina ductum
Percuſſo feriunt inſecti pectine dentes.
Utraque feſtinant; cinctæque ad pectora veſtes
Brachia docta movent, ſtudio fallante laborem.
Illic et Tyrium quæ purpura ſenſit ahenum
Texitur, et tenues parvi diſcriminis umbræ;
Qualis ab imbre ſolet percuſſis ſolibus arcus
Inficere ingenti longum curvamine cœlum:
In quo diverſi niteant cùm mille colores,
Tranſitus ipſe tamen ſpectantia lumina fallit.
Uſque adeò quod tangit idem eſt: tamen ultima diſtant.
Illic et lentum filis immittitur aurum,
Et vetus in telâ deducitur argumentum.

Cecropiâ Pallas ſcopulum Mavortis in arce
Pingit, et antiquam de terræ nomine litem.
Bis ſex cœleſtes, medio Jove, ſedibus altis
Auguſtâ gravitate ſedent. Sua quemque Deorum
Inſcribit facies. Jovis eſt regalis imago.
Stare Deum pelagi, longoque ferire tridente
Aſpera ſaxa facit, medioque e vulnere ſaxi
Exſiluiſſe ferum; quo pignore vindicet urbem.
At ſibi dat clypeum, dat acutæ cuſpidis haſtam:
Dat galeam capiti: defenditur ægide pectus.

Percuſſamque ſuâ ſimulat de cuſpide terram
Prodere cum baccis fœtum canentis olivæ:
Mirarique Deos. Operi victoria finis.
Ut tamen exemplis intelligat æmula laudis,
Quod pretium ſperet pro tam furialibus auſis;
Quatuor in partes certamina quatuor addit
Clara colore ſuo, brevibus diſtincta ſigillis:
Threïciam Rhodopen habet angulus unus, et Hæmon;
Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam;
Nomina ſummorum ſibi qui tribuêre Deorum.

Altera Pygmææ fatum miſerabile matris
Pars habet. Hanc Juno victam certamine juſſit
Eſſe gruem; populiſque ſuis indicere bellum.

Pingit et Antigonen, auſam contendere quondam;
Cum magni conſorte Jovis; quam regia Juno
In volucrem vertit; nec profuit Ilion illi,
Laomedonve pater, ſumtis quin candida pennis
Ipſa ſibi plaudat crepitante ciconia roſtro.

Qui ſupereſt ſolus Cinyran habet angulus orbum:
Iſque gradus templi, natarum membra ſuarum
Amplectens, ſaxoque jacens, lacrymare videtur.
Circuit extremas oleis pacalibus oras.
Is modus eſt; operique ſuâ facit arbore finem.

Mæonis eluſam deſignat imagine tauri
Europen: verum taurum, freta vera putares.
Ipſa videbatur terras ſpectare relictas,
Et comites clamare ſuas, tactumque vereri

Aſſilientis aquæ; timidaſque reducere plantas.
Fecit et Aſterien aquilâ luctante teneri:
Fecit olorinis Ledam recubare ſub alis:
Addidit, ut Satyri celatus imagine pulcram
Jupiter implêrit gemino Nycteïda fœtu;
Amphitryon fuerit, cùm te Tirynthia cepit;
Aureus ut Danaën, Aſopida luſerit igneus;
Mnemoſynen paſtor; varius Deoïda ſerpens.
Te quoque mutatum torvo, Neptune, juvenco
Virgine in Æoliâ poſuit. Tu viſus Enipeus
Gignis Æloïda; aries Biſaltida fallis.
Et te, flava comas, frugum mitiſſima mater,
Senſit equum; te ſenſit avem crinita colubris
Mater equi volucris; ſenſit Delphina Melantho.
Omnibus his faciemque ſuam, faciemque locorum
Reddidit. Eſt illic agreſtis imagine Phœbus;
Utque modò accipitris pennas, modò terga leonis
Geſſerit; ut paſtor Macareïda luſerit Iſſen.
Liber ut Erigonem falsâ deceperit uvâ;
Ut Saturnos equo geminum Chirona creârit.
Ultima pars telæ, tenui circumdata limbo,
Nexilibus flores heneris habet intertextòs.

Non illud Pallas, non illud carpere Livor
Poſſit opus. Doluit ſucceſſu flava virago:
Et rupit pictas, cœleſtia crimina, veſtes.
Utque Cytoriaco radium de monte tenebat;
Ter quater Idmoniæ frontem percuſſit Arachnes.
Non tulit infelix! laqueoque animoſa ligavit

Guttura. Pendentem Pallas miſerata levavit:
Atque ita, "Vive quidem, pende tamen improba," dixit:
"Lexque eadem pœnæ, nè ſis ſecura futuri,
Dicta tuo generi, ſeriſque nepotibus eſto."
Poſt ea diſcedens ſuccis Heccateïdos herbæ
Spargit. Et extemplo triſti medicamine tactæ
Defluxêre comæ: cumque his et naris et auris.
Fitque caput minimum, toto quoque corpore parvæ.
In latere exiles digiti pro cruribus hærent.
Cætera venter habet. De quo taman illa remittit
Stamen; et antiquas exercet aranea telas.

De Niobe.

LYDIA tota fremuit: Phrygiæque per opida facti
Rumor it, et magnum ſermonibus occupat orbem.
Ante ſuos Niobe thalamos cognoverat illam,
Tum cùm Mæoniam virgo Sipylumque colebat.
Nec tamen admonita eſt pœnâ popularis Arachnes
Cedere cœlitibus, verbiſque minoribus uti.
Multa dabant animos. Sed enim nec conjugis artes,
Nec genus amborum, magnique potentia regni,
Sic placuêre illi, (quamvìs ea cuncta placebant,)
Ut ſua progenies: et feliciſſima matrum
Dicta foret Niobe; ſi non ſibi viſa fuiſſet.
Nam ſata Tireſiâ, venturi præſcia, Manto

Per medias fuerat, divino concita motu,
Vaticinata vias : “ Iſmenides, ite frequentes :
Et date Latonæ, Latonigeniſque duobus,
Cum prece thura piâ ; lauroque innectite crinem.
Ore meo Latona jubet.” Paretur : et omnes
Thebaïdes juſſis ſua tempora frondibus ornant :
Thuraque dant ſanctis, et verba precantia, flammis.
Ecce venit comitum Niobe celeberrima turbâ,
Veſtibus intexto Phrygiis ſpectabilis auro :
Et, quantum ira ſinit, formoſa : movenſque decoro
Cum capite immiſſos humerum per utrumque capillos,
Conſtitit : utque oculos circumtulit alta ſuperbos ;
“ Quis furor auditos,” inquit, “ præponere viſis
Cœleſtes ? aut cur colitur Latona per aras ?
Numen adhuc ſinè thure meum eſt : mihi Tantalus auctor ;
Cui licuit ſoli Superorum tangere menſas.
Pleïadum ſoror eſt genitrix mihi : maximus Atlas
Eſt avus, æthereum qui fert cervicibus axem :
Jupiter alter avus. Socero quoque glorior illo.
Me gentes metuunt Phrygiæ ; me regia Cadmi
Sub dominâ eſt ; fidibuſque mei commiſſa mariti
Mœnia cum populis a meque viroque reguntur.
In quamcunque domûs adverto lumina partem,
Immenſæ ſpectantur oper. Accedit eodem
Digna Deâ facies. Huc natas adjice ſeptem,
Et totidem juvenes ; et mox generoſque nuruſque.
Quærite nunc, habeat quam noſtra ſuperbia cauſam :

Neſcio

Neſcio quoque audete ſatam Titanida Cæo
Latonam præferre mihi; cui maxima quondam
Exiguam ſedem parituræ terra negavit.
Nec cœlo, nec humo, nec aquis Dea veſtra recepta eſt.
Exul erat mundi; donec miſerata vagantem,
Hoſpita tu terris erras, ego, dixit in undis,
Inſtabilemque locum Delos dedit. Illa duobus
Facta parens; uteri pars eſt hæc ſeptima noſtri.
Sum felix. Quis enim neget hoc? felixque manebo.
Hoc quoque quis dubitet? tutam me copia fecit.
Major ſum, quàm cui poſſit Fortuna nocere.
Multaque ut eripiat; multo mihi plura relinquet.
Exceſsêre metum mea jam bona. Fingite demi
Huic aliquid populo natorum poſſe meorum;
Non tamen ad numerum redigar ſpoliata duorum
Latonæ. Turbâ quo quantum diſtat ab orbâ?
Ite ſacris, properate ſacris; laurumque capillis
Ponite." Deponunt; infectaque ſacra relinquunt:
Quodque licet, tacito venerantur murmure numen.
Indignata Dea eſt; ſummoque in vertice Cynthi
Talibus eſt dictis geminâ cum prole locuta:
En ego veſtra parens, vobis animoſa creatis,
Et niſi Junoni, nulli ceſſura Dearum,
An Dea ſim, dubitor; perque omnia ſæcula cultis
Arceor, ô nati, niſi vos ſuccurritis, aris.
Nec dolor hic ſolus. Diro convicia facto
Tantalis adjecit; voſque eſt poſtponere natis

Auſa

Auſa ſuis; et me, (quod in ipſam recidat) orbam
Dixit; et exhibuit linguam ſcelerata paternam.
Adjectura preces erat his Latona relatis:
Deſine, Phœbus ait (pœnæ mora longa) querelas.
Dixit idem Phœbe. Celerique per aëra lapſu
Contigerant tecti Cadmeïda nubibus arcem.
Planus erat lateque patens prope mœnia campus,
Aſſiduis pulſatus equis; ubi turba rotarum,
Duraque mollierant ſubjectas ungula glebas.
Pars ibi de ſeptem genitis Amphione fortes
Conſcendunt in equos, Tyrioque rubentia fuco
Terga premunt; auroque graves moderantur habenas.
E quibus Iſmenos, qua matri ſarcina quondam
Prima ſuæ fuerat, dum certum flectit in orbem
Quadrupedes curſus, ſpumantiaque ora coërcet;
Hei mihi! conclamat; medioque in pectore fixus
Tela gerit; frænisque manu moriente remiſſis
In latus a dextro paulatim defluit armo.
Proximus, audito ſonitu per inane pharetræ,
Fræna dabat Sipylus: veluti cùm præſcius imbris
Nube fugit viſâ, pendentiaque undique rector
Carbaſa deducit, ne quà levis effluat aura.
Fræna dabat. Dantem non evitabile telum
Conſequitur; ſummâque tremens cervice ſagitta
Hæſit; et extabat nudum de gutture ferrum.
Ille, ut erat pronus, per colla admiſſa jubaſque
Volvitur; et calido tellurem ſanguine fœdat.
Phædimus infelix, et aviti nominis hæres

Tantalus, ut ſolito finem impoſuêre labori,
Tranſierant ad opus nitidæ juvenile palaſtræ;
Et jam contulerant arcto luſtantia nexu
Pectora pectoribus; cùm tento concita cornu,
Sicut erant juncti, trajecit utrumque ſagitta.
Ingemuêre ſimul; ſimul incurvata dolore
Membra ſolo poſuêre; ſimul ſuprema jacentes
Lumina verſârunt; animam ſimul exhalârunt.
Aſpicit Alphenor, laniataque pectora plangens
Advolat, ut gelidos complexibus allevet artus;
Inque pio cadit officio. Nam Delius illi
Intima fatifero rumpit præcordia ferro.
Quod ſimul eductum, pars eſt pulmonis in hamis
Eruta; cumque animâ cruor eſt effuſus in auras.
At non intonſum ſimplex Damaſichthona vulnus
Afficit. Ictus erat, quà crus eſſe incipit, et quà
Mollia nervoſus facit internodia poples.
Dumque manu tentat trahere exitiabile telum,
Alterâ per jugulum pennis tenus acta ſagitta eſt.
Expulit hanc ſanguis; ſeque ejaculatus in altum
Emicat, et longè terebratâ proſilit aurâ.
Ultimus Ilioneus non profectura precando
Brachia ſuſtulerat; Dîque ô communiter omnes,
Dixerat; (ignarus non omnes eſſe rogandos)
Parcite. Motus erat, cùm jam revocabile telum
Non fuit, arcitenens. Minimo tamen occidit ille
Vulnere: non altà percuſſo corde ſagittâ.

Famuli, mali populique dolor, lacrymæque ſuorum
Tam ſubitæ matrem certam fecêre ruinæ;
Mirantem potuiſſe; iraſcentemque, quòd auſi
Hoc eſſent Superi, quòd tantum juris haberent.
Nam pater Amphion, ferro per pectus adacto,
Finierat moriens pariter cum luce dolorem.
Heu, quantùm hæc Niobe Niobê diſtabat ab illâ,
Quæ modò Latoïs populum ſubmoverat aris,
Et mediam tulerat greſſus reſupina per urbem,
Invidioſa ſuis; at nunc miſeranda vel hoſti!
Corporibus gelidis incumbit; et ordine nullo
Oſcula diſpenſat natos ſuprema per omnes,
A quibus ad cœlum liventia brachia tendens,
“Paſcere, crudelis, noſtro, Latona, dolore;
“Paſcere,” ait; “ſatiaque meo tua pectora luctu:
[Corque ferum ſatia (dixit) per funera ſeptem]
Efferor: exſulta; victrixque inimica triumpha.
Cur autem victrix? miſeræ mihi plura ſuperſunt,
Quàm tibi felici. Poſt tot quodque funera vinco.”
Dixerat; inſonuit contento nervus ab arcu;
Qui, præter Nioben unam, conterruit omnes.
Illa malo eſt audax. Stabant cum veſtibus atris
Ante toros fratrum demiſſo crine Sorores.
E quibus una, trahens hærentia viſcere tela,
Impoſito fratri moribunda relanguit ore.
Altera, ſolari miſeram conata parentem,
Conticuit ſubitò; duplicataque vulnere cæco eſt.
[Oraque non preſſit, niſi poſtquam ſpiritus exit.]

Hæc fruſtra fugiens collabitur; illa ſorori
Immoritur; latet hæc; illam trepidare videres.
Sexque datis leto, diverſaque vulnera paſſis,
Ultima reſtabat; quam toto corpore mater,
Totâ veſte tegens, Unam, minimamque relinque;
De multis minimam poſco, clamavit, et unam.
Dumque rogat; pro quâ rogat, occidit. Orba reſedit
Exanimes inter natos, nataſque, virumque;
Diriguitque malis. Nullos movet aura capillos.
In vultu color eſt ſine ſanguine: lumina mœſtis
Stant immota genis: nihil eſt in imagine vivi.
Ipſa quoque interiùs cum duro lingua palato
Congelat, et venæ deſiſtunt poſſe moveri.
Nec flecti cerviv, nec brachia reddere geſtus,
Nec pes ire poteſt. Intrà quoque viſcera ſaxum eſt.
Flet tamen, et validi circumdata turbine venti
In patriam rapta eſt. Ibi fixa cacumine montis
Liquitur, et lacrymas etiamnum marmora manant.

Procne, Philomela, Tereus *et* Itys *in Aves.*

Finitimi proceres coëunt: urbeſque propinquæ
Oravêre ſuos ire ad ſolatia reges,
Argoſque, et Sparte, Pelopeïadeſque Mycenæ,
Et nondum torvæ Calydon inviſa Dianæ,
Orchomenoſque ferox et nobilis ære Corinthos,

Meſſeneque ferox, Patræque, humileſque Cleonæ,
Et Nelea Pylos, neque adhuc Pittheïa Trœzen.
Quæque urbes aliæ bimari clauduntur ab Iſthmo,
Exteriuſque ſitæ bimari ſpectantur ab Iſthmo,
Credere quis poſſit? ſolæ ceſſatis Athenæ.
Obſtitit officio bellum; ſubvectaque ponto
Barbara Mopſopios terrebant agmina muros.
Threïcius Tereus hæc auxiliaribus armis
Fuderat; et clarum vincendo nomen habebat.
Quem ſibi Pandion opibuſque viriſque potentem,
Et genus a magno ducentem fortè Gradivo,
Connubio Procnes junxit. Non pronuba Juno,
Non Hymenæus adeſt, non illi Gratia lecto.
Eumenides tenêre faces de funere raptas:
Eumenides ſtravêre torum: tectoque profanus
Incubuit bubo, thalamique in culmine ſedit.
Hac ave conjuncti Procne Tereuſque; parentes
Hac ave ſunt facti. Gratata eſt ſcilicet illis
Thracia: Dîſque ipſi grates egêre: diemque,
Quâque data eſt claro Pandione nata tyranno,
Quâque erat ortus Itys, feſtum juſsêre vocari.
Uſque adeò latet utilitas. Jam tempora Titan
Quinque per autumnos repetiti duxerat anni:
Cùm blandita viro Procne, "Si gratia," dixit,
"Ulla mea eſt, vel me viſendæ mitte ſorori;
Vel ſoror huc veniat. Redituram tempore parvo
Promittes ſocero. Magni mihi numinis inſtar
Germanam vidiſſe dabis." Jubet ille carinas

In freta deduci : veloque et remige portus
Cecropios intrat ; Piræaque littora tangit.
Ut primùm ſoceri data copia, dextraque dextræ
Jungitur ; infauſto committitur omine ſermo.
Cœperat, adventûs cauſam mandata referre
Conjugis ; et celeres miſſæ ſpondere recurſus :
Ecce venit magno dives Philomela paratu ;
Divitior formâ : quales audire ſolemus
Naïdas et Dryadas mediis incedare ſylvis :
Si modò des illis cultus, ſimileſque paratus.
Non ſecus exarſit conſpectâ virgine Tereus,
Quam ſi quis canis ignem ſupponat ariſtis :
Aut frondem, poſitaſque cremet fœnilibus herbas.
Impetus eſt illi, comitum corrumpere curam,
Nutriciſque fidem : nec non ingentibus ipſam
Sollicitare datis ; totumque impendere regnum :
Aut rapere, et ſævo raptam defendere bello.
Et nihil eſt, quod non effræno captus amore
Auſit : nec capiunt incluſas pectora flammas.
Jamque moras malè fert ; cupidoque revertitur ore
Ad mandata Procnes ; et agit ſua vota ſub illis.
Facundum faciebat amor. Quotieſque rogabat
Ulterius juſto ; Procnen ita velle ferebat.
Addidit et lacrymas ; tanquam mandâſſet et illas.
Prô Superi quantum mortalia pectora cæcæ
Noctis habent ! ipſo ſceleris molimine Tereus
Creditur eſſe pius : laudemque a crimine ſumit.

Quid ?

Quid? quòd idem Philomela cupit; patroſque lacertis
Blanda tenens humeros, ut eat viſura ſororem,
Perque ſuam, contraque ſuam, petit uſque, ſalutem.
Vincitur ambarum Genitor prece. Gaudet, agitque
Illa patri grates: et ſucceſſive duabus
Id putat infelix; quod erit lugubre duabus.
Jam labor exiguus Phœbo reſtabat: equique
Pulſabant pedibus ſpatium declivis Olympi.
Regales epulæ menſis, et Bacchus in auro
Ponitur. Hinc placido dantur ſua corpora ſumno,
Lux erat; et generi dextram complexus euntis,
Pandion comitem lacrymis commendat obortis:
" Hanc ego, care gener, quoniam pia cauſa coëgit,
[Et voluêre ambæ, voluiſti tu quoque, Tereu.]
Do tibi · perque fidem, cognataque pectora, ſupplex
Per ſuperos oro, patrio tuearis amore:
Et mihi ſollicitæ lenimen dulce ſenectæ
Quamprimum (omnis erit nobis mora longa) remittas.
Tu quoque quam primum, (ſatis eſt procul eſſe ſororem)
Si pietas ulla eſt, ad me, Philomela, redito."
Mandabat; pariterque ſuæ dabat oſcula natæ:
Et lacrymæ miter inter mandata cadebant.
Utque fide pignus dextras utriuſque popoſcit;
Inter ſeque datas junxit; natamque nepotemque
Adſentes mamori pro ſe jubet ore ſalutent;
Supremumque vale, pleno ſingultibus ore,

Vix dixit; timuitque ſuæ præſagia mentis.
Ut ſemel impoſita eſt pictæ Philomela carinæ;
Admotumque fretum remis, tellusque repulſa eſt;
"Vicimus," exclamat ("mecum mea vota ferun-
tur:")
Barbarus; et nuſquam lumen detorquet ab illâ.
Non aliter, quàm cùm pedibus prædator obuncis
Depoſuit nido leporem Jovis ales in alto:
Nulla fuga eſt capto; ſpectat ſua præmia raptor.
Jamque iter effectum; jamque in ſua littora feſſis
Puppibus exierant; cùm rex Pandione natam
In ſtabula alta trahit, ſylvis obſcura vetuſtis:
Atque ibi pallentem, trepidamqne, et cuncta timentem,
Et jam cum lacrymis, ubi ſit germana, rogantem,
Vi ſuperat; fruſtra clamato ſæpe parente,
Sæpe ſorore ſuâ: magnis ſuper omnia Divis.
Illa tremit, velut agna pavens, quæ ſaucia cani
Ore excuſſa lupi, nondum ſibi tuta videtur:
Utque columba, ſuo madefactis ſanguine plumis,
Horret adhuc, avidoſque timet, quibus hæſerat, un-
gues.
Mox ubi mens rediit; paſſos laniata capillos,
[Lugenti ſimilis, cæſis plangore lacertis]
Intendens palmas, "Prô diris, Barbare, factis,
Prô crudelis," ait! "nec te mandata parentis
Cum lacrymis movere piis, nec cura ſororis:
Si tamen hæc Superi cernunt; ſi numina Divûm
Sunt aliquid; ſi non perierunt omnia mecum;

Quando.

Quandocunque mihi pœnas dabis: ipſa, pudore
Projecto, tua facta loquar. Si copia detur,
In populos veniam; ſi ſylvis clauſa tenebor;
Implebo ſylvas, et conſcia ſaxa querelis.
Audiat hæc æther, et ſi Deus ullus in illo eſt."
Suſtinet ad Procnen poſt talia facta reverti
Conjuge quæ viſo germanam quærit; at ille
Dat gemitus fictos, commentaque funera narrat.
Et lacrymæ fecêre fidem. Velamina Procne
Deripit ex humeris, auro fulgentia lato:
Induiturque atras veſtes; et inane ſepulcrum
Conſtituit; falſiſque piacula Manibus infert:
Et luget non ſic lugendæ fata ſororis.
Signa Deus bis ſex acto luſtraverat anno
Quid faciat Philomela? fugam cuſtodia claudit:
Structa rigent ſolido ſtabulorum mœnia ſaxo:
Os mutum facti caret indice. Grande dolori
Ingenium eſt: miſeriſque venit ſolertia rebus.
Stamina barbaricâ ſuſpendit callida telâ:
Purpureaſque notas filis intexuit albis,
Indicium ſceleris; perfectaque tradidit uni:
Utque ferat dominæ geſtu rogat. Illa rogata
Pertulit ad Procnen: nec ſcit quid tradat in illis.
Evolvit veſtes ſævi matrona tyranni:
Germanæque ſuæ carmen miſerabile legit:
Et (mirum potuiſſe) ſilet; dolor ora repreſſit:
Verbaque quærenti ſatis indignantia linguæ

Defuerunt; nec flere vacat. Sed faſque nefaſque
Confuſura ruit; pœnæque in imagine tota eſt.

Tempus erat, quo ſacra ſolent Trieterica Bacchi
Sithoniæ celebrare nurus. Nox conſcia ſacris.
Nocte ſonat Rhodope tinnitibus æris acuti:
Nocte ſuâ eſt egreſſa domo regina: Deique
Ritibus inſtruitur; furialiaque accipit arma.
Vite caput tegitur; lateri cervina ſiniſtro
Vellera dependent; humero levis incubat haſta.
Concita per ſylvas, turbâ comitante ſuarum,
Terribilis Procne, furiiſque agitata doloris,
Bacche, tuas ſimulat. Venit ad ſtabula avia tandem:
Exululatque, Evoëque ſonat, portaſque refringit;
Germanamque rapit; raptæque inſignia Bacchi
Induit; et vultus hederarum frondibus abdit;
Attonitamque trahens intra ſua limina ducit.
Ut ſenſit tetigiſſe domum Philomela nefandam,
Horruit infelix; totoque expalluit ore.
Nacta locum Procne, ſacrorum pignora demit,
Oraque develat miſeræ pudibunda ſororis;
Amplexumque petit. Sed non attollere contrà
Suſtinet hæc oculos; pellex ſibi viſa ſororis:
Dejectoque in humum vultu, jurare volenti,
Teſtarique Deos, per vim ſibi dedecus illud
Illatum, pro voce manus fuit. Ardet, et iram
Non capit ipſa ſuam Procne; fletumque ſororis
Corripiens, "Non eſt lacrymis hic," inquit, "agendum,
Sed ferro; ſeu, ſi quid habes, quod vincere ferrum

Poſſit;

Poſſit; in omne nefas ego me, germana, paravi.
Aut ego, cùm facibus regalia tecta cremâro,
Artificem mediis immittam Terea flammis;
Aut linguam, aut oculos, aut per vulnera mille
Sontem animam expellam. Magnum, quodcunque paravi.
Quid ſit, adhuc dubito. Peragit dum talia Procne;
Ad matrem veniebat Itys. Quid poſſit, ab illo
Admonita eſt; oculiſque tuens immitibus, Ah quàm
Es ſimilis patri! dixit. Nec plura locuta,
Triſte parat facinus; tacitâque exæſtuat irâ.
Ut tamen acceſſit natus, matrique ſalutem
Attulit, et parvis adduxit colla lacertis,
Miſtaque blanditiis puerilibus oſcula junxit;
Mota quidem eſt genitrix; infractaque conſtitit ira;
Invitique oculi lacrymis maduêre coactis.
Sed ſimul ex nimiâ matrem pietate labare
Senſit; ab hoc iterum eſt ad vultus verſa ſororis;
Inque vicem ſpectans ambos, Cur admovet, inquit,
Alter blanditias; raptâ ſilet altera linguâ?
Quam vocat hic matrem, cur non vocat illa ſororem?
Cui ſis nupta vide, Pandione nata, marito.
Degeneras. Scelus eſt pietas in conjuge Tereo.
Nec mora; traxit Ityn; Clamantem, et colla petentem
Enſe ferit Procne, lateri qua pectus adhæret;
Nec vultum avertit. Satis illi ad fata vel unum
Vulnus erat; jugulum ferro Philomela reſolvit.

Atque ope neſcio quis ſervabitur advena noſtrâ,
Ut per me ſoſpes, ſinè me, det lintea ventis,
Virque ſit alterius; pœnæ Medea relinquar?
Si facere hoc, aliámve poteſt præponere nobis,
Occidat ingratus. Sed non is vultus in illo,
Non ea nobilitas animo eſt, ea gratia formæ;
Ut timeam fraudem, meritique oblivia noſtri:
Et dabit antè fidem: cogamque in fœdera teſtes
Eſſe Deos. Quid tuta times? accingere; et omnem
Pelle moram. Tibi ſe ſemper dedebit Iäſon,
Te face ſolemni junget ſibi; perque Pelaſgas
Servatrix urbes matrum celebrare turbâ.
Ergo ego germanam, fratremque, patremque, Deoſque,
Et natale ſolum, ventis ablata, relinquam?
Nempe pater ſævus, nempe eſt mea barbara tellus,
Frater adhuc infans: ſtant mecum vota ſororis.
Maximus intrà me Deus eſt. Non magna relinquam;
Magna ſequar: titulum ſervatæ pubis Achivæ,
Notitiamque loci melioris, et opida, quorum
Hîc quoque fáma viget, cultuſque, arteſque virorum:
Quemque ego cum rebus, quas totus poſſidet orbis,
Æſoniden mutâſſe velim: quo conjuge felix
Et Dîs cara ferar, et vertice ſidera tangam.
Quid? quod neſcio qui mediis concurrere in undis
Dicuntur montes, ratibuſque inimica Charybdis,
Nunc ſorbere fretum, nunc reddere; cinctaque ſævis
Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo?

Nempe tenens quod amo, gremioque in Iäſonis hærens,
Per freta longa ferar. Nihil illum amplexa verebor:
Aut, ſi quid metuam, metuam de conjuge ſolo.
Conjugiumne vocas, ſpecioſaque nomina culpæ
Imponis, Medea, tuæ? quin aſpice quantum
Aggrediare nefas; et, dùm licèt, effuge crimen."
Dixit; et ante oculos rectùm. Pietaſque, Pudorque
Conſtiterant; et victa dabant jam terga Cupido,
Ibat ad antiquas Hecatos Perſeïdos aras;
Quas nemus umbroſum, ſecretaque ſylva tegebant.
Et jam fortis erat, pulſuſque reſederat ardor;
Cùm videt Æſoniden, extinctaque flamma revixit,
Erubuêre genæ; totoque recanduit ore.
Ut ſolet à ventis alimenta aſſumere, quæque
Parva ſub inductâ latuit ſcintilla favillâ,
Creſcere; et in veteres agitata reſurgere vires:
Sic jam lentus amor, jam quem languere putares,
[Ut vidit juvenem, ſpecie præſentis inarſit.]
Et caſu, ſolitò formoſior Æſone natus
Illâ luce fuit. Poſſes ignoſcere amanti.
Spectat; et in vultu, veluti nunc denique viſo,
Lumina fixa tenet: nec ſe mortalia demens
Ora videre putat; nec ſe declinat ab illo.
Ut verò cœpitque loqui, dextramque prehendit
Hoſpes, et auxilium ſubmiſsâ voce rogavit;
Promiſitque torum; lacrymis ait illa profuſis:
Quid faciam video: nec me ignorantia veri

Decipiet.

Decipiet, ſed amor. Servabere munere noſtro :
Servatus promiſſa dato. Per ſacra triformis
Ille Deæ, lucoque forat quod numen in illo,
Perque patrem ſoceri cernentem cuncta futuri,
Eventuſque ſuos, per tanta pericula jurat.
Creditus, accepit cantatas protinus herbas,
Edidicitque uſum ; lætuſque in caſtra receſſit.

Poſtera depulerat ſtellas Aurora micantes :
Conveniunt populi ſacrum Mavortis in arvum ;
Conſiſtuntque jugis. Medio Rex ipſe reſedit
Agmine purpureus, ſceptroque inſignis eburno.
Ecce adamanteis Vulcanum naribus efflant
Æripedes tauri ; tactæque vaporibus herbæ
Ardent. Utque ſolent pleni reſonare camini,
Aut ubi terrenâ ſilices fornace ſoluti
Concipiunt ignem liquidarum aſpergine aquarum ;
Pectora ſic intus clauſas volventia flammas,
Gutturaque uſta ſonant. Tamen illis Æſone natus
Obvius it. Vertêre truces venientis ad ora
Terribiles vultus, præfixaque cornua ferro ;
Pulvereumque ſolum pede pulſavêre biſulco ;
Fumificiſque locum mugitibus implevêre.
Diriguêre metu Minyæ. Subit ille ; nec ignes
Sentit anhelatos, (tantum medicamina poſſunt)
Pendulaque audaci mulcet paleari dextrâ :
Suppoſitoſque jugo pondus grave cogit aratri
Ducere, et inſuetum ferro proſcindere campum.
Mirantur Colchi : Minyæ clamoribus implent,

Adjiciuntque animos. Galeâ tum ſumit aënâ
Viperos dentes; et aratos ſpargit in agros.
Semina mollit humus. valido prætincta veneno:
Et creſcunt, fiuntque ſati nova eorpora dentes.
Utque hominis ſpeciem maternâ ſumit in alvo;
Perque ſuos intus numeros componitur infans;
Nec niſi maturus communes exit in auras:
Sic ubi viſceribus gravidæ telluris imago
Effecta eſt hominis, fœto conſurgit in arvo,
Quodque magìs mirum, ſimul edita concutit arma.
Quos ubi viderunt præacutæ cuſpidis haſtas
In caput Hæmonii juvenis torquere paratos:
Demisêre metu vultumque animumque Pelaſgi:
Ipſa quoque extimuit, quæ tutum fecerat illum:
Utque peti vidit juvenem tot ab hoſtibus unum,
Palluit; et ſubitò ſinè ſanguine frigida ſedit.
Neve parum valeant à ſe data gramina, carmen
Auxiliare canit: ſecretaſque advocat artes.
Ille, gravem medios ſilicem jaculatus in hoſtes,
A ſe depulſum Martem convertit in ipſos.
Terrigenæ pereunt per mutua vulnera fratres;
Civilique cadunt acie. Gratantur Achivi:
Victoremque tenent; avidiſque amplexibus hærent.
Tu quoque victorem complecti, barbara, velles;
[Obſtitit incepto pudor: at complexa fuiſſes:]
Sed te, ne faceres, tenuit reverentia famæ.
Quod licet, affectu tacito lætaris: agiſque
Carminibus grates, et Dîs auctoribus horum.

Pervi-

Pervigilem ſupereſt herbis ſopire draconem:
Qui criſtâ linguiſque tribus præſignis, et uncis
Dentibus horrendus, cuſtos erat arietis aurei.
Hunc poſtquam ſparſit Lethæi gramine ſucci;
Verbaque ter dixit placidos facientia ſomnos,
Quæ mare turbatum, quæ concita flumina ſiſtant;
Somnus in ignotos oculos ſubrepit; et auro
Heros Æſonius potitur: ſpolioque ſuperbus,
Muneris auctorem ſecum ſpolia altera portans,
Victor Iölciacos tetigit cum conjuge portus.

Peſtis Deſcriptio; et Formicæ in Homines.

ÆACUS ingemuit; triſtique ita voce locutus:
“Oſſa ciniſque jacent, memori quos mente requiris,
Et quota pars illi rerum periêre mearum!”

Dira lues irâ populis Junonia iniquæ
Incidit, exoſâ dictas à pellice terras;
Dum viſum mortale malum, tantæque latebat
Cauſa nocens cladis; pugnatum eſt arte medendi.
Exitium ſuperabat opem; quæ victa jacebat.
Principio cœlum ſpiſsâ caligine terras
Preſſit, et ignavos incluſit nubibus æſtus.
Dumque quater junctis implevit cornibus orbem
Luna; quater plenum tenuata retexuit orbem,
Letiferis calidi ſpirârunt flatibus Auſtri.

Conſtat

Conſtat et in fontes vitium veniſſe, lacuſque ;
Milliaque incultos ſerpentum multa per agros
Errâſſe ; atque ſuis fluvios temerâſſe venenis.
Strage canum primâ, volucrumque, oviumque, bo-
umque,
Inque feris ſubiti deprenſa potentia morbi.
Concidere infelix validos miratur arator
Inter opus taures ; medioque recumbere ſulco.
Lanigeris gregibus, balatus dantibus ægros,
Sponte ſuâ lanæque cadunt, et corpora tabent.
Acer equus quondam, magnæque in pulvere famæ,
Degenerat palmis ; veterumque oblitus honorum,
Ad præſepe gemit, morbo moriturus inerti.
Non aper iraſci meminit ; non fidere curſu
Cerva ; nec armentis incurrere fortibus urſi.
Omnia languor habet. Sylviſque, agriſque, viiſque
Corpora fœda jacent. Vitiantur odoribus auræ.
Mira loquor : Non illa canes, avidæque volucres,
Nou cani tetigêre lupi : dilapſa liqueſcunt ;
Afflatuque nocent ; et agunt contagia latè.
Pervenit ad miſeros damno graviore colonos
Peſtis, et in magnæ dominatur mœnibus urbis.
Viſcera torrentur primò ; flammæque latentis
Indicium rubor eſt, et ductus anhelitus ægre.
Aſpera lingua tumet ; trepidiſque arentia venis
Ora patent : auræque graves captantur hiatu.
Non ſtratum, non ulla pati velamina poſſunt ;
Dura ſed in terrâ ponunt præcordia ; nec fit

Corpus humo gelidum, ſed humus de corpore fervet.
Nec moderator adeſt: inque ipſos ſæva medentes
Erumpit clades: obſuntque auctoribus artes.
Quo proprior quiſque eſt, ſervitque fideliùs ægro;
In partem leti citiùs venit. Utque ſalutis
Spes abiit; finemque vident in funere morbi;
Indulgent animis; et nulla, quid utile, cura eſt.
Utile enim nihil eſt. Paſſim, poſitoque pudore,
Fontibus, et fluviis, puteiſque capacibus hærent:
Nec priùs eſt extincta ſitis, quàm vita, bibendo.
[Indè graves multi nequeunt conſurgere, et ipſis
Immoriuntur aquis: aliquis tamen haurit et illas.]
Tantaque ſunt miſeris inviſi tædia lecti;
Proſiliunt: aut, ſi prohibent conſiſtere vires,
Corpora devolvunt in humum; fugiuntque penates
Quiſque ſuos; ſua cuique domus funeſta videtur.
[Et quia cauſa latet, locus eſt in crimine notus.]
Semanimes errare viis, dum ſtare valebant,
Aſpiceres; flentes alios, terræque jacentes;
Laſſaque verſantes ſupremo lumina motu:
[Membræque pendentis tendunt ad ſidera cœli,
Hìc illìc ubi mors deprenderat, exhalantes.]
Quid mihi tunc animi fuit? an, quod debuit eſſe,
Ut vitam odiſſem, et cuperem pars eſſe meorum?
Quò ſe cunque acies oculorum flexerat; illìc
Vulgus erat ſtratum. Veluti cùm putria motis
Poma cadunt ramis, agitataque ilice glandes.
Templa vides contrà gradibus ſublimia longis:

Jupiter

Jupiter illa tenet. Quis non altaribus illis
Irrita thura tulit? quoties pro conjuge conjux,
Pro gnato genitor, dum verba precantia dicit,
Non exoratis animam finivit in aris:
Inque manu thuris pars inconſumpta reperta eſt!
Admoti quoties templis, dum vota ſacerdos
Concipit, et fundit purum inter cornua vinum,
Haud exſpectato ceciderunt vulnere tauri!
Ipſe ego ſacra Jovi pro me, patriaque tribuſque
Cùm facerem natis, mugitus victima diros
Edidit; et ſubitò collapſa ſinè ictibus ullis
Exiguo tinxit ſubjectos ſanguine cultros.
Fibra quoque ægra notas veri, monituſque Deorum
Perdiderat. Triſtes penetrant ad viſcera morbi.
Ante ſacros vidi projecta cadavera poſtes:
Ante ipſas, quò mors foret invidioſior, aras:
Pars animam laqueo claudunt; mortiſque timorem
Morte fugant; ultroque vocant venientia fata.
Corpora miſſa neci nullis de more feruntur
Funeribus: neque enim capiebant funera portæ.
Aut inhumata premunt terras; aut dantur in altos
Indotata rogos. Et jam reverentia nulla eſt:
Deque rogis pugnant; alieniſque ignibus ardent.
Qui lacrymant, deſunt; indefletæque vagantur
Natarum, matrumque animæ, juvenumque ſenumque.
Nec locus in tumulos, nec ſufficit arbor in ignes.

Attonitus tanto miſerarum turbine rerum.
“Jupiter ô,” dixi, “ſi te non falſa loquuntur
Dicta, ſub amplexus Æginæ Aſopidos iſſe:
Nec te, magne Pater noſtri pudet eſſe parentem;
Aut mihi redde meos; aut me quoque conde ſepulcro.”
Ille notam fulgore dedit, tonitruque ſecundò.
“Accipio; ſintque iſta precor felicia mentis
Signa tuæ,” dixi; “quod das mihi, pigneror, omen.”

Fortè fuit juxtà patulis rariſſima ramis
Sacra Jovi quercus de ſemine Dodonæo.
Hìc nos frugilegas aſpeximus agmine longo
Grande onus exiguo formicas ore gerentes,
Rugoſoque ſuum ſervantes cortice callem.
Dum numerum miror, “Totidem, pater optime,” dixi,
“Tu mihi da cives; et inania mœnia reple.”
Intremuit, ramiſque ſonum ſinè flamine motis
Alta dedit quercus. Pavido mihi membra timore
Horruerunt, ſtabantque comæ. Tamen oſcula terræ,
Roboribuſque dedi; nec me ſperare fatebar;
Sperabam tamen; atque animo mea vota fovebam.
Nox ſubit; et curis exercita corpora ſomnus
Occupat. Ante oculos eadem mihi quercus adeſſe,
Et ramos totidem, totidemque animalia ramis
Ferre ſuis viſa eſt; pariliſque tremiſcere motu:
Graniferumque agmen ſubjectis ſpargere in arvis.
Creſcere quod ſubitò, et majus majuſque videri,
Ac ſe tollere humo; rectoque abſiſtere trunco;
Et maciem numerumque pedum, nigrumque colorem

Ponere;

Ponere; et humanam membris inducere formam.
Somnus abit; Damno vigilans mea viſa; querorque
In Superis opis eſſe nihil. At in ædibus ingens
Murmur erat; voceſque hominum exaudire videbar,
Jam mihi deſuetas. Dum ſuſpicor has quoque ſomni;
Ecce venit Telamon properus; foribuſque recluſis,
"Speque fideque, pater," dixit, majora videbis.
Egredere." Egredior; qualeſque in imagine ſomni
Viſus eram vidiſſe viros, ex ordine tales
Aſpicio, agnoſcoque. Adeunt; regemque ſalutant.
Vota Jovi ſolvo, populiſque recentibus urbem
Partior, et vacuos priſcis cultoribus agros;
Myrmidonaſque voco; nec origine nomina fraudo.
Corpora vidiſti. Mores, quos antè gerebant,
Nunc quoque habent; parcumque genus, patienſque laborum,
Quæſitique tenax, et qui quæſita reſervent.

De CEPHALO *et* PROCRIDE.

AD regem Cephalus, ſimul et Pallante creati
Conveniunt. Sed adhuc regem ſopor altus habebat.
Excipit Æacides illos in limine Phocus:
Nam Telamon fraterque viros ad bella legebant.
Phocus in interius ſpatium pulchroſque receſſus
Cecropidas ducit; cum quîs ſimul ipſe reſedit;

Aſpicit Æolidem ignotâ ex arbore factum
Ferru manu jaculum; cujus fuit aurea cuſpis.
Pauca priùs mediis ſermonibus ille locutus,
"Sum nemorum ſtudioſus," ait, "cædiſque ferinæ:
Quâ tamen è ſylvâ teneas haſtile reciſum,
Jamdudum dubito; certè, ſi fraxinus eſſet,
Fulva colore foret: ſi cornus, nodus ineſſet.
Unde ſit ignoro; ſed non formoſius iſto
Viderunt oculi telum jaculabile noſtri."
Excipit Actæis è fratribus alter; et, uſum
Majorem ſpecie mirabere, dixit, in iſto.
Conſequitur, quodcunque petit; Fortunaque miſſum
Non regit; et revolat, nullo referente, cruentum.
Tum verò juvenis Nereïus omnia quærit:
Cur ſit, et unde datum; quis tanti muneris auctor.
Quæ petit, ille refert, ſed, quæ narrare pudori eſt,
Quâ tulerit mercede, ſilet; tactuſque dolore
Conjugis amiſſæ, lacrymis ita fatur obortis:
Hoc me, nate Deâ, (quis poſſit credere?) telum
Flere facit, facietque diu; ſi vivere nobis
Fata diu dederint. Hoc me cum conjuge carâ
Perdidit. Hôc utinam caruiſſem munere ſemper!
Procris erat (ſi fortè magìs pervenit ad aures
Orithyïa tuas) raptæ ſoror Orithyïæ.
Si faciem moreſque velis conferre duarum;
Dignior ipſa rapi. Pater hanc mihi junxit Erechtheus:
Hanc mihi junxit Amor. Felix dicebar, eramque:

(Non

(Non ita Dîs viſum eſt) ac nunc quoque forſitan eſſem.
Alter agebatur poſt pacta jugalia menſis;
Cùm me, cornigeris tendentem retia cervis
Vertice de ſummo ſemper florentis Hymetti
Lutea manè videt pulſis Aurora tenebris:
Invitumque rapit. Liceat mihi vera referre
Pace Deæ, quòd ſit roſeo ſpectabilis ore,
Quod teneat lucis, teneat confinia noctis,
Nectareis quòd alatur aquis; ego Procrin amabam:
Pectore Procris erat, Procris mihi ſemper in ore.
Primaque deſerti referebam fœdera lecti.
Mota Dea eſt; et, Siſte tuas, ingrate, querelas!
Procrin habe, dixit. Quòd ſi mea provida mens eſt;
Non habuiſſe voles. Meque illi irata remiſit.
Dum redeo, mecumque Deæ memorata retracto;
Eſſe metus cœpit, ne jura jugalia conjux
Non bene ſervâſſet. Facieſque ætaſque jubebant
Credere adulterium; prohibebant credere mores.
Sed tamen abfueram; ſed et hæc erat, unde redibam,
Criminis exemplum; ſed cuncta timemus amantes.
Quærere, quo deleam, ſtudeo: doniſque pudicam
Sollicitare fidem. Favet huic Aurora timori:
Immutaque meam (videor ſenſiſſe) figuram.
Palladias ineo, non cognoſcendus, Athenas:
Ingrediorque domum. Culpâ domus ipſa carebat;
Caſtaque ſigna dabat; dominoque erat anxia rapto.
Vix aditu per mille dolos ad Erechthida facto;

Ut vidi, obſtupui; meditataque penè reliqui
Tentamenta fide; malè me, quin vera faterer,
Continui; malè quin, us oportuit, oſcula ferrem.
Triſtis erat; ſed nulla tamen formoſior illâ
Eſſe poteſt triſti; deſiderioque calebat
Conjugis abrepti. Tu collige, qualis in illâ
Phoce, decor fuerit; quam ſic dolor ipſe decebat.
Quid referam, quoties tentamina noſtra pudici
Repulerint mores? quoties, Ego, dixerit, uni
Servor, ubicunque eſt: uni mea gaudia ſervo?
Cui non iſta fide ſatìs experientia ſano
Magna foret? non ſum contentus; et in mea pugno
Vulnera; dum cenſus dare me pro nocte paciſcor,
Munera ut augendo tandem dubitare coëgi.
Exclamo: "Malè tectus ego en, malè pactus adulter
Verus eram conjux; me, perfida, teſte teneris."
Illa nihil; tacito tantummodo victa pudore
Inſidioſa malo cum conjuge limina fugit:
Offenſaque mei genus omne peroſa virorum
Montibus errabat, ſtudiis operata Dianæ.
Tum mihi deſerto violentior ignis ad oſſa
Pervenit; orabam veniam; et peccâſſe fatebar.
Et potuiſſe datis ſimili ſuccumbere culpæ
Me quoque muneribus; ſi munera tanta darentur.
Hoc mihi confeſſo, læſum priùs ulta pudorem,
Redditur, et dulces concorditèr exigit annos.
Dat mihi præterea, tanquam ſe parva dediſſet
Dona, canem munus; quem cùm ſua traderet illi

Cynthia,

Cynthia, currendo ſuperabit, dixerat; omnes.
Dat ſimul et jaculum; manibus quod (cernis) habemus.
Muneris alterius quæ ſit fortuna requiris?
Accipe. Mirandi novitate movebere facti.
Carmina Laïades novitate movebere facti:
Solverat ingeniis; et præcipitata jacebat
Immemor ambagum, vates obſcura, ſuarum:
Scilicet alma Themis non talia linquit inulta:
Protinus Aoniis immittitur altera Thebis
Peſtis; et exitio multi pecorumque ſuoque
Rurigenæ pavere feram. Vicina juventus
Venimus; et latos indagine cinximus agros.
Illa levi velox ſuperabat retia ſaltu:
Summaque tranſibat poſitarum lina plagarum:
Copula detrahitur canibus, quos illa ſequentes
Effugit, et volucri non ſecius alite ludit.
Poſcor et ipſe meum conſenſu Lælapa magno:
Muneris hoc nomen. Jamdudum vincula pugnat
Exuere ipſe ſibi, colloque morantia tendit.
Vix bene miſſus erat, nec jam poteramus, ubi eſſet
Scire. Pedum calidus veſtigia pulvis habebat,
Ipſe oculis ereptus erat. Non ocyor illo
Haſta, nec excuſſæ contorto verbere glandes,
Nec Gortyniaco calamus levis exit ab arcu.
Collis apex medii ſubjectis imminet arvis:
Tollor eò; capioque novi ſpectacula curſus:
Quà modò deprendi, modò ſe ſubducere ab ipſo
Vulnere viſa fera eſt. Nec limite callida recto,

In ſpatiumque fugit; ſed decipit ora ſequentis:
Et redit in gyrum, ne ſit ſuus impetus hoſti.
Imminet hic, ſequiturque parem; ſimiliſque tenenti
Non tenet, et vacuos exercet in aëra morſus.
Ad jaculi vertebar opem; quod dextera librat
Dum mea; dum digitos amentis indere tento;
Lumina deflexi; revocataque rurſus eodem
Retuleram, medio (mirum!) duo marmora campo
Aſpicio; fugere hoc, illud latrare putares.
Scilicet invictos ambo certamine curſûs
Eſſe Deus voluit; ſi quis Deus adfuit illis.

Hactenus; et tacuit. "Jaculo quod crimen in ipſo?"
Phocus ait. "Jaculi ſic crimina reddidit ille.
Gaudia principium noſtri ſint, Phoce, doloris,
Illa priùs referam. Juvat ô meminiſſe beati
Temporis, Æacida, quo primos ritè per annos
Conjuge eram felix; felix erat illa marito.
Mutua cura duos, et amor ſocialis habebat.
Nec Jovis illa meo thalamos præferret amori:
Nec me quæ caperet, non ſi Venus ipſa veniret,
Ulla erat. Æquales urebant pectora flammæ.
Sole ferè radiis feriente cacumina primis,
Venatum in ſylvas juveniliter ire ſolebam:
Nec mecum famulos, nec equos, nec naribus acres
Ire canes, nec lina ſequi nodoſa ſinebam.
Tutus eram jaculo. Sed cùm ſatiata ferinæ
Dextera cædia erat; repetebam frigus, et umbras,
Et, quæ de gelidis halabat vallibus, auram.

Aura

Aura petebatur medio mihi lenis in æſtù:
Auram exſpectabam; requies erat illa labori,
Aura (recordor enim) venias, cantare ſolebam;
Meque juves, intreſque ſinus, gratiſſima, noſtros:
Utque facis, relevare velis, quibus urimur, æſtus.
Forſitan addiderim (ſic me mea fata trahebant)
Blanditias plures; et, Tu mihi magna voluptas,
Dicere ſim ſolitus; tu me reficiſque foveſque:
Tu facis, ut ſylvas, ut amem loca ſola; meoque
Spiritus iſte tuus ſemper captatur ab ore.
Vocibus ambiguis deceptam præbuit aurem
Neſcio quis; nomenque auræ tam ſæpe vocatum
Eſſe putans Nymphæ, Nympham mihi credit amari.
Criminis extemplo ficti temerarius index
Procrin adit; linguâque refert audita ſuſurrâ.
Credula res amor eſt. Subito collapſa dolore,
Ut ſibi narratur, cecidit; longoque refecta
Tempore; ſe miſeram, ſe fati dixit iniqui:
Deque fide queſta eſt; et crimine concita vano,
Quod nihil eſt, metuit; metuit ſinè corpore nomen
Et dolet infelix veluti de pellice verâ.
Sæpe tamen dubitat; ſperatque miſerrima falli:
Indicioque fidem negat; et, niſi viderit ipſa,
Damnatura ſui non eſt delicta mariti.
Poſtera depulerant Auroræ lumina noctem;
Egredior, ſylvaſque peto; victorque per herbas,
Aura veni, dixi, noſtroque medere labori.
Et ſubitò gemitus inter mea verba videbar

Neſcio quos audîſſe. Veni, tamen. optima, dixi.
Fronde levem rurſus ſtrepitum faciente caducâ,
Sum ratus eſſe feram ; telumque volatile miſi.
Procris erat ; medioque tenens in pectore vulnus,
Hei mihi ! conclamat. Vox eſt ubi cognita fidæ
Conjugis ; ad vocem præceps amenſque cucurri.
Semanimem, et ſparſas fœdantem ſanguine veſtes,
Et ſua (me miſerum !) de vulnere dona trahentem
Invenio ; corpuſque meo mihi carius ulnis
Sontibus attollo ; ſciſſaque à pectore veſte
Vulnera ſæva ligo ; conorque inhibere cruorum :
Neu me morte ſuâ ſceleratum deſerat, oro.
Viribus illa carens, et jam moribunda, coëgit
Hæc ſe pauca loqui : " Per noſtri fœdera lecti,
Perque Deos ſupplex oro, ſuperoſque, meoſque ;
Per ſi quid merui de te bene ; perque manentem
Nunc quoque cùm pereo, cauſam mihi mortis, amorem,
Ne thalamis Auram patiare innubere noſtris."
Dixit ; et errorem tum denique nominis eſſe
Et ſenſi, et docui. Sed quid docuiſſe juvabat ?
Labitur ; et parvæ fugiunt cum ſanguine vires.
Dumque aliquid ſpectare poteſt ; me ſpectat ; et in me
Infelicem animam noſtroque exhalat in ore.
Sed vultu meliore mori ſecura videtur.
Flentibus hæc lacrymans heros memorabat ; et ecce
Æacus ingreditur duplici cum prole, novoque
Milite ; quem Cephalus cum fortibus accipit armis.

LIB VIII.

De ICARI *Caſu*.

DÆDALUS interea Creten, longumque peroſus
Exſilium, tactuſque ſoli natalis amore;
Clauſus erat palago. "Terras licet," inquit, "et undas
Obſtruat: at cœlum certè patet. Ibimus illàc.
Omnia poſſideat; non poſſidet aëra Minos."
Dixit: et ignotas animum dimittit in artes:
Naturamque novat. Nam ponit in ordine pennas,
A minimâ cœptas, longam breviore ſequenti:
Ut clivo creviſſe putes. Sic ruſtica quondam
Fiſtula diſparibus paulatim ſurgit avenis.
Tum lino medias, et ceris alligat imas,
Atque ita compoſitas parvo curvamine flectit;
Ut veras imitentur aves. Puer Icarus unà
Stabat; et, ignarus ſua ſe tractare pericla,
Ore renidenti, modò quas vaga moverat aura,
Captabat plumas; flavam modò pollice ceram
Mollibat; luſuque ſuo mirabile patris
Impediebat opus. Poſtquam manus ultima cœptis
Impoſita eſt; geminat opifex libravit in illas
Ipſe ſuum corpus; motâque pependit in aurâ.
Inſtruit et natum: "Medioque ut limite curras,
Icare, ait, moneo; ne, ſi demiſſior ibis,
Unda gravet pennas; ſi celſior, ignis adurat.
Inter utrumque vola. Nec te ſpectare Booten,

Aut Helicen jubeo, ſtrictumque Orionis enſem.
Me duce carpe viam." Pariter præcepta volandi
Tradit; et ignotas humeris accommodat alas.
Inter opus monituſque genæ maduêre ſeniles:
Et patriæ tremuêre manus. Dedit oſcula nato
Non iterum repetenda ſuo; penniſque levatus
Antè volat; comitique timet; velut ales, ab alto
Quæ teneram prolem produxit in aëra nido.
Hortaturque ſequi; damnoſaſque erudit artes:
Et movet ipſe ſuas, et nati reſpicit alas.
Hos aliquis, tremulâ dum captat arundine piſces,
Aut paſtor baculo, ſtivâve innixus arator,
Vidit; et obſtupuit; quique æthera carpere poſſent,
Credidit eſſe Deos. Et jam Junonia lævâ
Parte Samos fuerant, Deloſque, Paroſque relictæ:
Dextra Lebynthos erat, fœcundaque melle Calymne,
Dum puer audaci cœpit gaudere volatu;
Deſeruitque ducem; cœlique cupidine tactus
Altius egit iter. Rapidi vicinia Solis
Mollit odoratas, pennarum vincula, ceras.
Tabuerant ceræ; nudos quatit ille lacertos:
Remigioque carens non ullas percipit auras,
Orâque cæruleâ patrium clamantia nomen
Excipiuntur aquâ: quæ nomen traxit ab illo.
At pater infelix, nec jam pater, "Icare," dixit,
"Icare," "dixit, "ubi es? quâ te regione requiram
Icare," dicebat: pennas aſpexit in undis.

Devovit-

Devovitque ſuas artes; corpuſque ſepulchro
Condidit; et tellus a nomine dicta ſepulti.

De Meleagro *et* Atalante.

JAMQUE fatigatum tellus Ætnæa tenebat
Dædalon; et ſumtis pro ſupplice Cocalus armis
Mitis habetur. Jam lamentabile Athenæ
Pendere deſierant Theſeâ laude tributum.
Templa coronantur: bellatricemque Minervam
Cum Jove Dîſque vocant aliis; quos ſanguine voto,
Muneribuſque datis, et acerris thuris adorant.
Sparcerat Argolicas nomen vaga Fama per urbes
Theſeos; et populi, quos dives Achaïa cepit,
Hujus opem magnis imploravere periclis;
Hujus opem Calydon, quamvìs Meleagron haberet,
Sollicitâ ſupplex petiit prece. Cauſa petendi
Sus erat, infeſtæ famulus vindexque Dianæ.
Oenea namque ferunt, pleni ſucceſſibus anni,
Primitias, frugem Cereri, ſua vina Lyæo,
Palladios flavæ latices libâſſe Minervæ.
Cœptus ab agricolis Superos pervenit ad omnes
Invidioſus honos; ſolas ſinè thure relictas
Præteritæ ceſsâſſe ferunt Latoïdos aras,
Tangit et ira Deos. "At non impunè feremus;
Quæque inhonoratæ, non et dicemur inultæ,"
Inquit; et Oeneos ultorem ſpreta per agros

Miſit aprum ; quanto majores herbida tauros
Non habet Epiros ; ſed habent Sicula arva minores.
Sanguine et igne micant oculi, riget horrida cervix :
[Et ſetæ denſis ſimiles haſtilibus horrent :]
Stantque velut vallum, vel ut alta haſtilia ſetæ.
Fervida cum rauco latos ſtridore per armos
Spuma fluit ; dentes æquantur dentibus Indis.
Fulmen ab ore venit ; frondes afflatibus ardent.
Is medò creſcenti ſegetes proculcat in herbâ :
Nec matura metit fleturi vota coloni ;
Et Cererem in ſpicis intercipit. Area fruſtra,
Et fruſtra exſpectant promiſſas horrea meſſes.
Sternuntur gravidi longo cum palmite fœtus,
Baccaque cum ramis ſemper frondentis olivæ.
Sævit et in pecudes. Non has paſtorve caneſve,
Non armenta truces poſſunt defendere tauri.
Diffugiunt populi ; nec ſe, niſi mœnibus urbis,
Eſſe putant tutos ; donec Meleagros, ut unà
Lecta manus juvenum coïere cupidine laudis.
Tyndaridæ gemini, ſpectatus cæſtibus alter,
Alter equo ; primæque ratis molitor Iäſon,
Et cum Pirithoo felix concordia Theſeus,
Et duo Theſtiadæ, proleſque Aphareïa Lynceus,
Et velox Idas ; et jam non fœmina Cæneus,
Leucippuſque ferox, jaculoque inſignis Acaſtus.
Hippothooſque, Dryaſque, et cretus Amyntore Phœnix,
Actoridæque pares, et miſſus ab Elide Phyleus.

Nec

Nec Telamon aberat, magnive creator Achillis:
Cumque Pheretiade et Hyanteo Iolao
Impiger Eurytion, et curſu invictus Echion,
Naryciuſque Lelex, Panopeuſque, Hyleuſque, feroxque
Hippaſus, et primis etiamnum Neſtor in armis.
Et quos Hippocöon antiquis miſit Amyclis;
Penelopeſque ſocer cum Parrhaſio Ancæo,
Ampycideſque ſagax, et adhuc à conjuge tutus
Oeclides, nemoriſque decus Tegeæa Lycæi.
Raſilis huic ſummam mordebat fibula veſtem;
Crinis erat ſimplex, nodum collectus in unum;
Ex humero pendens reſonabat eburnea lævo
Telorum cuſtos; arcum quoque læva tenebat.
Talis erat cultus; facies, quam dicere verè
Virgineam in puero, puerilem in virgine poſſes.
Hanc pariter vidit, pariter Calydonius heros
Optavit, renuente Deo: flammaſque latentes
Hauſit, et O felix, ſi quem dignabitur, inquit.
Iſta virum! nec plura ſinunt tempuſque pudorque
Dicere: majus opus magni certaminis urget.
Sylva frequens trabibus, quàm nulla ceciderat ætas,
Incipit a plano: devexaque proſpicit arva.
Quò poſtquam venêre viri; pars retia tendunt:
Vincula pars adimunt canibus: pars preſſa ſequuntur
Signa pedum; cupiuntque ſuum reperire periclum.
Concava vallis erat; quà ſe demittere rivi
Aſſuêrant pluvialis aquæ. Tenet ima lacunæ

Lenta ſalix, ulvæque leves, juncique paluſtres,
Viminaque, et longâ parvæ ſub arundine cannæ.
Hinc aper excitus medios violentus in hoſtes
Fertur, ut excuſſis eliſi nubibus ignes.
Sternitur incurſu nemus; et propulſa fragorem
Sylva dat. Exclamant juvenes; prætentaque forti
Tela tenent dextrâ; latò vibrantia ferro.
Ille ruit; ſpargitque canes, ut quiſque ruenti
Obſtat; et obliquo latrantes diſſipat ictu.
Cuſpis Echionio primùm contorta lacerto
Vana fuit; truncoque dedit leve vulnus acerno.
Proxima, ſi nimiis mittentis viribus uſa
Non foret, in tergo viſa eſt hæſura petito:
Longiùs it; auctor teli Pagaſæus Iăſon.
"Phœbe," ait Ampycides, "ſi te coluique, coloque;
Da mihi, quod petitur, certo contingere telo."
Quà potuit, precibus Deus annuit. Ictus ab illo,
Sed ſinè vulnere, aper: ferrum Diana volanti
Abſtulerat jaculo; lignum ſinè acumine venit.
Ira feri mota eſt; nec fulmine leniùs arſit:
Lux micat ex oculis, ſpiratque e pectore flamma.
Utque volat moles adducto concita nervo,
Cùm petit aut muros, aut plenas milite turres;
In juvenes vaſto ſic impete vulnificus ſus
Fertur; et Eupalamon Pelagonaque, dextra tuentes
Cornua, proſternit. Socii rapuêre jacentes.
At non letiferos effugit Enæſimus ictus
Hippocoonte ſatus. Trepidantem, et terga parantem

Vertere,

Vertere, ſucciſo liquerunt poplite nervi.
Forſitan et Pylius citra Trojana periſſet
Tempora; ſed ſumto poſitâ conamine ab haſtâ,
Arboris inſiluit, quæ ſtabat proxima, ramis:
Deſpexitque, loco tutus, quem fugerat, hoſtem.
Dentibus ille ferox in querno ſtipite tritis
Imminet exitio, fidenſque recentibus armis
Othriadæ magni roſtro femur hauſit adunco.
At gemini, nondum cœleſtia ſidera, fratres,
Ambo conſpicui nive candidioribus albâ
Vectabantur equis: ambo vibrata per auras
Haſtarum tremulo quatiebant ſpicula motu.
Vulnera feciſſent; niſi ſetiger inter opacas
Nec jaculis, iſſet. nec equo loca pervia, ſylvas.
Perſequitur Telamon; ſtudioque incautus eundi,
Pronus ab arboreâ cecidit radice retentus.
Dum levat hunc Peleus; celerem Tegeæa ſagittam
Impoſuit nervo, ſinuatoque expulit arcu.
Fixa ſub aure feri ſummum deſtringit arundo
Corpus; et exiguo rubefecit ſanguine ſetas.
Nec tamen illa ſui ſucceſſu lætior ictûs,
Quàm Meleagros erat. Primus vidiſſe putatur;
Et primus ſociis viſum oſtendiſſe cruorem:
Et, Meritum, dixiſſe, feres virtutis honorem.
Erubuêre viri: ſeque exhortantur, et addunt
Cum clamore animos; jaciuntque ſinè ordine tela.
Turba nocet jactis; et, quos petit, impedit ictus.
Ecce furens contra ſua fata bipennifer Arcas,

Diſcite fœmineis quàm tela virilia præſtent,
" O juvenes, operique meo concedite " dixit;
" Ipſa ſuis licèt hunc Latonia protegat armis;
" Hunc tamen invitâ perimet mea dextra Dianâ."
Talia magniloquo tumidus memoraverat ore:
Ancipitemque manu tollens utrâque ſecurim,
Inſtiterat digitis, primos ſuſpenſus in artus:
Occupat audacem, quàque eſt via proxima leto,
Summa ferus geminos direxit in inguina dentes.
Concidit Ancæus; glomerataque ſanguine multo
Viſcera lapſa fluunt, madefactaque terra cruore eſt.
Ibat in adverſum proles Ixionis hoſtem
Pirithous, validâ quatiens venabula dextrâ.
Cui, procul Ægides, " O me mihi carior," inquit,
" Pars animæ conſiſte meæ; licet eminùs eſſe
Fortibus: Ancæo nocuit temeraria virtus."
Dixit; et æratâ torſit grave cuſpide cornum:
Quo bene librato, votique potente futuro,
Obſtitit eſculeâ frondoſus ab arbore ramus.
Miſit et Æſonides jaculum: quod caſus ab illo
Vertit in immeriti fatum latrantis, et, inter
Ilia conjectum, tellure per ilia fixum eſt.
At manus Œnidæ variat; miſſiſque duabus,
Haſta prior terrâ, medio ſtetit altera tergo.
Nec mora, dum ſævit, dum corpora verſat in orbem;
Stridentemque novo ſpumam cum ſanguine fundit;
Vulneris auctor adeſt: hoſtemque irritat ad iram:
Splendidaque adverſos venabula condit in armos.

Gaudia teſtantur ſocii clamore ſecundo;
Victricemque petunt dextræ conjungere dextram:
Immanemque ferum, multâ tellure jacentem,
Mirantes ſpectant; neque adhuc contingere tutum
Eſſe putant; ſed tela tamen ſua quiſque cruentant.
Ipſe pede impoſito caput exitiabile preſſit:
Atque ita, "Sume mei ſpolium, Nonacria, juris,"
Dixit: "et in partem veniat mihi gloria tecum."
Protinus exuvias, rigidis horrentia ſetis
Tergat, dat, et magnis inſignia dentibus ora.
Illi lætitiæ eſt cum munere muneris auctor.
Invidere alii; totoque erat agmine murmur.
E quibus, ingenti tendentes brachia voce,
"Pone age, nec titulos intercipe, fœmina noſtros,"
Theſtiadæ clamant: "neu te fiducia formæ
Decipiat; longèque tuo ſit captus amore
Auctor." Et huic adimunt munus, jus muneris illi.
Non tulit; et tumidâ frendens Mavortius irâ,
"Diſcite raptores alieni," dixit, "honoris,
Facta minis quantùm diſtent." Hauſitque nefando
Pectora Plexippi, nil tale timentia, ferro.
Toxea, quid faciat dubium, pariterque volentem
Ulciſci fratrem, fraternaque fata timentem,
Haud patitur dubitare diu: calidumque priori
Cæde recalfecit conſorti ſanguine telum.
Dona Deûm templis nato victore ferebat,
Cùm videt extinctos fratres Althæa referri.
Quæ, plangore dato, mœſtis ululatibus urbem

Implet;

Implet ; et auratis mutavit veſtibus atris.
At ſimul eſt auctor necis editus ; excidit omnis
Luctus ; et a lacrymis in pœnæ verſus amorem eſt.
Stipes erat ; quem, cùm partus enixa jaceret
Theſtias, in flammam triplices poſuêre ſorores ;
Staminaque impreſſo fatalia pollice nentes ;
Tempora, dixerunt, eadem lignoque tibique,
O modò nate, damus. Quo poſtquam carmine dicto
Exceſsêre Deæ ; flagrantem mater ab igne
Eripuit torrem ; ſparſitque liquentibus undis.
Ille diu fuerat penetralibus abditus imis ;
Servatuſque tuos, Juvenis, ſervaverat annos.
Protulit hunc genitrix, tædaſque in fragmina poni
Impert : et poſitis inimicos admovet ignes.
Tum conata quater flammis imponere ramum,
Cœpta quater tenuit. Pugnant materque ſororque,
Et diverſa trahunt unum duo nomina pectus.
Sæpe metu ſceleris pallebant ora futuri :
Sæpe ſuum fervens oculis dabat ira ruborem.
Et modò neſcio quid ſimilis crudele minanti
Vultus erat ; modò quem miſereri credere poſſes.
Cumque ferus lacrymas animi ſiccaverat ardor ;
Inveniebantur lacrymæ tamen. Utque carina,
Quam ventus, ventoque rapit contrarius æſtus,
Vim geminam ſentit, paretque incerta duobus :
Theſtias haud aliter dubiis effectibus errat,
Inque vices ponit, poſitamque reſuſcitat iram.
Incipit eſſe tamen melior germana parente ;

Et, conſanguineas ut ſanguine leniat umbras,
Impietate pia eſt. Nam poſtquam peſtifer ignis
Convaluit; "Rogus iſte cremet mea viſcera," dixit.
Utque manu dirâ lignum fatale tenebat;
Ante ſepulcrales infelix adſtitit aras.
Pœnarumque Deæ triplices, furialibus, inquit,
Eumenides, ſacris vultus advertite veſtros.
Ulciſcor, facioque nefas. Mors morte pianda eſt:
In ſcelus addendum ſcelus eſt, in funera funus.
Per coacervatos pereat domus impia luctus.
An felix Oeneus nato victore fruetur:
Theſtius orbus erit? meliùs lugebitis ambo.
Vos modò fraterni manes, animæque recentes,
Officium ſentite meum: magnoque paratas
Accipite inferias, uteri mala pignora noſtri.
Hei mihi! quò rapior? Fratres, ignoſcite matri.
Deficiunt ad cœpta manus. Meruiſſe fatemur
Illum, cur pereat: mortis mihi diſplicet auctor,
Ergo impunè feret: vivuſque, et victor, et ipſo
Succeſſu tumidus regnum Calydonis habebit?
Vos, cinis exiguus, gelidæque jacebitis umbræ?
Haud equidem patiar. Pereat ſceleratus; et ille
Spemque patris, regnique trahat, patriæque ruinam.
Mens ubi materna eſt? ubi ſunt pia jura parentum?
Et, quos ſuſtinui, bis mensûm quinque labores?
O utinam primis arſiſſes ignibus infans:
Idque ego paſſa forem! vixiſti munere noſtro:
Nunc merito moriere tuo. Cape præmia facti:

Biſque

Biſque datam, primùm partu, mox ſtipite rapto,
Redde animam; vel me fraternis adde ſepulcris.
Et cupio, et nequeo. Quid agam? modò vulnera fratrum
Ante oculos mihi ſunt, et tantæ cædis imago:
Nunc animum pietas, maternaque nomina frangunt.
Me miſeram! malè vincetis; ſed vincite, fratres:
Dummodo, quæ dedero vobis ſolatia, voſque
Ipſa ſequar." Dixit: dextrâque averſa trementi
Funereum torrem medios conjecit in ignes.
Aut dedit, aut viſus gemitus eſt ille dediſſe
Stipes; et invitis correptus ab ignibus arſit.
Inſcius, atque abſens flammâ Meleagros ab illâ
Uritur: et cæcis torrei viſcera ſentit
Ignibus: at magnos ſuperat virtute dolores.
Quòd tamen ignavo cadat, et ſine ſanguine leto,
Mœret: et Adcæi felicia vulnera dicit.
Grandævumque patrem, fratremque, piaſque ſorores
Cum gemitu, ſociamque tori vocat ore ſupremo;
Forſitan et matrem. Creſcunt igniſque dolorque;
Langueſcuntque iterum. Simul eſt extinctus uterque,
Inque leves abiit paulatim ſpiritas auras:
Alta jacet Calydon. Lugent juvenſque ſeneſque:
Vulguſque, proceresque gemunt: ſciſſæque capillos
Planguntur matres Calydonides Eveninæ.
Pulvere canitiem Genitor vultuſque ſeniles
Fœdat humi fuſus; ſpatioſumque increpat ævum.
Nam de matre manus, diri ſibi conſcia facti,

Exegit pœnas, acto per viſcera ferro.
Non mihi ſi centum Deus ora ſonantia, linguas,
Ingeniumque capax, totumque Helicona dediſſet;
Triſtia perſequerer miſerarum dicta ſororum.
Immemores decoris liventia pectora tundunt:
Dumque manet corpus, corpus refoventque foventque:
Oſcula dant ipſi, poſito dant oſcula lecto.
Poſt cinerem, cineres hauſtos ad pectora preſſant:
Affuſæque jacent tumulo: ſignataque ſaxa
Nomine complexæ, lacrymas in nomine fundunt.

PHILEMONIS *et* BAUCIDIS *Fabella.*

AMNIS ab his tacuit. Factum mirabile cunctos
Moverat. Irridet credentes; utque deorum
Spretor erat, mentiſque ferox Ixione natus;
"Ficta refers, nimiumque putas, Acheloë, potentes
"Eſſe Deos," dixit; "ſi dant adimuntque figuras."
Obſtupuêre omnes; nec talia dicta probârunt:
Ante omneſque Lelex, animo maturus et ævo,
Sic ait: Immenſa eſt, finemque potentia cœli
Non habet; et, quicquid Superi voluêre, peractum eſt.
Quoque minus dubites; tiliæ contermina quercus
Collibus eſt Phrygiis, modico circumdata muro.
Ipſe locum vidi; nam me Pelopeïa Pittheus
Miſit in arva, ſuo quondam regnata parenti.
Haud procul hinc ſtagnum; tellus habitabilis olim:

Nunc celebres mergis, fulicisque paluſtribus undæ.
Jupiter huc, ſpecie mortali, cumque parente
Venit Atlantiades poſitis caducifer alis.
Mille domos adiêre, locum requiemque petentes:
Mille domos clausêre ſeræ. Tamen una recepit,
Parva quidem, ſtipulis et cannâ tecta paluſtri:
Sed pia Baucis anus, parilique ætate Philemon,
Illâ ſunt annis juncti juvenilibus; illâ
Conſenuere casâ: paupertatemque fatendo
Effecere levem, nec iniquâ mente ferendam.
Nec refert, dominos illic, famuloſne requiras;
Tota domus, duo ſunt; îdem parentque jubentque.
Ergo ubi Cœlicolæ parvos tetigêre penates;
Submiſſoque humiles intrârunt vertice poſtes;
Membra ſenex poſito juſſit relevare ſedili:
Quo ſuperinjecit textum rude ſedula Baucis.
Inde foco tepidum cinerem dimovit; et ignes
Suſcitat heſternos; foliiſque et cortice ſicco
Nutrit; et ad flammas animâ producit anili:
Multifidaſque faces, ramaliaque arida tecto
Detulit, et minuit, parvoque admovit aëno.
Quodque ſuus conjux riguo collegerat horto,
Truncat olus foliis. Furcâ levat ille bicorni
Sordida terga ſuis, nigro pendentia tigno:
Servatoque diu reſecat de tergore partem
Exiguam; ſectamque domat ferventibus undis,
  Interea medias fallunt ſermonibus horas:
Sentirique moram prohibent. Erat alveus illic

Fagineus,

Fagineus, curvâ clavo ſuſpenſus ab anſâ:
Is tepidis impletur aquis; artuſque fovendos
Accipit. In medio torus eſt de mollibus ulvis
Impoſitus lecto, ſpondâ pedibuſque ſalignis.
Veſtibus hunc velant, quas non niſi tempore feſto
Sternere conſuérant; ſed et hæc viliſque vetuſque
Veſtis erat, lecto non indignanda ſaligno.
Accubuêre Dei. Menſam ſuccincta tremenſque
Ponit anus. Menſæ ſed erat pes tertius impar:
Teſta ferim fecit. Quæ poſtquam ſubdita clivum
Suſtulit, æquatam mentæ terſere virentes.
Ponitur hìc bicolor ſinceræ bacca Minervæ,
Conditaque in liquidâ corna autumnalia fæce,
Intubaque, et radix, et lactis maſſa coacti;
Ovaque, non acri leviter verſata favillâ;
Omnia fictilibus. Poſt hæc cælatus eâdem
Siſtitur argillâ crater; fabricataque fago
Pocula, quà cava ſunt, flaventibus illita ceris.
Parva mora eſt; epulaſque foci miſere calentes:
Nec longæ rurſus referunter vina ſenectæ;
Dantque locum menſis paulùm ſeducta ſecundis.
Hìc nux, hìc miſta eſt rugoſis carica palmis,
Prunaque, et in patulis redolentia mala caniſtris,
Et de purpureis collectæ vitibus uvæ.
Candidus in medio favus eſt. Super omnia vultus
Acceſsêre boni; nec iners pauperque voluntas.
Interea, quoties hauſtum cratera repleri
Sponte ſuâ, per ſeque vident ſuccreſcere vina:

Attoniti novitate pavent, manibuſque ſupinis
Concipiunt Bauciſque preces, timiduſque Philemon;
Et veniam dapibus, nulliſque paratibus orant.
Unicus anſer erat, minimæ cuſtodia villæ;
Quem Dîs hoſpitibus domini mactare parabant;
Ille celer pennâ tardos ætate fatigat,
Eluditque diu; tandemque eſt viſus ad ipſos
Confugiſſe Deos. Superi vetuêre necari;
Dîque ſumus; meritaſque luet vicinia pœnas
Impia, dixerunt. Vobis immunibus hujus
Eſſe mali dabitur; modò veſtra relinquite tecta;
Ac noſtros comitate gradus; et in ardua montis
Ite ſimul. Parent ambo, baculiſque levati
Nituntur longo veſtigia ponere clivo.

Tantum aberant ſummo, quantum ſemel ire ſagitta
Miſſa poteſt; flexêre oculos, et merſa palude
Cætera proſpiciunt; tantùm ſua tecta manere.
Dumque ea mirantur; dum deflent fata ſuorum:
Illa vetus dominis etiam caſa parva duobus,
Vertitur in templum; furcas ſubiere columnæ:
Stamina flaveſcunt; adopertaque more tellus,
Cælatæque fores, aurataque tecta videntur.
Talia cûm placido Saturnius editit ore:
"Dicite, juſte ſenex, et fœmina conjuge juſto
Digna, quid optetis." Cum Baucide pauca locutus,
Conſilium Superis aperit commune Philemon:
"Eſſe ſacerdotes, delubraque veſtra tueri
"Poſcimus; et quoniam concordes egimus annos;

Auferat

Auferat hora duos eadem; nec conjugis unquam
Buſta meæ videam; neu ſim tumulandus ab illa."
Vota fides ſequitur. Templi tutela fuêre,
Donec vita data eſt. Annis ævoque ſoluti
Ante gradus ſacros cùm ſtarent fortè, locique
Narrarent caſus; frondere Philemona Baucis,
Baucida conſpexit ſenior frondere Philemon.
Jamque ſuper geminos creſcente cacumine vultus,
Mutua, dum licuit, reddebant dicta; Valeque,
O conjux, dixêre ſimul; ſimul abdita texit
Ora frutex. Oſtendit adhuc Tyaneïus illic
Incola de gemino vicinos corpore truncos.
Hæc mihi non vani (neque erat cur fallere vellent),
Narravere ſenes. Equidem pendentia vidi
Serta ſuper ramos; ponenſque recentia, dixi,
"Cura pii Dîs ſunt; et, qui coluêre, coluntur."

Erisichthonis *Impietas.*

NEC minus Autolyci conjux, Eriſichthone nata,
Juris habet. Pater hujus erat, qui numina Divûm
Sperneret; et nullos aris adoleret honores.
Ille etiam Cereale nemus violâſſe ſecuri
Dicitur; et lucos ferro temerâſſe vetuſtos.
Stabat in his ingens annoſo robore quercus;
Una nemus; vittæ mediam, memoreſque tabellæ,

Sertaque cingebant, voti argumenta potentis.
Sæpe ſub hâc Dryades feſtas duxere choreas:
Sæpe etiam, manibus nexis ex ordine, trunci
Circuiêre modum menſuraque roboris ulnas
Quinque ter implebat. Nec non et cætera tanto
Sylva ſub hâc, ſylvâ quanto jacet herba ſub omni.
Non tamen idcirco ferrum Triopeïus illâ
Abſtinuit; famuloſque jubet ſuccidere ſacrum
Robur; et, ut juſſos cunctari vidit, ab uno
Edidit hæc raptâ ſceleratus verba ſecuri:
" Non dilecta Deæ ſolùm, ſed et ipſa licebit
Sit Dea, jam tanget frondente cacumine terram."
Dixit; et, obliquos dum telum librat in ictus,
Contremuit, gemitumque dedit Deoïa quercus;
Et pariter frondes, pariter palleſcere glandes
Cœpere; ac longi ſudore madeſcere rami.
Cujus ut in trunco fecit manus impia vulnus;
Haud aliter fluxit, diſcuſsâ cortice, ſanguis;
Quàm ſolet, ante aras ingens ubi victima taurus
Concidit, abruptâ cruor e cervice profuſus.
Obſtupuere omnes; aliquiſque ex omnibus audet
Deterrere nefas, ſævamque inhibere bipennim.
Aſpicit hunc, Mentiſque piæ cape præmia, dixit
Theſſalus; inque virum convertit ab arbore ferrum;
Detruncatque caput; repetitaque robora cædit.
Editus e medio ſonus eſt cum robore talis:
" Nympha ſub hôc ego ſum, Cereri gratiſſima, ligno;
Quæ tibi factorum pœnas inſtare tuorum

Vaticinor

Vaticinor moriens, noſtri ſolatia leti."
Perſequitur ſcelus ille ſuum; labefactaque tandem
Ictibus innumeris, adductaque funibus arbor
Corruit, et multam proſtravit pondere ſylvam.
Attonitæ Dryades damno nemoriſque ſuoque,
Omnes germanæ, Cererum cum veſtibus atris
Mœrentes adeunt; pœnamque Eriſichthonis orant.
Annuit his; capitiſque ſui pulcherrima motu
Concuſſit gravidis oneratos meſſibus agros:
Moliturque genus pœnæ miſerabile, ſi non
Ille ſuis eſſet nulli miſerabilis actis,
Peſtiferâ lacerare Fame. Quæ quatenus ipſi
Non adeunda Deæ (neque enim Cereremque Famem-
que
Fata coïre ſinunt) montani numinis unam
Talibus agreſtem compellat, Oreada, dictis:
"Eſt locus extremis Scythiæ glacialis in oris,
Triſte ſolum, ſterilis, ſinè fruge, ſinè arbore, tellus;
Frigus iners illic habitant, Pallorque, Tremorque,
Et jejuna Fames; ea ſe in præcordia condat
Sacrilegi ſcelerata, jube. Nec copia rerum
Vincat eam; ſuperetque meas certamine vires.
Neve viæ ſpatium te terreat; accipe currus;
Accipe, quos frenis altè moderere, dracones."
Et dedit. Illa dato ſubvecta per aëra curru,
Devenit in Scythiam, rigidique cacumina montis;
(Caucaſon appellant) ſerpentum colla levavit:
Quæſitamque Famem lapidoſo vidit in agro,

Unguibus,

Unguibus, et raras vellentem dentibus herbas.
Hirtus erat crinis; cava lumina; pallor in ore;
Labra incana ſitu; ſcabræ rubigine fauces:
Dura cutis, per quam ſpectari viſcera poſſent:
Oſſa ſub incurvis exſtabant arida lumbis:
Ventris erat pro ventre locus. Pendere putares
Pectus, et a ſpinæ tantummodo crate teneri.
Auxerat articulos macies, genuumque rigebat
Orbis; et immodico prodibant tubere tali.
Hanc procul ut vidit, (neque enim eſt accedere juxta
Auſa) refert mandata Deæ; paulumque morata,
Quamquam aberat longe, quamquam modo venerat illuc,
Viſa tamen ſenſiſſe Famem; retroque dracones
Egit in Hæmoniam, verſis ſublimis habenis.

Dicta Fames Cereris (quamvis contraria ſemper
Illius eſt operi) peragit; perque aëra vento
Ad juſſam delata domum eſt; et protinus intrat
Sacrilegi thalamos, altoque ſopore ſolutum
(Noctis erat tempus) geminis amplectitur alis:
Seque viro inſpirat, fauceſque, et pectus, et ora
Afflat; et in vacuis ſpargit jejunia venis.
Functaque mandato fœcundum deſerit orbem;
Inque domos inopes aſſueta revertitur arva.
Lenis adhuc ſomnus placidis Eriſichthona pennis
Mulcebat. Petit ille dapes ſub imagine ſomni:
Oraque vana movet, dentemque in dente fatigat;
Exercetque cibo delum guttur inani:

Proque epulis tenues nequicquam devorat auras,
Ut verò eſt expulſa quies; furit ardor edendi:
Perque avidas fauces, immenſaque viſcera regnat.
Nec mora; quod pontus, quod terra, quod educat aër,
Poſcit; et appoſitis queritur jejunia menſis:
Inque epulis epulas quærit. Quodque urbibus eſſe,
Quodque ſatìs populo poterat; non ſufficit uni.
Pluſque cupit, quo plura ſuam demittit in alvum.
Utque fretum recipit de totâ flumina terrâ,
Nec ſatiatur aquis; peregrinoſque ebibit amnes;
Utque rapax ignis non unquam alimenta recuſat;
Innumeraſque trabes cremat; et, quo copia major
Eſt data, plura petit; turbâque voracior ipſa eſt:
Sic epulas omnes Eriſichthonis ora profani
Accipiunt poſcuntque ſimul. Cibus omnis in illo
Cauſa cibi eſt; ſemperque locus fit inanis edendo.
Jamque fame patrias altique voragine ventris
Attenuârat opes. Sed inattenuata manebat
Tum quoque, dira fames; implacatæque vigebat
Flamma gulæ. Tandem, demiſſo in viſcera cenſu,
Filia reſtabat, non illo digna parente.
Hanc quoq; vendit inops. Dominum generoſa recuſat;
Et vicina ſuas tendens ſuper æquora palmas,
Eripe me domino, qui raptæ præmia nobis
Virginitatis habes, ait. (Hæc Neptunus habebat.)
Qui prece non ſpreta, quamvìs modò viſa ſequenti
Eſſet hero; formamque novat; vultumque virilem

Induit, et cultus piſcem capientibus aptos.
Hanc dominus ſpectans; O qui pendentia parvo
Æra cibo celas, moderator arundinis, inquit,
Sic mare compoſitum, ſic ſit tibi piſcis undâ
Credulus, et nullos, niſi fixus, ſentiat hamos:
Quæ modò cum vili turbatis veſte capillis
Littore in hôc ſteterat, (nam ſtantem in littore vidi)
Dic ubi ſit; neque enim veſtigia longiùs exſtant.
Illa Dei munus bene cedere ſentit; et a ſe
Se quæri gaudens, his eſt reſecuta rogantem:
Quiſquis es, ignoſcas; in nullam lumina partem
Gurgite ab hôc flexi; ſtudioque operatus inhæſi.
Quoque minùs dubites, ſic has Deus æquoris artes
Adjuvet, ut nemo jamdudum littore in iſto,
[Me tamen excepto] nec fœmina conſtitit ulla.
Credidit; et verſo dominus pede preſſit arenam;
Eluſuſque abiit. Illi ſua reddita forma eſt.
Aſt ubi habere ſuam transformia corpora ſentit,
Sæpe Pater dominis Triopeïda vendit. At illa
Nunc equa, nunc ales, modò bos, modò cervus abibat:
Præbebatque avido non juſta alimenta parenti.
Vis tamen illa mali poſtquam conſumſerat omnem
Materiam, dederatque gravi nova pabula morbo;
Ipſe ſuos artus lacero divellere morſu
Cœpit; et infelix minuendo corpus alebat.
Quid moror externis? etiam mihi ſæpe novandi
Corporis, ô juvenes, numero finita poteſtas.

Nam

Nam modò, quod nunc ſum, videor; modò flector in
anguem:
Armenti modò dux vires in cornua ſumo;
Cornua, dum potui. Nunc pars caret altera telo
Frontis, ut ipſe vides. Gemitus ſua verba ſecuti.

Lib IX.

De Hercule *et* Acheloo.

QUÆ gemitûs truncæque Deo Neptunius heros
Cauſa rogat frontis; cùm ſic Calydonius amnis
Cœpit, inornatos redimitus arundine crines:
Triſte petis munus. Quis enim ſua prœlia victus
Commemorare velit? referam tamen ordine. Nec tam
Turpe fuit vinci, quàm contendiſſe decorum eſt:
Magnaque dat nobis tantus ſolatia victor.
Nomine ſi qua ſuo tandem pervenit ad aures
Deïanira tuas; quondam pulcherrima virgo,
Multorumque fuit ſpes invidioſa procorum.
Cum quibus ut ſoceri domus eſt intrata petiti;
Accipe me generum, dixi, Parthaône nate.
Dixit et Alcides. Alii ceſſere duobus.
Ille Jovem ſocerum dare ſe, famamque laborum,
Et ſuperata ſuæ referebat juſſa novercæ.
Contrà ego: (turpe Deum mortali cedere duxi:
Nondum erat ille Deus) Regem me cernis aquarum
Curſibus obliquis inter tua regna fluentem:
Nec gener externis hoſpes tibi miſſus ab oris,

Sed popularis ero, et rerum pars una tuarum.
Tantùm ne noceat, quòd me nec regia Juno
Odit, et omnis abeſt juſſorum pœna laborum.
Nam quòd te jactas Alcmenâ matre creatum;
Jupitur aut falſus pater eſt, aut crimine verus.
Matris adulterio patrem petis. Elige, fictum
Eſſe Jovem malis, an te per dedecus ortum.
Talia dicentem jamdudum lumine torvo
Spectat; et accenſæ non fortiter imperat iræ,
Verbaque tot reddit: Melior mihi dextera linguâ.
Dummodo pugnando ſuperem; tu vince loquendo.
Congrediturque ferox. Puduit modò magna locutum
Cedere. Rejeci viridem de corpore veſtem;
Brachiaque oppoſui; tenuique a pectore varas
In ſtatione manus; et pugnæ membra paravi.
Ille cavis hauſto ſpargit me pulvere palmis;
Inque vicem fulvæ jactu flaveſcit arenæ.
Et modò cervicem, modò crura micantia captat;
Aut captare putes; omnique a parte laceſſit.
Me mea defendit gravitas; fruſtraque petebar.
Haud ſecus ac moles, quam magno murmure fluctus
Oppugnant; manet illa; ſuoque eſt pondere tuta.
Digredimur paulum; rurſumque ad bella coïmus;
Inque gradu ſtetimus, certi non cedere; eratque
Cum pede pes junctus; totoque ego pectore pronus
Et digitos, et frontem fronte premebam.
Non aliter fortes vidi concurrere tauros,
Cùm pretium pugnæ, toto nitidiſſima ſaltu

Expetitur

Expetitur conjux. Spectant armenta, paventque
Neſcia quem maneat tanti victoria regni.
Ter ſine profectu voluit nitentia contrà
Rejicere Alcides a ſe mea pectora; quartò
Excutit amplexus, adductaque brachia ſolvit:
Impulſumque manu (certum mihi vera fateri)
Protinus averti; tergoque oneroſus inhæſit.
Si qua fides, (neque enim fictâ mihi gloria voce
Quæritur) impoſito preſſus mihi monte videbar.
Vix tamen exſerui ſudore fluentia multo
Brachia; vix ſolvi duros a corpore nexus.
Inſtat anhelanti; prohibetque reſumere vires:
Et cervice meâ potitur. Tum denique tellus
Preſſa genu noſtro eſt; et arenas ore momordi,
Inferior virtute meas devertor ad artes;
Elaborque viro, longum formatus in anguem.
Qui poſtquam flexos ſinuavi corpus in orbes;
Cumque fero movi linguam ſtridore biſulcam;
Riſit, et iludens noſtras Tirynthius artes;
Cunarum labor eſt angues ſuperare mearum,
Dixit; et, ut vincas alios, Acheloë, dracones;
Pars quota Lernææ ſerpens eris unus Echidnæ?
Vulneribus fœcunda ſuis erat illa; nec ullum
De centum numero caput eſt impune reciſum;
Quin gemino cervix hærede valentior eſſet.
Hanc ego ramoſam natis e cæde colubris,
Creſcentemque malo, domui; domitamque peremi.
Quid fore te credas, ſolum qui verſus in anguem

Arma aliena moves? quem forma precaria celat?
Dixerat; et ſummo digitorum vincula collo
Injicit. Angebar, ceu guttura forcipe preſſus:
Pollicibuſque meas pugnabam evellere fauces.
Sic quoque devicto reſtabat tertia tauri
Forma trucis; tauro muratus membra rebello.
Induit ille toris a lævâ parte lacertos;
Admiſſumque trahens ſequitur; deprenſaque durâ
Cornua figit humo; meque altâ ſternit arenâ.
Nec ſatìs id fuerat: rigidum fera dextera cornu
Dum tenet, infregit. Truncâque a fronte revellit.
Naïdes hoc, pomis et odoro flore repletum,
Sacrârunt; diveſque meo bona Copia cornu eſt.
Dixerat; at Nymphe, retu ſuccincta Dianæ,
Una miniſtrarum, fuſis utrimque capillis,
Inceſſit, totumque tulit prædivite cornu
Autumnum, at menſas, felicia poma, ſecundas.
Lux ſubit; et, primo feriente cacumina Sole,
Diſcedunt juvenes. Neque enim dum flumina pacem,
Et placidos habeant lapſus, motæque reſidant,
Opperiuntur, aquæ. Vultus Achelöus agreſtes,
Et lacerum cornu mediis caput abdidit undis.
Hunc tamen ablati domuit jactura decoris;
Cætera ſoſpes erat. Capitis quoque, fronde ſalignâ,
Aut ſuperimpoſitâ celatur arundine damnum.

At te, Neſſe ferox, ejuſdem virginis ardor
Perdiderat, volucri trajectum terga ſagittâ.
Namque, novâ repetens patrios cum conjuge muros,

Venerat Eveni rapidas Jove natus ad undas.
Uberiùs ſolito nimbis hyemalibus auctus,
Vorticibuſque frequens erat, atque impervius amnis.
Intrepidum pro ſe, curam de conjuge agentem
Neſſus adit, membriſque valens, ſcituſque vadorum;
Officioque meo ripâ ſiſtetur in illâ
Hæc, ait, Alcido: tu viribus utere nando.
[Pallentemque metu; fluviumque, ipſumque timentem]
Tradidit Aönius pavidam Calydonida Neſſo.
Mox, ut erat, pharetrâque gravis, ſpolioque leonis,
(Nam clavam, et curvos trans ripam miſerat arcus)
Quandoquidem cœpi, ſuperentur flumina, dixit.
Nec dubitat; nec quà ſit clementiſſimus amnis
Quærit; et obſequio deferri ſpernit aquarum.
Jamque tenens ripam, miſſos cùm tolleret arcus,
Conjugis agnovit vocem: Neſſoque parante
Fallere depoſitum, Quò te fiducia, clamat,
Vana pedum, violente, rapit? tibi, Neſſe biformis,
Dicimus, exaudi; nec res intercipe noſtras.
Si te nulla mei reverentia movit; at orbes
Concubitus vetitos poterant inhibere paterni.
Haud tamen effugies, quamvìs ope fidis equinâ.
Vulnere, non pedibus te conſequar. Ultima dicta
Re probat; et miſsâ fugientia terga ſagittâ
Trajicit. Exſtabat ferrum de pectore aduncum.
Quod ſimul evulſum eſt, ſanguis per utrumque foramen
Emicuit, mixtus Lernæi tabe veneni.
Excipit hunc Neſſus. Neque enim moriemur inulti,

Secum

Secum ait; et calido velamina tincta cruore
Dat munus raptæ, velut irritamen amoris.

Longa fuit medii mora temporis; actaque magni
Herculis implêrant terras, odiumque novercæ.
Victor ab Oechaliâ Cenæo ſacra parabat
Vota Jovi, cùm Fama loquax præceſſit ad aures,
Deïanira, tuas (quæ veris addere falſa
Gaudet, et e minimâ ſuâ per mendacia creſcit)
Amphitryoniaden Iöles ardore teneri.
Credit amans: Veneriſque novæ perterrita famâ
Indulſit primò lacrymis; flendoque dolorem
Diffudit miſeranda ſuum; mox deinde, Quid autem
Flemus, ait? pellex lacrymis lætabitur iſtis:
Quæ quoniam adventat, properandum, aliquidque novandum eſt,
Dum licet; et nondum thalamos tenet altera noſtros.
Conquerar, an ſileam? repetam Calydona, morerne?
Excedam tectis? an, ſi nihil amplius, obſtem?
Quid ſi, me, Meleagre, tuam memor eſſe ſororem,
Forte paro facinus; quantumque injuria poſſit,
Fœmineuſque dolor, jugulatâ pellice teſtor?
In curſus animus varios abit. Omnibus illi
Prætulit imbutam Neſſeo ſanguine veſtem
Mittere; quæ vires defecto reddat amori.
Ignaroque Lichæ, quid tradat neſcia, luctus
Ipſa ſuos tradit; blandiſque miſerrima verbis
Dona det illa viro, mandat. Capit inſcius heros:
Induiturque humeris Lernææ virus Echidnæ.

Thura dabat primis, et verba precantia, flammis;
Vinaque marmoreas paterâ fundebat in aras:
Incaluit vis illa mali; reſolutaque flammis
Herculeos abiit, latè diffuſa, per artus.
Dum potuit, ſolitâ gemitum virtute repreſſit:
Victâ malis poſtquam patientiâ, reppulit aras;
Implevitque ſuis nemoroſum vocibus Oeten.
Nec mora; letiferam conatur ſcindere veſtem:
Quâ trahitur, trahit illa cutem; fœdumque relatu,
Aut hæret membris fruſtra tentata revelli;
Aut laceros artus, et grandia detegit oſſa.
Ipſe cruor, gelido ceu quondam lamina candens
Tincta lacu, ſtridit; coquiturque ardente veneno.
Nec modus eſt; ſorbent avidæ præcordia flammæ:
Cœruleuſque fluit de corpore ſudor:
Ambuſtique ſonant nervi; cæcâque medullis
Tabe liquefactis, tendens ad ſidera palmas,
"Cladibus," exclamat, "Saturnia, paſcere noſtris:
Paſcere; et hanc peſtem ſpecta, crudelis, ab alto;
Corque ferum ſatia. Vel ſi miſerandus et hoſti;
(Hoſtis enim tibi) diris cruciatibus ægram,
Inviſamque animam, natamque laboribus aufer.
Mors mihi munus erit. Decet hæc dare dona novercam.
Ergo ego fœdantem peregrino templa cruore
Buſirin domui? ſævoque alimenta parentis
Antæo eripui? nec me paſtoris Iberi
Forma triplex; nec forma triplex tua, Cerbere, movit?
Voſne, manus, validi preſſiſtis cornua tauri?

Veſtrum opus Elis habet, veſtrum Stymphalides undæ,
Partheniumque nemus; veſtrâ virtute relatus
Thermodontiaco cælatus baltheus auro,
Pomaque ab inſomni malè cuſtodita dracone?
Nec mihi Centauri potuêre reſiſtere, nec mî
Arcadiæ vaſtâtor aper? nec profuit Hydræ,
Creſcere per damnum, geminaſque reſumere vires?
Quid? cùm Thracas equos humano ſanguine pingues,
Plenaque corporibus laceris præſepia vidi,
Viſaque dejeci, dominumque ipſoſque peremi?
His eliſa jacet moles Nemeæa lacertis?
Hâc cœlum cervice tuli? defeſſa jubendo eſt
Sæva Jovis conjux; ego ſum indefeſſus agendo.
Sed nova peſtis adeſt; cui nec virtute reſiſti,
Nec telis armiſve poteſt. Pulmonibus errat
Ignis edax imis, perque omnes paſcitur artus.
At valet Euryſtheus; et ſunt, qui credere poſſint
Eſſe Deos?" Dixit: perque altum ſaucius Oeten
Haud aliter graditur, quàm ſi venabula tigris
Corpore fixa gerat, factique refugerit auctor.
Sæpè illum gemitus edentem, ſæpe frementem,
Sæpe retentantem totas infringere veſtes,
Sternentemque trabes; iraſcentemque videres
Montibus, aut patrio tendentem brachia cœlo.
Ecce Lichan trepidum, et latitantem rupe cavatâ
Adſpicit; utque dolor rabiem collegerat omnem;
"Tune, Licha," dixit, "feralia dona tuliſti?
Tune meæ necis auctor eris? tremit ille, pavetque

Pallidus;

Pallidus; et timidè verba excuſantia dicit.
Dicentem, genibuſque manus adhibere parantem,
Corripit Alcides; et terque quaterque rotatum
Mittit in Euboïcas, tormento fortiùs, undas.
Ille per aërias pendens induruit auras:
Utque ferunt imbres gelidis concreſcere ventis;
Inde nives fieri; nivibus quoque molle rotatis
Adſtringi, et ſpiſsâ glomerari grandine corpus;
Sic illum validis actum per inane lacertis,
Exſanguemque metu, nec quicquam humoris habentem,
In rigidos verſum ſilices prior edidit ætâs.
Nùnc quoque in Euboïco ſcopulus brevis emicat altè
Gurgite, et humanæ ſervat veſtigia formæ.
Quem, quaſi ſenſurum, nautæ calcare verentur;
Appellantque Lichan. "At tu, Jovis inclyta proles,
Arboribus cæſis, quas ardua geſſerat Oete,
Inque pyram ſtructis, arcus, pharetramque capacem,
Regnaque viſuras iterum Trojana ſagittas,
Ferre jubes Pœante ſatum; quo flamma miniſtro
Subdita. Dumque avidis comprenditur ignibus agger;
Congeriem ſylvæ Nemeæo vellere ſummam
Sternis; et impoſitâ clavæ cervice recumbis,
Haud alio vultu, quàm ſi conviva jaceres
Inter plena meri redimitus pocula ſertis."

Jamque valens, et in omne latus diffuſa ſonabat,
Securoſque artus, contemtoremque petebat
Flamma ſuum. Timuere Dei pro vindice terræ.

Quos ita (ſenſit enim) læto Saturnius ore
Jupiter alloquitur: " Noſtra eſt timor iſte voluptas,
O Superi; totoque libens mihi pectore grator,
Quòd memoris populi dicor rectorque paterque:
Et mea progenies veſtro quoque tuta favore eſt.
Nam quamquam ipſius datur hoc immanibus actis;
Obligor ipſe tamen. Sed enim, ne pectora vano
Fida metu paveant, Oetæas ſpernite flammas.
Omnia qui vicit, vincet, quos cernitis, ignes:
Nec niſi maternâ Vulcanum parte potentem
Sentiet. Æternum eſt, a me quod traxit, et expers
Atque immune necis, nullâque domabile flammâ.
Idque ego defunctum terrâ cœleſtibus oris
Accipiam, cunctique meum lætabile factum
Dîs fore confido. Si quis tamen Hercule, ſi quis
Fortè Deo doliturus erit, data præmia nolet:
Sed meruiſſe dari ſciet; invituſque probabit."

Aſſenſêre Dei. Conjux quoque regia viſa eſt
Cætera non duro, duro tamen ultima vultu
Dicta tuliſſe Jovis; ſeque indoluiſſe notatam,
Interea, quodcunque fuit populabile flammæ,
Mulciber abſtulerat; nec cognoſcenda remanſit
Herculis effigies; nec quidquam ab imagine ductum
Matris habet; tantùmque Jovis veſtigia ſervat.
Utque novus ſerpens, poſitâ cum pelle ſenectâ,
Luxuriare ſolet; ſquamâque nitere recenti;
Sic, ubi mortales Tirynthius exuit artus,
Parte ſui meliore viget; majorque videri

Cœpit;

Cœpit; et auguſtâ fieri gravitate verendus.
Quem Pater omnipotens, inter cava nubila raptum,
Quadrijugo curru radiantibus intulit aſtris.

LIB. X.

De ORPHEO *et* EURYDICE.

INDE per immenſum croceo velatus amictu
Aëra digreditur, Ciconumque Hymenæus ad oras
Tendit; et Orpheâ nequicquam voce vocatur.
Adfuit ille quidem; ſed nec ſollennia verba,
Nec lætos vultus, nec felix attulit omen.
Fax quoque, tam tenuit, lacrymoſo ſtridula fumo,
Utque fuit, nullos invenit motibus ignes.
Exitus auſpicio gravior: nam nupta, per herbas
Dum nova Naïadum turbâ comitata vagatur,
Occidit, in talum ſerpentis dente recepto.
Quam ſatis ad ſuperas poſtquam Rhodopeïus auras
Deflevit vates; ne non tentaret et umbas,
Ad Styga Tænariâ eſt auſus deſcendere portâ.
Perque leves populos, ſimulacraque functa ſepulcris,
Perſephonen adiit, inamœnaque regna tenentem
Umbrarum dominum: pulſiſque ad carmina nervis
Sic ait: "O poſiti ſub terrâ numina mundi,
In quem recidimus quicquid mortale creamur;
Si licet, et, falſi poſitis ambagibus oris,
Vera loqui ſinitis; non huc, ut opaca viderem
Tartara, deſcendi; nec uti villoſa colubris

Terna Meduſæi vincirem guttura monſtri.
Cauſa viæ conjux : in quam calcata venenum
Vipera diffudit ; creſcenteſque abſtulit annos.
Poſſe pati volui : nec me tentâſſe negabo.
Vicit Amor, ſuperâ Deus hic bene notus in orâ eſt.
An ſit et hîc, dubito : ſed et hîc tamen auguror eſſe,
Famaque ſi veteris non eſt mentita rapinæ,
Vos quoque junxit Amor. Per ego hæc loca plena
timoris,
Per Chaos hoc ingens, vaſtique ſilentia regni,
Eurydices, oro, properata retexite fila.
Omnia debemur vobis ; paulumque morati,
Seriùs aut citiùs ſedem properamus ad unam.
Tendimus huc omnes, Hæc eſt domus ultima ; voſque
Humani generis longiſſima regna tenetis.
Hæc quoque, cùm juſtos matura peregerit annos,
Juris erit veſtri. Pro munere poſcimus uſum.
Quòd ſi fata negant veniam pro conjuge, certum eſt
Nolle redire mihi. Letho gaudete duorum."

Talia dicentem, nervoſque ad verba moventem,
Exſangues flebant animæ. Tantalus undam
Captavit refugam : ſtupuitque Ixionis orbis.
Nec carpsêre iecur volucres, urniſque vacârunt
Belides : inque tuo ſediſti, Siſyphe, ſaxo.
Tum primùm lacrymis victarum carmine fama eſt
Eumenidum maduiſſe genas : nec regia conjux
Suſtinet oranti, nec qui regit ima, negare :
Eurydicenque vocant. Umbras erat illa recentes

Inter ;

Inter: et inceſſit paſſu de vulnere tardo.
Hanc ſimul et legem Rhodopeïus accipit heros,
Ne flectat retrò ſua lumina: donec Avernas
Exierit valles: aut irrita dona futura.
Carpiter acclivus per muta ſilentia trames,
Arduus, obſcurus, caligine denſus opacâ.
Nec procul adfuerunt telluris margine ſummæ.
Hic, ne deficeret, metuens, avidusque videndi,
Flexit amans oculos; et protinus illa relapſa eſt.
Brachiaque intendens, prendique et prendere certans,
Nil niſi cedentes infelix arripit auras.
Jamque iterum moriens non eſt de conjuge quicquam
Queſta ſuo: Quid enim ſeſe quereretur amatam?
Supremumque vale, quod jam vix auribus ille
Acciperet, dixit; revolutaque rurſus eodem eſt.
Non aliter ſtupuit geminâ nece conjugis Orpheus;
Quàm tria qui timidus, medio portantè catenas,
Colla canis vidit: quem non pavor antè reliquit,
Quàm natura prior, ſaxo per corpus oborto:
Quique in ſe crimen traxit; voluitque videri
Olenos eſſe nocens; tuque, ô confiſa figuræ,
Infelix Lethæa, tuæ; junctiſſima quondam
Pectora, nunc lapides, quos humida ſuſtinet Ide.
Orantem, fruſtraque iterum tranſire volentem,
Portitor arcuerat. Septem tamen ille diebus
Squallidus in ripâ, Cereris ſine munere, ſedit.
Cura dolorque animi, lacrymæque alimenta fuere.

Eſſe

Eſſe Deos Erebi crudeles queſtus, in altam
Se recepit Rhodopen, pulſumque Aquilonibus Hæmon.

Attis *in Pinum.*

Collis erat, collemque ſuper planiſſima campi
Area: quam viridem faciebant graminis herbæ.
Umbra loco deerat. Quâ poſtquam parte reſedit
Dîs genitus vates, et fila ſonantia movit;
Umbra loco venit. Non Chaonis abſuit arbos,
Non nemus Heliadum, non frondibus eſculus altis,
Nec tiliæ molles, nec fagus, innuba laurus,
Et coryli fragiles, et fraxinus utilis haſtis,
Enodiſque abies, curvataque glandibus ilex,
Et platanus genialis, acerque coloribus impar,
Amnicolæque ſimul ſalices, et aquatica lotos,
Perpetuoque virens buxus, tenueſque myricæ,
Et bicolor myrtus, et baccis cærula tinus:
Vos quoque flexipedes hederæ veniſtis, et una
Pampineæ vites, et amictæ vitibus ulmi;
Ornique, et piceæ, pomoque onerata rubenti
Arbutus, et lentæ victoris præmia, palmæ:
Et ſuccincta comas, hirſutaque vertice pinus;
Grata deûm matri; ſiquidem Cybeleïus Attis
Exuit hâc hominem; truncoque induruit illo.

CYPARISSUS *in Cupreſſum.*

ADFUIT huic turbæ, metas imitata, cupreſſus,
Nunc arbor, puer antè Deo dilectus ab illo,
Qui citharam nervis, et nervis temperat arcus.
Namque ſacer Nymphis, Carthæa tenentibus arva,
Ingens cervus erat: latèque patentibus altas
Ipſe ſuo capiti præbebat cornibus umbras:
Cornua fulgebat auro; demiſſaque in armos
Pendebant tereti gemmata monilia collo.
Bulla ſuper frontem parvis argentea loris
Vincta movebatur; parilique ex ære nitebant
Auribus in geminis, circùm cava tempora, baccæ.
Iſque metu vacuus, naturalique pavore
Depoſito, celebrare domus, mulcendaque colla
Quamlibet ignotis manibus præbere ſolebat.
Sed tamen ante alios, Ceæ pulcherrime gentis,
Gratus erat, Cypariſſe, tibi: tu pabula cervum
Ad nova, tu liquidi ducebas fontis ad undam:
Tu modò texebas varios per cornua flores:
Nunc eques in tergo reſidens, huc latus et illuc
Mollia purpureis frænabas ora capiſtris.
Æſtus erat, mediuſque dies: Soliſque vapore
Concava littorei fervebant brachia Cancri.
Feſſus in herboſâ poſuit ſua corpora terrâ
Cervus; et arboreâ ducebat frigus ab umbrâ.

Hunc puer imprudens jaculo Cypariſſus acuto
Fixit: et, ut ſævo morientem vulnere vidit,
Velle mori ſtatuit. Quæ non ſolatia Phœbus
Dixit? et ut leviter, pro materiâque doleret,
Admonuit. Gemit ille tamen; munuſque ſupremum
Hoc petit a Superis; ut tempore lugeat omni.
Jamque, per immenſos egeſto ſanguine fletus,
In viridem verti cœperunt membra colorem;
Et modò, qui niveâ pendebant fronte capilli,
Horrida cæſaries fieri: ſumtoque rigore
Sidereum gracili ſpectare cacumine cœlum.
Ingemuit, triſtiſque Deus, "Lugebere nobis,
Lugebiſque alios, aderiſque dolentibus," inquit.

HYACINTHUS *in Florem.*

TE quoque, Amyclide, poſuiſſet in æthere Phœbus;
Triſtia ſi ſpatium ponendi Fata dediſſent.
Quà licet, æternus tamen es; quotieſque repellit
Ver hyemem, Piſcique Aries ſuccedit aquoſo;
Tu toties oreris, viridique in ceſpite flores.
Te meus ante alios Genitor dilexit; et orbis
In medio poſito caruerunt præſide Delphi:
Dum Deus Eurotan, immunitamque frequentat
Sparten; nec citharæ, nec ſunt in honore ſagittæ.
Immemor ipſe ſui non retia ferre recuſat;

Non

Non tenuiſſe canes ; non per juga mentis iniqui
Iſſe comes ; longâque alit aſſuetudine flammas.
Jamque ferè medius Titan venientis, et actæ
Noctis erat, ſpatioque pari diſtabat utrimque ;
Corpora veſte levant, et ſucco pinguis olivi
Splendeſcunt, latique ineunt certamina diſci.
Quem priùs aërias libratum Phœbus in auras
Miſit, et oppoſitas disjecit pondere nubes.
Recidit in ſolidam longo poſt tempore terram
Pondus : et exhibuit junctam cum viribus artem.
Protinus imprudens, actuſque cupidine ludi,
Tollere Tænarides orbem properabat ; at illum
Dura repercuſſum ſubjecit in aëra tellus
In vultus, Hyacinthe, tuos. Expalluit æquè,
Ac puer, ipſe Deus : Collapſoque excipit artus :
Et modò te refovet, modo triſtia vulnera ſiccat :
Nunc animam admotis fugientem ſuſtinet herbis.
Nil proſunt artes. Erat immedicabile vulnus.
Ut ſi quis violas, riguove papaver in horto,
Liliaque infringat, fulvis hærentia virgis ;
Marcida demittant ſubitò caput illa gravatum ;
Nec ſe ſuſtineant ; ſpectentque cacumine terram.
Sic vultus moriens jacet ; et defecta vigore
Ipſa ſibi eſt oneri cervix ; humeroque recumbit.
" Laberis, Oebalide, primâ fraudate juventâ,"
Phœbus ait : " videoque tuum, mea crimina, vulnus.
Tu dolor es, facinuſque meum : mea dextera leto
Inſcribenda tuo eſt ; ego ſum tibi funeris auctor.

Quæ mea culpa tamen? niſi ſi luſiſſe, vocari
Culpa poteſt; niſi culpa poteſt et amâſſe vocari.
Atque utinam pro te vitam, tecumve liceret
Reddere! ſed quoniam fatali lege tenemur,
Semper eris mecum, memorique hærebis in ore.
Te lyra, pulſa manu, te carmina noſtra ſonabunt;
Floſque novus ſcripto gemitus imitabere noſtros,
Tempus et illud erit, quo ſe fortiſſimus heros
Addat in hunc florem; folioque legatur eodem.[11]
Talia dum vero memorantur Apollinis ore,
Ecce cruor, qui fuſus humi ſignaverat herbam,
Deſinit eſſe cruor: Tyrioque nitentior oſtro
Flos oritur; formamque capit, quam lilia: ſi non
Purpureus color huic, argenteus eſſet in illis.
Non ſatis hoc Phœbo eſt: (is enim fuit auctor honoris:)
Ipſe ſuos gemitus foliis inſcribit; et ai ai
Flos habet inſcriptum: funeſtaque littera ducta eſt.
Nec genuiſſe pudet Sparten Hyacinthon: honorque
Durat in hoc ævi: celebrandaque more priorum
Annua prælatâ redeunt Hyacinthia pompâ.

Adonis *in Florem.*

ILLA quidem monuit; junctiſque per aëra cygnis
Carpit iter: ſed ſtat monitis contraria virtus.
Fortè ſuem latebris, veſtigia certa ſecuti,
Excivere canes; ſylviſque exire parantem
Fixerat obliquo juvenis Cinyreïus ictu.
Protinus excuſſit pando venabula roſtro,
Sanguine tincta ſuo; trepidumque, et tuta petentem
Trux aper inſequitur; totoſque ſub inguine dentes
Abdit; et fulvâ moribundum ſtravit arenâ.
Vecta levi curru medias Cytherea per auras
Cyron olorinis nondum pervenerat alis.
Agnovit longè gemitum morientis; et albas
Flexit aves illuc; utque æthere vidit ab alto
Exanimem, inque ſuo jactantem ſanguine corpus;
Deſiluit: pariterque ſinus, pariterque capillos
Rupit; et indignis percuſſit pectora palmis.
Queſtaque cum Fatis, "At non tamen omnia veſtri
Juris erunt," inquit. "Luctûs monumenta manebunt
Semper, Adoni, mei: repetitaque mortis imago
Annua plangoris peraget ſimulamina noſtri.
At cruor in florem mutabitur. An tibi quondam
Fœmineos artus in olentes vertere menthas,
Perſephone, licuit?" Sic fata, cruorem
Nectare odorato ſpargit; qui tactus ab illo

Intumuit

Intumuit; ſic, ut pluvio perlucida cœlo
Surgere bulla ſolet. Nec plenâ longior horâ
Facta mora eſt; cùm flos e ſanguine concolor ortus:
Qualem, quæ lento celant ſub cortice granum,
Punica ferre ſolent: brevis eſt tamen uſus in illo.
Namque malè hærentem, et nimiâ levitate caducum
Excutiunt idem, qui præſtant nomina, venti.

Lib. XI.

Mors Orphei.

Carmine dum tali ſylvas, animoſque ferarum
Threïcius vates, et ſaxa ſequentia ducit;
Ecce nurus Ciconum, tectæ lymphata ferinis
Pectora velleribus, tumuli de vertice cernunt
Orphea, percuſſis ſociantem carmina nervis.
E quibus una, levem jactato crine per auram,
"En," ait, "en hic eſt noſtri contemtor:" et haſtam
Vatis Apollinei vocalia miſit in ora:
Quæ foliis præſuta notam ſinè vulnere fecit.
Alterius telum lapis eſt; qui miſſus, in ipſo
Aëre concentu victus vociſque lyræque eſt;
Ac veluti ſupplex pro tam furialibus auſis,
Ante pedes jacuit. Sed enim temeraria creſcunt
Bella; moduſque abiit; inſanaque regnat Erinnys.
Cunctaque tela forent cantu mollita: ſed ingens
Clamor, et inflato Berecynthia tibia cornu,
Tympanaque, plauſuſque, et Bacchei ululatus

Obſtrepuere

Obſtrepuere ſono citharæ. Tum denique ſaxa
Non exhauditi rubuerunt ſanguine vatis.
Ac primùm attonitas etiamnum voce canentis
Innumeras volucres, angueſque, agmenque ferarum,
Mænades Orphei titulum rapuere theatri:
Inde cruentatis vertuntur in Orphea dextris:
Et coëunt, ut aves; ſi quando luce vagantem
Noctis avem cernunt: ſtructoque utrimque theatro
Ceu matutinâ cervus periturus arenâ,
Præda canum eſt: vatemque petunt; et fronde virenti
Conjiciunt thyrſos, non hæc in munera factos.
Hæ glebas, illæ dereptos arbore ramos,
Pars torquent ſilices. Neu deſint tela furori;
Fortè boves preſſo ſubigebant vomere terram;
Nec procul hinc, multo fructum ſudore parantes,
Dura lacertoſi fodiebant arva coloni.
Agmine qui viſo fugiunt, operiſque relinquunt
Arma ſui: vacuoſque jacent diſperſa per agros
Sarculaque, raſtrique graves, longique ligones.
Quæ poſtquam rapuere feræ, cornûque minaci
Divellere boves; ad vatis fata recurrunt:
Tendentemque manus, atque illo tempore primùm
Irrita dicentem, nec quicquam voce moventem,
Sacrilegæ perimunt. Perque os (prô Jupiter!) illud,
Auditum ſaxis, intellectumque ferarum
Senſibus, in ventos anima exhalata receſſit.
Te mœſtæ volucres, Orpheu, te turba ferarum,
Te rigidi ſilices, tua carmina ſæpe ſecutæ

Fleverunt

Fleverunt ſylvæ: poſitis te frondibus arbos
Tonſa comam, luxit: lacrymis quoque flumina dicunt
Increviſſe ſuis: obſcuraque carbaſa pullo
Naïdes et Dryades, paſſoſque habuere capillos.
Membra jacent diverſa locis. Caput, Hebre, lyramque
Excipis; et (mirum) medio dum labitur amne,
Flebile neſcio quid queritur lyra, flebile lingua
Murmurat exanimis; reſpondent flebile ripæ.
Jamque mare invectæ flumen populare relinquunt:
Et Methymnææ potiuntur littore Leſbi.
Hìc ferus expoſitum peregrinis anguis arenis
Os petit, et ſparſos ſtillanti rore capillos.
Tandem Phœbus adeſt; morſuſque inferre parantem
Arcet; et in lapidem rictus ſerpentis apertos
Congelat; et patulos (ut erant) indurat hiatus.
Umbra ſubit terras: et, quæ loca viderat antè,
Cuncta recognoſcit. Quærenſque per arva piorum
Invenit Eurydicen, cupidiſque amplectitur ulnis.
Hìc modò conjunctìs ſpatiantur paſſibus ambo:
Nunc præcedentem ſequitur, nunc prævius anteit:
Eurydicenque ſuam jam tutò reſpicit Orpheus.

Non impune tamen ſcelus hoc ſinit eſſe Lyæus:
Amiſſoque dolens ſacrorum vate ſuorum,
Protinus in ſylvis matres Edonidas omnes,
Quæ fecêre nefas, tortâ radice ligavit.
Quippe pedum digitos, in quantum quæque ſecuta eſt,
Traxit: et in ſolidam detruſit acumine terram.
Utque ſuum laqueis, quos callidus abdidit auceps,

Crus ubi commiſit volucris, ſenſitque teneri:
Plangitur; ac trepidans abſtringit vincula motu:
Sic, ut quæque ſolo defixa cohæſerat harum,
Exſternata fugam fruſtra tentabat. At illam
Lenta tenet radix, exſultantemque coërcet.
Dumque ubi ſint digiti, dum pes ubi quærit, et ungues;
Aſpicit in teretes lignum ſuccedere ſuras.
Et conata femur mœrenti plangere dextrâ,
Robora percuſſit: Pectus quoque robora fiunt:
Robora ſunt humeri. Porrectaque brachia veros
Eſſe putes ramos; et non fallare putando.

MIDÆ *Fabula.*

NEC ſatìs hoc Baccho eſt. Ipſos quoque deſerit agros:
Cumque choro meliore, ſui vineta Tymoli,
Pactolonque petit: quamvìs non aureus illo
Tempore, nec caris erat invidioſus arenis.
Hunc aſſueta cohors Satyri, Bacchæque frequentant:
At Silenus abeſt. Titubantem anniſque meroque,
Ruricolæ cepêre Phryges; vinctumque coronis
Ad regem traxêre Midan: cui Thracius Orpheus
Orgia tradiderat, cùm Cecropio Eumolpo.
Qui ſimul agnovit ſocium comitemque ſacrorum,
Hoſpitis adventu feſtum genialiter egit
Per bis quinque dies, et junctas ordine noctes;

Et jam ſtellarum ſublime coëgerat agmen
Lucifer undecimus, Lydos cùm lætus in agros
Rex venit; et juveni Silenum reddit alumno.
Huic Deus optandi gratum, ſed inutile, fecit
Muneris arbitrium, gaudens altore recepto:
Ille malè uſurus donis, ait, "Effice, quicquid
"Corpore contigero, fulvum vertatur in aurum."
Annuit optatis; nocituraque munera ſolvit
Liber: et indoluit, quòd non meliora petîſſet.
Lætus abit; gaudetque malo Berecynthius heros:
Pollicitamque fidem tangendo ſingula tentat.
Vixque ſibi credens, non altâ fronde virentem
Ilice detraxit virgam: virga aurea facta eſt.
Tollit humo ſaxum: ſaxum quoque palluit auro.
Contigit et glebam: contactu gleba potenti
Maſſa fit. Arentes Cereris decerpſit ariſtas:
Aurea meſſis erat. Demtum tenet arbore pomum:
Heſperidas donâſſe putes. Si poſtibus altis
Admovit digitos: poſtes radiare videntur.
Ille etiam liquidis palmas ubi laverat undis,
Unda fluens palmis Denaën eludere poſſet.

Vix ſpes ipſe ſuas animo capit, aurea fingens
Omnia. Gaudenti menſas poſuêre miniſtri,
Exſtructas dapibus, nec toſtæ frugis egentes.
Tum verò, ſive ille ſuâ Cerealia dextrâ
Munera contigerat, Cerealia dona rigebant:
Sive dapes avido convellere dente parabat,
Lamina fulva dapes admoto dente nitebant.

Miſcuerat puris auctorem muneris undis;
Fuſile per rictus aurum fluitare videres.
Attonitus novitate mali, diveſque, miſerque
Effugere optat opes: et, quæ modò voverat, odit.
Copia nulla famem relevat: ſitis arida guttur
Urit; et inviſo meritus torquetur ab auro.
Ad cœlumque manus, et ſplendida brachia tollens,
"Da veniam, Lenæe pater; peccavimus," inquit:
"Sed miſerere, precor, ſpecioſoque eripe damno,
Mite Deûm numen." Bacchus peccâſſe fatentem
Reſtituit, pactamque fidem, data munera ſolvit.
"Neve malè optato maneas circumlitus auro,
Vade." ait, "ad magnis vicinum Sardibus amnem;
Perque jugum montis labentibus obvius undis
Carpe viam; donec venias ad fluminis ortus;
Spumiferoque tuum fonti, quâ plurimus exit,
Subde caput: corpuſque ſimul, ſimul elue crimen.
Rex juſſæ ſuccedit aquæ. Vis aurea tinxit
Flumen et humano de corpore ceſſit in amnem.
Nunc quoque jam veteris percepto ſemine venæ
Arva rigent, auro madidis pallentia glebis.

Ille, peroſus opes, ſylvas et rura colebat,
Panaque montanis habitantem ſemper in antris.
Pingue ſed ingenium manſit; nocituraque, ut antè,
Rurſus erant domino ſtolidæ præcordia mentis,
Nam, freta proſpiciens, latè riget arduus alto
Tmolus in adſcenſu; clivoque extentus utroque,
Sardibus hinc, illinc parvis finitur Hypæpis.

Pan ibi dum teneris jactat ſua carmina Nymphis,
Et leve ceratâ modulatur arundine carmen;
Auſus Apollineos præ ſe contemnere cantus,
Judice ſub Tmolo certamen venit ad impar.
Monte ſuo ſenior judex conſedit; et aures
Liberat arboribus. Quercu coma cærula tantùm
Cingitur; et pendent circum cava tempora glandes.
"Iſque Deum pecoris ſpectans, "In judice," dixit,
Nulla mora eſt." Calamis agreſtibus inſonat ille:
Barbaricoque Midan (aderat nam fortè canenti)
Carmine delinit. Poſt hunc ſacer ora retorſit
Tmolus ad os Phœbi; vultum ſua ſylva ſecuta eſt.
Ille caput flavum lauro Parnaſſide vinctus
Verrit humum. Tyrio ſaturatâ murice pallâ:
Inſtructamque fidem gemmis et dentibus Indis
Suſtinet à læva; tenuit manus altera plectrum.
Artificis ſtatus ipſe fuit. Tum ſtamina docto
Pollice ſollicitat; quorum dulcedine captus
Pana jubet Tmolus citharæ ſubmittere cannas.
Judicium ſanctique placet ſententia montis
Omnibus. Arguitur tamen, atque injuſta vocatur
Unius ſermone Midæ. Nec Delius aures
Humanam ſtolidas patitur retinere figuram;
Sed trahit in ſpatium, villiſque albentibus implet;
Inſtabileſque imo facit; et dat poſſe moveri.
Cætera ſunt hominis. Partem damnatur in unam:
Induiturque aures lentè gradientis aſelli.

Ille quidem celat, turpique onerata pudore
Tempora purpureis tentat velare tiaris.
Sed, ſolitus longos ferro reſecare capillos,
Viderat hoc famulus. Qui, cum nec prodere viſum
Dedecus auderet, cupiens efferre ſub auras,
Nec poſſet reticere tamen, ſecedit; humumque
Effodit; et, domini quales aſpexerit aures,
Voce refert parvâ; terræque immurmurat hauſtæ;
Indiciumque ſuæ vocis tellure regeſtâ
Obruit, et ſcrobibus tacitus diſcedit opertis:
Creber arundinibus tremulis ibi ſurgere lucus
Cœpit; et, ut primum pleno maturuit anno,
Prodidit agricolam. Leni nam motus ab Auſtro
Obruta verba refert: dominique coarguit aures.

ALCYONE *et* CEYX *in Aves.*

INTEREA fratriſque ſui, fratremque ſecutis
Anxia prodigiis turbatus pectora Cëyx,
Conſulat ut ſacras, hominum oblectamina, ſortes,
Ad Clarium parat ire Deum; nam templa profanus
Invia cum Phlegyis faciebat Delphica Phorbas.
Conſilii tamen antè ſui, fidiſſima, certam
Te facit, Halcyone. Cui protinus intima frigus
Oſſa receperunt; buxoque ſimillimus ora
Pallor obit; lacrymiſque genæ maduere profuſis.
Ter conata loqui, ter fletibus ora rigavit:

Singultuque pias interrumpente querelas,
" Quæ mea culpa tuam," dixit, " cariſſime, mentem
Vertit? Ubi eſt, quæ cura mei priùs eſſe ſolebat?
Jam potes Halcyone ſecurus abeſſe relictâ.
Jam via longa placet. Jam ſum tibi carior abſens.
At (puto) per terras iter eſt, tantumque dolebo;
Non etiam metuam; curæque timore carebunt.
Æquora me terrent, et ponti triſtis imago.
Et laceras nuper tabulas in littore vidi;
Et ſæpe in tumulis ſinè corpore nomina legi.
Néve tuum fallax animum fiducia tangat;
Quòd ſocer Hippotades tibi ſit; qui carcere fortes
Contineat ventos; et, cùm velit, æquora placet.
Cùm ſemel emiſſi tenuerunt æquora venti,
Nil illis vetitum eſt; incommendataque tellus
Omnis, et omne fretum, Cœli quoque nubila vexant;
Excutiuntque feris rutilos concurſibus ignes.
Quò magìs hos novi, (nam novi, et ſæpe paternâ
Parva domo vidi) magìs hôc reor eſſe timendos.
Quòd tua ſi flecti precibus ſententia nullis,
Care, poteſt, conjux; nimiumque es certus eundi;
Me quoque tolle ſimul. Certè jactabimur unà:
Nec niſi quæ patiar, metuam; pariterque feremus,
Quicquid erit; pariter ſuper æquora lata feremur."

Talibus Æolidos dictis lacrymiſque movetur
Sidereus conjux; neque enim minor ignis in ipſo eſt.
Sed neque propoſitos pelagi dimittere curſus,
Nec vult Halcyonen in partem adhibere pericli:

Multaque reſpondit timidum ſolantia pectus:
Nec tamen idcirco cauſam probat. Addidit illis
Hoc quoque lenimen, quo ſolo flexit amantem.
"Longa quidem nobis omnis mora; ſed tibi juro
Per patrios ignes (ſi me modò Fata remittent)
Antè reverſurum, quàm Luna bis impleat orbem."
His ubi promiſſis ſpes eſt admota recurſus;
Protinus eductàm navalibus æquore tingi,
Aptarique ſuis pinum jubet armamentis.
Quâ rurſus viſâ, veluti præſaga futuri,
Horruit Halcyone; lacrymaſque emiſit obortas:
Amplexuſque dedit; triſtique miſerrima tandem
Ore, "Vale," dixit: collapſaque corpore tota eſt.
Aſt juvenes, quærent moras Cëyce, reducunt
Ordinibus geminis ad fortia pectora remos:
Æqualique ictu ſcindunt freta. Suſtulit illa
Humentes oculos; ſtantemque in puppe recurvâ,
Concuſſaque manu dantem ſibi ſigna maritum
Prima videt: redditque notas. Ubi terra receſſit
Longiùs, atque oculi nequeunt cognoſcere vultus;
Dum licet, inſequiter fugientem lumine pinum.
Hæc quoque ut haud poterat, ſpatio ſubmota, videri;
Vela tamen ſpectat ſummo fluitantia malo.
Ut nec vela videt; vacuum petit anxia lectum:
Seque toro ponit. Renovat lectuſque locuſque
Halcyonæ lacrymas; et quæ pars, admonet, abſit.
Portubus exierant; et moverat aura rudentes:
Obvertit lateri pendentes navita remos:

Cornuaque

Cornuaque in ſummâ locat arbore; totaque malo
Carbaſa deducit; venienteſque accipit auras.

Aut minus, aut certè medium non amplius æquor
Puppe ſecabatur; longeque erat utraque tellus;
Cùm mare ſub noctem tumidis albeſcere cœpit
Fluctibus; et præceps ſpirare valentiùs Eurus.
"Ardua, jamdudum, demittite cornua," rector
Clamat, "et antennis totum ſubnectite velum."
Hic jubet; impediunt adverſæ juſſa procellæ:
Nec ſinit audiri vocem fragor æquoris ullam.
Sponte tamen properant alii ſubducere remos;
Pars munire latus; pars ventis vela negare.
Egerit hic fluctus; æquorque refundit in æquor:
Hic rapit antennas. Quæ dum ſinè lege geruntur;
Aſpera creſcit hyems; omnique e parte feroces
Bella gerunt venti; fretaque indignantia miſcent.
Ipſe pavet; nec ſe, qui ſit ſtatus, ipſe fatetur
Scire ratis rector; nec quid jubeatve, vetetve;
Tanta mali moles, totâque potentior arte eſt.
Quippe ſonant clamore viri, ſtridore rudentes,
Undarum incurſu gravis unda, tonitribus æther.
Fluctibus erigitur, cœlumque æquare videtur
Pontus; et inductas aſpergine tangere nubes.
Et modò, cùm fulvas ex imo vertit arenas,
Concolor eſt illis; Stygiâ modò nigrior undâ;
Sternitur interdum, ſpumiſque ſonantibus albet.
Ipſa quoque his agitur vicibus Trachinia puppis;
Et modò ſublimis, veluti de vertice montis

Deſpicere

Deſpicere in valles, imumque Acheronta videtur:
Nunc, ubi demiſſam curvum circumſtetit æquor,
Suſpicere inferno ſummum de gurgite cœlum.
Sæpe dat ingentem fluctu latus icta fragorem;
Nec leviûs pulſata ſonat, quàm ferreus olim
Cùm laceras aries balliſtave concutit arces.
Jamque labant cunei, ſpoliataque tegmine ceræ
Rima patet; præbetque viam lethalibus undis.
Ecce cadunt largi reſolutis nubibus imbres:
Vela madent nimbis; et cum cœleſtibus undis
Æquoreæ miſcentur aquæ. Caret ignibus æther;
Cæcaque nox premitur tenebris hyemiſque ſuiſque.
Diſcutiunt tamen has, præbentque micantia lumen
Fulmina; fulmineis ardeſcunt ignibus undæ.
Deficit ars; animique cadunt; totidemque videntur,
Quot veniant fluctus, ruere atque irrumpere mortes.
Non tenet hic lacrymas; ſtupet hic; vocat ille beatos,
Funera quos maneant; hic votis Numen adorat:
Brachiaque ad cœlum, quod non videt, irrata tollens
Poſcit opem; ſubeunt illi fratreſque parenſque:
Huic cum pignoribus domus, et quod cuique relictum
eſt.
Halcyone Cëyca movet: Cëycis in ore
Nulla niſi Halcyone eſt; et, cùm deſideret unam,
Gaudet abeſſe tamen. Patriæ quoque vellet ad oras
Reſpicere, inque domum ſupremos vertere vultus.
Verùm ubi ſit neſcit. Tantâ vertigine pontus
Fervet; et, inductâ piceis è nubibus umbrâ

Omne latet cœlum; duplicataque noctis imago eſt.
Frangitur incurſu nimboſi turbinis arbos:
Frangitur et regimen; ſpoliiſque animoſa ſuperſtans
Unda, velut victrix, ſinuatas deſpicit undas.
Nec leviùs, quàm ſi quis Athon, Pindumve, revulſos
Sede ſuâ, totos in apertum everterit æquor,
Præcipitata ruit; pariterque et pondere et ictu
Mergit in ima ratem. Cùm quà pars magna virorum
Gurgite preſſa gravi, neque in aëra reddita, fato
Functa ſuo eſt. Alii partes et membra carinæ
Trunca tenent. Tenet ipſe manu, quà ſceptra ſolebat,
Fragmina navigii Cëyx; ſocerumque patremque
Invocat (heu!) fruſtra. Sed plurima nantis in ore
Halcyone conjux. Illam meminitque refertque:
Illius ante oculos ut agant ſua corpora fluctus,
Optat; et exanimis manibus tumuletur amicis.
Dum natat; abſentem, quotis ſinit hiſcere fluctus,
Nominat Halcyonem, ipſiſque immurmurat undis.
Ecce ſuper medios fluctus niger arcus aquarum
Frangitur; et ruptâ merſum caput obruit undâ.
Lucifer obſcurus, nec quem cognoſcere poſſes,
Illâ nocte fuit; quoniamque excedere Olympo
Non licuit, denſis texit ſua nubibus ora.

Æolis interea tantorum ignara malorum
Dinumerat noctes; et jam, quas induat ille,
Feſtinat veſtes; jam quas, ubi venerit ille,
Ipſa gerat; reditûſque ſibi promittit inanes.
Omnibus illa quidem Superis pia thura ferebat:

Ante tamen cunctos Junonis templa colebat:
Proque viro, qui nullus erat, veniebat ad aras.
Utque foret ſoſpes conjux ſuus, utque rediret,
Optabat; nullamque ſibi præferret. At illi
Hoc de tot votis poterat contingere ſolum.

At Dea non ultra pro functo morte rogari
Suſtinet; utque manus funeſtas arceat aris;
"Iri, meæ," dit, "fidiſſima nuncia vocis,
Viſe ſoporiferam Somni velociter aulam:
Extinctique jube Ceÿcis imagine mittat
Somnia ad Halcyonem, veros narrantia caſus."
Dixerat. Induitur velamina mille colorum
Iris, et arquato cœlum curvamine ſignans
Tecta petit juſſi ſub rupe latentia regis.

Eſt prope Cimmerios longo ſpelunca receſſu,
Mons cavus, ignavi domus et penetralia Somni:
Quò nunquam radiis oriens, mediuſve, cadenſve
Phœbus adire poteſt. Nebulæ caligine miſtæ
Exhalantur humo; dubiæque crepuſcula lucis.
Non vigil ales ibi criſtati cantibus oris
Evocat Auroram; nec voce ſilentia rumpunt
Sollicitive canes, canibuſvè ſagacior anſer.
Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
Humanæve ſonum reddunt convicia linguæ.
Muta quies habitat. Saxo tamen exit ab imo
Rivus aquæ Lethes; per quem cum murmure labens
Invitat ſomnos crepitantibus unda lapillis.
Ante fores antri fœcunda papavera florent,

Innumeræque herbæ; quarum de lacte ſoporem
Nox legit, et ſpargit per opacas humida terras.
Janua, quæ verſo ſtridorem cardine reddat
Nulla domo totâ; cuſtos in limine nullus.
At medio torus eſt, ebeno ſublimis in atrâ,
Plumeus, atricolor, pullo velamine tectus,
Quo cubat ipſe Deus, membris languore ſolutis.
Hunc circa paſſim, varias imitantia formas,
Somnia vana jacent totidem, quot meſſis ariſtas,
Sylva gerit frondes, ejectas littus arenas.

Quò ſimul intravit, manibuſque obſtantia virgo
Somnia dimovit: veſtis fulgore reluxit
Sacra domus; tardâque Deus gravitate jacentes
Vix oculos tollens; iterumque iterumque relabens,
Summaque percutiens nutanti pectora mento,
Excuſſit tandem ſibi ſe; cubitòque levatus,
Quid veniat (cognôrat enim) ſcitatur. At illa:
"Somne, quies rerum, placidiſſime Somne Deorum,
Pax animi, quem cura fugit; qui corda diurnis
Feſſa miniſteriis mulces, reparaſque labori:
Somnia, quæ veras æquent imitamine formas,
Herculeâ Trachine jube, ſub imagine regis,
Halcyonen adeant; ſimulacraque naufraga fingant."
Imperat hoc Juno. Poſtquam mandata peregit
Iris, abit; neque enim ulteriùs tolerare vaporis
Vim poterat; labique ut Somnum ſenſit in artus,
Effugit; et remeat per quos modò venerat arcus.

At Pater è populo natorum mille ſuorum

Excitat

Excitat artificem, ſimulatoremque figuræ
Morphea. Non illo juſſos ſolertiùs alter
Exprimit inceſſus, vultumque modumque loquendi.
Adjicit et veſtes, et conſuetiſſima cuique
Verba. Sed hic ſolos homines imitatur; et alter
Fit fera, fit volucris, fit longo corpore ſerpens,
Hunc Icelon Superi, mortale Phobetora vulgus
Nomat. Eſt etiam diverſæ tertius artis
Phantaſos. Ille in humum, ſaxumque, undamque, trabemque,
Quæque vacant animâ feliciter omnia tranſit.
Regibus hi, ducibuſque ſuos oſtendere vultus
Nocte ſolent; populos alii plebemque pererrant.
Præterit hos ſenior; cunctiſque è fratribus unum
Morphea, qui peragat Thaumantidos edita, Somnus
Eligit; et rurſus molli languore ſolutum
Depoſuitque caput, ſtratoque recondidit alto.

Ille volat, nullos ſtrepitus facientibus alis,
Per tenebras, intraque moræ breve tempus in urbem
Pervenit Hæmoniam; poſitiſque è corpore pennis
In faciem Cëycis abit; formâque ſub illâ
Luridus, exangui ſimilis, ſinè veſtibus ullis,
Conjugis ante torum miſeræ ſtetit. Uda videtur
Barba viri, madidiſque gravis fluere unda capillis.
Tum lecto incumbens, fletu ſuper ora refuſo,
Hæc ait: "Agnoſcis Cëyca, miſerrima conjux?
An mea mutata eſt facies nece; reſpice; noſces:
Inveniesque tuo pro conjuge, conjugis umbram.

Nil

Nil opis, Halcyone, nobis tua vota tulerunt.
Occidimus; falſæ tibi me promittere noli.
Nubilus *Ægæo* deprendit in æquore navim
Auſter, et ingenti jactatam flamine ſolvit:
Oraque noſtra, tuum fruſtra clamantia nomen,
Implêrunt fluctus. Non hæc tibi nunciat auctor
Ambiguus; non iſta vagis rumoribus audis.
Ipſe ego fata tibi præſens mea naufragus edo.
Surge, age; da lacrymas; lugubriaque indue; nec me
Indeploratum ſub inania Tartara mitte."
Adjicit his vocem Morpheus, quam conjugis illa
Crederet eſſe ſui. Eletus quoque fundere veros
Viſus erat; geſtumque manus Cëycis habebant.

[Ingemit Halcyone lacrymans, motatque lacertos
Per ſomnum; corpuſque petens amplectitur auras:
Exclamatque, "Mane. Quò te rapis? Ibimus unà."]
Voce ſuâ, ſpeciêque viri, turbata ſoporem
Excutit; et primò ſi ſit circumſpicit illìc,
Qui modò viſus erat, (Nam moti voce miniſtri
Intulerant lumen.) Poſtquam non invenit uſquam,
Percutit ora manu; laniatque à pectore veſtes;
Pectoraque ipſa ferit. Nec crinem ſolvere curat;
Scindit; et, altrici, quæ luctûs cauſa, roganti,
"Nulla eſt Halcyone, nulla eſt," ait; "occidit unà
Cum Cëyce ſuo. Solantia tollite verba.
Naufragus interiit. Vidi, agnovique; manuſque
Ad diſcedentem, cupiens retinere, tetendi.
Umbra fugit; ſed et umbra tamen manifeſta, virique

Vera mei. Non ille quidem, ſi quæris, habebat
Aſſuetos vultus; nec, quo priùs ore, nitebat.
Pallentem, nudumque, et adhuc humente capillo
Infelix vidi. Stetit hôc miſerabilis ipſo
Ecce loco; et quærit, veſtigia ſi qua ſuperſint.
Hoc erat, hoc animo quod divinante timebam;
Et ne, me fugiens, ventos ſequerere rogabam?
At certè vellem, quoniam periturus, abibas,
Me quoque duxiſſes. Tecum fuit utile, tecum
Ire mihi. Neque enim de vitæ tempore quicquam
Non ſimul egiſſem; nec mors diſcreta fuiſſet.
Nunc abſens pereo, jactor nunc fluctibus abſens;
Et, ſinè me, me pontus habet. Crudelior ipſo
Sit mihi mens pelago, ſi vitam ducere nitar
Longiùs, et tanto pugnem ſupereſſe dolori.
Sed neque pugnabo; nec te, miſerande, relinquam:
Et tibi nunc ſaltem veniam comes; inque ſepulchro
Si non urna, tamen junget nos littera; ſi non
Oſſibus oſſa meis, at nomen nomine tangam."
Plura dolor prohibet; verboque intervenit omni
Plangor; et attonito geminus è corde trahuntur.

Manè erat; egreditur tectis ad littus; et illum
Mœſta locum repetit, de quo ſpectârat euntem.
Dumque, Moratus ibi; dumque, Hic retinacula ſolvit,
Hôc mihi diſcedens dedit oſcula littore, dicit,
[Dumque notata oculis reminiſcitur acta, fretumque]
Proſpicit; in liquidâ, ſpatio diſtante, tuetur
Neſcio quid, quaſi corpus, aquâ; primoque, quid illud

Eſſet,

Eſſet, erat dubium. Poſtquam paulò appulit unda;
Et, quamvis aberat, corpus tamen eſſe liquebat;
Qui foret, ignorans, quia naufragus, omine mota eſt:
Et, tanquam ignoto lacryman daret, Heu miſer, inquit,
Quiſquis es, et ſi qua eſt conjux tibi! fluctibus auctum
Fit propius corpus: quod quo magìs illa tuetur,
Hôc minùs, et minùs eſt amens ſua. Jamque propinquæ
Admotum terræ, jam quod cognoſcere poſſet,
Cernit; erat conjux. Ille eſt, exclamat; et unà
Ora, comas, veſtem, lacerat: tendeſque trementes
Ad Cëyca manus, Sic, ô cariſſime conjux,
Sic ad me, miſerande, redis? ait. Adjacet undis
Facta manu moles: quæ primas æquoris iras
Frangit; et incurſus quæ prædelaſſet aquarum.
Inſilit huc; mirumque fuit potuiſſe; volabat:
Percutienſque levem modò natis aëra pennis,
Stringebat ſummas ales miſerabilis undas.
Dumque volat; mœſto ſimilem, plenumque querelæ
Ora dedêre ſonum, tenui crepitantia roſtro.
[Ut verò tetigit mutum et ſinè ſanguine corpus;
Dilectos artus amplexa recentibua, alis,
Frigida nequicquam duro dedit oſcula roſtro.]
Senſerit hoc Cëyx, an vultum motibus undæ
Tollere ſit viſus, populus dubitabat; at ille
Senſerat. Et tandem, Superis miſerantibus, ambo
Alite mutantur. Fatis obnoxius îſdem
Tunc quoque manſit amor, nec conjugiale ſolutum
Fœdus in altibus. Coëunt, fiuntque parentes:

Perque dies placidos, hyberno tempore, ſeptem
Incubat Halcyone pendentibus æquore nidis.
Tum via tuta maris; ventos cuſtodit, et arcet
Æolus egreſſu; præſtatque nepotibus æquor.

Lib. XII.

Famæ Domus.

ORBE locus medio eſt inter terraſque, fretumque,
Cœleſteſque plagas, triplicis confinia mundi:
Unde, quod eſt uſquam, quamvis regionibus abſit,
Inſpicitur; penetratque cavas vox omnis ad aures.
Fama tenet, ſummâque domum ſibi legit in arce:
Innumeroſque aditus, ac mille foramina tectis
Addidit, et nullis incluſit limina portis.
Nocte dieque patent. Tota eſt ex ære ſonanti:
Tota fremit: voceſque refert: iteratque quod audit.
Nulla quies intus, nullâque ſilentia parte.
Nec tamen eſt clamor, ſed parvæ murmura vocis:
Qualia de pelagi, ſi quis procul audiat, undis
Eſſe ſolent: qualemve ſonum, cùm Jupiter atras
Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
Atria turba tenent; veniunt leve vulgus, euntque.
Miſtaque cum veris paſſim commenta vagantur
Milia rumorum: confuſaque verba volutant.
E quibus hi vacuas implent ſermonibus auras:
Hi narrata ferunt aliò: menſuraque ficti
Creſcit; et auditis aliquid novus adjicit auctor.

Illic Credulitas, illic temerarius Error,
Vanaque Lætitia eſt, conſternatique Timores,
Seditioque repens, dubioque auctore Suſurri.
Ipſa quid in cœlo rerum, pelagoque geratur,
Et tellure, videt, totumque inquirit in orbem.

De Lapithis *et* Centauris.

Duxerat Hippodamen audaci Ixione natus:
Nubigenaſque feros, poſitis ex ordine menſis,
Arboribus tecto diſcumbere juſſerat antro.
Hæmonii proceres aderant; aderamus et ipſi;
Feſtaque confuſâ reſonabat regia turbâ.
Ecce canunt Hymenæon; et ignibus atria fumant:
Cinctaque adeſt virgo matrum nuruumque catervâ,
Præſignis facie. "Felicem diximus illâ
Conjuge Pirithoum: quod penè fefellimus omen.
Nam tibi, ſævorum ſæviſſime Centaurorum
Euryte, quàm vino pectus, tam virgine viſâ
Ardet; et ebrietas geminata libidine regnat."

Protinus everſæ turbant convivia menſæ:
Raptaturque comis per vim nova nupta prehenſis.
Eurytus Hippodamen; alii, quam quiſque probârant,
Aut poterant, rapiunt: captæque erat urbis imago,
Fœmineo clamore ſonat domus. Ocyus omnes
Surgimus; et primus, "Quæ te vecordia," Theſeus,
"Euryte, pulat," ait; "qui, me vivente, laceſſas
Pirithoum, violeſque duos ignarus in uno?"

Neve

Neve ea magnanimus fruſtra memoraverit heros ;
Submovet inſtantes ; raptamque furentibus aufert.
Ille nihil contrà ; neque enim defendere verbis
Talia facta poteſt ; ſed vindicis ora protervis
Inſequitur manibus, generoſaque pectora pulſat.
Fortè fuit juxta ſignis exſtantibus aſper
Antiquus crater, quem vaſtum vaſtior ipſe
Suſtulit Ægides ; adverſaque miſit in ora.
Sanguinis ille globos pariter, cerebrumque, merumque,
Vulnere et ore vomens, madidâ reſupinus arenâ
Calcitrat. Ardeſcunt germanâ cæde bimembres :
Certatimque omnes uno ore, "Arma, Arma," loquuntur.
Vina dabant animos ; et primâ pocula pugnâ
Miſſa volant, fragileſque cadi, curvique lebetes :
Res epulis quondam, nunc bello et cædibus aptæ.
Primus Ophionides Amycus penetralia donis
Haud timuit ſpoliare ſuis ; et primus ab æde
Lampadibus denſum rapuit funale coruſcis ;
Elatumque altè, veluti qui candida tauri
Rumpere ſacrificâ molitur colla ſecuri,
Illiſit fronti Lapithæ Celadontis ; et oſſa
Non agnoſcendo confuſa reliquit in ore.
Exſiluere oculi ; disjectiſque oſſibus oris
Acta retro naris, medioque infixa palato eſt.
Hunc pede convulſo menſæ Pellæus acernæ
Stravit humi Belates, disjecto in pectora mento :
Cumque atro miſtos ſputantem ſanguine dentes,

Vulnere Tartareas geminato mittit ad umbras.
Proximus ut ſteterat, ſpectans altaria vultu
Fumida terribili, "Cur non," ait, "utimur iſtis?"
Cumque ſuis Gryneus immanem ſuſtulit aram
Ignibus, et medium Lapitharum jecit in agmen:
Depreſſitque duos, Brotean, et Orion. Orio
Mater erat Mycale: quam deduxiſſe canendo
Sæpe reluctanti conſtabat cornua Lunæ.
"Non impune feres, teli modò copia detur,"
Dixerat Exadius. Telique habet inſtar, in altâ
Quæ fuerant pinu, votivi cornua cervi.
Figitur huic duplici Gryneus in lumina ramo:
Eruiturque oculos. Quorum pars cornibus hæret:
Pars fluit in barbam; concretaque ſanguine pendet.

Ecce rapit mediis flagrantem Rhœtus ab aris
Primitium torrem, dextrâque à parte Charaxi
Tempora perfringit, fulvo protecta capillo.
Correpti rapidâ, veluti ſeges arida, flammâ
Atſerunt crines; et vulnere ſanguis inuſtus
Terribilem ſtridore ſonum dedit; ut dare ferrum
Igne rubens plerumque ſolet, quòd forcipe curvâ
Cùm faber eduxit, lacubus demittit. At illud
Stridet; et in trepidâ ſubmerſum ſibilat undâ.
Saucius hirſutis avidum de crinibus ignem
Excutit: inque humeros limen tellure revulſum
Tollit, onus plauſtri: quod ne parmittat in hoſtem,
Ipſa facit gravitas. Socium quoque ſaxea moles
Oppreſſit ſpatio ſtantem propiore Cometem:

Gaudia

Gaudia nec retinet Rhœtus: "Sic comprecor," inquit,
"Cætera ſit fortis caſtrorum turba tuorum:"
Semicremoque novat repetitum ſtipite vulnus:
Terque quaterque gravi juncturas verticis ictu
Rupit: et in liquido ſederunt oſſa cerebro.
Victor ad Evagrum, Corythumque, Dryantaque tranſit;
E quibus ut primâ tectus lanugine malas
Procubuit Corythus; "Puero quæ gloria fuſo
Parta tibi eſt?" Evagros ait: nec dicere Rhœtus
Plura ſinit; rutilaſque ferox in aperta loquentis
Condidit ora viri, perque os in pectora, flammas.
Te quoque, ſæve Drya, circùm caput igne rotato
Inſequiter; ſed non in te quoque conſtitit idem
Exitus: aſſiduæ ſucceſſu cædis ovantem,
Quà juncta eſt humero cervix, ſude figis obuſta.
Ingemuit, duroque ſudem vix oſſe revellit
Rhœtus, et ipſe ſuo madefactus ſanguine fugit.
Fugit et Ornëus, Lycabaſque, et ſaucius armo
Dexteriore Medon, et cum Piſenore Thaumas:
Quique pedum nuper certamine vicerat omnes
Mermeros; accepto nunc vulnere tardiùs ibat:
Et Pholus, et Melaneus, et Abas prædator aprorum:
Quique ſuis fruſtra bellum diſſuaſerat augur
Aſtylos. Ille etiam metuenti vulnera Neſſo,
"Ne fuge; ad Herculeos," inquit, "ſervaberis arcus."

At non Eurynomus, Lycidaſque, et Areos et Imbreus
Effugere necem; quos omnes dextra Dryantis

Perculit

Perculit adverſos. Adverſum tu quoque, quamvis
Terga fugæ dederas, vulnus, Crenæe, tuliſti.
Nam grave reſpiciens inter duo lumina ferrum,
Quâ naris fronti committitur, accipis, imæ.
In tanto fremitu ductis ſinè fine jacebat
Sopitus vinis, et inexperrectus Aphidas:
Languentique manu carcheſia miſta tenebat,
Fuſus in Oſſææ villoſis pellibus urſæ.
Quem procul ut vidit fruſtra nulla arma moventem,
Inſerit amento digitos, "Miſcendaque," dixit,
"Cum Styge vina bibas, Phorbas." Nec plura moratus
In juvenem torſit jaculum: ferrataque collo
Fraxinus, ut caſu jacuit reſupinus, adacta eſt.
Mors caruit ſenſu: plenoque è gutture fluxit
Inque toros, inque ipſa niger carcheſia ſanguis.
Vidi ego Petræum conantem evellere terrâ
Glandiferam quercum; quam dum complexibus ambit;
Et quatit huc illuc, labefactaque robora jactat,
Lancea Pirithoi, coſtis immiſſa Petræi
Pectora cum duro luctantia robore fixit.
Pirithoi virtute Lycum cecidiſſe ferebant:
Pirithoi cecidiſſe Chromin. Sed uterque minorem
Victori titulum, quàm Dictys Helopſque, dederunt.
Fixus Helops jaculo, quod pervia tempora fecit;
Et miſſum à dextrâ lævam penetravit in aurem.
Dictys, ab ancipiti delapſus acumine montis,
Dum fugit inſtantem trepidans Ixione natum,
Decidit in præceps; et pondere corporis ornum

Ingentem

Ingentem fregit; ſuaque induit ilia fractæ.
Ultor adeſt Aphareus: ſaxumque e monte revulſum
Mittere conatur. Conantem ſtipite querno
Occupat Ægides, cubitique ingentia frangit
Oſſa: nec ulteriùs dare corpus inutile leto
Aut vocat, aut curat: tergoque Bianoris alti
Inſilit, haud ſolito quenquam portare, niſi ipſum:
Oppoſuitque genu coſtis; prenſamque ſiniſtrâ
Cæſariem retinens, vultum, minitantiaque ora
Robore nodoſo, præduraque tempora, fregit.
Robore Nedymnum, jaculatoremque Lycotan
Sternit et immiſsâ protectum pectora barbâ
Hippaſon, et ſummis exſtantem Riphea ſylvis;
Tereaque, Hæmoniis qui prenſos montibus urſos
Ferre domum vivos, indignanteſque ſolebat.

Haud tulit utentem pugnæ ſucceſſibus ultrà
Theſea Demoleon: ſolidoque revellere dumo
Annoſam pinum magno molimine tentat.
Quod quia non potuit, præfractam miſit in hoſtem.
Sed procul à telo Theſeus veniente receſſit,
Pallados admonitu: (credi ſic ipſe volebat:)
Non tamen arbor iners cecidit: nam Crantoris alti,
Abſcidit jugulo pectuſque humerumque ſiniſtrum.
Armiger ille tui fuerat genitoris, Achille:
Quem Dolopum rector, bello ſuperatus, Amyntor
Æacidæ dederat, pacis pignuſque, fidemque.
Hunc procul ut fœdo disjectum vulnere Peleus
Vidit, " At inferias, juvenum gratiſſime Crantor;

Accipe,"

Accipe," ait. Validoque in Demoleonta lacerto
Fraxineam miſit, mentis quoque viribus, haſtam.
Quæ laterum cratem perrumpit: et oſſibus hærens
Intremuit. Trahit ille manu ſine cuſpide lignum:
Id quoque vix ſequitur. Cuſpis pulmone retenta eſt.
Ipſe dolor vires animo dabat. Æger in hoſtem
Erigitur, pedibuſque virum proculbat equinis.
Excipit ille ictus galeâ clypeoque ſonantes.
Defenſatque humeros; prætentaque ſuſtinet arma:
Perque armos uno duo pectora perforat ictu.
Antè tamen leto dederat Phlegræon, et Hylen.
Eminùs: Hyphinoum collato Marte, Claninque.
Additur his Dorylas; qui tempora tecta gerebat
Pelle lupi ſævique vicem præſtantia teli
Cornua vara boum multo rubefacta cruore.
Huic ego (nam vires animus dabat) "Aſpice," dixi,
"Quantum concedant noſtro tua cornua ferro;"
Et jaculum torſi. Quod cùm vitare nequiret,
Oppoſuit dextram paſſuræ vulnera fronti.
Affixa eſt cum fronte manus. Fit clamor; at illum
Hærentem Peleus, et acerbo vulnere victum
(Stabat enim propior) mediam ferit enſe ſub alvum.
Proſiluit, terrâque ferox ſua viſcera traxit:
Tractaque calcavit; calcataque rupit: et illis
Crura quoque impedit; et inani concidit alvo.
Nec te pugnantem tua, Cyllare, forma redemit;
Si modò naturæ formam concedimus illi.
Barba erat incipiens, barbæ color aureus: aureaque

Ex humeris medios coma deſcendebat in armos;
Gratus in ore vigor; cervix, humerique, manuſque,
Pectoraque artificum laudatis proxima ſignis;
Et quâ parte viri eſt; nec equi mendoſâ ſub illâ
Deteriorque viro facies. Da colla, caputque;
Caſtore dignus erit. Sic tergum ſeſſile, ſic ſtant
Pectora celſa toris: totus pice nigrior atrâ:
Candida cauda tamen: color eſt quoque cruribus albus.
Multæ illum petiere ſuâ de gente; ſed una
Abſtulit Hylonome: quâ nulla decentior inter
Semiferos altis habitavit fœmina ſylvis.
Hæc et blanditiis, et amando, et amare fatendo
Cyllaron una tenet. Cultus quoque quantus in illis
Eſſe poteſt membris; ut ſit coma pectine lævis:
Ut modò rore maris, modò ſe violâve roſâque
Implicet; interdum candentia lilia geſtet.
Biſque die lapſis Pagaſææ vertice ſylvæ
Fontibus ora lavet; bis flumine corpora tingat.
Nec, niſi quæ deceant, electarumque ferarum,
Aut humero, aut lateri prætendat vellera lævo.
Par amor eſt illis; errant in montibus unà:
Antra ſimul ſubeunt; et tum Lapitheïa tecta
Intrârant pariter; pariter fera bella gerebant.
Auctor in incerto eſt: jaculum de parte ſiniſtrâ
Venit; et inferiùs, quàm collo pectora ſubſunt,
Cyllare, te fixit: parvo cor vulnere læſum
Corpore cum toto poſt tela educta refrixit.
Protinus Hylonome morientes excipit artus:

Impoſitâque manu vulnus fovet; oraque ad ora
Admovet; atque animæ fugienti obſiſtere tentat.
Ut videt exſtinctum; dictis, quæ clamor ad aures
Arcuit ire meas, telo, quod inhæſerat illi,
Incubuit; morienſque ſuum complexa maritum eſt.

Ante oculos ſtat et ille meos; qui ſena leonum
Vinxerat inter ſe connexis vellera nodis
Phæocomes, hominemque ſimul protectus equumque.
Codice qui miſſo, quem vix juga bina moverent
Juncta, Phonoleniden à ſummo vertice fregit.
Fracta volubilitas capitis latiſſima: perque os,
Perque cavas nares, oculoſque, aureſque cerebrum
Molle fluit. Veluti concretum vimine querno
Lac ſolet; utve liquor rari ſub pondere cribri
Manat; et exprimitur per denſa foramina ſpiſſus.
Aſt ego, dum parat hunc armis nudare jacentem,
(Scit tuus hoc genitor) gladium ſpoliantis in ima
Ilia dimiſi. Chthonius quoque Teleboaſque
Enſe jacent noſtro; ramum prior ille bifurcum
Geſſerat, hic jaculum; jaculo mihi vulnera fecit.
Signa vides: apparet adhuc vetus ecce cicatrix.
Tunc ego debueram capienda ad pergama mitti:
Tunc poteram magni, ſi non ſuperare, morari
Hectoris arma meis; illo ſed tempore nullus,
Aut puer, Hector erat; nunc me mea deficit ætas.
Quit tibi victorem gemini Periphanta Pyreti?
Ampyca quid referam? qui quadrupedantis Oëcli
Fixit in adverſo cornum ſinè cuſpide vultu.

Vecte

Vecte Pelethronium Macareus in pectus adacto
Stravit Erygdupum: memini et venabula condi
Inguine, Neſſeis manibus conjecta, Cymeli.
Nec tu credideris tantùm ceciniſſe futura
Ampyciden Mopſum. Mopſo jaculante biformis
Occubuit, fruſtraque loqui tentavit Odites,
Ad mentum linguâ, mentoque ad guttura fixo.
Quinque neci Cæneus dederat, Stiphelumque, Bromumque,
Antimachumque, Helimumque, ſecuriferumque Pyracmon.
Vulnera non memini; numerum, nomenque notavi.
Provolat Emathii ſpoliis armatus Haleſi,
Quem dederat leto, membris et corpore Latreus
Maximus: (Huic ætas inter juvenemque, ſenemque
Vis juvenilis erat. Variabant tempora cani:)
Qui clypeo, geleâque, Macedoniâque ſariſsâ
Conſpicuus, faciemque obverſus in agmen utrumque
Armaque concuſſit, certumque equitavit in orbem:
Verbaque tot fudit vacuas animoſus in auras:
"Et te, Cæni, feram? nam tu mihi fœmina ſemper,
Tu mihi Cænis eris. Nec te natalis origo
Comminuit; mentemque ſubit, quo præmia facto,
Quâque viri falſam ſpeciem mercede parâris;
Vel quid nata vide, vel quid ſis paſſa: columque,
I, cape cum calathis; et ſtamina pollice torque:
Bella relinque viris." Jactanti talia Cæneus
Extentum curſu miſsâ latus eruit haſtâ,

Quâ vir equo commiſſus erat. Furit ille dolore;
Nudaque Phyllëi juvenis ferit ora fariſsâ.
Non ſecus hæc reſilit, quàm tecti à culmine grando;
Aut ſi quis parvo feriat cava tympana ſaxo.
Cominus aggreditur; laterique recondere duro
Luctatur gladium. Gladio loca pervia non ſunt.
Haud tamen effugis; medio jugulaberis enſe,
Quandoquidem mucro eſt hebes, inquit; et in latus enſem
Obliquat; longâque amplectitur ilia dextrâ.
Plaga facit gemitus, ceu corpore marmoris icti:
Fractaque diſſiluit percuſſo lamina collo.
  Ut ſatìs illæſos miranti præbuit artus;
"Nunc age," ait Cæneus, "noſtro tua corpora ferro
Tentemus:" capuloque tenus dimiſit in armos
Enſem fatiferum; cæcamque in viſcera movit,
Verſavitque manum; vulnuſque in vulnere fecit.
Ecce ruunt vaſto rabidi de more bimembres:
Telaque in hunc omnes unum mittuntque feruntque,
Tela retuſa cadunt. Manet imperfoſſus ab omni
Inque cruentatus Cæneus Elateïus ictu.
Fecerat attonitos nova res. "Heu dedecus ingens!"
Monychus exclamat: "populus ſuperamur ab uno,
Vixque viro. Quanquam ille vir eſt; nos ſegnibus actis,
Quod fuit ille, ſumus. Quid membra immania pro ſunt?
Quid geminæ vires; quid, quòd fortiſſima rerum
In nobis natura duplex animalia junxit?

Nec nos matre Deâ, nec nos Ixione natos
Eſſe reor; qui tantus erat, Junonis ut altæ
Spem caperet. Nos ſemimari ſuperamur ab hoſte.
Saxa, trabeſque ſuper, totoſque involvite montes;
Vivacemque animam miſſis elidite ſylvis.
Sylva premat fauces; et erit pro vulnere pondus."
Dixit; et inſani dejectam viribus Auſtri
Fortè trabem nactus, validum conjecit in hoſtem.
Exemplumque fuit; parvoque in tempore nudus
Arboris Othrys erat; nec habebat Pelion umbras.
Obrutus immani cumulo, ſub pondere Cæneus
Æſtuat arboreo; congeſtaque robora duris
Fert humeris. Sed enim poſtquam ſuper ora caputque
Crevit onus; neque habet, quas ducat, ſpiritus auras;
Deficit interdum; modò ſe ſuper aëra fruſtra
Tollere conatur, jactaſque evolvere ſylvas.
Interdumque movet; Veluti, quam cernimus, ecce,
Ardua ſi terræ quatiatur motibus Ide,
Exitus in dubio eſt. Alii ſub inania corpus
Tartara detruſum ſylvarum mole ferebant.
Abnuit Ampycides; medioque ex aggere fulvis
Vidit avem pennis liquidas exire ſub auras:
Quæ mihi tunc primùm, tunc eſt conſpecta ſupremùm.
Hanc ubi luſtrantem leni ſua caſtra volatu
Mopſus, et ingenti circùm clangore ſonantem
Adſpexit pariterque oculis animoque ſecutus;
"O ſalve," dixit, "Lapithææ gloria gentis,
Maxime vir quondam, ſed nunc avis unica, Cæneu!"

Credita

Credita res auctore ſuo eſt. Dolor addidit iram:
Oppreſſumque ægre tulimus tot ab hoſtibus unum.
Nec prius abſtitimus ferrum exercere cruore;
Quàm data pars leto, partem fuga noxque diremit.

Mors Achillis.

AT Deus, æquoreas qui cuſpide temperat undas,
In volucrem corpus nati Stheneleïda verſum
Mente dolet patriâ; ſævumque peroſus Achillen
Exercet memores, plùs quàm civiliter, iras.
Jamque ferè tracto duo per quinquennia bello,
Talibus intonſum compellat Sminthea dictis:
" O mihi de fratris longè gratiſſime natis,
Irrita qui mecum poſuiſti mœnia Trojæ:
Ecquid, ut has jam jam caſuras adſpicis arces,
Ingemis; aut equid tot defendentia muros
Millia cæſa dolet? ecquid (ne perſequar omnes)
Hectoris umbra ſubit, circùm ſua Pergama tracti?
Cùm tamen ille ferox, belloque cruentior ipſo,
Vivit adhuc, operis noſtri populator, Achilles.
Det mihi ſe; faxo, triplici quid cuſpide poſſim,
Sentiat. At quoniam concurrere cominus hoſti
Non datur; occultâ nec opinum perde ſagittâ.
Annuit: atque animo pariter patruoque ſuoque
Delius indulgens, nebulâ velatus in agmen
Pervenit Iliacum: mediâque in cæde virorum

Rara per ignotos ſpargentem cernit Achivos
Tela Parin: faſſuſque Deum, "Quid ſpicula perdis
Sanguine plebis?" ait. "Si qua eſt tibi cura tuorum,
Vertere in Æaciden, cæſoſque ulciſcere fratres."
Dixit: et oſtendens ſternentem Troïa ferro
Corpora Peliden, arcus obvertit in illum;
Certaque letiferâ direxit ſpicula dextrâ.
Quod Priamus gaudere ſenex poſt Hectora poſſet,
Hoc fuit. Ille igitur tantorum victor Achille,
Vinceris à timido Graiæ raptore maritæ?
At ſi fœmineo fuerat tibi Marte cadendum;
Thermodontiacâ malles cecidiſſe bipenni.
Jam timor ille Phrygum, decus et tutela Pelaſgi
Nominis, Æcides, caput inſuperabile bello.
Arſerat; armarat Deus idem, idemque cremârat.
Jam cinis eſt; et de tam magno reſtat Achille
Neſcio quid, parvam quod non bene compleat urnam.
At vivit, totum quæ gloria compleat orbem.
Hæc illi menſura viro reſpondet; et hâc eſt
Par ſibi Pelides; nec inania Tartara ſentit.
Ipſe etiam, ut cujus fuerit cognoſcere poſſis,
Bella movet clypeus; deque armis arma feruntur.
Non ea Tydides, non audet Oïleos Ajax,
Non minor Atrides, non bello major et ævo
Poſcere, non alii: ſoli Telamone creato
Laërtâque fuit tantæ fiducia laudis.
A ſe Tantalides onus invidiamque removit:
Argolicoſque duces mediis conſidere caſtris
Juſſit; et arbitrium litis trajecit in omnes.

LIB. XIII.

Certamen AJACIS *et* ULYSSIS.

CONSEDERE duces ; et, vulgi ſtante coronâ,
Surgit ad hos clypei dominus ſeptemplicis Ajax.
Utque erat impatiens iræ, Sigeïa torvo
Littora reſpexit, claſſemque in littore, vultu :
Intendenſque manus, " Agimus, prô Jupiter," inquit,
" Ante rates cauſam ; et mecum confertur Ulyſſes !
At non Hectoreis dubitavit cedere flammis :
Quas ego ſuſtinui ; quas hâc à claſſe fugavi.
Tutius eſt fictis igitur contendere verbis,
Quàm pugnare manu. Sed nec mihi decere promtum ;
Nec facere eſt iſti. Quantumque ego marte feroci,
Quantùm acie valeo, tantùm valet iſte loquendo.
Nec memoranda tamen vobis mea facta, Pelaſgi,
Eſſe reor ; vidiſtis enim. Sua narret Ulyſſes ;
Quæ ſine teſte gerit, quorum nox conſcia ſola eſt.
Præmia magna peti fateor ; ſed demit honorem
Æmulus Ajaci. Non eſt tenuiſſe ſuperbum,
Sit licet hoc ingens, quidquid ſuperavit Ulyſſes.
Iſte tulit pretium jam nunc certaminis hujus ;
Quo cùm victus erit, mecum certaſſe feretur.
Atque ego, ſi virtus in me dubitabilis eſſet,
Nobilitate potens eſſem, Telamone creatus ;
Mœnia qui forti Trojana ſub Hercule cepit :
Littoraque intravit Pagaſæâ Colcha carinâ.
Æacus huic pater eſt ; qui jura ſilentibus illic

Reddit,

Reddit, ubi Æoliden ſaxum grave Siſyphon urget.
Æacon agnoſcit ſummus, prolemque fatetur
Jupiter eſſe ſuam. Sic ab Jove tertius Ajax:
" Nec tamen hæc ſeries in cauſâ proſit, Achivi;
Si mihi cum magno non eſt communis Achille.
Frater erat; fraterna peto. Quid ſanguine cretus
Siſyphio, furtiſque, et fraude ſimillimus illi,
Inſerit Æacidis alienæ nomina gentis?

An quòd in arma prior, nullôque ſub indice veri,
Arma neganda mihi? potiorque videbitur ille,
Ultima qui cepit; detrectavitque furore
Militiam ficto; donec ſolertior iſto,
Sed ſibi inutilior, timidi commenta retexit
Naupliades animi, vitataque traxit in arma?
Optima nunc ſumat, qui ſumere noluit ulla.
Nos inhonorati, et donis patruelibus orbi,
Obtulimus qui nos ad prima pericula, ſimus;
Atque utinam aut verus furor ille, aut creditus, eſſet;
Nec comes hic Phrygias unquam veniſſet ad arces
Hortator ſcelerum! non te, Pœantia proles,
Expoſitum Lemnos noſtro cum crimine haberet.
Qui nunc (ut memorat) ſylveſtribus abditus antris
Saxa moves gemitu: Laërtiadæque precaris,
Quæ meruit; quæ Dî, Dî dent non vana preceris,
Et nunc ille eadem nobis juratus in arma,
(Heu!) pars una ducum, quo ſucceſſore ſagittæ
Herculis utuntur; fractus morboque fameque,
Velaturque, aliturque avibus; volucreſque petendo,

Debita Trojanis exercet ſpicula fatis.
Ille tamen vivit, quia non comitavit Ulyſſen.
Mallet et infelix Palamedes eſſe relictus
Viveret: aut certè letum ſine crimine haberet;
Quem, malè convicti nimiùm memor iſte furoris,
Prodere rem Danaam finxit; fictumque probavit
Crimen; et oſtendit, quod jam præfoderat, aurum.

Ergo aut exſilio vires ſubduxit Achivis,
Aut nece. Sic pugnant, ſic eſt metuendus Ulyſſes:
Qui, licèt eloquio fidum quoque Neſtora vincat;
Haud tamen efficiet, deſertum ut Neſtora crimen
Eſſe rear nullum. Qui, cùm imploraret Ulyſſen
Vulnere tardus equi, feſſuſque ſenilibus annis,
Proditus à ſocio eſt. Non hæc mihi crimina fingi
Scit bene Tydides; qui nomine ſæpe vocatum
Corripuit; trepidoque fugam exprobravit amico.
Aſpiciunt oculis Superi mortalia juſtis.
En eget auxilio, qui non tulit; utque reliquit,
Sic linquendus erat. Legem ſibi dixerat ipſe.
Conclamat ſocios. Adſum; videoque trementem,
Pallentemque metu, et trepidantem morte futurâ.
Oppoſui molem clypei; texique jacentem;
Servavique animam (minimum eſt hoc laudis) inertem.
Si perſtas certare locum redeamus ad illum:
Redde hoſtem vulnuſque tuum, ſolitumque timorem;
Poſt clypeumque latè; et mecum contende ſub illo.
At poſtquam eripui; cui ſtandi vulnera vires
Non dederant, nullo tardatus vulnere fugit.

Hector

Hector adeſt, ſecumque Deos in prælia ducit.
Quâque ruit; non tu tantùm terreris, Ulyſſe;
Sed fortes etiam; tantum trahit ille timoris.
Hunc ego ſanguineæ ſucceſſu cædis ovantem
Cominùs ingenti reſupinum pondere fudi.
Hunc ego poſcentem cum quo concurreret, unus
Suſtinui; ſortemque meam voviſtis, Achivi:
Et veſtræ valuêre preces. Si quæritis hujus
Fortunam pugnæ; non ſum ſuperatus ab illo.

Ecce ferunt Troës ferrumque, ignemque, Jovemque
In Danaas claſſes. Ubi nunc facundus Ulyſſes?
Nempe ego mile meo protexi pectore puppes,
Spem veſtri reditûs. Date tot pro navibus arma.
Quòd ſi vera licet mihi dicere; quæritur iſtis,
Quàm mihi, major honos; conjunctaque gloria noſtra
eſt.
Atque Ajax armis, non Ajaci arma petuntur.
Conferat his Ithacus Rheſum, imbellemque Dolona,
Priamidenque Helenum raptâ cum Pallade captum,
Luce nihil geſtum, nihil eſt Diomede remoto.
Si ſemel iſta datis meritis tam valibus arma;
Dividite, et major pars ſit Diomedis in illis.
Quò tamen hæc Ithaco? qui clàm, qui ſemper inermis
Rem gerit; et furtis incautum decipit hoſtem?
Ipſe nitor geleæ, claro radiantis ab auro
Inſidias prodet, manifeſtabitque latentem.
Sed neque Dulichius ſub Achillis caſſide vertex
Pondera tanta feret. Nec non oneroſa graviſque

Pelias eſſe poteſt imbellibus haſta lacertis.
Nec clypeus, vaſti cælatus imagine mundi,
Conveniet timidæ, natæque ad furta ſiniſtræ.
Debilitaturum quid te petis, improbe, munus?
Quod tibi ſi populi donaverit error Achivi;
Cur ſpolieris, erit; non, cur metuaris ab hoſte.
Et fuga (quâ ſolâ cunctos, temidiſſime, vincis)
Tarda futura tibi eſt, geſtamina tanta trahenti.
Adde, quòd iſte tuus, tam raro prœlia paſſus,
Integer eſt clypeus. Noſtro, qui tela ferendo
Mille patet plagis, novus eſt ſucceſſor habendus.
Denique, quid verbis opus eſt? ſpectemur agendo.
Arma viri fortis medis mittantur in hoſtes.
Indè jubete peti; et referentem ornate relatis."

Finierat Telamone ſatus; vulgique ſecutum
Ultima murmur eat. Donec Laërtius heros
Adſtitit; atque oculos paulum tellure moratos
Suſtulit ad proceres; exſpectatoque reſolvit
Ora ſono; neque abeſt facundis gratia dictis.

"Si mea cum veſtris valuiſſent vota, Pelaſgi,
Non foret ambiguus tanti certaminis hæres:
Tuque tuis armis, nos te poteremur, Achille.
Quem quoniam non æqua mihi vobiſque negârunt
Fata (manuque ſimul veluti lacrymantia terſit
Lumina) qu[illegible] meliùs ſuccedat Achilli,
Quàm pe[illegible]us Danaïs ſucceſſit Achilles?
Huic mo[illegible]d, ut eſt, habes eſſe videtur;
Neve mi[illegible] vobis ſemper, Achivi,

Profuit ingenium ; meaque hæc facundia, ſit qua eſt,
Quæ nunc pro domino, pro vobis ſæpe locuta eſt,
Invidiâ careat ; bona nec ſua quiſque recuſet.
Nam genus, et proavos, et quæ non fecimus ipſi,
Vix ea noſtra voco. Sed enim, quia retulit Ajax
Eſſe Jovis pronepos, noſtri quoque ſanguinis auctor
Jupiter eſt : totidemque grades diſtamus ab illo,
Nam mihi Laërtes pater eſt, Arceſius illi,
Jupiter huic : neque in his quiſquam damnatus et
exſul.
Eſt quoque per matrem Cyllenius addita nobis
Altera nobilitas. Deus eſt in utroque parente.
Sed neque materno quòd ſum generoſior ortu,
Nec mihi quòd pater eſt fraterni ſanguinis inſons,
Propoſita arma peto ; meritis expendite cauſam.
Dummodo quod fatres Telamon Peleuſque fuerunt,
Ajacit meritum non ſit ; nec ſanguinis ordo,
Sed virtutis honos ſpoliis quæratur in iſtis.
Aut ſi proximitas primuſque requiritur hæres ;
Eſt genitor Peleus, eſt Pyrrhus filius illi.
Quis locus Ajaci ? Phthian Scyronve ferantur.
Nec minùs eſt iſto Teucer patruelis Achilli.
Num petit ille tamen, num ſperat, ut auferat arma ?
Ergo operum quoniam nudum certamen habetur ;
Plura quidem feci, quàm quæ comprendere dictis
In promptu mihi ſit, rerum tamen [illegible]ar.
Præſcia venturi genitrix Nereïa, [illegible]
Diſſimulat cultu natum. Decep[illegible]

In

In quibus Ajacem, ſumtæ fallacia veſtis.
Arma ego fœmineis animum, motura virilem
Mercibus inſerui! Neque adhuc projecerat heros
Virgineos habitus, cùm parmam haſtamque tenenti,
Nate Deâ, dixi; tibi ſe peritura reſervant
Pergama. Quid dubitas ingentem overtere Trojam?
Injecique manum; fortemque ad fortia miſi.
Ergo opera illius mea ſunt. Ego Telephon haſtâ
Pugnantem domui; victum orantemque refeci.
Quòd Thebæ cecidêre, meum eſt. Me credite Leſbon,
Me Tenedon, Chryſenque, et Cyllan, Apollinis urbes,
Et Syron cepiſſe. Meâ concuſſa putate
Procubuiſſe ſolo Lyrneſia mœnia dextrâ.
Utque alias taceam; qui ſævum perdere poſſet
Hectora, nempe dedi. Per me jacet inclytus Hector.
Illis hæc armis, quibus eſt inventus Achilles,
Arma peto. Vivo dederam, poſt fata repoſco.
Ut dolor unius Danaos pervenit ad omnes;
Aulidaque Euboïcam complêrunt mille carinæ;
Exſpectata diu, nulla, aut contraria claſſi,
Flamina ſunt; duræque jubent Agamemnona ſortes
Immeritam ſævæ natam mactare Dianæ.
Denegat hoc Genitor: Diviſque iraſcitur ipſis:
Atque in rege tamen pater eſt. Ego mite parentis
Ingenium verbis ad publica commoda verti.
Nunc equidem fateor, faſſoque ignoſcat Atrides:
Difficilem tenui ſub iniquo judice cauſam.
Hunc tamen utilitas populi; fratriſque, datique

Summa movet ſceptri; laudem ut cum ſanguine penſet.
Mittor et ad matrem; quæ non hortanda, ſed aſtu
Decipienda fuit. Quò ſi Telamonius îſſet,
Orba ſuis eſſent etiamnum lintea ventis.
Mittor et Iliacas audax orator ad arces:
Viſaque et intrata eſt altæ mihi curia Trojæ.
Plenaque adhuc erat illa viris. Interritus egi,
Quam mihi mandârat communis Græcia, cauſam:
Accuſoque Parin; prædamque, Helenamque repoſco:
Et moveo Priamum, Priamoque Antenora junctum.
At Paris, et fratres, et qui rapuêre ſub illo,
Vix tenuere manus (ſcis hoc, Menelaë) nefandas:
Primaque lux noſtri tecum fuit illa pericli.

Longa referre mora eſt, quæ conſilioque manuq;
Utiliter feci ſpatioſi tempore belli.
Poſt acies primas, urbis ſe mœnibus hoſtes
Continuêre diu; nec aperti copia Martis
Ulla fuit. Decimo demum pugnavimus anno.
Quid facis interea, qui nil niſi prœlia nôſti?
Quis tuus uſus erat? nam, ſi mea facta requiris,
Hoſtibus inſidior; foſſas munimine cingo:
Conſolor ſocios; ut longi tædia belli
Mente ferant placidâ: doceo quo ſimus alendi
Armandique modo; mittor, quo poſtulat uſus.
Ecce Jovis monitu, deceptus imagine ſomni,
Rex jubet incepti curam dimittere belli.
Ille poteſt auctore ſuam defendere cauſam.

Non

Non ſinat hoc Ajax: delendaque Pergama poſcat;
Quodque poteſt, pugnet. Cur non remoratur ituros?
Cur non arma capit? dat, quod vaga turba ſequatur?
Non erat hoc nimium, nunquam niſi magna loquenti.
Quid? quòd et ipſe fugis? vidi, puduitque videre,
Cùm tu terga dares, inhoneſtaque vela parares.
Nec Mora, Quid facitis? Quæ vos dementia, dixi,
Concitat, ô ſocii, captam dimittere Trojam?
Quidve domum fertis decimo, niſi dedecus, anno?
Talibus atque aliis, in quæ dolor ipſe diſertum
Fecerat, averſos profuga de claſſe reduxi.
Convocat Atrides ſocios terrore paventes:
Nec Telamoniades etiam nunc hiſcere quicquam
Auſit. At auſus erat reges inceſſere dictis
Therſites, etiam per me haud impunè, protervis.
Erigor; et trepidos cives exhortor in hoſtem:
Amiſſamque meâ virtutem vocè repoſco.
Tempore ab hôc quodcunque poteſt feciſſe videri
Fortiter iſte, meum eſt: qui dantem terga retraxi.
Denique de Danaïs quis te laudatve petitve?
At ſua Tydides mecum communicat acta:
Me probat; et ſocio ſemper confidit Ulyſſe.
Eſt aliquid, de tot Graiorum millibus, unum
A Diomede legi. Nec me ſors ire jubebat:
Sic tamen et ſpreto noctiſque hoſtiſque periclo,
Auſum eadem, quæ nos, Phrygiâ de gente Dolona
Interimo: non antè tamen, quàm cuncta coëgi
Prodere; et edidici quid perfida Troja pararet.

Omnia cognôram ; nec, quod ſpeculater, habebam ;
Et jam præmiſsâ poteram cum laude reverti.
Haud contentus eâ, petii tentoria Rheſi :
Inque ſuis ipſum caſtris comiteſque peremi.
Atque ita captivo victor votiſque potius
Ingredior curru lætos imitante triumphos.
Cujus equos pretium pro nocte popoſcerat hoſtis,
Arma negate mihi ; fueritque benignior Ajax.
Quid Lycii referam Sarpedonis agmina ferro
Devaſtata meo ? cum multo ſanguine fudi
Cœranon Iphitiden, et Alaſtoraque, Chromiumque,
Alcandrumque, Haliumque, Noëmonaque, Prytanin-
que ;
Exitioque dedi cum Cherſidamante Thoona,
Et Charopen, fatiſque immitibus Ennomon actum :
Quique minùs celebres noſtrâ ſub mœnibus urbis
Procubuêre manu. Sunt et mihi vulnera, cives,
Ipſo pulchra loco. Nec vanis credite verbis,
Aſpicite en. Veſtemque manu deduxit, et, Hæc ſunt
Pectora ſemper, ait, veſtris exercita rebus.
At nihil impendit per tot Telamonius annos
Sanguinis in ſocios ; et habet ſinè vulnere corpus.
Quid tamen hoc refert ; ſi ſe pro claſſe Pelaſgâ
Arma tuliſſe refert contra Troaſque Jovemque ?
Confiteorque tulit ; neque enim benefacta malignè
Detrectare meum eſt. Sed nec communia ſolus
Occupet. atque aliquem vobis quoque reddat honorem.
Repulit Actorides ſub imagine tutus Achillis

Troas ab arſuris cum defenſore carinis.
Auſum etiam Hectoreo ſolum concurrere Marti
Se putat, oblitus regiſque, ducumque, meique;
Nonus in officio, et prælatus munere ſortis.
Sed tamen eventus veſtræ, fortiſſime, pugnæ
Quis fuit? Hector abit violatus vulnere nullo.
Me miſerum, quanto cogor meminiſſe dolore
Temporis illius, quo Graiûm murus Achilles
Procubuit! nec me lacrymæ, luctuſve, timorve,
Tardârunt, quin corpus humo ſublime referrem.
His humeris, his, inquam, humeris ego corpus Achillis,
Et ſimul arma tuli; quæ nunc quoque ferre laboro.
Sunt mihi, quæ valeant in talia pondera, vires:
Eſt animus veſtros certè ſenſurus honores
Scilicet idcirco pro gnato cærula mater
Ambitioſa ſuo fuit, ut cœleſtia dona,
Artis opus tantæ, rudis et ſinè pectore miles
Indueret? neque enim clypei cælamina nôrit,
Oceanum, et terras, cumque alto ſidera cœlo,
Pleïadaſque, Hyadaſque, immunemq; æquoris Arcton,
Diverſaſque urbes, nitidumque Orionis enſem.
Poſtulat ut capiat, quæ non intelligit, arma.
Quid? quod me, duri fugientem munera belli
Arguit incœpto ſerum acceſſiſſe labori?
Nec ſe magnanimo maledicere ſentit Achilli?
Si ſimulâſſe vocat crimen; ſimulavimus ambo.
Si mora pro culpâ eſt; ego ſum maturior illo.

Me pia detinuit conjux; pia mater Achillem:
Primaque ſunt illis data tempora, cætera vobis.
Haud timeo, ſi jam nequeo defendere crimen
Cum tanto commune viro. Deprenſus Ulyſſis
Ingenio tamen ille; at non Ajacis, Ulyſſes.
Néve in me ſtolidæ convicia fundere linguæ
Admiremur eum: vobis quoque digna pudore
Objicit. An falſo Palameden crimine turpe
Accusâſſe mihi; vobis damnâſſe decorum eſt?
Sed neque Naupliades facinus defendere tantum,
Tamque patens, valuit: nec vos audîſtis in illo
Crimina; vidiſtis; pretioque objecta patebant.
Nec Pœantiaden quòd habet Vulcania Lemnos,
Eſſe reus merui. Factum defendite veſtrum:
Conſenſiſtis enim. Nec me ſuaſiſſe negabo:
Ut ſe ſubtraheret bellique viæque labori,
Tentaretque feros requie lenire dolores.
Paruit; et vivit. Non hæc ſententia tantùm
Fida, ſed et felix; cùm ſit ſatìs eſſe fidelem.
Quem quoniam vates delenda ad Pergama poſcunt;
Ne mandate mihi. Meliùs Telamonius ibit;
Eloquioque virum morbis irâque ſurentem
Molliet; aut aliquâ producet callidus arte.
Antè retro Simois fluet, et ſinè frondibus Ide
Stabit, et auxilium promittet Achaïa Trojæ;
Quàm, ceſſante meo pro veſtris pectore rebus,
Ajacis ſtolidi Danaïs ſolertia proſit.
Sis licèt infeſtus ſociis, regique, mihique,

Dure Philoctete; licèt exſecrère, meumque
Devoveas ſinè fine caput; cupiaſque dolenti
Me tibi fortè dari; noſtrumque haurire cruorem;
[Utque tui mihi, ſic fiat tibi copia noſtri:]
Te tamen aggrediar: (mecumque reducere nitar.)
Tamque tuis potiar (faveat Fortuna) ſagittis;
Quâm ſum Dardanio, quem cepi, vate potitus:
Quàm reſponſa Deûm, Trojanaque fata retexi:
Quàm rapui Phrygiæ ſignum penetrale Minervæ
Hoſtibus è mediis. Et ſe mihi comparat Ajax?
Nempe capi Trojam prohibebant fata ſinè illis.
Fortis ubi eſt Ajax? ubi ſunt ingentia magni
Verba viri? Cur hìc metuis? Cur audet Ulyſſes
Ire per excubias, et ſe committere nocti;
Perque feros enſes, non tantùm mœnia Troum,
Verùm etiam ſummas arces intrare; ſuâque
Eripere æde Deam; raptamque efferre per hoſtes?
Quæ niſi feciſſem; fruſtra Telamone creatus
Geſtâſſet lævâ taurorum tergora ſeptem.
Illâ nocte mihi Trojæ victoria parta eſt;
Pergama tum vici, cùm vinci poſſe coëgi.

Deſine Tydiden vultûque et murmure nobis
Oſtentare meum. Pars eſt ſua laudis in illis.
Nec tu, cùm ſociâ clypeum pro claſſe tenebas,
Solut eras; tibi turba comes, mihi contigit unus.
Qui, niſi pugnacem ſciret ſapiente minorem
Eſſe, nec idomitæ deberi præmia dextræ,
Ipſe quoque hæc peteret; peteret moderatior Ajax,

Eurypiluſque

Eurypiluſque ferox, claroque Andræmone natus:
Nec minùs Idomeneus, patriâque creatus eâdem
Meriones; peteret majoris frater Atridæ.
Quippe manu fortes (nec ſunt tibi Marte ſecundi)
Conſiliis ceſſere meis. Tibi dextera bello
Utilis; ingenium eſt, quod eget moderamine noſtri.
Tu vires ſinè mente geris: mihi cura futuri eſt.
Tu pugnare potes: pugnandi tempora mecum
Eligit Atrides. Tu tantùm corpore prodes;
Nos animo. Quantoque ratem qui temperat, anteit
Remigis officium; quanto dux milite major;
Tanto ego te ſupero. Nec non in corpore noſtro
Pectora ſunt potiora manu. Vigor omnis in illis.
At vos, ô proceres, vigili date præmia veſtro;
Proque tot annorum curâ, quos anxius egi,
Hunc titulum meritis penſandum reddite noſtris.
Jam labor in fine eſt. Obſtantia fata removi:
Altaque, poſſe capi faciendo, Pergama cepi.
Per ſpes nunc ſocias, caſuraque mœnia Tröum,
Perque Deos oro, quos hoſti nuper ademi;
Per, ſi quid ſupereſt, quod ſi ſapienter agendum;
Eſte mei memores; aut, ſi mihi non datis arma,
Huic date." Et oſtendit ſignum fatale Minervæ.

Mota manus procerum eſt; et, quid facundia poſſet,
Re patuit; fortiſque viri tulit arma diſertus.
Hectora qui ſolus, qui ferrum, ignemque, Jovemque
Suſtinuit toties; unam non ſuſtinet iram:

Invictumque virum vincit dolor. Arripit enſem :
Et, "Meus hic certè eſt ; an et hunc ſibi poſcet Ulyſſes?
Hoc," ait, "utendum eſt in me mihi ; quique cruore
Sæpe Phrygum maduit, domini nunc cæde madebit :
Ne quiſquam Ajacem poſſit ſuperare, niſi Ajax."
Dixit ; et in pectus, tum denique vulnera paſſum,
Quâ patuit ferro, letalem condidit enſem :
Nec valuêre manus infixum educere telum.
Expulit ipſe cruor. Rubefactaque ſanguine tellus
Purpureum viridi genuit de ceſpite florem,
Qui priùs Œbalio fuerat de vulnere natus.
Littera communis mediis pueroque viroque
Inſcripta eſt foliis : hæc nominis, illa puerelæ.

HECUBA *in Canem*.

VICTOR ad Hypſipyles patriam, clarique Thoantis,
Et veterum terras infames cæde virorum,
Vela dat ; ut referat, Tirynthia tela, ſagittas.
Quæ poſtquam ad Graios domino comitante revexit ;
Impoſita eſt fero tandem manus ultima bello.
Troja ſimul Priamuſque cadunt ; Priameïa conjux
Perdidit infelix hominis poſt omnia formam ;
Externaſque novo latratu terruit auras.
Longus in anguſtum quà clauditur Helleſpontus,

Ilion ardebat; neque adhuc conſederat ignis:
Exiguumque ſenis Priami Jovis ara cruorem
Combiberat. Tractata comis antiſtita Phœbi
Non profecturas tendebat ad æthera palmas.
Dardanidas matres patriorum ſigna Deorum,
Dum licet, amplexas; ſuccenſaque templa tenentes
Invidioſa trahunt victores præmia Graii.
Mittitur Aſtyanax illis de turribus, unde
Pugnantem pro ſe, proavitaque regna tuentem,
Sæpe videre patrem, monſtratum à matre, ſolebat.
Jamque viam ſuadet Boreas; flatûque ſecundo
Carbaſa mota ſonant; jubet uti navita ventis.
"Troja, vale: rapimur," clamant: dantque oſcula terræ
Troades; et patriæ fumantia tecta relinquunt.
Ultima conſcendit claſſem (miſerabile viſu)
In mediis Hecube natorum inventa ſepulchris.
Prenſantem tumulos, atque oſſibus oſcula dantem
Dulichiæ traxêre manus. Tamen unius hauſit,
Inque ſinu cineres ſecum tulit Hectoris hauſtos.
Hectoris in tumulo canum de vertice crinem,
Inferias inopes crinem lacrymaſque relinquit.

Eſt, ubi Troja fuit, Phrygiæ contraria tellus,
Biſtoniis habitata viris. Polymneſtoris illìc
Regia dives erat; cui te commiſit alendum
Clam, Polydore, pater, Phrygiiſque removit ab armis.
Conſilium ſapiens; ſceleris niſi præmia magnas
Adjeciſſet opes, animi irritamen avari.
Ut cecidit fortuna Phrygum, capit impius enſem

Rex Thracum, juguloque ſui defigit alumni:
Et tanquam tolli cum corpore crimina poſſent,
Exanimem è ſcopulo ſubjectas miſit in undas.
Littore Threïcio claſſem religârat Atrides,
Dum mare pacatum, dum ventus amicior eſſet.
Hic ſubitò, quantus, cùm viveret, eſſe ſolebat,
Exit humo latè ruptâ; ſimiliſque minaci,
Temporis illius vultum referebat Achilles;
Quo ferus injuſto petiit Agamemnona ferro.
“ Immemoreſque mei diſcedítis,” inquit, “ Achivi?
Obrutaque eſt mecum virtutis gratia noſtræ?
Ne facite. Utque meum non ſit ſinè honore ſepulcrum,
Placet Achilleos mactata Polyxena manes.”

Dixit; et, immiti ſociis parentibus umbræ,
Rapta ſinu matris, quam jam propè ſola fovebat,
Fortis, et infelix, et, pluſquam fœmina, virgo
Ducitur ad tumulum; diroque fit hoſtia buſto.
Quæ memor ipſa ſui, poſtquam crudelibus aris
Admota eſt; ſenſitque ſibi fera ſacra parari;
Utque Neoptolemum ſtantem, ferrumque tenentem,
Inque ſuo vidit figentem lumina vultu;
Utere jamdudum generoſo ſanguine, dixit.
Nulla mora eſt. At tu jugulo vel pectore telum
Conde meo; jugulumque ſimul pectuſque retexit.
Scilicet aut ulli ſervire Polyxena ferrem,
Aut per tale ſacrum numen placabitur ullum.
Mors tantum vellem matrem mea fallere poſſet.
Mater obeſt; minuitque necis mihi gaudia. Quamvis

Non

Non mea mors illi, verùm ſua vita gemenda eſt.
Vos modò, ne Stygios adeam non libera manes,
Eſte procul; ſi juſta peto; tactuque viriles
Virgineo removete manus. Acceptior illi,
Quiſquis is eſt, quem cæde meâ placare paratis,
Liber erit ſanguis. Si quos tamen ultima noſtri
Vota movent oris: Priami vos filia regis,
Non captiva, rogat; genetrici corpus inemtum
Reddite; neve auro redimat jus triſte ſepulcri,
Sed lacrymis. Tunc, cum poterat, redimebat et auro."
Dixerat. At populus lacrymas, quas illa tenebat,
Non tenet. Ipſe etiam flens invituſque ſacerdos
Præbita conjecto rupit præcordia ferro.
Illa, ſuper terram defecto poplite labens,
Pertulit intrepidos ad fata noviſſima vultus.
Tunc quoque cura fuit partes velare tegendas,
Cùm caderet; caſtique decus ſervare pudoris.
Troades excipiunt: deploratoſque recenſent
Priamidas: et quid dederit domus una cruoris.
Teque gemunt, virgo; teque, ô modò regia conjux,
Regia dicta parens, Aſiæ florentis imago;
Nunc etiam prædæ mala ſors; quam victor Ulyſſes
Eſſe ſuam nollet, niſi quòd tamen Hectora partu
Edideras. Dominum matri vix reperit Hector.
Quæ corpus complexa animæ tam fortis inane,
Quas toties patriæ dederat, natiſque, viroque,
Huic quoque dat lacrymas; lacrymas in vulnera fundit,

Oſculaque ore legit: conſuetaque pectora plangit:
Canitiemque ſuam concreto in ſanguine verrens,
Plura quidem, ſed et hæc, laniato pectore, dixit:
" Nata, tuæ (quid enim ſupereſt?) dolor ultime matri,
Nata, jaces: videoque tuum, mea vulnera, vulnus.
En, ne perdiderim quenquam ſine cæde meorum,
Tu quoque vulnus habes. At te, quia fœmina, rebar
A ferro tutam; cecidiſti et fœmina ferro.
Totque tuos idem fratres, te perdit idem,
Exitium Trojæ, noſtrique orbator, Achilles.
At poſtquam cecidit Paridis Phœbique ſagittis;
Nunc certè dixi, non eſt metuendus Achilles.
Nunc quoque mî metuendus erat. Cinis ipſe ſepulti
In genus hoc ſævit; tumulo quoque ſenſimus hoſtem:
Æacidæ fœcunda fui. Jacet Ilion ingens:
Eventuque gravi finita eſt publica clades:
Si finita tamen. Soli mihi Pergama reſtant:
In curſuque meus dolor eſt. Modò maxima rerum,
Tot generis, natiſque potens, nuribuſque, viroque,
Nunc trahor exſul, inops. tumulis avulſa meorum,
Penelopæ munus Quæ me data penſa trahentem
Matribus oſtendens Ithacis, Hæc Hectoris illa eſt
Clara parens; hæc eſt, dicet, Priameïa conjux.
Poſtque tot amiſſos tu nunc, quæ ſola levabas
Maternos luctus, hoſtilia buſta piâſti.
Inferias hoſti peperi. Quò ferrea reſto?
Quidve moror? quò me ſervas, damnoſa ſenectus?
Quid, Dî crudeles, niſi quò nova funera cernam,

Vivacem

Vivacem differtis anum? quis poſſe putaret
Felicem Priamum, poſt diruta Pergama, dici!
Felix morte ſuâ, nec te, mea nata, peremtam
Aſpicit; et vitam pariter regnumque reliquit.
At (puto) funeribus dotabere, regia virgo;
Condeturque tuum monumentis corpus avitis.
Non hæc eſt fortuna domûs. Tibi munera matris
Contingent fletus, peregrinæque hauſtus arenæ.
Omnia perdidimus. Supereſt, cur vivere tempus
In breve ſuſtineam, proles gratiſſima matri,
Nunc ſolus, quondam minimus de ſtirpe virili,
Has datus Iſmario regi Polydorus in oras.
Quid moror interea crudelia vulnera lymphis
Abluere, et ſparſos immiti ſanguine vultus?
Dixit; et ad littus paſſu proceſſit anili,
Albentes laniata comas. Date, Troades, urnam,
Dixerat infelix, liquidas hauriret ut undas:
Aſpicit ejectum Polydori in littore corpus,
Factaque Threïciis ingentia vulnera telis.
Troades exclamant: obmutuit illa dolore:
Et pariter vocem, lacrymaſque introrſus obortas
Devorat ipſe dolor; duroque ſimillima ſaxo
Torpet; et adversâ figit modò lumina terrâ;
Interdum torvos ſuſtollit ad æthera vultus:
Nunc poſiti ſpectat vultum, nunc vulnera, nati;
Vulnera præcipuè: ſeque armat et inſtruit irâ.
Quâ ſimul exarſit, tanquam regina maneret,
Ulciſci ſtatuit; pœnæque in imagine tota eſt.

Utque furit catulo lactente orbata leæna ;
Signaque nacta pedum ſequitur, quem non videt, hoſtem :
Sic Hecube, poſtquam cum luctu miſcuit iram,
Non oblita animorum, annorum oblita ſuorum,
Vadit ad artificem diræ Polymneſtora cædis :
Colloquiumque petit. Nam ſe monſtrare relictum
Velle latens illi, quod nato redderet, aurum.
Credidit Odryſius : prædæque aſſuetus amore
In ſecreta venit. Cum blando callidus ore,
Tolle moras, Hecube, dixit ; da munera nato.
Omne fore illius quod das, quod et antè dediſti,
Per ſuperos juro. Spectat truculenta loquentem,
Falſaque jurantem ; tumidâque exæſtuat irâ.
Atque ita correptum captivarum agmine matrum
Involat, et digitos in perfidia lumina condit,
Exſpoliatque genas oculis, (facit ira valentem)
Immergitque manus, fœdataque ſanguine ſonti
Non lumen, neque enim ſupereſt, loca luminis haurit.
Clade ſui Thracum gens irritata tyranni
Tröada telorum lapidumque inceſſere jactu
Cœpit. At hæc miſſum rauco cum murmure ſaxum
Morſibus inſequitur, rictuque in verba parato
Latravit, conata loqui. Locus exſtat, et ex re
Nomen habet ; veterumque diu memor illa malorum,
Tum quoque Sithonios ululavit mœſta per agros.

Illius Troaſque ſuos, hoſteſque Pelaſgos,
Illius Fortuna Deos quoque moverat omnes :
Sic omnes, ut et ipſa Jovis conjuxque ſororque
Eventus Hecubam meruiſſe negaverat illos.

De Acide *et* Galatea.

ACIS erat, Fauno Nymphâque Symæthide cretus,
Magna quidem patriſque ſui matriſque voluptas,
Noſtra tamen major. Nam me ſibi junxerat uni
Pulcher ; et octonis iterum natalibus actis,
Signârat dubiâ teneras lanugine malas.
Hunc ego, me Cyclops, nullo cum fine tenebat.
Nec, ſi quæſieris, odium Cyclopis, amorne
Acidis in nobis fuerit præſentior, edam.
Par utrimque fuit. Prô quanta potentia regni
Eſt, Venus alma, tui ! nempe ille immitis, et ipſis
Horrendus ſilvis, et viſus ab hoſpite nullo
Impune et magni cum Dîs contemtor Olympi ;
Quid ſit amor ſentit ; noſtrîque cupidine captus
Uritur ; oblitus pecorum antrorumque ſuorum.
Jamque tibi formæ, jamque eſt tibi cura placendi :
Jam rigidos pectis raſtris, Polypheme, capillos :
Jam libet hirſutam tibi falce recidere barbam :
Et ſpectare feros in aquâ. et componere, vultus.
Cædis amor, feritaſque, ſitiſque immenſa cruoris
Ceſſant ; et tutæ veniuntque abeuntque carinæ.

Telemus interea Siculam delatus ad Ætnen,
Telemus Eurymides, quem nulla fefellerat ales,
Terribilem Polyphemon adit: lumenque, quod unum
Fronte geris mediâ, rapiet tibi, dixit, Ulyſſes.
Riſit; et, O vatum ſtolidiſſime, falleris, inquit:
Altera jam rapuit. Sic fruſtra vera monentem
Spernit; et aut gradiens ingenti littora paſſu
Degravat; aut feſſus ſub opaca revertitur antra.
Prominet in pontum cuneatus acumine longo
Collis; utrumque latus circumfluit æquoris unda.
Huc ferus adſcendit Cyclops; mediuſque reſedit.
Lanigeræ pecudes nullo ducente ſecutæ.
Cui poſtquam pinus, baculi quæ præbuit uſum,
Ante pedes poſita eſt, antennis apta ferendis;
Sumtaque arundinibus compacta eſt fiſtula centum;
Senſerunt toti paſtoria ſibila montes:
Senſerunt undæ. Latitans ego rupe, meique
Acidis in gremio reſidens, procul auribus hauſi
Talia dicta meis, auditaque mente notavi.
Candidior nivei folio, Galatea, liguſtri:
Floridior pratis; longâ procerior alno;
Splendidior vitro: tenero laſcivior hœdo;
Lævior aſſiduo detritis æquore conchis;
Solibus hybernis, æſtivâ gratior umbrâ;
Nobilior pomis; platano conſpectior altâ;
Lucidior glacie; maturâ dulcior uvâ;
Mollior et cygni plumis, et lacte coacto;
Et, ſi non fugias, riguo formoſior horto.

Sævior indomitis eadem Galatea juvencis ;
Durior annosâ quercu ; fallacior undis ;
Lentior et ſalicis virgis, et vitibus albis ;
His immobilior ſcopulis ; violentior amne ;
Laudato pavone ſuperbior ; acrior igni ;
Aſperior tribulis ; fœtâ truculentior urſâ ;
Surdior æquoribus ; calcato immitior hydro :
Et quod præcipuè vellem tibi demere poſſem,
Non tantùm cervo, claris latratibus acto,
Verùm etiam ventis volucrique fugacior aurâ.
At, bene ſi nôris, pigeat fugiſſe : moraſque
Ipſa tuas damnes ; et me retinere labores.
Sunt mihi, pars montis, vivo pendentia ſaxo
Antra ; quibus nec Sol medio ſentitur in æſtu,
Nec ſentitur hyems ; ſunt poma gravantia ramos :
Sunt auro ſimiles longis in vitibus uvæ :
Sunt et purpureæ, tibi et has ſervamus, et illas.
Ipſa tuis manibus, ſylveſtri nata ſub umbrâ
Mollia fraga leges ; ipſa autumnalia corna,
Prunaque, non ſolùm nigro liventia ſucco,
Verùm etiam generoſa, novaſque imitantia ceras.
Nec tibi caſtaneæ, me conjuge, nec tibi deerunt
Arbutei fœtus. Omnis tibi ſerviet arbos.
Hoc pecus omne meum eſt. Multæ quoque vallibus errant:
Multas ſylva tegit ; multæ ſtabulantur in antris.
Nec ſi fortè roges, poſſim tibi dicere, quot ſint.
Pauperis eſt numerare pecus. De laudibus harum

Nil mihi crediderís: præſens potes ipſa videre,
Ut vix ſuſtineant diſtentem cruribus uber.
Sunt, fœtura minor, tepidis in ovilibus agni:
Sunt quoque, par ætas, aliis in ovilibus hœdi.
Lac mihi ſemper adeſt niveum. Pars inde bibenda
Servatur: partem liquefacta coagula durant.
Nec tibi deliciæ faciles, vulgataque tantùm
Munera contingent, damæ, leporeſque, capræque,
Parve columbarum, demtuſve cacumine nidus:
Inveni geminos, qui tecum ludere poſſint,
Inter ſe ſimiles, vix ut dignóſcere poſſis,
Villoſæ catulos in ſummis montibus urſæ.
Inveni; et dixi, Dominæ ſervabimus iſtos.

Jam modò cæruleo nitidum caput excere ponto:
Jam, Galatea, veni: nec munera deſpice noſtra.
Certè ego me novi, liquidæque in imagine vidi
Nuper aquæ; placuitque mihi mea forma videnti.
Adſpice, ſim quantus. Non eſt hoc corpore major
Jupiter in cœlo; nam vos narrare ſoletis
Neſcio quem regnare Jovem. Coma plurima torvos
Próminet in vultus, humeróſque, ut lucus, obumbrat.
Nec mihi quòd rigidis horrent denſiſſima ſetis
Corpora, turpe puta. Turpis ſine frondibus arbos:
Turpis equus, niſi colla jubæ flaventia velent.
Pluma tegit volucres; ovibus ſua lana decori eſt:
Barba viros, hirtæque decent in corpore ſetæ.
Unum eſt in mediâ lumen mihi fronte, ſed inſtar
Ingentis clypei. Quid? non hæc omnia magnus

Sol videt è cœlo? Soli tamen unicus orbis:
Adde, quòd in veſtro genitor meus æquore regnat.
Hunc tibi do ſocerum. Tantùm miſerere, preceſque
Supplicis exaudi. Tibi enim ſuccumbimus uni.
Quique Jovem, et cœlum ſperno, et penetrabile fulmen,
Nerei, te vereor: tua fulmine ſævior ira eſt.
Atque ego contemtûs eſſem patientior hujus;
Si fugeres omnes. Sed cur, Cyclope repulſo,
Acin amas, præferſque meis amplexibus Acin;
Ille tamen placeatque ſibi, placeatque licebit,
Quod nollem, Galatea, tibi, modò copia detur,
Sentiet eſſe mihi tanto pro corpore vires.
Viſcera viva traham: divulſaque membra per agros,
Perque tuas ſpargam (ſic ſe tibi miſceat) undas.
Uror enim; læſuſque exæſtuat acriùs ignis:
Cumque ſuis videor tranſlatam viribus Ætnam
Pectore ferre meo: nec tu, Galatea, moveris.
Talia nequicquam queſtus (nam cuncta videbam)
Surgit; et ut taurus vaccâ furibundus ademtâ
Stare nequit; ſylvâque et notis ſaltibus errat.
Cùm ferus ignaros, nec quicquam tale timentes,
Me videt atque Acin: Videoque, exclamat; et iſta
Ultima ſit, faciam, Veneri concordia veſtræ.
Tantaque vox, quantam Cyclops iratus habere
Debuit, illa fuit. Clamore perhorruit Ætne.
Aſt ego vicino pavefacta ſub æquore mergor.
Terga fugæ dederat converſa Symæthius heros:

Et, "Fer opem, Galatea, precor, mihi: ferte parentes"
Dixerat: "et veſtris periturum admittite regnis."
Inſequiter Cyclops: partemque è monte revulſam
Mittit; et extremus quamvis pervenit ad illum
Angulus e ſaxo, totum tamen obruit Acin.
At nos, quod fieri ſolùm per fata licebat,
Fecimus; ut vires adſumeret Acis avitas.
Puniceus de mole cruor manabat; et intra
Temporis exiguum rubor evaneſcere cœpit:
Fitque color primo turbati fluminis imbre:
Purgaturque morâ. Tum moles jacta dehiſcit:
Vivaque per rimas, proceraque ſurgit arundo:
Oſque cavum ſaxi ſonat exſultantibus undis:
Miraque res; ſubitò mediâ tenus exſtitit alvo
Incinctus Juvenis flexis nova cornua cannis.
Qui, niſi quòd major, quòd toto cærulus ore eſt,
Acis erat. Sed ſic quoque erat tamen Acis in amnem
Verſus; et antiquum tenuerunt flumina nomen.

GLAUCUS *in Deum marinum.*

DESIERAT Galatea loqui; cœtuque ſoluto
Diſcedunt: placidiſque natant Nereïdes undis.
Scylla redit: (neque enim medio ſe credere ponto
Audet) et aut bibulâ ſine veſtibus errat arenâ;
Aut ubi laſſata eſt, ſeductos nacta receſſus
Gurgitis, incluſâ ſua membra refrigerat undâ.

Ecce

Ecce fretum findens alti novus incola ponti,
Nuper in Euboïcâ verſis Anthedone membris,
Glaucus adeſt; viſæque cupidine virginis hæret:
Et, quæcunque putat fugientem poſſe morari,
Verba refert: fugit illa tamen: veloxque timore
Pervenit in ſummam poſiti prope littora montis.
Ante fretum eſt ingens, apicem collectus in unum
Longa ſine arboribus convexus ad æquora vertex.
Conſtitit hìc; et tuta locò, monſtrumne, Deuſne
Ille ſit ignorans, admiraturque colorem,
Cæſariemque humeros, ſubjectaque terga, tegentem,
Ultimaque excipiat quòd tortilis inguina piſcis.
Sentit; et innitens, quæ ſtabat proxima, moli,
Non ego prodigium, non ſum fera bellua, virgo;
Sum Deus, inquit, aquæ; nec majus in æquora Proteus
Jus habet, aut Triton, Athamantiadeſve Palæmon.
Antè tamen mortalis eram; ſed ſcilicet altis
Deditus æquoribus, jam tum exercebar in illis.
Nam modò ducebam ducentia retia piſces:
Nunc in mole ſedens moderabar arundine linum.
Sunt viridi prato confinia littora, quorum
Altera pars undis, pars altera cingitur herbis:
Quas neque cornigeræ morſu læſere juvencæ:
Nec placidæ carpſiſtis oves, hirtæve capellæ.
Non apis inde tulit collectos ſedula flores:
Non data ſunt capiti genialia ſerta: nec unquam
Falciferæ ſecuêre manus. Ego primus in illo

Ceſpite conſedi, dum lina madentia ſicco.
Utque reſenſerem captivos ordine piſces;
Inſuper expoſui, quos aut in retia caſus,
Aut ſua credulitas in aduncos egerat hamos.
Res ſimilis ſictæ; (ſed quid mihi fingere prodeſt?)
Gramine contacto cœpit mea præda moveri,
Et mutare latus; terrâque, ut in æquore, niti.
Dumque moror, mirorque ſimul, fugit omnis in undas
Turba ſuas: dominumque novum, littuſq; relinquunt.
Obſtupui; dubiuſque diu, quæ cauſa, requiro:
Num Deus hoc aliquis, num ſuccus fecerit herbæ.
Quæ tamen has, inquam, vires habet herba? manu-
que
Pabula decerpſi, decerptaque dente momordi.
Vix bene combiberant ignotos guttura ſuccos;
Cùm ſubitò trepidare intus præcordia ſenſi;
Alteriuſque rapi naturæ pectus amore.
Nec potui reſtare loco: Repedentaque nunquam
Terra, vale, dixi; corpuſque ſub æquora merſi.
Dî maris exceptum ſocio dignantur honore;
Utque mihi, quæcunque feram, mortalia demant,
Oceanum Tethynque rogant. Ego luſtror ab illis;
Et purgante nefas novies mihi carmine dicto
Pectora fluminibus jubeor ſupponere centum.
Nec mora: diverſis lapſi de fontibus amnes,
Totaque vertuntur ſupra caput æquora noſtrum.
Hactenus acta tibi poſſum memoranda referre:
Hactenus et memini; nec mens mea cætera ſenſit.

Quæ poſtquam rediit; alium me corpore toto,
Ac fueram nuper, nec eundem mente, recepi.
Hanc ego tum primùm viridem ferrugine barbam,
Cæſariemque meam, quam longa per æquora verro,
Ingenteſque humeros, et cærula brachia vidi,
Cruraque pinnigero curvata noviſſima piſce.

Lib. XIV. v. 155.

De Polyphemo.

Sedimus Euboïcam Stygiis emergit in urbem
Troïus Æneas; ſacriſque è more litatis,
Littora adit nondum nutricis habentia nomen.
Hic quoque ſubſtiterat poſt tædia longa laborum
Neritius Macareus, comes experientis Ulyſſei
Deſertum quondam mediis qui rupibus Ætnæ
Noſcit Achæmeniden improviſoque repertum
Vivere miratus, Qui te caſuſve, Deuſve
Servat, Achæmenide? Cui, inquit barbara Graium
Prora vehit? Petitur veſtræ quæ terra carinæ?
Talia quærenti, jam non hirſutus amictu,
Jam ſuus, et ſpinis conſerto tegmine nullis,
Fatur Achæmenides: Iterum Polyphemon, et illos
Aſpiciam flùidos humano ſanguine rictus,
Hâc mihi ſi potior domus eſt Ithaceque carinâ:
Si minùs Ænean veneror genitore. Nec unquam
Eſſe ſatis potero, præſtem licèt omnia, gratus.
Quòd loquor, et ſpiro; cœlumque, et ſidera Solis

Reſpicio,

Reſpicio, (poſſimne ingratus, et immemor eſſe?)
Ille dedit; quòd non anima hæc Cyclopis in ora
Venit; et ut lumen jam nunc vitale relinquam;
Aut tumulo, aut certè non illâ condar in alvo.
Quid mihi tunc animi (niſi ſi timor abſtulit omnem
Senſum animumque) fuit; cùm vos petere alta relictus
Æquora proſpexi? volui inclamare; ſed hoſti
Prodere me timui; veſtræ quoque clamor Ulyſſis
Pènè rati nocuit. Vidi, cùm monte revulſo
Immanem ſcopulum medias permiſit in undas.
Vidi iterum, veluti tormenti viribus acta,
Vaſta giganteo jaculantem ſaxa lacerto.
Et, ne deprimeret fluctuſve lapiſve carinam,
Pertimui; jam me non eſſe oblitus in illâ.

Ut verò fuga vos ab acerbâ morte removit;
Ille quidem totam fremebundus obambulat Ætnam,
Prætentatque manu ſylvas; et luminis orbus
Rupibus incurſat; fœdataque brachia tabo
In mare protendens, gentem exſecratur Achivam.
Atque ait: "O ſi quis referat mihi caſus Ulyſſen,
Aut aliquem e ſociis, in quem mea ſæviat ira,
Viſcera cujus edam, cujus viventia dextrâ
Membra meâ laniem, cujus mihi ſanguis inundet
Guttur, et eliſi trepident ſub dentibus artus;
Quàm nullum, aut leve ſit damnum mihi lucis ademtæ!
Hæc, et plura ferox. Me luridus occupat horror,
Spectantem vultus etiamnum cæde mandentes,

Crudeleſque manus, et inanem luminis orbem,
Membraque, et humano concretam ſanguine barbam.
Mors erat ante oculos; minimum tamen illa malorum:
Et jam prenſurum, jam jam mea viſcera rebar
In ſua merſurum: mentique hærebat imago
Temporis illius, quo vidi bina meorum
Ter quater affligi ſociorum corpora terræ.
Quæ ſuper ipſe jacens, hirſuti more leonis,
Viſceraque, et carnes, obliſiſque oſſa medullis,
Semanimeſque artus avidam condebat in alvum.
Me tremor invaſit. Stabam ſine ſanguine mœſtus:
Mandentemque videns, ejectantemque cruentas
Ore dapes, et fruſta mero glomerata vomentem:
Talia fingebam miſero mihi fata parari.
Perque dies multos latitans, omnemque tremiſcens
Ad ſtrepitum, mortemque timens, cupiduſque moriri,
Glande famen pellens, et miſtâ frondibus herbâ,
Solus, inops, exſpes, leto pœnæque relictus.
Haud procul adſpexi longo poſt tempore navim:
Oravique fugam geſtu, ad littuſque cucurri;
Et movi; Graiumque ratis Trojana recepit.

LIB. XIV. v. 320.

PICUS *in Avem, Socii ejus in Feras.*

PICUS in Auſoniis proles Saturnia terris
Rex fuit, utilium bello ſtudioſus equorum.
Forma viro, quam cernis, erat. Licet ipſe decorem
Aſpicias, fictâque probes ab imagine veram.
Par animus formæ. Nec adhuc ſpectâſſe per annos
Quinquennem poterat Graiâ quater Elide pugnam.
Ille ſuos Dryadas Latiis in montibus ortas
Verterat in vultus; illum fontana petebant
Numina, Naïades; quas Albula, quaſque Numici,
Quaſque Anienis aquæ, curſuque breviſſimus Almo,
Narque tulit præceps, et amœnæ Farfarus umbræ;
Quæque colunt Scythicæ regnum nemorale Dianæ,
Finitimoſque lacus. Spretis tamen omnibus unam
Ille fovet Nymphen, quam quondam in colle Palatî
Dicitur Ionia peperiſſe Venilia Jano.
Hæc, Ubi nubilibus primùm maturuit annis,
Præpoſito cunctis Laurenti tradita Pico eſt:
Rara quidem facie, ſed rarior arte canendi;
Unde Canens dicta eſt. Sylvas et ſaxa movere,
Et mulcere feras, et flumina longa morari
Ore ſuo, volucreſque vagas retinere ſolebat.
Quæ dum fœmineâ modulatur carmina voce,
Exierat tecto Laurentes Picus in agros,
Indigenas fixurus apros; tergumque premebat

Acris

Acris equi; lævâque haſtilia bina ferebat,
Phœniceam fulvo chlamydem contractus ab auro.
Venerat in ſylvas et filia Solis eaſdem;
Utque novas legeret fœcundis collibus herbas;
Nomine dicta ſuo, Circæa reliquerat arva.
Quæ ſimul ac juvenem, virgultis abdita, vidit;
Obſtupuit. Cecidêre ſinu, quas legerat, herbæ:
Flammaque per totas viſa eſt errare medullas.
Ut primùm valido mentem collegit ab æſtu:
Quid cuperet, faſſura fuit. Ne poſſet adire,
Curſus equi fecit, circumfuſuſque ſatelles.
Non tamen effugies, vento rapiare licebit,
Si modò me novi; ſi non evanuit omnis
Herbarum virtus; et me mea carmina fallunt."
Dixit; et effigiem, nullo cum corpore, falſi
Finxit apri; præterque oculos tranſcurrere regis
Juſſit, et in denſum trabibus nemus ire videri;
Plurima quà ſylva eſt, et equo loca pervia non ſunt.
Haud mora; continuò prædæ petit inſcius umbram
Picus; equique celer fumantia terga relinquit.
Spemque ſequens vanam, ſylvâ pedes errat in altâ.
Concipit illa preces; et verba venefica dicit:
Ignotoſque Deos ignoto carmine adorat,
Quo ſolet et niveæ vultum confundere Lunæ,
Et patrio capiti bibulas ſubtexere nubes.
Tum quoque cantato denſatur carmine cœlum,
Et nebulas exhalat humus; cæciſque vagantur
Limitibus comites; et abeſt cuſtodia regi.

Nacta locum tempuſque, "Per ô tua lumina," dixit,
"Quæ mea ceperunt, perque hanc, pulcherrime, formam,
Quæ facit, ut ſupplex tibi ſim, Dea, conſule noſtris
Ignibus; et ſocerum, qui pervidet omnia, Solem
Accipe; nec durus Titanida deſpice Circen."
Dixerat; ille ferox ipſamque preceſque repellit:
Et, "Quæcunque es," ait, "non ſum tuus; altera captum
Me tenet; et teneat per longum, comprecor, ævum.
Nec Venere externâ ſocialia fœdera lædam;
Dum mihi Janigenam ſervabunt fata Canentem.
Sæpe retentatis precibus Titania fruſtrà,
Non impunè feres, neque enim reddêre Canenti:
Læſaque quid faciat, quid amans, quid fœmina diſces
"Rebus, ait; ſed amans, et læſa, et fœmina Circe."
Tum bis ad occaſum, bis ſe convertit ad ortum:
Ter juvenem baculo tetigit; tria carmina dixit.
Ille fugit, ſeſe ſolito velociùs ipſe
Currere miratus, pennas in corpore vidit:
Seque novam ſubitò Latiis accedere ſylvis
Indignatus avem, duro fera robora roſtro
Figit; et iratus longis dat vulnera ramis.
Purpureum chlamydis pennæ traxêre colorem.
Fibula quod fuerat, veſtemque momorderat aurum,
Pluma fit; et fulvo cervix præcingitur auro.
Nec quicquam antiqui Pico, niſi nomina, reſtat.

Interea comites, clamato ſæpe per agros

Nequicquam

Nequicquam Pico nullâque in parte reperto.
Inveniunt Circen, (nam jam tenuaverat auras;
Paſſaque erat nebulas ventis ac ſole reſolvi)
Criminibuſque premunt veris, regemque repoſcunt,
Vimque ferunt; ſæviſque parant inceſſere telis.
Illa nocens ſpargit virus, ſuccoſque veneni:
Et Noctem, Noctiſque Deos Ereboque Chaoque
Convocat; et magicis Hecaten ululatibus orat.
Exſiluêre loco (dictu mirabile) ſylvæ,
Ingemuitque ſolum, vicinaque palluit arbos;
Sparſaque ſanguineis maduerunt pabula guttis;
Et lapides viſi mugitus edere raucos;
Et latrare canes; et humus ſerpentibus atris
Squallere, et tenues animæ volitare ſilentûm.
Attonitum monſtris vulgus pavet. Illa paventum
Orat venenatâ tetigit mirantia virgâ.
Cujus ab attactu variarum monſtra ferarum
In juvenes veniunt. Nulli ſua manſit imago.

Preſſerat occiduus Tarteſſia littora Phœbus:
Et fruſtrà conjux oculis animoque Canentis
Exſpectatus erat. Famuli populuſque per omnes
Diſcurrunt ſylvas; atque obvia lumina portant.
Nec ſatis eſt Nymphæ flere, et lacerare capillos,
Et dare plangorem; facit hæc tamen omnia; ſeſe
Proripit; ac Latios errat veſana per agros.
Sex illam noctes, totidem redeuntia Solis
Lumina viderunt, inopem ſomnique cibique,
Per juga, per valles, quà fors ducebat, euntem.

Ultimus aſpexit feſſam luctûque viâque
Tibris, et in gelidâ ponentem corpora ripâ.
Illìc cum lacrymis ipſos modulata dolores,
Verba, ſono tenui mœrens, fundebat; ut olim
Carmina jam moriens canit exſequialia cygnus.
Luctibus extremùm tenues liquefacta medullas
Tabuit; inque leves paulatim evanuit auras.
Fama tamen ſignata loco eſt; quem ritè Canentem
Nomine de Nymphæ veteres dixere Camœnæ.

LIB. XIV. v. 622.

De VERTUMNO *et* POMONA.

JAMQUE Palatinæ ſummam Proca gentis habebat.
Rege ſub hôc Pomona fuit; quâ nulla Latinas
Inter Hamadryadas coluit ſolertiùs hortos,
Nec fuit arborei ſtudioſior altera fœtûs:
Unde tenet nomen. Non ſylvas illa, nec amnes;
Rus amat, et ramos felicia poma ferentes.
Nec jaculo gravis eſt, ſed aduncâ dextera falce;
Quâ modò luxuriem premit, et ſpatiantia paſſim
Brachia compeſcit, fiſsâ modò cortice virgam
Inſerit; et ſuccos alieno præſtat alumno.
Nec patitur ſentire ſitim; bibulæque recurvas
Radicis fibras labentibus irrigat undis.
Hic amor, hoc ſtudium: Veneris quoque nulla cupido.
Vim tamen agreſtum metuens, pomaria claudit
Intus; et acceſſus prohibet refugitque viriles.

Quid

Quid non et Satyri ſaltatibus apta juventus
Fecêre, et pinu præcincti cornua Panes,
Sylvanuſque, ſuis ſemper juvenilor annis;
Quique Deus fures, vel falce, vel inguine terret,
Ut poterenter eâ? ſed enim ſuperabat amando
Hos quoque Vertumnus; neque erat felicior illis.
O quoties habitu duri meſſoris ariſtas
Corbe tulit; verique fuit meſſoris imago!
Tempora ſæpe gerens fœno religata recenti,
Deſectum poterat gramen versâſſe videri.
Sæpe manu ſtimulos rigidâ portabat; ut illum
Jurares feſſos modò disjunxiſſe juvencos.
Falce datâ, frondator erat vitiſque putator.
Induerat ſcalas, lecturum poma putares.
Miles erat gladio, piſcator arundine ſumtâ,
Denique per multas aditum ſibi ſæpe figuras
Reperit, ut caperet ſpectatæ gaudia formæ.
Ille etiam pictâ redimitus tempora mitrâ,
Innitens baculo poſitis ad tempora canis,
Aſſimulavit anum; cultoſque intravit in hortos;
Pomaque mirata eſt; Tantoque potentior, inquit.
Paucaque laudatæ dedit oſcula; qualia nunquam
Vera dediſſet anus; glebâque incurva reſedit,
Suſpiciens pandos Autumni pondere ramos.
Ulmus erat contra ſpatioſa tumentibus uvis:
Quam ſociâ poſtquam pariter cum vite probavit;
"At ſi ſtaret," ait, "cœlebs ſinè palmite truncus,
Nil præter frondes, quare peteretur, haberet.

Hæc

Hæc quoque, quæ junctâ vitis requieſcit in ulmo,
Si non nupta foret, terræ acclinata jaceret.
Tu tamen exemplo non tangeris arboris hujus ;
Concubituſque fugis ; nec te conjungere curas.
Atque utinam velles ! Helene non pluribus eſſet
Sollicitata procis ; nec quæ Lapitheïa movit
Prœlia, nec conjux timidis audacis Ulyſſei.
Nunc quoque, cùm fugias averſeriſque petentes,
Mille proci cupiunt ; et ſemideique Deique,
Et quæcunque tenent Albanos numina montes.
Sed tu, ſi ſapies, ſi te bene jungere, anumque
Hanc audire voles, (quæ te plùs omnibus illis,
Plùs quàm credis, amo) vulgares rejice tædas :
Vertumnumque tori ſocium tibi ſelige ; prò quo
Me quoque pignus habe. Neque enim ſibi notior ille eſt,
Quàm mihi ; nec toto paſſim vagus errat in orbe.
Hæc loca ſola colit. Nec, utì pars magna procorum,
Quam modò vidit, amat. Tu primus et ultimus illi
Ardor eris ; ſolique ſuos tibi devovet annos.
Adde, quòd eſt juvenis : quòd naturale decoris
Munus habet ; formaſque aptè fingetur in omnes :
Et, quòd erit juſſus, (jubeas licet omnia) fiet.
Quid, quod amatis idem ? quòd, quæ tibi poma coluntur,
Primus habet ; lætâque tenet tua munera dextrâ ?
Sed neque jam fœtus deſiderat arbore demtos,
Nec quas hortus alit, cum ſuccis mitibus herbas ;

Nec quicquam, niſi te. Miſerere ardentis ; et ipſum,
Qui petit, ore meo præſentem crede precari.
Ultoreſque Deos, et pectora dura peroſam
Idalien, memoremque time Rhamnuſidis iram.
Quoque magìs timeas, (etenim mihi multa vetuſtas
Scire dedit) referam totâ notiſſima Cypro
Facta ; quibus flecti facilè et miteſcere poſſis.

Viderat à veteris generoſam ſanguine Teucri
Iphis Anaxareten, humili de ſtirpe creatus,
Viderat ; et totis perceperat oſſibus æſtum.
Luctatuſque dio, poſtquam ratione furorem
Vincere non potuit, ſupplex ad limina venit.
Et modò nutrici miſerum confeſſus amorem,
Ne ſibi dura foret, per ſpes oravit alumnæ.
Et modò de multis blanditus cuique miniſtris,
Sollicitâ petiit propenſum voce favorem.
Sæpe ferenda dedit blandis ſua verba tabellis :
Interdum madidas lacrymarum rore coronas
Poſtibus intendit ; poſuitque in limine duro
Molle latus ; triſtique feræ convicia fecit.
Surdior illa freto ſurgente, cadentibus Hœdis,
Durior et ferro, quod Noricus excoquit ignis,
Et ſaxo, quod adhuc vivum radice tenetur ;
Spernit, et irridet, factiſque immitibus addit
Verba ſuperba ferox ; et ſpe quoque fraudat amantem.
Non tulit impatiens longi tormenta doloris
Iphis. Et ante fores hæc verba noviſſima dixit :
" Vincis, Anaxarete ; neque erunt tibi tædia tandem

Ulla ferenda mei. Lætos molire triumphos,
Et Pæana voca, nitidâque incingere lauro.
Vincis enim, moriorque libens; age, ferrea, gaude.
Certè aliquid laudare mei cogeris, eritque
Quò tibi ſim gratus; meritumque fatebere noſtrum.
Non tamen antè tui curam ceſſiſſe memento,
Quam vitam; geminàque ſimul mihi luce carendum.
Nec tibi Fama mei ventura eſt nuntia leti;
Ipſe ego, ne dubites, adero; præſenſque videbor;
Corpore ut exanimi crudelia lumina paſcas.
Si tamen, ô Superi, mortalia fata videtis,
Eſte mei memores: (nihil ultrà lingua precari
Suſtinet:) et longo facite ut memoremur in ævo:
" Et, quæ demſiſtis vitæ, datæ tempora famæ."
Dixit: et ad poſtes, ornatos ſæpe coronis
Humentes oculos et pallida brachia tendens,
Cùm foribus laquei religaret vincula ſummi;
Hæc tibi ſerta placent, crudelis et impia? dixit.
Inſeruitque caput, ſed tum quoque verſus ad illam:
Atque onus infelix eliſâ fauce pependit.
Icta pedum motu trepidantum, ut multa gementem
Viſa dediſſe ſonum eſt, adapertaque janua factum
Prodidit; exclamant famuli; fruſtraque levatum
(Nam pater occiderat) referunt ad limina matris.
Accipit illa ſinu, complexaque frigida nati
Membra ſui, poſtquam miſerorum verba parentum
Edidit; et matrum miſerarum facta peregit;
Funera ducebat mediam lacrymoſa per urbem;

Luridaque arſuro portabat membra feretro.
Fortè viæ vicina domus, quà flebilis ibat
Pompa, fuit; duræque ſonus plangoris ad aures
Venit Anaxaretes; quam jam Deus ultor agebat.
Mota tamen, Videamus, ait, miſerabile funus:
Et patulis iniit tectum ſublime feneſtris.
Vixque benè impoſitum lecto proſpexerat Iphin;
Deriguêre oculi; caliduſque è corpore ſanguis
Inducto pallore fugit. Conataque retrò
Ferre pedes, hæſit; conata avertere vultus,
Hoc quoque non potuit; paulatimque occupat artus,
Quod fuit in duro jampridem pectore, ſaxum.
Neve ea ficta putes; dominæ ſub imagine ſignum
Servat adhuc Salamis: Veneris quoque nomine templum
Proſpicientis habet. Quorum memor, ô mea, lentos
Pone, precor, faſtus, et amanti jungere, Nymphe.
Sic tibi nec vernum naſcentia frigus adurat
Poma; nec excutiant rapidi florentia venti.
Hæc ubi nequicquam formas Deus aptus in omnes
Edidit; in juvenem rediit; et anilia demit
Inſtrumenta ſibi. Taliſque apparuit illi,
Qualis ubi oppoſitas nitidiſſima Solis imago
Evicit nubes, nullâque obſtante reluxit.
Vimque parat: ſed vi non eſt opus; inque figurâ
Capta Dei Npmphe eſt; et mutua vulnera ſenti.

LIB. XIV. v. 772.

Urbis ROMÆ *Conditiores.*

PROXIMUS Auſonias injuſti miles Amuli
Rexit opes; Numitorque ſenex amiſſa nepotum
Munere regna capit; feſtiſque Palilibus urbis
Mœnia conduntur. Tatiuſque, patreſque Sabini
Bella gerunt; arciſque viâ Tarpeia recluſâ
Dignâ animam pœnâ congeſtis exuit armis.
Indè ſati Curibus, tacitorum more luporum,
Ore premunt voces; et corpora victa ſopore
Invadunt: portaſque petunt: quas objice firmâ
Clauſerat Iliades. Unam tamen ipſa recludit,
Nec ſtrepitum verſo Saturnia cardine fecit.
Sola Venus portæ cecidiſſe repagula ſenſit:
Et clauſura fuit; niſi quòd reſcindere nunquam
Dîs licet acta Deûm. Jano loca juncta tenebant
Naïdes Auſoniæ gelido rorantia fonte:
Has rogat auxilium. Nec Nymphæ juſta petentem
Suſtinuêre Deam; venaſque et flumina fontis
Elicuêre ſui. Nondum tamen invia Jani
Ora petentis erant, neque iter præcluſerat unda.
Lurida ſupponunt fœcundo ſulfura fonti,
Incenduntque cavas fumante bitumine venas.
Viribus his aliiſque vapor penetravit ad ima
Fontis; et Alpino modò quæ certare rigori
Audebatis aquæ, non ceditis ignibus ipſis.

Flammiferâ gemini fumant aſpergine poſtes :
Portaque, nequicquam rigidis permiſſa Sabinis,
Fonte fuit præſtructa novo ; dum Martius arma
Indueret miles. Quæ poſtquam Romulus ultrò
Obſtulit ; et ſtrata eſt tellus Romana Sabinis
Corporibus, ſtrataque ſuis ; generique cruorem
Sanguine cum ſoceri permiſcuit impius enſis :
Pace tamen ſiſti bellum, nec in ultima ferro
Decertare, placet : Tatiumque accedere regno.

Occiderat Tatius, populiſque æquata duobus,
Romule, jura dabas ; poſitâ cum caſſide Mavors
Talibus adfatur Divûmque hominumque parentem :
" Tempus adeſt, Genitor (quoniam fundamine magno
Res Romana valet, nee præſide pendet ab uno)
Præmia, quæ promiſſa mihi dignoque nepoti,
Solvere, et ablatum terris imponere cœlo.
Tu mihi concilio quondam præſente Deorum
(Nam memoro, memorique animo pia verba notavi)
Unus erit, quem tu tolles in cærula cœli ;
Dixiſti. Rata ſit verborum ſumma tuorum."
Annuit Omnipotens ; et nubibus aëra cæcis
Occuluit, tonitrûque et fulgure terruit Urbem.
Quæ ſibi promiſſæ ſenſit data ſigna rapinæ,
Innixuſque haſtæ, preſſos temone cruento
Impavidus conſcendit equos Gradivus, et ictu
Verberis increpuit ; pronumque per aëra lapſus
Conſtitit in ſummo nemoroſi colle Palati :
Reddentemque ſuo jam regia jura Quiriti

Abſtulit Iliaden. Corpus mortale per auras
Dilapſum tenues; ceu latâ plumbea fundâ
Miſſa ſolet medio glans intabeſcere cœlo.
Pulchra ſubit facies, et pulvinaribus altis
Dignior, et qualis trabeati forma Quirini.

Flebat, ut amiſſum, conjux; cùm regia Juno
Irin ad Herſiliam deſcendere limite curvo
Imperat; et vacuæ ſua ſic mandata referre.
"O et de Latiâ, ô et de gente Sabinâ
Præcipuum, matrona, decus; digniſſima tanti
Antè fuiſſe viri, conjux nunc eſſe Quirini;
Siſte tuos fletus; et, ſi tibi cura videndi
Conjugis eſt, duce me lucum pete, colle Quirino
Qui viret, et templum Romani regis obumbrat."
Paret; et in terram pictos delapſa per arcus,
Herſiliam juſſis compellat vocibus Iris.
Illa verecundo vix tollens lumina vultu,
"O Dea, (namq; mihi, nec quæ ſis dicere promtum eſt;
Et liquet eſſe Deam) duc, ô duc," inquit: "et offer
Conjugis ora mihi; quæ ſi modò poſſe videre
Fata ſemel dederint; cœlum aſpectâſſe fatebor."
Nec mora; Romuleos cum virgine Thaumanteâ
Ingreditur colles. Ibi ſidus ab æthere lapſum
Decidit in terras; à cujus lumine flagrans
Herſiliæ crinis cum ſidere ceſſit in auras.
Hanc manibus notis Romanæ conditor urbis
Excipit; et priſcum pariter cum corpore nomen
Mutat: Oramque vocat; quæ nunc Dea juncta Quirino eſt.

Lib. XV. v. 60.

Pythagoræ Sermo.

VIR fuit hîc, ortu Samius; ſed fugerat unâ
Et Samon et dominos; odioque tyrannidis exſul
Sponte erat. Iſque, licet cœli regione remotos,
Mente Deos adiit; et quæ Natura negabat
Viſibus humanis, oculis ea pectoris hauſit.
Cumque animo, et vigili perſpexerat omnia curâ;
In medium diſcenda dabat; cœtuſque ſilentum,
Dictaque mirantum, magni primordia mundi,
Et rerum cauſas, et quid Natura, docebat:
Quid Deus; unde nives; quæ fulminis eſſet origo:
Jupiter, an venti, diſcuſsâ nube, tonarent:
Quid quateret terras; quâ ſidera lege mearent;
Et quodcunque latet. Primuſque animalia menſis
Arguit imponi; primus quoque talibus ora
Docta quidem ſolvit, ſed non et credita, verbis.
" Parcite, mortales, dapibus temerare nefandis
Corpora. Sunt fruges; ſunt deducentia ramos
Pondere poma ſuo, tumidæque in vitibus uvæ:
Sunt herbæ dulces; ſunt quæ miteſcere flammâ,
Mollirique queant. Nec vobis lacteus humor
Eripitur, nec mella thymi redolentia florem.
Prodiga divitias, alimentaque mitia tellus
Suggerit; atque epulas ſinè cæde et ſanguine præbet,

Carne

Carne feræ ſedant jejunia; nec tamen omnes:
Quippe equus, et pecudes, armentaque gramine vi-
vunt.
At quibus ingenium eſt immanſuetumque, ferumque,
Armeniæ tigres, iracundique leones,
Cumque lupis urſi, dapibus cum ſanguine gaudent.
Heu quantum ſcelus eſt, in viſcera viſcera condi,
Congeſtoque avidum pingueſcere corpore corpus;
Alteriuſque animantem animantis vivere leto!
Scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
Terra parit, nil te niſi triſtia mandere ſævo
Vulnera dente juvat, rituſque referre Cyclopum?
Nec, niſi perdideris alium, placare voracis,
Et malè morati poteris jejunia ventris?
At vetus illa ætas, cui fecimus Aurea nomen,
Fœtibus arboreis, et, quas humus educat, herbis
Fortunata fuit; nec polluit ora cruore.

Tunc et aves tutæ movêre per aëra pennas;
Et lepus impavidus mediis erravit in agris:
Nec ſua credulitas piſcem ſuſpenderat hamo.
Cuncta ſinè inſidiis, nullamque timentia fraudem,
Plenaque pacis erant. Poſtquam non utilis auctor
Victibus invidit (quiſquis fuit ille virorum)
Corporeaſque dapes avidam demerſit in alvum;
Fecit iter ſceleri; primâque è cæde ferarum
Incaluiſſe putem maculatum ſanguine ferrum:
Idque ſatìs fuerat; noſtrumque petentia letum
Corpora miſſa neci ſalvâ pietate fatemur:

Sed

Sed quàm danda neci, tam non epulanda fuerunt.
Longiùs indè nefas abiit; et prima putatur
Hoſtia ſus meruiſſe mori; quia ſemina pando
Eruerit roſtro, ſpemque interceperit anni.
Vite caper morſa Bacchi mactandus ad aras
Ducitur ultoris. Nocuit ſua culpa duobus.
Quid meruiſtis, oves, placidum pecus, inque tuendos
Natum homines, pleno quæ fertis in ubere nectar?
Mollia quæ nobis veſtras velamina lanas
Præbetis; vitâque magìs quàm morte juvatis.
Quid meruêre, boves, animal ſine fraude doliſque,
Innocuum, ſimplex, natum tolerare labores?
Immemor eſt demum, nec frugum munere dignus,
Qui potuit curvi demto modò pondere aratri
Ruricolam mactare ſuum; qui trita labore
Illa, quibus toties durum renovaverat arvum,
Tot dederat meſſes, percuſſit colla ſecuri.
Nec satìs eſt, quòd tale nefas committitur; ipſos
Inſcripsêre Deos ſceleri: Numenque ſupernum
Cæde laboriferi credunt gaudere juvenci.
Victima labe carens, et præſtantiſſima formâ,
(Nam placuiſſe nocet) vittis præſignis et auro,
Siſtitur ante aras; auditque ignara precantem:
Imponique ſuæ videt inter cornua fronti,
Quas coluit fruges; percuſſaque ſanguine cultros
Inficit in liquidâ præviſos forſitan undâ.
Protinus ereptas viventi pectore fibras
Inſpiciunt; menteſque Deûm ſcrutantur in illis.

Unde

Unde fames homini vetitorum tanta ciborum?
Audetis veſci, genus ô mortale? Quod, oro,
Ne facite; et monitis animos advertite noſtris.
Cumque boum dabitis cæſorum membra palato;
Mandere vos veſtros ſcite et ſentite colonos.
Et quoniam Deus ora movet: ſequar ora moventem
Ritè Deum; Delphoſque meos, ipſumque recludam
Æthera; et auguſtæ reſerabo oracula mentis.
Magna, nec ingeniis eveſtigata priorum,
Quæque diu latuêre, canam. Juvat ire per alta
Aſtra: juvat, terris et inerti ſede relictis,
Nube vehi; validique humeris inſiſtere Atlantis;
Palanteſque animos paſſim, ac rationis egentes
Deſpectare procul, trepidoſque, obitumque timentes
Sic exhortari; ſeriemque evolvere fati.

O genus attonitum gelidæ formidine mortis,
Quid Styga, quid tenebras, quid nomina vana timetis,
Materiem vatum, falſique piacula mundi?
Corpora ſive rogus flammâ, ſeu tabe vetuſtas
Abſtulerit, mala poſſe pati non ulla putetis.
Morte carent animæ; ſemperque, priore relictâ
Sede, novis domibus habitant vivuntque receptæ.
Ipſe ego (nam memini) Trojani tempore belli
Panthoïdes Euphorbus eram; cui pectore quondam
Sedit in adverſo gravis haſta minoris Atridæ.
Agnovi clypeum, lævæ geſtamina noſtræ
Nuper Abanteïs templo Junonis in Argis.
Omnia mutantur; nihil interit. Errat, et illinc

Huc

Hûc venit, hinc illûc, et quoſlibet occupat artus
Spiritus; eque feris humana in corpora tranſit,
Inque feras noſter; nec tempore deperit ullo.
Utque novis fragilis ſignatur cera figuris,
Nec manet ut fuerat, nec formas ſervat eaſdem;
Sed tamen ipſa eadem eſt; animam ſic ſemper eandem
Eſſe, ſed in varias doceo migrare figuras.
Ergo ne pietas ſit victa cupidine ventris,
Parcite (vaticinor) cognatas cæde nefandâ
Exturbare animas; nec ſanguine ſanguis alatur.
Et quoniam magno feror æquore, plenaque ventis
Vela dedi; nihil eſt toto quod perſtet in orbe.
Cuncta fluunt: omniſque vagans formatur imago.
Ipſa quoque aſſiduo labuntur tempora motu
Non ſecus ac flumen. Neque enim conſiſtere flumen,
Nec levis hora poteſt: ſed, ut unda impellitur undâ,
Urgeturque prior venienti, urgetque priorem,
Tempora ſic fugiunt pariter, pariterque ſequuntur:
Et nova ſunt ſemper. Nam quod fuit antè, relictum eſt:
Fitque quod haud fuerat: momentaq; cuncta novantur.
Cernis et emerſas in lucem tendere noctes:
Et jubar hoc nitidum nigræ ſuccedere nocti.
Nec color eſt idem cœlo, cùm laſſa quiete
Cuncta jacent mediâ; cumque albo Lucifer exit
Clarus equo; rurſumque alius, cùm prævia luci
Tradendum Phœbo Palantias inficit orbem.
Ipſe Dei clypeus, terrâ cùm tollitur imâ,
Manè rubet: terrâque, rubet, cùm conditur imâ:

Candidus in ſummo eſt. Melior natura quòd illic
Ætheris eſt, terræque procul contagia vitat.
Nec par aut eadem nocturnæ forma Dianæ
Eſſe poteſt unquam: ſemperque hodierna ſequente,
Si creſcit, minor eſt: major ſi contrahit orbem.
Quid? non in ſpecies ſuccedere quatuor annum
Aſpicis, ætatis peragentem imitamina noſtræ?
Nam tener, et lactens, puerique ſimillimus ævo
Vere novo eſt. Tunc herba nitens, et roboris expers
Turget et inſolida eſt; et ſpe delectat agreſtem.
Omnia tum florent: florumque coloribus almus
Ridet ager: neque adhuc virtus in frondibus ulla eſt.
Tranſit in Æſtatem, pòſt Ver, robuſtior Annus:
Fitque valens juvenis. Neque enim robuſtior ætas
Ulla, nec uberior: nec, quæ magìs æſtuet, ulla eſt.
Excipit Autumnus, poſito fervore juventæ
Maturus, mitiſque inter juvenemque ſenemque
Temperie medius ſparſis per tempora canis.
Indè ſenilis Hyems tremulo venit horrida paſſu;
Aut ſpoliata ſuos, aut, quos habet, alba capillos.
Noſtra quoque ipſorum ſemper, requieque ſine ullâ,
Corpora vertuntur; nec, quod fuimuſve, ſumuſve,
Cras erimus. Fuit illa dies, quâ ſemina tantùm,
Speſque hominum primæ maternâ habitavimus alvo.
Artifices Natura manus admovit; et angi
Corpora viſceribus diſtentæ condita matris
Noluit; eque domo vacuas emiſit in auras.
Editus in lucem jacuit ſine viribus infans:

Mox quadrupes, rituque tulit ſua membra ferarum
Paulatimque tremens, et nondum poplite firmo
Conſtitit, adjutis aliquo conamine nervis.
Indè valens veloxque fuit; ſpatiumque juventæ.
Tranſit; et, emeritis medii quoque temporis annis
Labitur occiduæ per iter declive ſenectæ.
Subruit hæc ævi demoliturque prioris
Robora; fletque Milon ſenior, cùm ſpectat inanes
Illos, qui fuerant ſolidorum mole tororum
Herculeis ſimiles, fluidos pendere lacertos.
Flet quoque, ut in ſpeculo rugas aſpexit aniles,
Tyndaris; et ſecum, cur ſit bis rapta, requirit.
Tempus edax rerum, tuque, invidioſa vetuſtas,
Omnia deſtruitis: vitiataque dentibus ævi
Paulatim lentâ conſumitis omnia morte.

Lib. XV. v. 745.

J. Cæsaris *Mors*; *et* Augusti *Laudes*.

HIC tamen acceſſit delubris advena noſtris:
Cæſar in Urbe ſuâ Deus eſt. Quem Marte to
Præcipuum, non bella magìs finita triumphis,
Reſque domi geſtæ, properataque gloria rerum
In ſidus vertêre novum, ſtellamque comantem;
Quàm ſua progenies. Neque enim de Cæſaris ac
Ullum majus opus, quàm quòd pater exſtitit huju
Scilicet æquoreos plus eſt domuiſſe Britannos,
Perque papyriferi ſeptemflua flumina Nili

Victrices egiſſe rates: Numidaſque rebelles,
Cinyphiumque Jubam, Mithridateïſque tumentem
Nominibus Pontum, populo adjeciſſe Quirini:
Et multos meruiſſe, aliquos egiſſe triumphos;
Quàm tantum genuiſſe virum, quo præſide rerum,
Humano generi, Superi, caviſtis abunde.
Ne foret hic igitur mortali ſemine cretus;
Ille Deus faciendus erat. Quod ut aurea vidit
Æneæ; generix; vidit quoque triſte parari
Pontifici letum; et conjurata arma moveri;
Palluit; et cunctis, ut cuique erat obvia, Divis,
Aſpice, dicebat, quantâ mihi mole parentur
Inſidiæ; quantâque caput cum fraude petatur,
Quod de Dardanio ſolum mihi reſtat Iülo.
Solane ſemper ero juſtis exercita curis?
Quam modò Tydidæ Calydonia vulneret haſta;
Nunc malè defenſæ confundant mœnia Trojæ.
Quæ videam natum longis erroribus actum,
Jactarique freto, ſedeſque intrare ſilentum;
Bellaque cum Turno gerere; aut, ſi vera fatemur,
Cum Junone magìs. Quid nunc antiqua recordor
Damna mei generis? timor hic meminiſſe priorum
Non ſinit In me acui ſceleratos cernitis enſes.
Quos prohibete, precor; facinuſque repellite; neve
Cæde ſacerdotis flammas extinguite Veſtæ,

Talia nequicquam toto Venus anxia cœlo
Verba jacit: Superoſq; movet. Qui rumpere quanquam
Ferrea non poſſunt veterum decreta Sororum;

Signa

Signa tamen luctûs dant haud incerta futuri.
Arma ferunt inter nigras crepitantia nubes,
Terribileſque tubas, auditaque cornua cœlo
Præmonuiſſe nefas. Phœbi quoque triſtis imago
Lurida ſollicitis præbebat lumina terris,
Sæpe faces viſæ mediis ardere ſub aſtris:
Sæpe inter nimbos guttæ cecidêre cruentæ,
Cærulus et vultum ferrugine Lucifer atrâ
Sparſus erat; ſparſi Lunares ſanguine currus.
Triſtia mille locis Stygius dedit omnia bubo;
Mille locis lacrymavit ebur; cantuſque feruntur
Auditi, ſanctis et verba minacia lucis.
Victima nulla litat; magnoſque inſtare tumultus
Fibra monet; cæſumque caput reperitur in extis,
Inque fero, cirumque domos, et templa Deorum
Nocturnos ululaſſe canes; umbraſque ſilentum
Erraviſſe ferunt; motamque termoribus urbem.
Non tamen inſidias, venturaque vincere fata
Præmonitus potuere Deûm; ſtrictique feruntur
In templum gladii. Neque enim locus ullus in urbe
Ad facinus, diramque placet, niſi Curia, cædem.

Tum vero Cytherea manu percuſſit utraque
Pectus, et æthereâ molitur condere nube;
Quâ priùs infeſtò Paris eſt ereptus Atridæ,
Et Diomedeos Æneas fugerat enſes.
Talibus hanc Genitor: “ Sola inſuperabile fatum,
Nata, movere paras? intres licet ipſa Sororum
Tecta trium; cernes illìc molimine vaſto

Ex ære, et ſolido rerum tabularia ferro :
Quæ neque concurſum cœli, neque fulminis iram,
Nec metuunt ullas, tuta atque æterna, ruinas.
Invenies illîc incluſa adamante perenni
Fata tui generis. Legi ipſe ; animoque notavi :
Et referam : ne ſis etiamnùm ignara futuri.
Hic ſua complevit (pro quo, Cytherea, laboras)
Tempora, perfectis, quos terræ debuit, annis.
Ut Deus accedat cœlo, templiſque colatur,
Tu facies, natuſque ſuus, qui nominis hæres
Impoſitum feret Urbis onus : cæſique parentis
Nos in bella ſuos fortiſſimus ultor habebit.
Illius auſpiciis obſeſſæ mœnia pacem
Victa petent Mutinæ : Pharſalia ſentiet illum,
Emathiâque iterum madefacti cæde Philippi :
Et magnum Siculis nomen ſuperabitur undis :
Romanique ducis conjux Ægyptia, tedæ
Non benè fiſa, cadet : fruſtraque erit illa minata,
Servitura ſuo Capitolia noſtra Canopo,
Quid tibi Barbariem, gentes ab utroque jacentes
Oceano, numerem ? quodcunque habitabile tellus
Suſtinet, hujus erit. Pontus quoque ſerviet illi.
Pace datâ terris, animum ad civilia vertet
Jura ſuum, legeſque feret juſtiſſimus auctor :
Exemploque ſuo mores reget : inque futuri
Temporis ætatem venturorumque nepotum
Proſpiciens, prolem ſanctâ de conjuge natam
Ferre ſimul nomenque ſuum curaſque jubebit.

Nec, niſi cùm ſenior ſimiles æquaverit annos,
Æthereas ſedes cognaque ſidera tanget.
Hanc animam interea cæſo de corpore raptam
Fac jubar, ut ſemper Capitolia noſtra Forumque
Divus ab excelsâ proſpectet Julius æde."

Vix ea fatus erat; mediâ cùm ſede Senatus
Conſtitit alma Venus nulli cernenda: ſuique
Cæſaris eripuit membris, nec in aëra ſolvi
Paſſa recentem animam, cœleſtibus intulit aſtris,
Dumque tulit; lumen capere, atque igneſcere ſenſit;
Emiſitque ſinu. Lunâ volat altiùs illa:
Flammiferumque trahens ſpatioſo limite crinem
Stella micat; natique videns benefacta; fatetur
Eſſe ſuis majora; et vinci gaudet ab illo.
Hic ſua præferri quanquam vetat acta paternis:
Libera fama tamen, nulliſque obnoxia juſſis,
Invitum præfert; unâque in parte repugnat.
Sic magni cedit titulis Agamemnonis Atreus:
Ægea ſic Theſeus, ſic Pelea vincit Achilles.
Denique, ut exemplis ipſos æquantibus utar,
Sic et Saturnus minor eſt Jove. Jupiter arces
Temperat æthereas, et mundi regna triformis:
Terra ſub Auguſto. Pater eſt et rector uterque.
" Dî, precor, Æneæ comites, quibus enſis et ignis
Ceſſerunt; Dîque Indigetes, genitorque, Quirine,
Urbis, et invicti genitor, Gradive, Quirini,
Veſtaque Cæſareos inter ſacrata Penates;
Et cum Cæſareâ, tu, Phœbe domeſtice, Veſtâ;

Quique

Quique tenes altus Tarpeias Jupiter arces,
Quoſque alios vati fas appellare piumque:
Tarda ſit illa dies, et noſtro ſerior ævo,
Quâ caput Auguſtum, quem temperat, orbe relicto
Accedat cœlo, faveatque precantibus abſens.

PERORATIO.

JAMQUE opus exegi; quod nec Jovis ira, nec ignes,
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetuſtas.
Cùm volet illa dies, quæ nil niſi corporis hujus
Jus habet, incerti ſpatium mihi finiat ævi:
Parte tamen meliore mei ſuper alta perennis
Aſtra ferar: nomenque erit indelebile noſtrum.
Quâque patet domitis Romana potentia terris,
Ore legar populi: perpue omnia ſecula, famâ
(Si quid habent veri vatum præſagia) vivam.

ANNOTATIUNCULA

In gratiam Rudiorum conſcriptæ.

Numerus prior Paginam, poſterior verſam Fabellæ indi

Pag. ver.

1. 1. *FERT*] Cupit.——*Fert animus*] Lube
Mutatas] Hypallagè, pro *Corpora*
in novas formas.

4. *Perpetuum*] Continuum. Continuâ ſerie,
be uſque condito ad Auguſti tempora.

10. *Titan*] Sol: a Patre, ex Titanibus uno,
pellatus.

11. *Phœbe*] Luna; a fratre Phœbo ſeu Sol
dicta. Sol autem et Luna (ut Heſiodu
Hyperionis et Theæ filii fuerunt.

13. *Brachia*] Aquas Oceani; quibus veluti b
univerſam terram amplectitur.

14. *Amphitrite*] Oceani filia: Neptuni uxor
nitur hîc pro Oceano.

2. 21. *Et*] Id eſt, ſive, *melior Natura*, Natura
rans. Mens mundi, ut *infra*, p. 4. v. 48.
Ille Opifex rerum mundi melioris origo.

23. *Spiſſo*] Craſſo——*Cælum*] Æthera, qui
ſimus eſt.

24. *Cæco*] Obſcuro.——*Acervo*] Chao, *ſcil.*
confuſâ.

27. *Legit*] Elegit. Vindicavit.

31. *Ultima*] Extima.—*Coercuit*] Continuit. T
namque mundi centrum fuiſſe affirmabant S
non ita hodierni Phyſici.

Pag. ver.

2 1. *Diſpoſitam*] Per ſectionem et diviſionem, *ſcil.*
2. *Congeriem*] De Chao loquiter. —— *Membra*] Elementa *ſcilicet.*

3. 10. *Campo*] Æquor dicit aut mare.
14. *Utque duæ dextra*] *Dextra* pars mundi hìc accipienda eſt de Septentrione; *Siniſtra* de Moridie.
16. *Numero*] Zonarum *ſcilicet.*
17. *Plagæ*] Qui cœli reſpectu dicuntur Zonæ, eæ in ſe ſunt plagæ aut terræ partes quas cœlum premit.
19. *Duas*] Quæ ſunt verſùs polos.
29. *Fratrum*] Ventorum, quia Auroræ et Aſtræi gigantis, filii fuiſſe finguntur.
30. *Eurus, &c.*] Hìc deſcribuntur Venti principales, dicti Cardinales, quòd a quatuor mundi cardinibus, Oriente, Occidente, Meridie, et Septentrione ſpirant. *ib. Nabathæa regna*] Nabathæa regio eſt Arabiæ quam ſuo nomine appellaſſe voluit (ut narrat) filius Iſmaelis *Nabath*; quæ regio ad ortum reſpectu Italiæ eſt porrecta.
31. *Perſida*] Eſt Perſis, Aſiæ regio notiſſima—*Radiis*] Radiis Solis exorientis.
33. *Scythiam*] Scythia Aſiæ ferociſſimis populis notiſſima regio eſt.
34. *Contraria*] Meridionalis, Septentrionali oppoſita.

4. 39. *Maſſa*] Chao, *ſcilicet.*
48. *Ille*] Deus; nam Deus rerum omnium eſt autor. *Vid. ſuprà*, p. 2. v. 21.
51. *Satus Japeto*] Prometheus eſt, qui univerſis generis humani artifex a poetis dicitur.
52. *Finxit*] Formavit.
53. *Pronáque, &c.*] Cùm alia animalia curvata ſint in terram, homo ſolus ore ſublimi, et ad cœlum erecto, præditus, eſt, ut Deum ad cujus imaginem

Pag. ver.

ginem creatus eſt, contempletur, et cœlum, originem traxit intueatur.

4. 56. *Modò*] Nuper, paulò ante.

57. *Converſa*] In figuram quam habet commuta

1. *Aurea*] In quatuor ætates hominum vitam titi ſunt. Ethnici, quas metallorum n auri, argenti, æris et ferri inſcripſerunt, *ib. eſt*] Facta eſt.——*Vindice*] Punitore.

5. 9. *Præcipites*] Præruptæ, declives.

15. *Nullo cogente*] Sine ullâ culturâ.

18. *Jovis arbore*] Quercu Jovi ſacrâ.

23. *Ibant*] Currebant.

26. *Subiit*] Succeſſit.

30. *Exegit*] Diviſit.

32. *Pependit*] Ab arboribus *ſcil.*

33. *Subiere*] Ingreſſi ſunt.

35. *Cerealia ſemina*] Frumenta. Serendi m Ceres docuit.

6. 37. *Ænea proles*] Ætas eſt precedente adhuc d cui ab ære, viliori metallo, nomen inditum.

40. *Venæ*] Metalli deterioris, quod in venis invenitur.

46. *Inſultavêre*] Impetum fecerunt, ſaltâſſe ſunt

51. *Stygiis*] Styx eſt fluvius inferorum, ubi Deus habitat, et umbris imperat.

54. *Utroque*] Et ferro et auro.

58. *Imminet*] Invigilat. intendit.

62. *Aſtræa*] Filia fuit Aſtræi Arcadiæ regis, ve vis, ut alii volunt; quæ ob æquitatem *Juſtitia* dicta.

7. 4. *Olympum*] Montem in confinio Theſſaliæ et cedoniæ.

5. *Pelion*] Mons Theſſaliæ, inter quem et O pum Oſſa porrigitur.

7. *Pater Saturnius*] Jupiter Saturni filius.

 2. F

Pag. ver.

7. 1. *Facto*] De inſidiis loquitur, quas Lycaon ipſi Jovi paraverat.

3. *Referens*] Revolvens animo.—*Lycaoniæ convivia menſæ*] Lycaon, ſæviſſimus rex Arcadiæ, hoſpitum trucidatorum carnes convivis apponebat.

10. *Nobilium*] Majorum gentium.

8. 11. *Plebs*] Dii minores, adſcriptitii, indigetes. *ib.* *A fronte*] In aditu hujus viæ,

22. *Anguipedum*] Gigantum.

24. *Corpore*] Gigantum ſodalitio.

25. *Nereus*] Deus marinus, qui ſæpe pro Oceano ponitur.

29. *Trahatur*] Corrumpatur,

9. 38. *Impia manus*] Conjurantium in Auguſtum.

50. *Olympo*] Vide ſuprà, p. 7. v. 4. Olympus, propter excelſitatem, pro ipſo Cœlo poſitus; à quo Jupiter ipſe *Olympius* dictus eſt.

54. *Mænala*] Seu Mænalus, mons Arcadiæ.——Sic et *Cyllenus* et *Lyceus*.

56. *Arcados*] Lycaonis regis Arcadiæ. Genitivus Græcus.

10. 69. *Penates*] Sunt dii maximè regioni, urbi aut domui cuipiam proprii.

1. *Domus*] Lycaonis.

2. *Erynnys*] Feritas. Impietas. Inhumanitas.—Furia infernalis.

6. *Partes aſſenſibus implent*] Nutibus et manibus ſe Jovi aſſentire ſignificant.

11. 20. *Tela*] Fulmina, a Cyclopibus confecta.

23. *Æoliis*] Æoli ventorum regis.——*Claudit*] Quia nubes depellit, cœlùmque ſerenat Aquilo.

24. *Inductas*] Terræ, ceu velum.

36. *Cæruleus frater*] Neptunus. *Rector Pelagi*.

12. 47. *Satis*] Segetibus. frumentis. poſtquam in herbam eorum germen erupit.

48. *Sacris*]

Pag. ver.

48. *Sacris*] Penatibus.
50. *Indejecta*] Non obruta.
55. *Ducit*] Movet.
61. *Phocæ*] Vituli marini.
63. *Nereïdes*] Maris nymphæ, Nerei filiæ.
13. 68. *Siſtere*] Quieſcere.—v. 70. *Tumulos*] Colles.
74. *Phocis*] Regio non eſt inter Bœotiam et Atticam; jacet vero inter Bœotiam et Ætoliam.
80. *Conſorte*] Pyrrhâ *ſcil.* *Adhæſit*] Appulit.
81. *Corycidas*] Nymphas antri Corycii, ſic dicti a Nymphâ Coryciâ.
82. *Themin*] Cœli Terræque filiam.
85. *Stagnare*] Demerſum.
91. *Tricuſpide telo*] Tridente.
93. *Murice*] Concha, ex cujus ſanguine purpureus color conficitur.
94. *Tritona*] Erat Triton Neptuni et Amphitrites filius, comes ejuſdem, et Tubicen.
14. 97. *Turbine*] Ab ore anguſto.
98. *Aëra concepit*] Spiritu inflata eſt.
99. *Utroque*] Oriente et Occidente. Hyperbole.
101. *Receptus*] Regreſſus, aquarum *ſcil.*
105. *Exire*] Prodire, extare.
113. *Patruelis origo*] Quippe Deucalion Promethei, Pyrrha Epimethei; Prometheus et Epimetheus Japeti ſoboles.
119. *Erepta*] Ut ſola ſuperſtes fuiſſet.
15. 124. *Paternis*] Promethei *ſcil.*
127. *Exempla*] Exemplaria.
129. *Sortes*] Oracula, et Deorum reſponſa.
130. *Cephiſidas*] Cephiſi amnis, ex Parnaſſo manantis, et præter fluentis Delphos.
131. *Nondum liquidas*] Imo limo turbidas. *Vada*] Quia intra alveum continebantur.
134. *Deæ*] Themidis, cui ſacer Cephiſus, *Vid. ſuprà*, v. 130.

Pag. Ver.

144. *Magnæ parentis*] Terræ *ſcil.*

146. *Pyrrha*] Deucalionis uxor.

16. 151. *Promethides Epimethida*] *Vide ſup.* p. 14. v. 113.

156. *Augurio*] Interpretatione, conjecturâ.—*Titania*] Pyrrha Japeti Titanis nepotis.

166. *Cæpta*] Nondum ad ſimulacri alicujus perfectam formam expolito.

174. *Fæmineo*] Pyrrha, quæ lapides poſt terga etiam projecerat.

17. 6. *Morando*] Tempore.

8. *Nilus*] Amnis, qui ſingulis annis Ægyptum, regionem alioqui ſiccam, inundat et fœcundat.

9. *Sidere*] Sole.

17. *Vapor*] Calor.

18. 23. *Python*] Serpens miræ magnitudinis ex terra poſt diluvium natus—Apollo illum interfecit.

28. *Gravem*] Gravidam. plenam.

32. *Pythia*] Apud Græcos nobilitata ſunt quatuor ludorum genera, Olympiaci, Pythii, Iſthmii, Nemeæi.

33. *Rotâve*] Aut curru.

1. *Peneïa*] Daphne fuit filia Peneï, Theſſaliæ fluvii, cujus conſitæ ripæ lauris; unde locus datus fabulæ; nam laurus Græcè Daphne dicitur.

3. *Delius*] Apollo, in Delo (Ægei maris inſulâ) unà cum ſorore Dianâ, natus eſt.

4. *Cornua*] Arcum.—

19. 15. *Eliſo*] Impulſo.

16. *Arce*] Cacumine.

25. *Phœbes*] Dianæ, Phœbi ſorori.

27. *Multi*] Proci *ſcil.*

29. *Hymen*] Nuptiæ; nam Hymen eſt Deus nuptiarum præſes.

20. 32. *Tædas jugales*] Nuptias.

48. *Oſcula*] Os. parvo ora.

63. *Hor.*

Pag. ver.

21. 63. *Horridus*] Hirſutus, incultus.

64. *Delphica tellus*] Delphi, urbs Phocidis in Achaia ad Parnaſſum mont. Apollinis oraculo clariſſima.

65. *Claros*] Opidum Ioniæ. *Tenedos*] Inſula in mari Ægeo. *Patarea*] Sita fuerant *Patara* juxta mare Lycium in Aſiâ minore.

77. *Vibrabant*] Agitabant.

78. *Retro dabat*] Regiciebat.

81. *Admiſſo*] Feſtino.

82. *Vacuo*] Patente; ubi nec arbores, nec ſegetes.

84. *Inhæſura*] Correpturo.

22. 90. *Tergo*] Daphnes fugientis.

93. *Peneïdas*] Patris Peneï Theſſaliæ fluvii: nam alius fuit Elidis in Peleponneſo.

98. *Libro*] Cortice.

111. *Poſtibus Auguſtis*] Quia in veſtibulo ædium Auguſti laurus fuit poſita, in qua corona querna (quæ *civica* dicebatur) ſuſpenſa eſt.

23. 115. *Pæan*] Eo nomine Græcis dictus eſt Apollo.

9. *Protea*] Marinum Deum, quem voluerunt Poetæ quaſcunque libuiſſet poſſe formas induere.

10. *Ægæona*] Ægæon eſt Marinus Deus, Ponti et Terræ filius.

11. *Dorida*] Nympham, Oceani et Tethyos filiam, Nerei conjugem, ex quo Nereïdes.

18. *Signaque ſex*] Sedebat itaque Phœbus in Æquatore; hinc inde Zodiaci ſignis diviſis.

24. 10. *Clymeneïa proles*] Phaeton.

25. 46. *Palus*] Styx: Orcus.

59. *Axe*] Synecdoche, pro toto curru, cui Sol inſidet.

64. *Enitantur*] Conſcendant.

69. *Tethys*] Oceani uxor.

73. *Impetus*] Primi mobilis impetuoſa rotatio.—— *Contrarius* Signa namque Zodiaci ſol pertranſit mundo contrarius.

74. *Rotatis*]

Pag. ver.

26. 74. *Rotatis*] Circumactis.

75. *Axis*] Celerrima illa rotatio cœli.

78. *Ferarum*] Scorpionis ac Leonis, Zodiaco ſignis.

81. *Hæmonios arcus*] Sagittarium, Centaurum, Chironem, Theſſalum.

26. 83. *Scorpion*] Signum eſt cœleſte.

27. 105. *Quà licuit*] Quantum potuit.

109. *Juga*] Currûs ſellam.

115. *Lucifer*] Venus ita dicta, quoniam aſſidua ſolis aſſecla, prima poſt illius obitum, ultima ante ortum apparet.

28. 129. *Quinque per arcus*] Quinque circulos, (qui et Zonæ dicuntur) Arcticum et Antarcticum, Tropic. Cancri et Capricorni, et Æquinoctialem.

135. *Preme*] Deprime currum.

138. *Anguem*] Draconem, ſignum cœleſte, inter duas Arctos ſeu Urſas collocatum.

139. *Aram*] Sidus auſtrale, non longè a cauda Scorpii.

156. *Tethys*] Oceani conjux, et Climenes mater.

29. 157. *Et facta eſt*] Et apertus eſt immenſus orbis.

165. *Labant*] Vacillant.

166. *Inami*] Vacuo.

171. *Triones*] Urſa major, cujus ſtellæ veteres Triones dixerunt.

176. *Boöte*] Sidus cœleſte, quod et Arctophylax dicitur, et bubulci more plauſtrum agere videtur.

184. *Meropis*] *Subaud.* filius. Merops enim fuit Climenes maritus.

30. 185. *Pinus*] Navìs, ex pinu facta. Metonomycè.——
ib. Præcipiti] Rapido, impetuoſo.

186. *Fræna*] Gubernaculum.

189. *Non eſt fato*] Fata non ſinunt.

199. *Cuſpide*] Caudâ reflexâ.

217. *Athos*]

Pag. ver.

31. 217. *Athos*] Macedoniæ mons altiſſimus. *Taurus*] Mons totius Aſiæ maximus. *Tmolus*] Mons Phrygiæ. *Oete*] Mons Theſſaliæ.

218. *Ide*] Mons Phrygiæ ad Troadem ſpectans.

219. *Helicon*] Mons Bœotiæ, Muſis ſacer. *Hæmos*] Mons Thraciæ, in quo Orpheus, Œagri et Calliopes filius, a Mænadibus diſcerptus eſt.

220. *Ætne*] In Sicilia. *Geminatis ignibus*] Tam ſuis, quam incendii Phaëtontæi ignibus.

221. *Parnaſſus*] Mons Phocydis. *Eryx*] In Sicilia. *Cynthus*] In Delo inſula. *Othrys*] In Theſſalia.

222. *Rhodope*] In Thracia —*Mimas*] Mons Ioniæ.

223. *Dindyma*] Montes Troadis. *Mycale*] Mons et urbs Cariæ. *Cithæron*] In Bœotia.

224. *Caucaſus*] Mons in Scythia.

225. *Oſſa, Pindus, Olympus*] Montes Theſſaliæ.

226. *Alpes*] Italiam a Gallia diſterminantes. *Apenninus*] Montium tractus Italiam dividens.

237. *Libye*] Africæ pars aridiſſima, ſic dicta a Lybia Nympha Epaphi uxore.

239. *Dircen*] Fontem, caloribus jam exhauſtum.

240. *Amymonen*] Amymone fuit Danai filia in fontem apud Argos, converſa.—*Ephyre*] Corinthus, ubi fons Pirene, Muſis ſacer.

32. 242. *Tanais*] In Scythia, Europam ab Aſia dividens.

243. *Peneos*] In Theſſalia.—*Caycus*] In Myſia, Teuthantiam irrigans regionem.

244. *Iſmenos*] In Bœotia. *Erymanthus*] In Arcadia.

245. *Xanthus*] Fluvius Trojæ.——*Lycormas*] Evenus in Ætolia, flavas volvens arenas.

246. *Mæandros*] In Phrygia fluvius.

247. *Eurotas*] In Laconia.

248. *Euphrates*] Notiſſimus Aſiæ fluvius.—*Orontes*] Syriæ fluvius.

Pag. ver.

32. 249. *Thermodon*] In Thracia.——*Ganges*] Maximus Indorum fluvius.—*Phaſis*] Colchorum.——— *Iſter*] In Pannonia, qui et Danubius dicitur.

250. *Alpheos*] In Arcadia. *Spercheïdes*] In Theſſalia.

251. *Tagus*] In Hiſpania fluvius.

252. *Mæonias*] Eſt Mæonia eadem quæ Lydia, Aſiæ minoris regio, in quâ Cayſtrus fluvius cygnis ſuis a Poëtis celebratus.

254. *Nilus*] Celeberrimus Ægypti fluvius.

257. *Iſmarios*] Thracios ab Iſmaro Thraciæ monte.

258. *Rhenus*] In Germania fluvius.—*Rhodanum*] In Gallia.—*Padum*] ſeu Eridanum, in Italia.

259. *Cui*] Romanis. Metonymia eſt.

261. *Cum conjuge regem*] Plutonem cum Proſperina.

264. *Cycladas*] Ægæi maris inſulas, in orbem collectæ.

33. 269 *Dorida*] *Vide ſuprà*, p. 23. v. 11.

290. *Fac*] Pone.

291. *Frater*] Neptunus.

294. *Utrumque*] Polum.

34. 296. *Atlas*] Mons Mauritaniæ, qui propter altitudinem cœlum ſuſtinere dicitur.

303. *Manibus*] Inferis.

312. *Aurigam*] Phaëtontem.

35. 324. *Eridanus*] Padus. *Vide ſuprà*, p. 32. v. 258.

1. *Naiades Heſperiæ*] Phaëthuſa, Lampetia, et Phœbe, ſorores erant Phaëtontis.

11. *Percenſuit*] Perluſtravit.

12. *Mox*] Cum corpus non invenerat.

16. *Heliades*] Solis filiæ.

22. *Dederant*] Continuaverant.

36. 42. *Nuribus Latinis*] Italis puellis.

37. 1. *Stheneleïa proles*] Cycnus Stheneli filius.

4. *Ligurum*] Ligures ſunt Italiæ populi, inter Varum et Macram amnes ſiti.

9. *Junctura*]

Pag. verſ.

37. 9. *Junctura*] Pellicula, quâ continentur cycnorum digiti.

16. *Deſicit orbem*] Ubi deliquium et eclipſim patitur.

24. *Ipſe*] Jupiter.

38. 1. *Ubi*] Aglauros in lapideam ſtatuam fuit converſa.

2. *Atlantiades*] Mercurius filius Maiæ, quæ Atlantis fuit filia.——*Dictas*] Athenas.

3. *Æthera*] Cœlum.

4. *Genitor*] Jupiter.

7. *Matrem*] Maiam, unam Pleiadum.

8. *Sidonida*] Fuit Sidon antiquiſ. et celeberr. Phœniciæ civitas.

10. *Regale*] Agenoris Phœnicum regis Beli filii.

12. *Filia*] Europa, Agenoris filia.

39. 22. *Toris*] Pulpis, eminentioribus muſculorum partibus.——*Palearia*] Pelles, ex boum collo pendentes.——*Armis*] Humeris.

25. *Lumen*] Oculi.

40. 2. *Dictæa rura*] Cretam inſulam in quâ mons Dicte.

3. *Pater*] Agenor. *Cadmo*] Europæ fratri.

*10. *Solis*] Deſertis.

14. *Caſtalio antro*] Delphis, ubi erant Apollinis oracula.

17. *Preſſo*] Repreſſo et tardo, ne anteiret vaccam.

19. *Cephiſi*] Bœotiæ fluvii, ex Parnaſſo fluentis.——*Panopes*] Urbis Phocidis.

41. 35. *Tyria*] Phœnices, Cadmi ſocii. Tyrus enim et Sidon urbes fuerunt vicinæ.

45. *Qui*] Inter duas Urſas in cœlo ſpectatur.

50. *Fecerat*] Id eſt, Meridies erat.

42. 78. *Cingitur*] Id eſt, in ſe ipſum convolvitur, et quaſi coarctatur.

43. 95. *Spatium*] Magnitudinem.

Pag. ver.

44. 112. *Signa*] Imagines in aulæis pictæ.
125. *Plangebant*] Id eſt, in terram palpitantes jacuerunt.
127. *Tritonidis*] Minervæ.
129. *Hos*] Quatuor alios, Udæum, Chthonium, Hyporenorem et Pelorem nominat Apollodorus.
Ib. *Sidonius hoſpes*] Cadmus Phœnix, nam Sidon eſt urbs Phœniciæ. *Vide ſuprà*, p. 48, v. 8.
130. *Phœbeis*] Apollinis oraculo.

45. 2. *Soceri*] Quia Harmoniam, vel Hermoniem, Martis et Veneris filiam uxorem duxit.
3. *Nataſque et nepotes*] Ino, (ex qua Melicerta et Learchus) Semelen (matrem Bacchi) Agaven, (ex quâ Pentheus) et Autonoën, (matrem Actæonis.)
8. *Nepos*] Actæon, venationi addictus.
13. *Mons*] Citharon, Mons Bœotiæ clariſſimus.
17. *Hyantius*] Bœotius; nam fuerunt Hyantes veteres Bœotiæ populi.
18. *Lina*] Retia, ex iis facta. Metonymicè.

46. 29. *Viva*] Naturali.
33. *Dea ſylvarum*] Diana.
39. *Iſmenis*] Filia Iſmeni, Bœotiæ fluvii.

47. 68. *Autonoëius*] Actæon Autonoës filius.

48. 104. *Compendia*] Per compendioſas vias.

49. 112. *Comites*] Qui cum Actæone fuerant.
115. *Refert*] Reflectit.

50. 13. *Pario*] Pro quovis marmore candido, quale ex Paro Ægæi maris inſula exportabatur.
27. *Avertere*] Id eſt, *Tu modo* abi.
31. *Cereris*] Id eſt, Panis edendi.
33. *Inexpleto lumine*] Oculis, qui ſatiari non poterant.

51. 48. *Unice*] Unicus, quem amo; vel qui amari dignus es, unus multorum.

60. *Inopem*]

Pag. ver.

51. 60. *Inopem*] Non cui parum eſt, ſed cui non eſt quod cupit.

52. 66. *Faciem*] Imaginem, quæ in lacu repræſentabatur,

78. *Liquefacta*] Aquâ, quæ *liqueſcere* quodammodo videatur, dum ſedatur et componitur.

82. *Cæco*] Secreto.

53. 97. *Sorores Naïdes*] Cephiſi et Lyriopes Nymphæ filius fuit Narciſſus; ejus ſorores adeoque fuerunt fontium et fluviorum Nymphæ.

5. *Agenore*] Fuit Antonoë Cadmi filia, Cadmus verò Agenoris filius. *Vide ſuprà*, p. 40. v. 3.

6. *Tyriâ pellice*] Ab Europa, quem è Phœnicia eripuit Jupiter.

9. *Semelen*] Cadmi filiam, Bacchi matrem.

54. 15. *Contentam*] Semelem.

19. *Saturnia*] Saturni filia.

21. *Ab his*] Dein.

26. *Epidauria*] Ex Epidauro, Argolidis in Peloponneſo, urbe Æſculapii templo nobili.

55. 53. *Cyclopum*] Cyclopes ſunt Vulcani in fabricandis fulminibus miniſtri.

58. *Infans*] Bacchus.

56. 1. *Vati*] Tireſiæ, qui cæcus fuit.—*Achaïdas*] Achaia eſt regio Græciæ, Peloponneſo contermina.

3. *Echionides*] Echionis et Agaves filius.

10. *Liber*] Bacchus, Jovis et Semeles filius.

13. *Sorores*] Ino et Autonoë.

21. *Anguigenæ*] Thebani ex droconis dentibus, a Cadmo ſeminatis, orti.

57. 48. *Patrem*] Jovem *ſcil.*

49. *Adriſio*] Abantis Argivorum regis filius, pater Danaës,

Pag. ver.

Danaës, qui neque Bacchum neque ejus ſacra admiſit.

58. 54. *Avus*] Cadmus Agaves pater. *Athamas*] Rex Thebarum, Æoli filius, Cadmi gener.

62. *Cruentati*] Penthei ſervi, vulnerati a comitibus Bacchi,

6. *Acœtes*] Sub imagine Acœtis.

7. *Mæonia*] Regio minores Aſiæ.

59. 18. *Oleniæ*] Amaltheæ, Jovis nutricis, ab Oleno Bœotiæ urbe, ſic dicta.

19. *Taygeten*] Unam ex Pleiadibus.

21. *Delon*] Inſulam Ægæi maris, Apollini ſacram.

Ib. *Diæ*] Eadem eſt quæ Naxus, Baccho ſacra, inſula.

60. 38. *His*] Qui Bacchum cœperunt.

58. *Proreus*] Qui prora præerat, Melanthus, *ſcil.*

61. 80. *Manus*] Turba.

82. *Ipſum*] Bacchum.

85. *Navale*] Locus eſt, in quo ſtant aut reponuntur naves.

62. 96. *Curvamina flecti*] Græciſmus eſt.

91. *Panda*] Recurva, qualis eſt Delphini.

63. 126. *Cithæron*] Mons Bœotiæ, Bacchi ſacris inclytus.

137. *Sorores*] *Vide ſuprà*, p. 56. v. 13.

138. *Aper*] Pentheum aprum eſſe credit mater, Bacchi et furoris plena.

144. *Actæonis*] Fuit Autonoë Actæonis mater.

64. 157. *Iſmenides*] Thebanæ mulieres, ab Iſmeno Bœotiæ fluvio, ſic dictæ.

1. *Minyëias*] Ex Minya filia Orchomeni prognata.

3. *Sorores*] Lucinoë (al. Leucippa) Arſippa (al. Ariſtippe. al. Arſinoë) et Alcithoë.

4. *Sacerdos*]

Pag. ver.

64. 4. *Sacerdos*] Fortaſſe Tireſias.

65. 12. *Ignigenam*] Quia fulminis ictu editus.

13. *Thyoneus*] A matre Semele, quæ etiam Thyone dicta.

14. *Lenæo*] A torculari ſeu lacu; Gr. Ληνός.

21. *Gange*] Indiæ fluvius.

22. *Lycurgum*] Regem Thraciæ, qui vites in Bacchi contemptum bipenni cædebat.

26. *Senex*] Silenus, Bacchi nutritius, et comes.

31. *Iſmenides*] *Vide ſuprà*, p. 64. v. 157.

32. *Minyeïdes*] *Vide ſuprà*, p. 64. v. 1.

66. 45. *Derceti*] Veneris filia, aut ipſa Venus.

46. *Palæſtini*] Populi Syriæ, a Palæſtinâ urbe.

47. *Filia*] Semiramis.—*Pennis*] Columbæ.

51. *Idem paſſa eſt*] A Sole, terræ ſibi ſacratæ vindice.

67. 4. *Urbem*] Babylonem. *Semiramis*] Nini Aſſyriorum regis uxor.

5. *Primos gradus*] Amoris.

12. *Fieret*] Strueretur.

20. *Quantum*] Quaſi dicat, minimum.

68. 39. *Verſato Cardine*] Januâ apertâ

49. *Ipſa*] Thiſbe.

69. 72. *Faciem*] Colorem.

78. *Pomi*] Fructus mori arboris color ex albo in urbicundum tranſmutatus.

70. 83. *Amores*] Amatum Pyramum.

94. *Ebur*] Pro vagina ex ebore.

71. 1. *Minyeïa*] *Vide ſuprà*, p. 64. v. 1.

12. *Quod tu*] Crepuſculum.

72. 2. *Matertera*] Ino, ſoror Semelis.

5. *Athamantis*] Fuit Athamas Æoli filius, rex Thebarum.

6. *Numinis*] Baccho, cujus Ino erat nutrix.

7. *Natus*]

Pag. ver.

72. 7. *Natus*] Bacchus, Semele ex Jove natus.
8. *Mæonios*] Tyrrhenos, de quibus ſuprà.
9. *Nati*] De Pentheo a matre lacerato loquitur.
10. *Minyeïdas*] *Vide ſuprà*, p. 94. v. 1.

73. 13. *Ipſe*] Bacchus.
21. *Senta*] Squallida et inertia.
29. *Forum*] Ubi cauſas audit Minos.
35. *Sorores*] Furias Eumenides. Tres fuiſſe dicuntur, Tiſiphone, Alecto, et Magæra.

74. 41. *Tityos*] Jovis et Elaræ filius.
42. *Tantale*] Fuit Jovis ex Nympha Plotæ filius.
44. *Siſyphus*] Æoli filius latrocinio infamis.
47. *Bilides*] Beli nepotes, Danai filiæ quinquaginta, quæ omnes præter unam Hypermneſtram ſuos maritos occiderunt.
55. *Sorores*] Furiæ. *Vide ſuprà*, p. 73. v. 35.
64. *Iris*] Thaumantis et Electæ filia, Deorum nuncia, Junonis præſertim famula.
66. *Importuna*] Gravis, moleſta.

75. 71. *Æoli*] Athamantis, Æoli filii.
74. *Erynnis*] Tiſiphone, una Furiarum.
85. *Echidnæ*] Viperæ. Hydræ Lernææ.

76. 98. *Cum geminâ*] Ino uxor eſt illi viſa leæna; ut filii duo, Learchus et Melicerta catuli.
108. *Hos uſus*] Hunc fructum, ut hac rabie tenearis
115. *Neptis*] Inûs mater fuit Harmonia, Cadmi uxor, quam Venus ex Marte genuerat.
116 *Patruo*] Neptuno, Jovis fratri.
119. *Iönia*] Mare eſt Ionium ad occaſum Epiri et Peloponneſi.
122. *Graiumque*] Aphrodite.

77. 1. *Sidoniæ comites*] Mulieris Thebanæ, quæ Cadmi Sidone oriundi ſocius nupſerant.
3. *Cadmeïila*] Ino, Cadmi filiam.

5. *Pellice*]

Pag. ver.

77. 5. *Pellice*] Semele.
6. *Invidiam fecêre*] Odium excitârunt in Junonem.
20. *Iſmenides*] Vide p. 64. v. 157.

78. 1. *Agenorides*] Cadmus, Agenoris filius. *Natam*, &c.] Ino et Melicertam.
6. *Conjuge*] Hermione.
9. *Num ſacer*] Sacrum fuiſſe Draconem ſuſpicatur Cadmus quem interfecit.

80. 2. *Nepos*] Bacchus ex Semele.
3. *Abantiades*] Acriſius eſt Abantis filius, rex Argivorum.
10. *Nepotem*] Perſea, a quo poſtea Acriſius diſco per imprudentiam interfectus eſt.
12. *Viperei monſtri*] Caput Meduſæ, vipereis capillis formidabile, quod Minervæ ſcuto aptavit.
15. *Gorgonei*] Gorgones, tres fuerunt ſorores. Meduſa, Stheno, et Euriale, Phorci Cetûſque filiæ.

81. 3. *Fertur*] Perſeus.
12. *Atlas*] Promethei frater, Japeti et Pleiones filius, rex Mauritaniæ.
18. *Poma*] Heſperidum, quæ Heſperi filiæ fuerunt, fratris Atlantis.
22. *Ille*] Atlas.
23. *Sortis*] Oraculi.—*Themis*] Cœli et Terræ filia, Deorum antiſtes. *Vide ſuprà*, p. 13. v. 82.

82. 1. *Hippotades*] Æolus, Jovis ex Arceſta filius, Hippotæ nepos. *Vide ſuprà*, p. 11. v. 23.
3. *Ille*] Perſeus, Danaës filius.

83. 7. *Arva*] Cephei, Phœnicis filii, Andromedæ patris, regis Æthiopum.
8. *Maternæ*] Quippe auſa erat Caſſiope, Andromedæ mater, de pulchritudine cum Nereïdibus contendere.

Pag. ver.

83. 9. *Ammon*] Jupiter. *Injuſtus*] Cùm mater, non filia, in culpâ fuiſſet.

11. *Abantiades*] Perſeus, Abantis pronepos. *Vide ſuprà*, p. 57. v. 49.

84. 35. *Illâ*] Danaë Perſei matre, de qua ſuprà, p. 80. v. 10.

47. *Balearica*] A Belearum inſularum incolis, qui peritiſſimi habiti ſunt funditores.

52. *Præpes*] Aquila, Jovis ales.

58. *Inachides*] Perſeus, ab Inacho Argivorum rege, quibus Acriſius avus imperabat, ſic dictus.

85. 68. *Bibulis*] Jam madefactis.

86. 12. *Cepheni*] Qui Cephei aulam frequentabant.

20. *Agenorides*] Sic. cl. Mattaire. Quâ de causâ prorſus neſcio.—al. *Abantiades*.

23. *Phorcydas*] Seu Phorcynidas, Phorci filias, et Gorgonum ſorores. *Pephredo* et *Enyo*, (quibus addunt nonnulli *Dino*.) Quæ vetulæ erant a nativitate, et hinc *Grææ* dictæ.

24. *Traditur*] Per vices ab alterâ alteri.

34. *Pegaſon*] Equus alatus, ex Meduſæ ſanguine procreatus.

87. 39. *Sola*] Meduſa.

47. *Ægide*] Clypeo.

48. *Nata Jovis*] Minerva.

1. *Danaëius*] Perſeius. *Vide ſuprà*, p. 80. v. 10.

8. *Phineus*] Cephei frater, cui deſponſata erat Andromeda.

88. 17. *Corniger*] In Libyæ deſertis templo celeberrimo Jupiter ſub arietis forma colebatur.

30. *Ille*] Phineus.

34. *Stetit*] Affixa eſt.

89. 46. *Fratrem*] Perſeum, cujus ut et ipſius Palladis pater erat Jupiter.

48. *Limnate*]

Pag. -ver.

89. 48. *Limnate*] Nympha paluſtris.

53. *Crinale*] Faſcia.

58. *Confudit*] Hypallage. *Confudit in ore fracta oſſa.*

90. 69. *Harpen*] Enſem falcatum, quo Meduſæ caput amputavit.

74. *Syenites*] A Syene, urbe Ægypti ad Nilum.

75. *Libys*] Ex Africâ, quæ et Libya dicta eſt.

79. *Actoriden*] Actoris filium.

86. *Sperchioniden*] Sperchei, fluminis Theſſaliæ, filium.

91. *Expertem*] Fruſtrà a bello abſtinentem.

92. 124. *Cinyphius*] A Cinypho, Africæ fluvio.

125. *Marmaridæ*] Marmari filii.

126. *Latus hauſit*] E latere confoſſo ſanguinem elicuit.

129. *Naſamoniaci*] Fuerant Naſamones populi Libyæ, furto viventes.

144. *Mendeſius*] Fuit Mendes urbs Ægypti.

93. 152. *Hâc*] Perſei *ſcil.*

155. *Bellona*] Belli Dea.

163. *Chaonius*] Sunt Chaones populi Arabibus contermini.

94. 176. *Cyllenide*] Quam a Mercurio, in Cyllene nato, acceperat.

179. *Ab hoſte*] Meduſæ capite, quod hoſti ademerat.

96. 230. *Phorcynida*] *Vide ſuprà* p. 86. v. 23.

235. *Obnoxia*] Dejecta.

1. *Patrios*] Argos.

3. *Prœtum*] Filium Abantis, Acriſii fratrem.

1. *Seriphi*] Inſulæ, ex Sporadibus. Quâ a Polydecte contumelioſè poſt expeditionem exceptus Perſeus, eum in ſaxum convertit.

Pag. ver.

97. 1. *Tritonia*] Pallas, a Tritone Africæ palude, ubi educata fuit.

3. *Cythna, Gyara*] Inſulæ, ex Cycladibus in mari Ægæo.

7. *Fontis*] Quem, ad Heliconis radices pedis percuſſu aperuit Pegaſus; unde *Hippocrene* dictus eſt.

8. *Præpetis*] Volucris equi.

10. *Vidi*] Pegaſum ex Meduſæ ſanguine in terram dedelapſo natum.

19. *Mnemonidas*] Muſas, Mnemoſynes, ſeu Memoriæ filias.

98. 25. *Pyreneus*] Thrax Tyrannus, qui Daulida Phocidis urbem occupavit.

99. 7. *Deæ Dea*] Palladi Muſa.

9. *Pellæis*] Fuit Pella Macedoniæ oppidum, in Emathia regione.

11. *Lucinam*] Junonem, Dianam, ſeu Lunam, parturientibus faventem Deam.

19. *Hyanteâ*] Bœoticâ, dicti enim Bœotii antiquitus Hyantes.

100. 28. *Typhoëa*] Fuit Typhon Erebi et Terræ filius; belli, quod Jovi Gigantes intulerunt, autor.

33. *Et ſe*] Inde factum eſt, ut Ægyptii multa animalia pro Diis colant.

34. *Dux gregis*] Aries. *Vide ſuprà*, p. 88, v. 17.

37. *Soror Phœbi*] Diana. *Saturnia*] Juno, Saturni filia, in vaccam.

38. *Cyllenius*] *Vide ſuprà*, p. 94. v. 176.

40. *Aonides*] Ab Aonia, montanâ parte Bœotiæ.

101. 7. *Trinacris*] Sicilia.

10. *Auſonio*] Italo.

11. *Pachyne*] Pachynus in Græciam, Lilybæus in Africam vergit.

12. *Ætna*]

Pag. ver.

101. 12. *Ætna*] Mons Siciliæ maximus, et notiſſimus ob ignes quos emittit.

16. *Rex*] Pluto.

23. *Erycina*] Ab Eryce, Siciliæ monte.

102. 28. *Triplicis*] Jovi cœlum, Neptuno maria, Plutoni Tartara.

36. *Cereris filia*] Proſerpina.

39. *Patruo*] Siquidem illa Jovis filia, hic Jovis ejuſdem frater.

44. *Ditem*] Plutonem.

45. *Hennæis*] Henna urbs Siciliæ.

46. *Cayſtros*] Ioniæ fluvius.

103. 66. *Palicorum*] Fuerunt Palici fratres duo Jovis et Thaleæ Nymphæ filii.

67. *Bacchiadæ*] Syracuſas intelligit, ab Archia conditas, qui et ipſe Bacchiadum unus fuit.

69. *Cyanes*] Nympha a Plutone in fontem converſa. *Arethuſæ*] Nympha fuit, Dianæ comes.

77. *Anapis*] Siciliæ fluvius.

104. 80. *Saturnius*] Pluto.

105. 12. *Anus*] Metanira ſive, Meganira, de quâ aquam petiit Ceres. *Vide* Faſt. l. iv.

18. *Maculas*] Quales habet Stellio.

106. 15. *Veſtigia damni*] Zonam.

19. *Fallere*] Intercipere.

107. 26. *Alpheïas*] Arethuſam dicit Elidis fontem; quâ cum Alpheus fluvius ſuas in Sicilia aquas miſcet

52. *Invidioſa*] Invidiam Jovi motura.

108. 71. *Parcarum*] Quæ tres dicuntur eſſe, Clotho, Lacheſis, et Atropos.

109. 83. *Phlegethontide*] Phlegethon unus eſt ex inferiorum fluviis, flammis æſtuans.

2. *Acheloïdes*]

Pag. ver.

109. 2. *Acheloïdes*] Sirenes, Acheloi fluvii et Calliopes Muſæ filiæ.

14. *Medius*] Qui utriuſque rationem haberet, nec tamen alterutri in totum faveret.

110. 16. *Nunc Dea*] Quòd Luna eadem eſt quæ Proſerpina et Diana, ex æquo utrumque Hemiſphærium illuſtrant.

1. *Finierat*] Nempe Calliope.—*Nobis*] Muſis.

8. *Emathides*] Pieri filiæ, ab Emathia Europæ regione oriundi, poſtea Macedonia dicta.

111. 1. *Tritonia*] Minerva a Tritone fluvio, Bœotiæ.

2. *Aonidum*] *Vide ſuprà*, p. 100. v. 40.

5. *Mæoniæ*] Lydiæ, a Mæone fluvio, vel rege.

9. *Phocaïco*] Fuit Phocæa Æolidis civitas, quæ purpurâ claruit.

11. *Illa*] Arachne Idmonis filia.

13. *Hypæpis*] Oppidulo Lydiæ, in deſcenſu Tymoli montis ad Caſtri pratum.

26. *Pactolides*] Fuit Pactolus Lydiæ fluvius, aureas arenas volvens.

112. 34. *Torvis*] Subintel. *oculis.*

38. *Nocet*] Deliram dicit vetulam.

45. *Mygdonides*] Ex Mygdonia Phrygiæ regiuncula, Lydiæ vicina.

113. 61. *Aënum*] In quo lana purpureo colore imbuebatur.

66. *Tranſitus*] Unius coloris ad alium.

70. *Cecropia*] Athenienſi, a Cecrope Athenarum rege. —*Scopulum Mavortis*] Areopagum.

71. *Litem*] Inter Neptunum et Minervam, utri Cecropiæ urbe nomen imponere jus eſſet.

77. *Ferum*] Equum.

78. *Sibi dat*] Pallas ita ſeipſam in tela effingit.

114. 87. *Rhodopen*] Strymonis filia, Hæmi uxor.

90. *Pygmæa*]

Pag. ver.

114. 90. *Pygmææ*] Pygmæi ſunt populi montana Indiæ incolentes, quorum longiſſimi pedes duos non excedunt.

93. *Antigonem*] Laomedontis filiam.

98. *Cinyran*] Aſſyriorum rex.——*Orbum*] Filiabus privatum.

103. *Mæonis*] Arachne.

104. *Europen*] *Vide ſuprà*, p. 38. v. 12.

115. 108. *Aquilâ*] Jove, aquilæ formam aſſumente, ut Aſterien in coturnicem mutatam raperet.

109. *Olorinis*] Jovis in cygnum mutati, ut Ledam Tyndari uxorem violaret.

111. *Nycteïda*] Antiopen, Nyctei filiam.

112. *Amphitryon*] Alcmenæ maritus.——*Tirynthia*] Alcmena; a Tiryntho, urbe Argis vicina.

113. *Danaen*] *Vide ſuprà*, p. 84. v. 35. et alibi.—*Aſopida*] Æginam Aſopi Bœotiæ regis filiam.—*Igneus*] Jupiter in ignem converſus.

114. *Mnemoſynen*] *Vide ſuprà*, p. 97. v. 19.—*Deoïda*] Proſerpinam, Gr.

116. *Æolia*] Arne, Æoli filia. *Enipeus*] Theſſaliæ fluvius.

117. *Aloïdas*] Othum et Ephialten, ex Iphigeniâ Aloei gigantis conjuge—*Biſaltida*] Theophanen Biſaltidis filiam.

118. *Et te*] Cererem.

119. *Crinita*] Meduſa.

120. *Melantho*] Deucalionis filia.

122. *Agreſtis*] Cum Admeti pavit armenta.

124. *Iſſen*] Leſbiam, Macarei filiam.

125. *Erigonem*] Icari filiam, poſtea inter ſidera relatam.

126. *Geminum*] Parte anteriore hominis, poſteriore equi formam referentem,

130. *Fluva*]

Pag. ver.

115. 130. *Flava*] Formoſa Pallas.

131. *Rupit*] Telam pictam, quæ Deorum adulteria continuit.

132. *Cytoriaco*] Buxeo, a Cytoro Galatiæ monte buxo abundante.

133. *Idmoniæ Arachnes*] Quia erat Idmonis filia. *Vide ſuprà*, p. 111. v. 11.

116. 139. *Hecateïdos*] Aconiti ab Hecate, filia Perſæ, quæ mater erat Medeæ, inventi.

4. *Sipylum*] Urbem in Libyâ.

7. *Conjugis*] Amphionis, Jovis ex Antiopa filii.— *Artes*] Lyræ *ſcil.* per quas Thebanos muros extruxit. Niobe verò neptis ipſius Jovis, cum Tantali filia fuerit, qui Phrygiæ et Lydiæ imperitabat.

117. 14. *Iſmenides*] Thebanæ mulieres: *Vide ſuprà*, p. 64. v. 157.

15. *Latonæ*] Cæi Titanis filiæ, Dianæ et Apollinis matri.

29. *Soror*] Tâygete, una ex Pleïadibus, Atlantis filia.

31. *Socero*] Amphion enim, Niobis maritus, filius fuit Jovis ex Antiopa. *Vide ſuprà*, p. 116. v. 7.

118. 40. *Cæo*] *Vide ſuprà*, p. 117. v. 15.

46. *Delos*] Latuit tum ſub aqua Delos inſula, quam emergere juſſit Neptunus, et locum parturienti præbere.

59. *Cynthi*] Qui Deli mons fuit.

66. *Tantalis*] Niobe.

119. 71. *Phœbe*] Diana.

72. *Cadmeïda*] Thebanam, a Cadmo extructam.

73. *Campus*] Hippodromus.

84. *Armo*] Equi *ſcil.*

86. *Fræna dabat*] Ut fugeret.

92. *Admiſſa*]

Pag. ver.

119. 92. *Admiſſa*] Equi colla in fugam concitati.

121. 138. *Efferor*] Viva ad ſepulchrum feror.

122. 3. *Mycenæ*] Quas Pelops vel certe ejus poſteri auxiſſe feruntur.

4. *Calydon*] Urbs Ætoliæ, a Calydone Endymionis filio.—*Dianæ*] Quod ab Œnæo rege primitias diis omnibus reliquis offerente prætetita eſt.

5. *Orchomenos*] Urbs Arcadiæ.

123. 6. *Meſſene*] In Peloponneſo.—*Patræ*] In Achaia.—*Cleonæ*] Oppidulum Argolidis.

7. *Pylos*] A Neleo Neſtoris patre regnata.—*Trœzen*] Urbs eſt Peloponneſi; at nondum Pittheus, Theſei avus maternus, ibi regnavit.

12. *Agmina*] Fortè, Amazonum.—*Mopſopios*] Athenienſes, a Mopſo rege.

13. *Tereus*] Thraciæ rex, Martis filius.

15. *Pandion*] Rex Athenarum.

17. *Procnes*] Pandionis filiæ.

18. *Gratiæ*] Tres fuerunt, Aglaia, Thalia, Euphroſyne.

19. *Eumenides*] *Vide ſupra*, p. 73. v. 35.

26. *Itys*] Terei et Procnes filius.

27. *Titan*] *Vide ſupra*, p. 1. v. 10.

31. *Soror*] Philomela.

124. 35. *Cecropios*] Athenienſes, a Cecrope rege.—*Piræa*] Pyræum fuit navale, et portus Athenienſis.

128. 142. *Trieterica*] In Trienalis expeditionis memoriam, quam in Indiam Bacchus ſuſcepit.

143. *Sithoniæ*] Thraciæ. Sithonia pars eſt Thraciæ.

144. *Rhodope*] Mons Thraciæ.

130. 196. *Cecropidum*] Athenienſium, Procnes et Philomeles.

Pag. ver.

130. 1. *Minyæ*] Argonautæ, Theſſaliæ populi, quibus Minyas, Orchomeni fluvii filius, nomen dedit. ——*Pegaſæa*] Argo, a Pegaſis Theſſaliæ urbe.

2. *Perpetuâ ſub nocte*] Quia occæcatus.

3. *Phineus*] Agenoris, ſeu Phœnicis filius, rex Arcadiæ, vel potius Thraciæ.——*Juvenuſque*] Calain et Zethem dicit.

4. *Volucres*] Harpyïæ, Ponti et Terræ filiæ, quæ Phinei menſas deprædarentur.

5. *Jaſone*] Argonautarum duce. Æſonis filio.

6. *Phaſidos*] Phaſis fluvius eſt Colchidis.

7. *Regem*] Œten, Medeæ patrem.——*Phryxea*] Pellem arietis, quo Phryxus in Colchos vectus.

8. *Lexque datur*] Hi erant labores, quos Jaſoni Œta impoſuit.

9. *OEetias*] Medea.

132. 49. *Pelaſgas*] Græcas, a Pelaſgo Jovis filio.

51. *Germanam*] Chalciopem. Phryxi uxorem, qui Jaſoni favebat. - *Fratrem*] Abſyrtum.

63. *Charybdis*] Gurges.

65. *Scylla*] Scopulus in freto Siculo.

133. 74. *Hecates*] Perſæ filiæ, quæ Œetæ patruo, Solis filio nupſerit, cui Circen, Medeam, et Abſyrtum pepererit.

134. 94. *Triformis*] Hecates; triplici capite, equi, canis, et hominis; vel, Luna in cœlis, Diana in terris, et Hecate in inferis.

96. *Per patrem Soceri*] Per Solem, qui erat Œetæ pater; qui quidem Œeta, ut pater Medeæ futurus erat ſocer Jaſonis. *Vide ſuprà*, p. 133. v. 74.

120. *Implent*] Hortantur.

132. *Hæmonii*]

Pag. ver.

135. 132. *Hæmonii*] Theſſali; ab Hæmo monte Theſſaliæ vicino.

136. 152. *Lethæi*] Somniferi.

158. *Iölciacos*] Theſſalicos; ab Iölco urbe Theſſaliæ.

1. *Æacus*] Jovis et Æginæ filius, rex Œnopiæ, cujus nomen mutavit Ægina.

5. *Terras*] Æginam.

137. 24. *Degenerat*] Contemnit victoriam.

140. 97. *Aſopidos*] Aſopi Fluv. Aſiæ filiæ.

104. *Dodonæo*] Dodona eſt civitas Chaoniæ in Epiro, ſic dicta a Dodone Jovis et Europæ filia.

141. 128. *Telamon*] Æaci filius. Reliqui autem duo ſunt Peleus, ex eadem Endeïde Chironis filia, et Phocus, ex Pſamathe Nerei filia.

135. *Myrmydonas*] A Gr. μύρμηξ formica.

1. *Regem*] Æacum.—*Cephalus*] Deionis filius, cui pater fuit Æolus; al. Marcurii et Herſes, Cecropis filiæ.——*Pallante creati*] Clytus et Butes.

3. *Phocus*] *Vide ſuprà*, p. 141. v. 128.

142. 16. *Actæis*] Athenienſibus. *Vide ſuprà*, p. 13. v. 74.

20. *Nereïus*] Phocus. *Vide ſuprà*, p. 141. v. 128.

25. *Dea*] Pſamathe.

30. *Orithyiæ*] Erecthei Athenienſium regis filia; quam Boreas rapuiſſe dicitur.

143. 35. *Alter*] Secundus.

37. *Hymetti*] Qui Atticæ mons eſt.

52. *Hæc*] Aurora.

60. *Erecthida*] Procrin. Erecthei filiam.

144. 62. *Fide*] Pro fidei.

74. *Teneris*] Coargueris.

Pag. ver.

145. 87. *Cynthia*] Diana, a Cyntho Deli inſulæ monte.
91. *Laiades*] Œdipus Laii Thebanorum regis filius.
93. *Vates*] Sphynx, monſtrum ex Typhone et Echidna natum; capite et vultu puellam, aliſ avem, reliquo corpore leonem referens.
95. *Themis*] *Vide ſuprà*, p. 13. v. 82.
95. *Aoniis*] *Vide ſuprà*, p. 13. v. 74.
97. *Feram*] Vulpem.
103. *Lælapa*] Canem Cephalo a Procri datum.
110. *Gortyniaco*] Cretenſi; Gortyn enim, ſeu Gortys, Cretæ inſulæ urbs eſt.
146. 122. *Marmora*] In quæ fera et canis mutati ſunt.
148. 196 *Duplici*] Telamone et Peleo.
149. 1. *Dædalus*] Faber Athenienſis.
3. *Pelago*] Nam inſula erat, clauſus inſuper Labyrinthi ſui cuſtodia, quo, propter navatam Paſiphaæ, Minois conjugi, in amoribus operam, a Minoë detruſus erat.
5. *Minos*] Jovis et Europæ filius. Cretæ rex.
24. *Boöten*] Signum cœleſte, ſicut et Helice, ſeu Urſa; et Orionis enſis.
150. 39. *Delos, Paros*] Ægæi inſulæ Cyclades.
48. *Aquā*] Mari, quod Icarium dictum eſt, ſicuti et inſula Samo proxima ab eodem Icariæ nomen accepit.
151. 1. *Ætnæa*] Sicilia, ubi mons Ætna.
2. *Cocalus*] Siciliæ rex: qui Minoem dicitur ſuſtuliſſe.
4. *Theſea*] Ægæi et Æthræ filium; qui Minotaurum interfecit.—*Tributum*] Ob cædem Androgei Athenienſibus a Minoë impoſitum.
11. *Calydon*] Urbs Ætoliæ.—*Meleagron*] Ænei Regis et Althææ filium.
15. *Lyæo*] Baccho.

19. *Latoidos*]

Pag. Ver.

151. 19. *Latoidos*] Dianæ, Latonæ filiæ.

152. 24. *Epiros*] Quæ et Chaonia dicta.

29. *Indis*] Elephantinis.

33. *Cererem*] Segetem.

42. *Tyndaridæ*] Caſtor et Pollux, vulgò Tyndari filii crediti.

44. *Pirithöo*] Ixionis filio.

45. *Theſtiadæ*] Toxeus et Plexippus, Theſtii filii, Althææ fratres, Meleagri avunculi—*Lynceus*] Alpharei filius.

46. *Idas*] Lyncei frater.—*Cæneus*] Elati filia, in marem a Neptuno mutata.

47. *Leucippus*] Apharei frater, Perieris filius.—*Acaſtus*] Peliæ Theſſalorum regis filius.

48. *Hippothoos*] Geryonis, ſeu Cercyonis filius.—*Dryas*] Iapeti, vel Ægypti filius.

49. *Actoridæ*] Eurytus et Creatus, Actoriis filii.—*Phyleus*] Augeæ filius.

153. 50. *Telamon*] *Vide ſuprà*, p. 141, v. 128.—*Creator*] Peleus, Telamonis frater.

51. *Pheretiade*] Admeto, Pheretis filio.—*Hyantes Iolao*] *Vide ſuprà*, p. 45. v. 17. Iphicli filio.

52. *Eurytion*] Iri filius.—*Echion*] Mercurii filius.

53. *Naryciuſque Lelex*] A Naryce, urbe Locridis.—*Panopeus*] Phoci filius.

54. *Hippaſus*] Euryti filius.—*Neſtor*] Nelei filius.

55. *Et quos*] Œneſtor, Alcona, Amycum et Dexippum, Hippocratis filios.—*Amyclæ*] Urbe Laconiæ, ab Amycla, Lacedemonis filio

56. *Sacer*] Laërtes, Ulyſſis pater.—*Ancæo*] Lycurgi filio. Arcas erat, nam Parrhaſia urbs eſt Arcadiæ.

56. *Ampycides*] Mopſus vates, Ampyci filius.

53. *OEclides*]

Pag. ver.

153. 58. *Oeclides*] Amphiaraus vates, Œcles filius.—*Tegeæa*] Atalanta, Tegeâ Arcadiæ urbe oriunda; Iaſii filia.
65. *Calydonius heros*] Meleager.
154. 86. *Echionio*] Echionis. *Vide ſuprà*, p. 153. v. 52.
90. *Pegaſæus*] *Vide ſuprà*, p. 130. v. 1.
102. *Cornua*] Aciem nempe in aprum inſtruxerant.
155. 106. *Pylius*] Neſtor, qui Pylo imperavit.
113. *Fratres*] Caſtor et Pollux.
132. *Arcas*] *Vide ſuprà*, p. 153. v. 56.
156. 138. *Ancipitem*] Utrinque acutam.
140. *Ocupat ferus*] Aper *ſcil.*
146. *Ægides*] Theſeus Ægei filius.
152. *Æſonides*] Jaſon. *Vide ſuprà*, p. 130. v. 5.
155. *Oenidæ*] Meleager. *Vide ſuprà*, p. 151. v. 11.
157. 167. *Nonacria*] Atalante, a Nonacri Arcadiæ monte.
175. *Theſtiadæ*] *Vide ſuprà*, p. 132. v. 45.
178. *Mavortius*] Bellicoſus; vel ex Marte genitus.
158. 194. *Theſtias*] Althæa, Theſtii filia. *Vide ſuprà*, p. 151. v. 11. p. 152. v. 45.—*Sorores*] Parcæ.
159. 223. *Eumenides*] *Vide ſuprà*, p. 73. v. 35.
160. 268. *Eveninæ*] Eveni, Ætoliæ fluvii, accolæ.
161. 1. *Amnis*] Achelous.
3. *Ixione natus*] Pirithous, ex Centaurorum genere.
7. *Lelex*] *Vide ſuprà*, p. 153. v. 35.
12. *Pelepeia*] Phrygiam Tantalo Pelopis patri regnatam.—*Pittheus*] Pelopis filius.
162. 17. *Atlantiades*] Mercurius, a matre Maia, Atlantis filia.
163. 54. *Bacca Minervæ*] Oliva.
165. 109. *Tyanius*] Ex Tyana, Cappadociæ urbe, in Phrygiam advectus.

1. Nec

Pag. ver.

165. 1. *Nec minus*] Non minorem habet potentiam, quam Proteus, ſe in varias figuras mutandi. —*Autolyci*] Autolycus Anticleæ, quæ Ulyſſem peperit, genitor; cujus uxor, nomine Metra, Eriſicthonis fuit filia.

166. 14. *Tryopeïus*] Eriſicthon, Triopæ filius.

18. *Deæ*] Cereri.

21. *Deoïa*] Cerealis. *Vide ſuprà*, p. 115. v. 114.

167. 50. *Oreada*] Montanam Nympham.

168. 76. *Hæmoniam*] Theſſaliam.

170. 135. *Triopeïda*] Metram *ſcil.* nam Metræ pater fuit Eriſicthon, qui Triopæ filius. *Vide ſuprà*, p. 166. v. 14.

142. *Mihi*] Achelous loquitur.

161. 146. *Telo*] Quod Achelöo Hercules eripuit. *Vid. ſeq.*

1. *Neptunius*] Theſeus, Neptuni nepos.

9. *Deianira*] Œnei Ætoliæ regis filia, deinde Herculis uxor.

12. *Parthaone nate*] Œneus.

14. *Soccrum*] Siquidem Jupiter, Herculis genitor Deianiræ ſocer fuiſſet.

172. 23. *Alcmeua*] *Vide ſuprà*, p. 115. v. 112.

173. 66. *Tirynthius*] Hercules, a Tirynthe Argis urbe vicina. *Vide ibid.*

69. *Lernææ*] Lerna Palus in Peloponneſo, ubi vixit Hydra ſerpens quam Hercules occidit.

174. 96. *Agreſtes*] Deformes cornu altero avulſo.

101. *Neſſus*] Unus ex Centauris Ixionis filiis.—*Virginis*] Deianiræ.

175. 104. *Jove natus*] Hercules.—*Eveni*] Evenus Ætoliæ fluvius, Lycormas dictus. *Vide ſup.* p. 32. v. 245.

112. *Aonius*] Hercules, Thebis Bœotiæ cujus montana pars Aonia dicitur, oriundus. *Calydonida*] Deianiram, Calydone oriundam.

123. *Orbes*]

Pag. ver.

175. 123. *Orbes*] Rota, cui pater tuus Ixion affixus verſatuſque eſt.

176. 135. *Novercæ*] Junonis.

136. *Cenæo*] A Cenæo promontorio Eubœæ.

140. *Amphitryoniaden*] Herculem. *Vide ſuprà*, p. 115. v. 112.—*Ioles*] Euryti Œchaliæ regis filiæ.

155. *Lichæ*] Herculis ſervo.

177. 165. *OEten*] Montem Theſſaliæ.

179. *Saturnia*] Juno.

183. *Buſirin*] Ægypti regem, Neptuni ex Libya filium.—*Parentis*] Terræ.

184. *Antæo*] Gigante in Libya, Terræ filio.—*Paſtoris Iberi*] Geryonis, regis Hiſpaniæ.

186. *Tauri*] Ignivomum illum dicit, quem ad ſe adducere Herculem juſſit Euriſtheus.

178. 187. *Elis*] Ubi Augeæ regis ſtabulum expurgavit.—*Stymphalides*] Stymphalis, Agri Arcadici lacus, ubi aves, humanis veſcentes carnibus, occidit partim, partim æris tinnitu fugavit.

188. *Parthenium*] In Arcadia, ubi cervum Dianæ aſſecutus eſt Hercules.

189. *Balthcus*] Hippolitæ *ſcil.* Amazonum reginæ, juxta Thermodonta Scythiæ fluvium habitantium.

190. *Pomaque*] Heſperidum.

192. *Aper*] Quem in Erymantho Arcadiæ monte, vinctum ad Euryſtheum deduxit.

196. *Dominum*] Diomedem, Thraciæ regem.

197. *Moles Nemæa*] Leo, qui Argivi agri Nemæam ſylvam infeſtabat.

198. *Cæli*] In gratiam Atlantis.

203. *Euryſtheus*] Stheneli filius, Mycœnarum rex qui Junonis odio obſequens, Herculem ad difficillima quæque coëgit.

232. *Viſuras*]

Pag. ver.

179. 232. *Viſuras iterum*] Namque ſine illius Trojam capi non poſſe erat in fatis: quapropter Philocteten una cum ſagittis ad bellum Græci perduxerunt.

233. *Pæante ſatum*] Philoctetem.

235. *Vellere*] Pelle Leonis.

180. 251. *Vulcanum*] Ignem.

253. *Mulciber*] Vulcanus, ſive ignis.

268. *Tirynthius*] *Vide ſuprà*, p. 173. v. 66.

181. 2. *Ciconum*] Cicones populi fuerunt Thraciæ.

3. *Nequicquam*] Quia infeliciter ceſſerunt nuptiæ.

6. *Lacrymoſo*] Lacrymas ciente.

11. *Rhodopeius*] Thracius. Nam Thraciæ mons e Rhodope altiſſimus.

13. *Tænaria*] Tænaros eſt Laconiæ Littus, in quo eſt ſpecus, per quem Hercules etiam exiſtimatur ad inferos deſcendiſſe.

15. *Perſephonen*] Proſerpinam.

16. *Dominum*] Plutonem.

182. 22. *Meduſæi*] Cerberum, Echidnæ, ex Typhaone progeniem, a Meduſæ ſanguine ortum.

28. *Rapinæ*] De Proſerpina à Plutone rapta. *Vide Metamorph.* l. 5. v. 386. *ſeq.*

36. *Hæc*] Eurydice.

37. *Uſum*] Eurydices *ſcil.*

41. *Tantalus*] *Vide ſuprà*, p. 74. v. 42.

53. *Jecur*] Titii *ſcil.* vide *ib.* v. 41.

46. *Regia conjux*] Proſerpina Plutonis uxor.

183. 51. *Avernas*] Fuit Avernus lacus Campaniæ, Plutoni dicatus.

56. *Ne deficeret*] Ne Eurydice deeſſet.

57. *Amans*] Orpheus.

Pag. ver.

184. 65. *Qui*] Vir, qui, cùm, capite inclinato, Cerberum ab Hercule ad ſuperos attractum vidiſſet, diriguit.

69. *Olenos*] Letheæ conjux; uxoris crimen, quæ ſe pulchritudine deabus præponere auſa fuerat, non veritus ſuum ſacerum; quamobrem unà cum illa in lapidem verſus eſt.

71. *Ide*] *Vide ſuprà*, p. 31. v. 218.

73. *Portitor*] Charon, qui inferorum portus præeſt.

74. *Ripâ*] Stygis.—*Cereris*] *Vide ſuprà*, p. 5. v. 35.

184. 76. *Erebi*] Id eſt, Inferorum.—Erebus, ex Chao et Caligine progenitus, fuit Lethi pater.

77. *Hæmon*] Mons Thraciæ, Boreæ maximè obnoxius.

4. *Diis genitus*] Apolline *ſcil.* et muſa Calliope.

5. *Umbra*] Quia arbores cantûs dulcedine illectæ illuc confluxerunt.—*Chaonis arbos*] Quercus, cujus generis arboribus Chaonia (Epiræ provincia) abundat.

6. *Nemus Heliadum*] Populi. *Vide ſuprà*, p. 35. v. 16.

7. *Innuba*] Caſta. Daphne in laurum converſa nunquam nubere voluit.

10. *Genialis*] Genio et voluptati dicata.

18. *Succincta*] Quia in vertice tantùm frondes pinus emittit.

19. *Deûm mater*] Quæ Cybele eſt ſeu Rhea.—*Cybeleius Attis*] A Cybele adamatus, qui cùm in Segarithide Nymphâ peccâſſet, ſibi manus violentas parabat, verùm Deæ miſeratione in pinum mutatus.

185. 1. *Turbæ*] Arborum, *ſcil.* *Metas*] Speciem exhibens Pyramidum.

2. Deo]

Pag. ver.

185. 2. *Deo*] Apollini.

4. *Carthæa*] Una ex quatuor Ceæ inſulæ urbibus, Cypariſſi patria.

22. *Cancri*] Syderis cœliſtis.

186. 28. *Materiâ*] Cervo,

37. *Aderis*] Ex Romanâ conſuetudine, cupreſſus Diti, id eſt, lacrymis et luctibus, fuit conſecrata.

1. *Amyclide*] Hyacinthus Amyclæ, Amyclarum in Laconia conditoris, filius.

6. *Genitor*] Apollo. Orpheus loquitur.

8. *Eurotan*] Laconiæ fluvium. Amyclas Hyacinthi patriam præterfluentem.—*Immunitam*] Non niſi virtute civium cuſtoditam.

187. 11. *Iniqui*] Aſperi.

22. *Tænarides*] Hyacinthus Lacon, a Tænaro Laconiæ promontorio ſic dictus.—*Orbem*] Diſcum.

35. *OEbalide*] Ab Œbalia Laconiæ urbe.

188. 46. *Heros*] Ajax Telamonius, è cujus ſanguine natus flos Hyacinthus.

55. *Ducta eſt*] Exarata eſt.

58. *Hyacintbia*] Sacra in Hyacinthi honorem.

189. 1. *Illa*] Venus.

2. *Virtus*] Adonidis, *ſcil.*

5. *Cinyreïus*] Adonis Cinyræ filius.

20. *Simulamnia*] Adonia vocabantur ſacra, in Adonidis honorem quotannis celebrata.

23. *Perſephone*] Proſerpina, quæ pellicem Mentham in cognominem herbam mutavit.

190. 31. *Venti*] In Anemonem Adonis converſus fuit, cujus flos *nunquam ſe apertit, niſi vento* (ἀνέμῳ Gr.) *ſpirante; unde et nomen accepit.* Plin. lib. 1. 23.

Pag. ver.

190. 2. *Threïcius vates*] Orpheus.

3. *Nurus Ciconum*] Bacchantes Thraciæ mulieres; ſunt enim Cicones populi Thraciæ ad Iſmarum montem. *Vide ſuprà*, p. 181. v. 2.

16. *Berecynthia*] Cujuſmodi in ſacris Cybeles, quæ Berecynthia a Berecyntho Phrygiæ monte dicitur uti conſueverant.

191. 22. *Mænades*] Bacchæ a Gr. μαίνεσθαι id eſt, *furere*, ſic dictæ. *Titulum*] Gloriam.

38. *Divellere*] Ritus fuit diſcerpendi tauros in ſacris Bacchicis.

192. 54. *Flumen populare*] Hebrum.

55. *Methymnææ*] Fuit Methymna urbs Leſbi, inſulæ Thraciæ oppoſitæ, quam hodie Mitylenen appellant.

67. *Lyæus*] Bacchus.

69. *Edonidas*] Thracias. Edones namque populi ſunt Thraciæ.

193. 2. *Sui*] A ſe amati.

3. *Pactolon*] *Vide ſuprà*, p. 111. v. 16.

6 *Silenus*] *Vide ſuprà*, p. 65. v. 26.

8. *Midan*] Phrygiæ regem.

9. *Cecropio*] Athenienſi.——*Eumolpo*] Muſei filio, et Orphei diſcipulo.

194. 14. *Lucifer*] Veneris ſtella, quæ prima poſt ſolis occaſum apparens dicitur Heſperus; Auroram autem prima antegrediens, Phoſphorus et Lucifer.

15. *Juveni*] Baccho.

22. *Berecynthius*] A Berecyntho, monte in Phrygia.

30. *Heſperidas*] Heſperi filias, quæ hortos aureis pomis pretioſos, habuiſſe dicuntur.

33. *Danaën*] *Vide ſuprà*, p. 84. v. 35.

37. *Cerealia*]

Pag. ver.

194. 37. *Cerealia*] *Vide ſuprà*, p. 102. v. 36.
195. 41. *Auctorem muneris*] Bacchum ſeu vinum.
48. *Lenææ*] *Vide ſuprà*, p. 65. v. 14.
53. *Sardibus*] Sardes urbs Lydiæ Crœſi regia, quam Pactolus præterfluebat.
63. *Pana*] Paſtorum Deum.
68. *Hypæpis*] Urbe Lydiæ Veneri ſacra.
196. 72. *Tmolo*] Deo montis. *Vide ſuprà*, p. 31. v. 217.
74. *Arboribus*] Quibus cingebatur.
76. *Deum*] Pana.
78. *Barbarico*] Inculto,
81. *Parnaſſide*] Ex Parnaſſo, Appollini ſacro,
90. *Delius*] Apollo: *Vide ſuprà*, p. 18. v. 3.
197. 108. *Agricolam*] Tonſorem; et ſimul Midam.
1. *Fratris*] Dædalionis, in accipitrem mutati.—*Secutis*] Interfectâ a Dianâ Chione fratris filia; et quæ Pelei causâ evenerant.
2. *Ceyx*] Phoſphori ſeu Luciferi filius; Trachinis rex. *Vide Metamorph.* lib. xi. v. 272.
4. *Clarium*] Fuit claros Ioniæ civitas juxta Colophonem, Apollinis oraculo nobilis.
5. *Phorbas*] Theſſalus, Lapithæ filius, latro ferox.—*Phlegyis*] Populi fuerunt Theſſaliæ ſacrilegi, templum etiam Delphicum ſpoliare aggreſſi.—*Invia*] Inacceſſa.
7. *Halcyone*] Æoli filia, Ceycis conjux.
198. 14. *Securus*] Sine ulla anxietate,
22. *Hippotades*] Æolus, Hippotæ Trojani ex filiâ Segeſtâ et Jove, nepos.
25. *Incommendata*] Non illis curæ ſunt.
35. *Æolidos*] *Vide ſuprà*, p. 197. v. 7.
36. *Sidereus*] Ceyx, *ib.* v. 2.
Ignis] Amor.

40. *Cauſam*]

Pag. ver.

199. 40. *Cauſam*] Quâ uxori perſuadet, ut ſe diſcedere permittat.
46. *Navalibus*] *Vide ſuprà*, p. 61. v. 85.
47. *Pinum*] *Vide ſuprà*, p. 30 v. 185.
59. *Lumine*] Oculis.
200. 79. *Egerit*] Haurit.
201. 94. *Acheronta*] Infernum. Acheron ex ejus fluviis eſt unus.
202. 126. *Athon, Pindum*] *Vide ſuprà*, p. 31. v. 217, 225.
143. *Olympo*] Cœlo.
145. *Æolis*] *Vide ſuprà*, p. 197. v. 7.
203. 162. *Iris*] Arcus varicolor à lumine ſolis refracto in nube aquosâ.
164. *Cimmerios*] Populi fuerunt Sarmatiæ ad Paludem Mœoticam, et Boſphorum.
204. 199. *Herculeâ*] Trachine, ab Hercule ædificata.
205. 218. *Senior*] Somnus.
219. *Thaumantidos*] Iridis Thaumantis filiæ juſſa.
206. 234. *Falſæ*] Deceptæ.
207. 278. *Littera*] Epitaphium.
208. 295. *Sua*] Sui compos.
302. *Prædelaſſat*] Laſſos et debiles reddit.
209. 318. *Pendentibus*] Natantibus ſuper.
320. *Nepotibus*] Ex Halcyone filiâ procreatis.
210. 1. *Ixione natus*] Perithous.
2. *Feros*] Centauros, nube genitos.
4. *Hæmonii*] Theſſali.—*Ipſi*] Neſtor.
6. *Hymenæon*] Nuptiale carmen.
9. *Feſellimus*] Falſum fuit, propter ortam rixam deinde et pugnam.
211. 24. *Vindicis*] Theſei.
28. *Ægides*] Theſeus Ægæi filius.
31. *Bimembres*] Centauri biformes.

36. *Ophionides*]

Pag. ver.

211. 36. *Ophionides*] Ophionis filius.
38. *Funale*] Lychnuchum, de laqueari fortè pendentem.
41. *Lapithæ*] Theſſaliæ populi, Perithoi olim imperio parantes.
45. *Pellæus*] Pellâ Theſſaliæ urbe oriundus.
212. 54. *Quam*] Veneficiis et incantationibus infames præſertim mulieres Theſſaliæ.
58. *Pinu*] In qua figebantur votiva Dianæ.
63. *Primitium*] Principalem, magnum.
213. 90. *Figis*] Dryantem alloquitur.
99. *Neſſo*] Neſſus, unus ex Centauris, Ixionis et nubis filius.
214. 109. *Carcheſia*] Carcheſium eſt poculum procerum cujus anſæ a ſummo ad imum pertinent: ſed hoc in loco pro vino poſitum.
110. *Oſſææ*] In Oſſa monte nutritæ, vel captæ.
112. *Amento*] Locum erat, quo jaculum medium ſeu haſta, ut jaci poſſet, religabatur.
129. *Ixione natum*] Perithoum.
215. 131. *Induit*] Et latera ſua transfixa injecit ſuper illam ruptam.
134. *Ægides*] Theſeus.
136. *Bianoris*] Centauri.
140. *Robore*] Clavâ.
147. *Solido dumo*] E ſpiſsâ ſylvâ.
155. *Dolopum*] Theſſaliæ populi.
156. *Æacidæ*] Peleo, Achillis patri.
216. 168. *Duo*] Equi et hominis; nam Centaurus fuit.
170. *Collato Marte*] Cominùs.
184. *Cyllare*] Fuit et iſtud nomen equi Caſtore domiti, ad quem Poëta mox alludit.
217. 190. *Sub illa*] Formâ.

193. *Toris*]

Pag. ver.

217. 193. *Toris*] *Vide ſuprà*, p. 39. v. 22.

201. *Rore maris*] Roſmarino.

218. 225. *Volubilitas capitis*] Volubile ſeu rotundum caput.

231. *Genitor*] Peleus; nam Achillem alloquitur Neſtor.

240. *Gemini*] Centauri.

219. 243. *Pelethronium*] Lapitham Pelethronium Theſſa-ſtæ montem incolentem.

247. *Ampyciden*] Ampyci filium.

253. *Emathii*] Propriè Emathia Macedonia eſt.

257. *Sariſſâ*] Haſtâ.

259. *Equitavit*] Quippe Centaurus.

265. *Paſſa*] Namque Neptuni vim paſſa es.

220. 270. *Phyllei*] Cænei, Phyllo Theſſaliæ oppido oriundi.

278. *Gemitus*] Strepitum.

288. *Inque cruentatus*] Tmeſis.—*Elateïus*] Elati filia.

221. 295. *Deâ*] Junone.

303. *Exemplum*] Sociis, *ſcil.*

312. *Idæ*] Mons Phrygiæ.

315. *Ampycides*] *Vide ſuprà*, p. 219. v. 247.

322. *Unica*] Propter virtutem et peculiarum Metamorphoſim.

222. 323. *Auctore*] Mopſo.

1. *Deus*] Neptunus.

2. *Volucrem*] Cygnum, in quem mutatus fuit Cygnus Stheneli filius. *Vide* p. 37. v. 1. Cujus etiam volucris Cycnus Neptuni filius (ab Achille occiſus) formam induebat.

6. *Sminthea*] Apollinem.

7. *Fratris*] Jovis.

12. *Subit*] In mentem recurrit.

15. *Dei*

Pag. ver.

222. 15. *Det mihi ſe*] Naviget modo, ſeque mihi credat.
17. *Non datur*] Quia tum Achilles non navigabat.
18. *Patruo*] Cycni enim Neptuni filii patruelis fuit Apollo.
19. *Delius*] Apollo, in Delo inſula natus.

223. 30. *Graiæ*] Helenæ.
32. *Thermodontiacâ*] Qualem gerebat Pentheſilea Amazonum, Thermodontis Scythiæ fluvii accolarum, regina;
35. *Deus*] Vulcanus, qui Achilli arma fabricaverat.
40. *Nec ſenſit*] *Nunquam Stygias fertur ad umbras inclyta virtus.* Sen. Herc. Œt. v. 1982.
43. *Tydides*] Diomedes Tydei filius. *Oileos*] Oilei Locrorum regis filius.
44. *Minor*] Menelaus, Atrei filius. *Major*] Agamemnon.
45. *Telamone creato*] Ajaci.
46. *Laërtâque*] Ulyſſi, Laërtæ filio.
47. *Tantalides*] Agamemnon, à proavo Tantalo ſic dictus.

224. 3. *Sigeïa*] A Sigæo Trogæ promontorio.
17. *Æmulus*] Ulyſſes.
24. *Pagaſæa*] Theſſalica, à Pagaſis Theſſaliæ urbe.
25. *Huic*] Telamoni.

225. 26. *Siſyphon*] Latro fuit Siſyphus à Theſeo occiſus.
31. *Frater*] Patruelis; Fratres namque erant Telamon Ajacis et Peleus Achillis pater.
34. *Indice*] Ulyſſi tacitè exprobat, quod coactus ad bellum Trojanum venerit.
36. *Naupliades*] Palamedes Nauplii Neptuni filii, Eubœæ regis filius.
45. *Pœantia proles*] Philoctetes, Pœantis filius.

Pag. ver.

225. 46. *Lemnos*] Inſula, una ex Cycladibus.
226. 61. *Exſilio*] Philoctetis, morte Palamedis.
78. *Vulnus*] Quod à Soco Ulyſſes acceperat.
227. 98. *Ithacus*] Ulyſſes. *Rheſum*] Regem Thraciæ, a Diomede et Ulyſſe interemptum.
107. *Dulichius*] Ulyſſes Dulichii maris inſulæ Ithacæ regnum tenuit.
228. 124. *Laërtius*] Ulyſſes, Laërtæ filius.
229. 145. *Neque*] Tacitè Ajaci, Pelei patrui, ut et Telamonis patris crimen objectat: Phocum namque fratrem ab utroque interfectum nonnulli ſcripſêrunt.
146. *Cyllenius*] Mercurius à Cyllene Arcadiæ monte ub natus dicitur.
156. *Phthyan*] Urbem Theſſaliæ, ubi Peleus Achillis pater commorabatur.—*Scyron*] Inſulam in mari Ægæo, ubi Pyrrhus, Achillis filius, Deidamiam Lycomedis filiam vitiavit.
157. *Patruelis*] Frater. Nam Teucer filius Telamonis ex Heſione, ut Ajax ex Eubœa.
162. *Nereïa*] Thetis Nereï filia; Achillis mater.
230. 171. *Telephon*] Herculis filium.
173. *Leſbon*] Inſulam Ægæi maris.
174. *Tenedon*] Inſulam, Trojæ proximam.—*Chryſen*] *et Cyllam*] Troadis urbes.
175. *Syron*] Unam ex urbibus, quas ante expugnationem Trojæ Achilles cepiſſe dicitur.
176. *Lyrneſia*] Lyrneſi Troadis urbis.
181. *Unius*] Menelai. cui à Paride ademta conjux Helena.
182. *Aulida*] Urbem Bœotiæ, portum habentem ampliſſimum, ex quo tota Græciæ naves ad bellum Trojanum convenerunt.

189. *Atrides*]

Pag. ver.

230. 189. *Atrides*] Menelaus et Agamemnon. *Vide ſuprà*, p. 223. v. 44.

231. 192. *Summa*] Autoritas.—*Sanguine*] Iphigeniæ filiæ immolandæ.

193. *Matrem*] Clytemneſtram.

201. *Junctum*] Vel affinitate, vel quia aſſentiebatur Priami ſententiæ.

215. *Mittor*] Ad Chryſen, Apollinis ſacerdotem, cui filiam reſtitit.

218. *Auctore*] Jove.

232. 221. *Dat*] Cur non dicit, vel facit aliquid,

231. *Telamoniades*] Ajax.

233. *Haud impunè*] Sceptro percuſſit hominem ineptum.

233. 249. *Rheſi*] Rex Thraciæ, qui albis equis in auxilium Trojanorum venit, à Diomede et Ulyſſe occiſus eſt.

253. *Popoſcerat*] Dolon.—*Pro nocte*] Pro nocturna ſua opera.

254. *Benignior*] Beneficentior, gratior.

255. *Sarpedonis*] Jovis ex Europa filii, Lyciæ regis.

257. *Iphitiden*] Iphiti filium, Sarpedonis comitem.

269. *In ſocios*] Pro comitibus.

273. *Actorides*] Patroclus, Actoris nepos, armis indutus Achillis.

234. 274. *Defenſore*] Te, o Ajax.

288. *Cærula mater*] Thetis, mater Achillis, quæ Vulcanum rogavit, ut filio arma fabricaret.

293. *Pleïadas*] Atlantis ex Pleione filias, cœlo relatas.

235. 310. *Naupliades*] Nomen Patronymicum, *i. e.* Nauplii, filius Neptuni, filii Palamedes.

Pag. ver.

235. 313. *Pœantiaden*] Philoctetes eſt Pœantis filius.—*Vulcania*] In quam Vulcanus cælo præcipitatus eſt.

324. *Simoïs*] Troadis rivus.

325. *Achaia*] Græcia, quæ Trojam obſidione premebat.

236. 335. *Dardanio vate*] Heleno, priami filio.

337. *Signum*] Palladium.

350. *Tydiden meum*] Diomedem, Tydei filium, mihi amicum.

353. *Unus*] Diomedes.

356. *Ajax*] Oilei filius.

237. 357. *Eurypylus*] Euæmonis fuit filius.—*Natus*] Thoas rex Ætolorum.

358. *Idomeneus*] Rex Cretenſium.

359. *Frater*] Menelaus. *Vide ſuprà*, p. 223. v. 44.

238. 396. *OEbalio*] Hyacinthi Œbalii ſeu Laconis. *Vide ſuprà*, p. 187. v. 35.

1. *Victor*] Ulyſſes.—*Hypſipyles Patriam*] Lemnum insula ubi Hypſipyle regnabat, quæ patris Thoantis vitæ ſola pepereit, cum ceteræ omnes Lemniades maritos ſuos, patres, filioſque interfeciſſent.

3. *Tirynthia*] Herculis, Tirynthe Peloponneſi urbe nutriti.

4. *Domino*] Philoctete, cui ſagittas Hercules dederat.

6. *Priameïa conjux*] Hecuba.

239. 12. *Antiſtita*] Caſſandra, Apollinis ſacerdos. Priami filia.

17. *Aſtyanax*] Hectoris ex Andromache filius.

20. *Viam ſuadet*] Invitat ad diſceſſum.

27. *Dulichiæ*] Ulyſſis Dulichii inſulæ regis.

32. *Biſtoniis*]

Pag. ver.

239. 32. *Biſtoniis*] Biſtonia Thraciæ urbs.—*Polymneſtoris*] Thraciæ tyranni, Priami generi.

34. *Polydore*] Priami fuit filius natu minimus.

240. 50. *Polyxena*] Priami et Hecubæ fuit filia, quam vivus amaverat Achilles.

57. *Neoptolemum*] Pyrrhum, Achillis filium.

59. *Generoſo*] De ſuo loquitur.

64. *Fallere*] Latere.

242. 106. *Genus hoc*] Priamidas.

107. *Æacidæ*] Ut eſſent, quos Achilles, Æaci nepos, mactaret.

110. *In curſu*] Non finitur.

113. *Penelope*] Ulyſſis uxori.

118. *Ferrea*] Ego in meipſam crudelis.

243. 128. *Hauſtus*] Injectio.

132. *Iſmario*] Iſmarus mons eſt Thraciæ.

244. 156. *Odryſius*] Polymneſtor: Odryſæ ſunt Thraciæ populi.

168. *Troada*] Hecubam Trojanam.

172. *Nomen*] *Can*. *ſepulcrum*, κυνὸς σῆμα dicitur.

173. *Sithonios*] Thracios: quorum pars fuerunt Sithonii.

245. 1. *Symæthide*] Symæthi, Siciliæ fluvii, filia.

3. *Noſtra*] Galatea loquitur.

8. *Præſentior*] Vehementior.

246. 21. *Telemus*] Eurymi filius, inter Cyclopas vates egregius.

26. *Altera*] Galatea, *ſcil.*

31. *Medius*] In medio.

249. 105. *Genitor*] Neptunus.

109. *Nerei*] Galatea Nerei filia.

118. *Ignis*] Amor.

250. 138. *Mole*] A Polyphemo in Acia jactâ.

6. *Incluſa*]

Pag. ver.

250. 6. *Incluſá*] Illic ſtagnante.

251. 8. *Euboïca*] Eubœa Egæi eſt inſula.—*Anthedone*] Urbs eſt Bœotiæ maritima.

9. *Glaucus*] Nuper Deus maris factus ex homine.

18. *Piſcis*] Strabo ait, Glaucum fuiſſe in balænam converſum.

21. *Proteus*] Neptuni et Phœnices filius in omnes formas mutabilis; Phocarum Paſtor.

22. *Triton*] Neptuni ex Amphitrite filius.—*Palæmon*] Athamantis et Inûs filius, Portunus a Latinis dictus.

252. 40. *Niti*] Micare, ſalire.

54. *Tethyn*] Uxor Oceani, Cœli et Terræ filia.

253. 3. *Nutricis*] Caietæ.

5. *Neritius*] Ithacenſis. Neritus mons Ithacæ.

7. *Achæmeniden*] Ulyſſis ſocium.

9. *Barbara*] Trojana.

12. *Nullis*] Ut prius, dum in dumis, Cyclopis timore, latitaret.

15. *Hâc*] *Quâ nunc vehor*, ſcil. Æneæ.

255. 54. *Obliſis*] Expreſſis.

256. 3. *Quam*] Statuam et ſignum Pici oſtendit.

6. *Elide*] Regio Peloponneſi, in qua Piſa ſeu Olympia; ubi Ludi Olympici quinto quoque anno celebrati ſunt.

7. *Dryadas*] Nymphas.

9. *Albula*] Tiberis fluvius.—*Numici*] Laurentis agri fluvius.

10. *Anienis—Almo*] Fluvii in Tiberim defluentes.

11. *Nar*] Umbriæ Fluvius.—*Farfarus*] Sabinorum Fluvius.

12. *Regnum*]. Sacerdotium Dianæ Aricinæ vocabatur regnum, et Sacerdos ipſe rex.

15. *Venilia*]

Pag. Ver.

256. 15. *Venilia Jano*] Uxor fuit Jani, antiquiſſimi regis Italiæ, qui a Romanis poſtea deus habitus eſt.

17. *Laurenti*] Populi Latii, a Laurento urbe.

257. 27. *Filia Solis*] Circe *ſcil.*

29. *Circæa*] Circæum montem a Circe denominatum.

46. *Patrio*] Soli.

258. 63. *Titania*] Titanis ſive Solis filia.

66. *Rebus*] Re ipsâ—Experientiâ.

75. *Memorderat*] Conjunxerat.

259. 82. *Criminibus*] Accuſationibus.

85. *Deos*] Hecaten, Plutonem et reliquos inferos deos.

——*Erebo et Chao*] Ab Erebo et Chao, Id eſt, ab inferis.

86. *Hecaten*] Dianam, quæ veneficiis atque incantamentis præfuit.

97. *Tarteſſia*] Occidentalia. Tarteſſus eſt oppidum Hiſpaniæ Bœoticæ.

100. *Obvia*] Pico, ſi fortè reperire poſſent.

260. 1. *Proca*] Poſt Aventinum regnavit Proca, pater Amulii et Numitoris.

2. *Pomona*] Dea Pomorum, a quibus nomen habuit.

261. 19. *Deus*] Priapus, hortorum Deus, Bacchi et Veneris filius.

21. *Vertumnus*] Unus ex Diis Latinis, ita dictus, quod in formas omnes ſeſe verteret.

36. *Tantòque potentior*] Quanto cultiores hortos habes.—Ellipſis.

39. *Autumni*] Pomorum, quæ per Autumni tempus matureſcunt.

262. 49. *Nec quæ*] Hippodamia.

50. *Timidis*] Id eſt, in timidos.

67. *Prim*

Pag. ver.

262. 67. *Primus*] Vertumno dicabantur fructuum primitiæ.

263. 73. *Idalien*] Venerem, ab Idalio Cypri nemore ſic dictam.—*Rhamnuſidis*] Nemeſis, a Rhamnunte Atticæ oppido, ubi templum habuit.

77. *Teucri*] Fuit Telamonis filius.

82. *Nutrici*] Anaxaretæ *ſcil.*

89. *Triſti*] Quæ triſtem amatorem faciebat.

264. 99. *Pæana*] Hymnos lætitiæ a triumphantibus canuntur.

265. 126. *Lurida*] Livido colore.

129. *Ultor*] Nemeſis.

139. *Salamis*] Urbs Cypri, à Teucro condita.

140. *Proſpicientis*] Venus ita dicta eſt quod Anaxaretem de feneſtra funera Iphidis proſpicientem in ſaxum mutaverit.

150. *Nymphe*] Pomona.

266. 1. *Proximus*] Quia Proca regnum Albanorum obtinuit. Amulius enim, pulſo fratre Numitore, illud invaſit. Is tamen a Romulo et Remo, Rheæ ex Marte filiis quam Numitor genuerat, interfectus fuit, atque idem Avum ſuum ſolio reddiderunt.

4. *Tatius*] Sabinorum dux.

5. *Tarpeia*] Sp. Tarpeii, arcis Romanæ præfecti filia, quæ hoſtibus arcem prodidit.—Illi autem ſcuta pro armillis in illam conjecerunt.

7. *Sati Curibus*] Sabini, quorum Cures urbs fuit Princeps; a quâ Romani, poſt initam ſocietatem, Quirites dicti.

16. *Iliades*] Romulus, Iliæ ſive Rheæ filius.

11. *Saturnia*] Juno.

14. *Jani*] Sacello Jani.

19. *Patentis*]

Pag. ver.

226. 19. *Patentis*] Signum belli, ut clauſum Jani templum ſignum pacis.

23. *Alpino*] Frigidiſſimæ ex Alpibus undiquaque ſcatent aquæ.

267. 25. *Gemini poſtes*] Pro templi geminis portis bifrontis Jani.

27. *Martius*] Romanus. Cui a Romulo *Marte* ſato illud nomen.

33. *Tatium*] Inter pacis conditiones, hoc placuit ut Tatius unà cum Romulo æquâ poteſtate, paribuſque legibus regnaret.

36. *Parentem*] Jovem.

42. *Memoro*] Memini.

47. *Rapinæ*] Romuli ex terris in cœlum auferendi.

49. *Gradivus*] Mars.

268. 59. *Herſiliam*] Hæc Romuli conjux in Diis recenſita Ora vel Hora dicta eſt, quæ apud Romanos qualis Hebe apud Græcos fuit.

74. *Romuleos*] Collem Quirinalem.—*Thaumantea*] Iride, Thaumantis filia.

78 *Conditor*] Romulus.

269. 1. *Samius*] Samo, Icarii maris inſula.

2. *Dominos*] Qualis fuit Polycrates.

7. *Silentum*] Quinquennale ſilentium diſcipulis ſuis præſcripſit.

270. 27. *Armeniæ*] Aſiæ regio, ubi ſæviſſimi leones naſcebantur.

46. *Corporeas*] Carneas.

272. 80. *Veſci*] Carnibus, *ſcil.*

85. *Delphos*] Oracula.

86. *Æthera*] Cœlum.

90. *Atlantis*] Mauritaniæ rex, ideo dictus cœlum ſuſtinere humeris, quòd Aſtrologus fuerit eximius.

Pag. ver.

272. 95. *Styga*] Pro inferis poſuit eam Paludem, de qua toties ſupra.

103. *Minori*] Menelai, cujus major frater fuit Agamemnon.

105. *Abanteïs*] Ab Abante, qui Argis imperavit.

273. 130. *Lucifer*] Stella eſt Veneris quæ etiam Phoſphorus dicitur.

132. *Pallantias*] Aurora Pallantis filia.

133. *Dei clypeus*] Solis orbis.

275. 170. *Milon*] Athleta fuit Crotoniata, qui nudæ dextræ uno ictu taurum interfeciſſe traditur.

174. *Tyndaris*] Helena, Jovis, ſed Tyndari credita, et Ledæ filia.

1. *Advena*] Æſculapius Deus advena fuit Romæ. Cæſar autem Deus indigena.

2. *Marte togaque*] Bello et pace.

7. *Pater hujus*] Auguſti—per adoptionem.

276. 10. *Numidas*] Africæ pupulum.

11. *Jubam*] Mauritaniæ regem; a Cinypho Libyæ fluvio.—*Mithridateis*] Mithridates rex fuit Ponti, minoris Aſiæ regionis.

12. *Pontum*] Regio eſt minoris Aſiæ a Pontico mari cognominata. *Quirini*] Eo nomine appellatum fuiſſe Romulum.

18. *Æneæ genitrix*] Venus.

19. *Pontifici*] Cæſari, qui Calydoni, Ætolorum civitati, imperavit.

27. *Natum*] Æneam.

29. *Turno*] Rutulorum rege.

37. *Sororum*] Parcarum.

277. 47. *Stygius*] *Feralis*, atque *peſſimi ominis*, Styx namque infererum palus.

50. *Litat*]

Pag. ver.

277. 50. *Litat*] Deos placidos litat.
57. *Templum*] Quod fuit Curia Pompeii ubi Senatus habitus.
59. *Cytherea*] Venus.
60. *Æthereâ*] Al. Æneaden. Id eſt, Cæſarem.
61. *Atridæ*] Menelao, Atrei filio.
62. *Diomedeos*] Diomedes inter Græcos fuit fortiſſimus, Ulyſſi amicitia conjunctus.
63. *Genitor*] Jupiter.
64. *Sororum trium*] Parcaram.

278. 75. *Natus*] Auguſtus. per adoptionem.
79. *Mutinæ*] Urbs Galliæ ciſalpinæ.—*Pharſalia*] Ubi Cæſarem inter et Pompeium depugnatum eſt.
80. *Emathia*] Macedonia, ab Emathione rege. Macedoniæ autem Philippi fuerunt in confinio Thraciæ ubi Brutus et Caſſius cum partibus ſuis devicti.
81. *Magnum nomen*] Pompeii *ſcil.*
82. *Romani ducis*] Antonii.—*Conjux*] Cleopatra.—*Tedæ*] Conjugio.
84. *Canopo*] Urbs fuit Ægypti.

279. 94. *Similes*] Rerum geſtarum gloria.—*Annos*] Pro vita ſeu ejus rationes et inſtituo.
113. *Ipſos*] Julium Cæſarum et Auguſtum.
115. *Triformis*] Cœlo, Ætheris, Aeris ; ut Terræ, mariſque Imperium Auguſto relinquatur.
117. *Æneæ comites*] Penates, quos in Italiam ſecum Æneas deportavit.
118. *Indigetes*] Dii ſunt patrii, qui ex hcminibus in Deorum numerum ſunt relati.—*Quirine*] Romulus. *Vide ſuprà*, p. 276. v. 12.

Pag. ver.

280. 122. *Tarpeias*] Capitolium, ita dictum a *Tarpeia* Virgine Sabinorum, in montem Capitolinum a Romanis, ſcutis obruta. *Vide ſuprà*, p. 266. v. 5.

127. *Jamque opus*, &c.] Moris eſt fere Poetarum in operibus ſuis aliquid de ſe dicere, ut hic noſter Poëta.—Horatius etiam ſcribit,

Exegi Monumentum Ære perennius, &c.

132. *Aſtra ferar*, &c.] Ingenio, nominis et famæ celebritate.

FINIS.

Ne vacet Pagina, viſum eſt attexere

ANGELI POLITIANI

ELEGIAM

De Exilio et Morte *OVIDII.*

ET jacet Euxinis vates Romanus in oris:
Romanum vatem barbara terra tegit.
Terra tegit vatem, teneros qui luſit amores,
Barbara: quam gelidis alluit Iſter aquis.
Néc te Roma pudet, quæ tanto immitis alumno,
Pectora habes ipſis barbariora Getis?
Ecqui, Io Muſæ, Scythicis in finibus ægro
Tædia qui morbi demeret, ullus erat?
Ecqui, frigidulos qui lecto imponeret artus,
Aut qui dulciloquo falleret ore diem?
Aut qui tentaret ſalientis tempora venæ,
Aut fomenta manu qui properata daret?
Conderet au oculos mediâ jam morte natantes,
Aut legeret ſummam qui pius ore animam?
Nullus erat: nullus. Veteres, tu dura, ſodales,
Heu procul à Ponto, Martia Roma, tenes!
Nullus erat. Procul ah conjux, parvique nepotes:
Nec fuerat profugum nata ſequuta patrem.

Scilicet

Scilicet immanes Beſſi flavique Coralli,
Aut vos pelliti ſaxea corda Getæ;
Scilicet horribili dederit ſolamina vultu
Sarmata, ab epoto ſæpe vehendus equo?
Sarmata, cui rigidam demiſſo in lumine frontem
Mota pruinoſo tempora crine ſonant.
Sed tamen et Beſſi extinctum, et flevêre Coralli,
Sarmataque: et durus contudit ora Getes.
Extinctum et montes flebant, et ſylva, feræque,
Et fleſſe in mediis dicitur Iſter aquis.
Quin etiam pigro concretum frigore Pontum
Nereïdum lacrymis intepuiſſe ferunt.
Accurrêre leves Paphiâ cum matre volucres,
Arſuroque faces ſuppoſuere rogo.
Quem ſimul obſumpſit rapidæ violentia flammæ,
Reliquias tecto compoſuere cado.
Impoſitumque brevi ſignârunt carmine ſaxum:
" Qui jacet hic, teneri doctor amoris erat,"
Ipſa docum latè ſancto Cytherea liquore
Irrorat niveâ terque quaterque manu.
Vos quoque, Pierides, vati libâſtis adempto
Carmina, ſed noſtro non referenda ſono.

Lately printed by M. Pote, and E. Williams, Eton; *Sold alſo at* No. 2. Crane-Court, *Fleet Street*, London.

The Accidence, or firſt Rudiments of the *Latin Tongue.* A new Edition reviſed.

The Latin Grammar, with the *Proſodia* and *Conſtruings* complete. A new Edition, reviſed and improved.

Exempla Minora; or New Engliſh Examples, to be turned into Latin; adapted to the Uſe of the Lower Forms.

Shorter Examples; or Second Book of Engliſh Examples.

Exempla Moralia; or third Book of Engliſh Examples.

Farther English Examples; or Book of Cautions, in rendering *Engliſh* into *Latin*, containing,

1. *Cautions for Children in making Latin,*
2. *Uſeful Obſervations for the young Beginner,*
3. *Figuræ, or the Figures of Conſtruction, &c.*

Historia Antiqua; or, Antient Hiſtory, to be rendered into *Latin*: containing,

1. The *Hiſtory of the* Heathen Deities.
2. The *Antient Hiſtory of* Greece.
3. The *Antient Hiſtory of* Rome.
4. The *Antient Hiſtory of* Britain.

The Eighth Edition, improved. To which are now added, Maps of Antient *Greece* and *Britain*, with a Plan of *Old Rome*.

Willymott's Peculiar Uſe and Signification of certain Words in the *Latin* Tongue: or, a Collection of Obſervations, wherein the elegant Senſe of *Latin* Words is fully explained by proper *Engliſh Examples.* A new Edition reviſed.

Willymott's Engliſh Particles, exemplified in Sentences, deſigned for Latin Exerciſes, with the proper rendering of each Particle.

The above Examples *are adapted to the Rules of the Latin Grammar.*

Lately printed, &c.

Electa ex Ovidii Metamorphoseôn Libris, cum Annotatiunculis in gratiam Rudiorum. Editio Nova, recenſita, et in uſum Juventutis caſtigata.

Electa ex Ovidio et Tibullo, 2 part. Recenſita et in gratiam Rudiorum Notis Aucta.

M. T. Ciceronis Opuscula; hoc eſt, Cato Major, ſeu, de Senectute; Lælius, ſeu, de Amicitia; Paradoxa; Somnium Scipionis. Præfigitur ejuſdem M. T. Ciceronis Vita Literaria, nunc primùm in lucem data. Editio altera.

C. Julii Cæsaris de Bello Gallico, Commentariorum Libri V. Acceſſere Index Geographicus, et Galliæ veteris, ad Cæſarem, Tabula. Editio ad uſum Juventutis accommodata.

Excerpta ex C. Corn. Tacito. De Situ, Moribus et Populis Germaniæ; etiam Julii Agricolæ Vita. In uſum Juventutis. Cum Notis.

Quinti Horatii Flacci Opera, ad fidem Editionum optimarum caſtigata, curâ E. Harwood, S. T. P. 12mo.

N. B. Exemplaria nonnulla Chartæ Elegantiſſimæ imprimuntur.

Selectæ e Profanis Scriptoris Hiſtoriæ, quibus admiſta ſunt varia honeſta vivendi Præcepta ex iiſdem Scriptoribus deprompta.

Cellarii Geographia Antiqua, recenſuit S. Patrick, cum Tabulis Geograph. 8vo.

A Selection of M. Cordery's Colloquies, in Four Parts; the Two Firſt accompanied with a Literal Tranſlation. To which are added Two Vocabularies calculated for the Uſe of Young Beginners in the Latin Tongue. By the Revd. J. Farrer.